

БЕРНАР ВЕРБЕР

МРАВКИТЕ

Част 1 от „Мравките“

Превод от френски: Красимир Петров, 1993

chitanka.info

„На моите родители и на всички онези приятели, изследователи, които прибавиха своята сламка към този градеж“

* * *

През няколкото секунди, които ще са ви необходими, за да прочетете тези четири реда

- на Земята ще се родят 40 човека и 700 милиона мравки.
- на Земята ще умрат 30 човека и 500 милиона мравки.

ЧОВЕК: Бозайник, чийто ръст се колебае между 1 и 2 метра. Тегло: между 30 и 100 килограма. Бременност при женските: 9 месеца. Начин на хранене: всеяден. Приблизителна популация: повече от пет милиарда индивиди.

МРАВКА: Насекомо, чийто ръст се колебае между 0,01 и 3 сантиметра. Тегло: между 1 и 150 милиграма. Яйцеснасяне: по желание според наличните сперматозоиди. Начин на хранене: всеядно. Приблизителна популация: повече от един милиард милиарда индивиди.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

1

БУДИТЕЛЯТ

Ще видите, че изобщо не е това, което си представяте. Нотариусът обясни, че сградата е обявена за исторически паметник, защото през Възраждането била обитавана от мъдри старци, но той не си спомнял точно кои.

Поеха по стълбата, стигнаха до тъмен коридор, където нотариусът дълго опипва, сетне напразно завъртя ключа и възкликна:

— Пфу! Не работи. Като се блъскаха шумно в стените, те проникнаха в тъмното пространство. Когато най-после нотариусът откри вратата, отвори я и завъртя електрическия ключ, този път успешно, той видя, че неговият клиент изглежда доста разстроен.

— Да не ви е зле, господин Уелс?

— Нещо като фобия. Няма значение.

— Страх от тъмнината ли?

— Именно. Но вече се чувствам по-добре. Обиколиха жилището. То представляваше сутерен на двеста квадратни метра. Макар вместо прозорци да имаше няколко тесни, разположени непосредствено под тавана отдушници, апартаментът се хареса на Жонатан. Всички стени бяха равномерно сиви и навсякъде имаше прах... Но той не възнамеряваше да придирия много.

Досегашното му жилище беше пет пъти по-малко. А и вече нямаше възможност да плаща наема; неотдавна предприятието за брави, в което работеше, бе решило, че може да мине и без него.

Това завещание от вуйчо Едмон беше съвсем ненадейна придобивка.

Два дни по-късно той се премести на улица Сибарит № 3 заедно с жена си Люси, сина си Никола и кучето Уарзат, малък стриган пудел.

— Не намирам нищо лошо в това, че стените са сиви — обяви Люси, като повдигна пищните си рижи коси. — Ще можем да ги

украсим по наш вкус. Тук всичко трябва да се преправя. Все едно да преустройваш затвор в хотел.

— Къде е моята стая? — попита Никола.

— В дъното отдясно.

— Аф, аф — обади се кучето и взе да похапва Люси по глезените, без да го е грижа, че тя държи в ръце сватбения сервиз.

Веднага след това то се оказа затворено в банята под ключ, тъй като умееше само да си отваря вратите, скачайки върху бравата.

— Познаваше ли добре този твой вуйчо прахосник? — подхвана отново Люси.

— Вуйчо Едмон ли? Всъщност единственото, което си спомням, е, че ме носеше на самолетче върху гърба си, когато бях съвсем малък. Веднъж толкова се изплаших, че се подмокрих отгоре му. Двамата се засмяха.

— Значи по онова време вече си бил пъзльо? — закачи го Люси.

Жонатан се направи, че не е чул.

— Той никак не се разсърди. Само подметна на майка ми: „Е, поне вече знаем, че няма да излезе от него летец...“ По-късно мама ми казваше, че следял внимателно житейския ми път, но аз така и не го видях повече.

— Какъв беше по професия?

— Беше учен. Биолог, струва ми се.

Жонатан се замисли. В края на краищата той дори не познаваше своя благодетел.

На 6 километра оттам:

БЕЛ-О-КАН

1 метър височина.

50 етажа под земята.

50 етажа над земята.

Най-големият град в околността.

Приблизителен брой на населението:

18 милиона жители.

Годишно производство:

— 50 литра нектар от листна въшка.

— 10 литра нектар от кошинила.

— 4 килограма печурки.

- Изхвърлен пясък: 1 тон.
- Дължина на проходимите коридори: 120 километра.
- Площ при повърхността на земята: 2 кв. м.

Пробягна лъч. Един крак помръдна. Първото движение от началото на зимния сън, има три месеца оттогава. Друг крак се изпъва бавно, а ноктите, с които завършва, малко по малко се разтварят. Обтяга се трети крак. После гръден кош. После цяло същество. После дузина същества.

Те треперят, за да помогнат на прозрачната кръв да се раздвижи в мрежата от артерии. От каша тя постепенно става желеобразна, а сетне течна. Малко по малко помпата на сърцето заработва, като изтласква жизнения сок до върховете на крайниците. Биологичният механизъм се задейства. Свърхсложните стави се завъртат. Техните ябълки с предпазни плочки заиграват в търсене на точката на крайното извиване.

Стават. Телата им си поемат дъх. Движенията им са нестройни: танц със забавен ритъм. Леко се разкършват, отърсват се. Предните им крачка се сключват пред устата като за молитва, но не, те навлажняват ноктите си, за да почистят пипалцата си.

Дванадесетте, които са се пробудили, се разтриват една-друга. После опитват да събудят съседките си. Ала едва са събрали сили да раздвижат собственото си тяло и нямат излишна енергия за даване. Отказват се.

Тогава с мъка потеглят сред вцепенените тела на своите посестрими. Отправят се към Великото Вън. Сту-днокръвният им организъм трябва да сбере калории от дневното светило.

Напредват изтощени. Всяка крачка е болка. Толкова им се ще отново да легнат и да останат в покой като милиони техни себеподобни! Но не. Те са първите пробудили се и сега трябва да съживят цялото селище.

Излизат през кожата на града. Слънчевата светлина ги заслепява, но допирът с чистата енергия е тъй укрепващ.

*Слънце, нахлуй в нашите коруби,
раздвижи оболелите ни мускули*

и съедини разпилените ни мисли.

Това е стара утринна песен на рижите мравки от седмото хилядолетие. Още по онова време са изпитвали желание да запечат мислено при първия досег с топлината.

Веднъж излезли навън, те захващат да се мият методично. Отделят бяла слюнка и мажат с нея челюстите и краката си.

Бършат се. Една извечна церемония. Отначало очите. Всяко едно от хиляда и тристата сферични прозорчета е почистено от праха, навлажнено, подсушено. По същия начин постъпват с пипалцата, с долните крайници, със средните и горните крайници. Накрая излъскват красивите си рижи брони, докато заблестят като капки огън.

Сред дванадесетте будни мравки има един мъжки — оплодител. Ръстът му е малко по-дребен от средния за обитателите на Бел-о-кан. Има тесни челюсти и е програмиран да живее най-много няколко месеца, но пък се радва на предимства, непознати за съплеменниците му.

Първа привилегия на неговата каста: като полово определен, той притежава пет броя очи. Две големи кръгли очи, които му дават широк зрителен ъгъл от 180°. И още три по-малки оченца, разположени като триъгълник на челото му. Всъщност допълнителните очи са инфрачервени детектори, позволяващи му да улавя от разстояние всякакъв източник на топлина дори при пълен мрак.

Подобна способност е извънредно ценна, още повече, че мнозинството обитатели на големите градове през настоящото стохилядно хилядолетие са ослепели напълно, тъй като животът им преминава изцяло под земята.

Ала тази особеност не е единствената. Той притежава също (както и женските) крила, с помощта на които един ден ще литне, за да прави любов.

Гръдният му кош е защитен от специална щитовидна пластина — мезотонум. Пипалата му са по-дълги и по-чувствителни от тези на останалите жители.

Младият мъжки екземпляр дълго стои върху купола, докато се насити на слънцето. Сетне, погълнал достатъчно топлина, се прибира в

града. Временно става част от кастата на мравките „термични вестителки“.

Той обикаля из коридорите на третия долен етаж. Тук всичко живо още спи непробудно. Вкочанените тела са неподвижни. Пипалата са отпуснати.

Мравките все още сънуват.

Младият мъжки протяга крак към една работничка, опитвайки се да я събуди с топлината на тялото си. Нежното докосване предизвиква приятно електрическо изпразване.

Леки миши стъпки отекнаха при второто иззвъняване. Вратата се отвори след пауза, през която баба Огюста сваляше предпазната верига.

След смъртта на двете си деца тя живееше затворена в малкото жилище от тридесет квадратни метра, предъвквайки стари спомени. Това със сигурност не и се отразяваше добре, но ни най-малко не бе накърнило нейната доброта.

— Знам, че е смешно, но нахлузи пантофите. Лъскала съм паркета.

Жонатан се подчини. Тя заситни пред него и го заведе в хола, където многобройните мебели бяха покрити с калъфи. Сядайки на края на голямото канапе, Жонатан не успя да избегне скърцането на изкуствената тапицерия.

— Радвам се, че дойде... Може да не повярваш, но тези дни имах намерение да ти се обадя.

— Така ли?

— Представи си само, Едмон ми остави нещо за теб. Едно писмо. И ми каза: „Ако умра, на всяка цена трябва да дадеш това писмо на Жонатан.“

— Значи писмо?

— Писмо, да, писмо... Хм, къде ли съм го дянала? Почакай една секунда... Той ми дава плика, аз му казвам, че ще го пазя, и го прибирам в някаква кутия. Трябва да е в една от ламаринените кутии в големия шкаф.

Тя потътри пантофите си, но спря на третата крачка.

— Боже, колко съм глупава! Как само те посрещам! Ще пийнеш ли един чай от върбинка?

— На драго сърце.

Старата жена влезе в кухнята, откъдето се чу тракане на съдове.

— Разправи ми как си, Жонатан! — подвикна тя.

— Ами не много добре. Уволниха ме от работата. Баба Огюста показа за момент главата си през вратата като някоя бяла мишка, после се появи цялата, със сериозно изражение, опасана в дълга синя престилка.

— Изгониха ли те?

— Да.

— Защо?

— Знаеш ли, ключарството е особен занаят. Нашата фирма „SOS ключалка“ работи двадесет и четири часа в денонощието из всички квартали на Париж. А откакто един от моите колеги бе нападнат, аз отказах да ходя вечер в съмнителните квартали. И тогава ми показаха вратата.

— Добре си постъпил. По-добре да си без работа, но в добро здраве, отколкото обратното.

— Освен това не се разбирах с началника си.

— Ами твоите опити с утопичните общества? По мое време ги наричаха „Ню Ейдж“. (Тя се усмихна лукаво, докато произнасяше „нуйаж“.)

— Отказах се след провала с фермата в Пиренеите. На Люси й писна да готви и да мие съдовете на всички. Сред нас се намираха паразити. Изпокарахме се. Сега живея само с Люси и Никола... Ами ти, бабо, как си?

— Аз ли? Съществувам. И това ми отнема цялото време.

— Късметлийка! Преживяла си началото на новото хилядолетие...

— О! Да ти кажа: това, което най-много ме поразява, е, че всичко си е все същото. Навремето, когато бях младичка, всички мислехме, че като започне новото хилядолетие, ще станат невероятни неща, а както виждаш, нищо не се е променило. Все така има самотни старци, все така има безработни, коли, които бълват пушек. Дори идеите не са помръднали. Ето, миналата година преоткриха сюрреализма, поминалата рокендрола, а по вестниците пишат, че това лято се връщали мини полите. Ако продължава така, скоро ще изровят старите идеи от

началото на миналия век: комунизма, психоанализата и относителността...

Жонатан се усмихна.

— Има все пак известен напредък: увеличи се средната продължителност на човешкия живот, а също броят на разводите, замърсяването на въздуха, дължината на линиите на метрото...

— Голяма работа. А аз си мислех, че всеки от нас ще си има личен самолет и ще излита направо от балкона... Знаеш ли, когато бях млада, хората се бояха от ядрената война. Голям страх беше. Да умреш на сто години сред пламъците на гигантска атомна гъба, да умреш заедно с цялата планета... все пак не беше шега работа. Наместо това ще си умра като някой гнил картоф. И на никого няма да му пука за мен.

— Не си права, бабо, не си права. Тя избърса чело.

— На всичко отгоре става все по-горещо и по-горещо. По мое време нямаше такива жеги. Имаше истински зими и истински лета. Сега горещините започват още от месец март.

Тя се запъти отново в кухнята, където взе да подскача, опитвайки се да откачи от стената всички необходими за една добра запарка уреди. Драсна клечка и от дюзите на старинната печка се чу свистенето на газта, след което се върна много по-спокойна.

— Ти все пак си имал причина да дойдеш. В тези времена никой не ходи току-така при една старица.

— Не ставай цинична, бабо.

— Не съм цинична, просто знам в какъв свят живеем. Хайде, стига си се преструвал, казвай какво те води насам.

— Ще ми се да ми разправиш за „него“. Завещава ми апартамента си, а аз дори не го познавам...

— Едмон ли? Не помниш ли Едмон? А той така обичаше да те носи на самолетче, когато ти беше малък... Даже сега ми идва наум, че веднъж...

— Това и аз си го спомням, но нищо друго освен тази случка.

Тя се настани в голямото кресло, като внимаваше да не измачка калъфа.

— Хм, Едмон беше особен човек. Още невръстен, вуйчо ти ми създаваше много грижи. Не беше лесно да си негова майка. Например чупеше всички играчки без изключение, докато се опитваше да ги

разглоби, за да видел как са направени. Много рядко успяваше да ги сглоби отново. И де да бяха само играчките! Той разпердушинваше всичко: стенния часовник, грамофона, електрическата четка за зъби. Веднъж дори разглоби хладилника.

Като че за потвърждение на думите ѝ старият стенен часовник в салона започна злокобно да бие. И той не бе пощаден от малкия Едмон.

— Имаше си и друга мания: скривалищата. Обръщаше къщата наопаки, за да си прави убежища. Беше си построил едно на тавана от одеяла и чадъри, друго в своята си стая от столовете и от кожените палта. Обичаше да се свира вътре сред съкровищата, които трупаше там. Веднъж погледнах: беше пълно с възглавници и най-различни чаркове, изтръгнати от уредите. Впрочем беше доста уютно.

— Всички деца са такива...

— Може би, но при него това надминаваше всякаква мярка. Беше престанал да използва леглото, а спеше само в някое от своите гнезда. Понякога не мръдваше оттам по цели дни. Като че спеше зимен сън. Впрочем майка ти твърдеше, че в предишния си живот е бил катерица.

Жонатан се усмихна, за да я насърчи да продължи разказа си.

— Един път реши да си построи колибка между краката на масата в хола. С това чашата преля и дядо ти побесня както никога дотогава. Наплеска го по задника, разтури всичките му скривалища и го принуди да си спи в леглото.

Старата жена въздъхна.

— От този ден той напълно се отчужди от нас. Сякаш бе прекъснал пъпната си връв. Вече не бяхме част от неговия мир. Но си мисля, че подобно изпитание бе полезно за него, защото рано или късно трябваше да разбере, че светът няма до безкрай да се подчинява на капризите му. По-късно, когато порасна, това му създаде проблеми. Не понасяше училището. Пак ще ми кажеш „като всички деца“. Но той стигаше по-далеч. Чува ли си за деца, които се бесят в тоалетната с колана, защото учителят им се е скарал? А той се обеси на седем години. Откачи го прислужникът.

— Може да е бил прекалено чувствителен...

— Чувствителен ли? Ами! Година по-късно се опита да намушка с ножица един от учителите. Целил се в сърцето. За щастие само смачкал табакерата на човека.

Тя вдигна очи към тавана. Спомените се рееха в паметта ѝ като снежинки.

— По-късно малко се вразуми, защото някои учители успяха да събудят интереса му. Имаше шестици по предметите, които го увличаха, и двойки по всички останали. Само шестици и двойки без изключение.

— Мама разправяше, че бил гениален.

— Той беше омагьосал майка ти, защото ѝ беше втълпил, че иска да постигне „абсолютното знание“. А тя, нали я знаеш, от десетгодишна възраст вярваше в преселението на душите и беше убедена, че в него се е вселила душата на Айнщайн или на Леонардо да Винчи.

— А също и на катерица?

— Че защо не? „Няколко живота са нужни, за да се създаде една душа...“ е казал Буда.

— Минавал ли е тестове за интелигентност?

— Да. С много лоши резултати. Получи двадесет и три точки от сто и осемдесет възможни, което съответстваше на леко слабоумие. Възпитателите смятаха, че е луд и че трябва да бъде изпратен в специализирано заведение. Но аз си знаех, че той просто е някак „встрани“. Помня, че веднъж... О! Трябва да е бил на не повече от единадесет години. Накара ме да направя, ако мога, четири равнострани триъгълника само с шест кибритени клечки. Опитай и ще видиш, че никак не е лесно...

Тя отиде до кухнята да нагледа чайника и донесе шест клечки. Жонатан се поколеба за момент. Не му се струваше невъзможно. Занарежда кибритените клечки по всевъзможни начини, но след няколко минути се отказва.

— И какво е решението? Баба Огюста се замисли.

— Всъщност той така и не ми го показа. Помня само как се опита да ми помогне с думите: „Трябва да се мисли различно. Ако се разсъждава както сме свикнали, нищо не се постига.“ Представяш ли си, едно единадесетгодишно хлапе да ти разправя такива неща! А! Май че чайникът засвири. Сигурно водата е завряла.

Тя се върна с две чаши, пълни с жълтеникава и много ароматна течност.

— Знаеш ли, приятно ми е, че се интересуваш от вуйчо си. В наши дни хората умират и никой не си спомня, че някога ги е имало на

този свят.

Жонатан остави клечките и внимателно отпи няколко глътки върбинков чай.

— И какво стана после?

— Нямам представа. Откакто започна да следва в университета естествени науки, не го видяхме повече. Научих от майка ти, че защитил блестящо докторат, че започнал работа в една фирма за хранителни продукти, но напуснал, за да замине за Африка, после се върнал и се заселил на улица Сибарит, след което никой повече не чу за него до самата му смърт.

— И как е умрял?

— Не знаеш ли? Невероятна история. Тогава писаха всички вестници. Бил убит от оси, представяш ли си?

— От оси ли? Как така?

— Разхождал се сам из гората. Вероятно е съборил по невнимание някое гнездо. Всички оси се спуснали върху него. „Никога не съм виждал толкова ужилвания върху човешко същество!“ — заяви съдебният лекар. Умрял с 0,3 грама отрова на литър кръв. Направо нечувано.

— Има ли гроб?

— Не. Пожелал да бъде заровен под някой бор в гората.

— А имащ ли негови снимки?

— Ами виж тази върху стената над скрина. Отдясно е Сузи, майка ти. Виждал ли си я толкова млада? Отляво е Едмон.

Имаше олисяло чело, малки остри мустачки, уши без мека част като на Кафка, които стърчаха над веждите му. Усмиваше се лукаво. Същинско дяволче.

До него Сузи бе възхитителна в бялата си рокля. Няколко години по-късно се бе омъжила, но пожелала да запази бащиното си име Уелс. Като че не е искала съпругът ѝ да остави и следа от името си върху нейните потомци.

Когато се приближи, Жонатан забеляза, че Едмон е направил зайче с два пръста над главата на сестра си.

— Бил е голям палавник, нали?

Огюста не отговори. Очите ѝ се замъглиха от печал при вида на грейналото лице на дъщеря ѝ. Сузи бе умряла преди шест години. Петнадесеттонен камион, каран от пиян шофьор, беше блъснал колата

й в една урва. Агонията продължила два дни. Поискала да види Едмон, но той дори не се появил. Отново бил заминал нанякъде...

— Познаваш ли хора, от които бих могъл да науча нещо повече за Едмон?

— Ммм... Имаше един приятел от детството, с когото се виждаше често. Дори следваха заедно. Жазон Бражел. Мисля, че още пазя номера му.

Огюста направи бърза справка на компютъра и даде на Жонатан адреса на въпросния приятел. Погледна ласкаво към своя внук. Беше последната жива издънка от фамилията Уелс. Добро момче.

— Хайде, пий си чая, че ще изстине. Имам също и курабийки, ако искаш. Сама ги приготвям е пачи яйца.

— Не, благодаря, трябва да вървя. Мини да ни видиш някой ден в новото ни жилище. Вече се пренесохме.

— Нямам нищо против. Но почакай, да не тръгнеш без писмото.

Като порови с ожесточение в големия шкаф и из ламаринените кутии, тя най-сетне извади един бял плик, върху който бе надраскано с трескав почерк: „За Жонатан Уелс.“ Прихлупената част на плика бе облепена с няколко пласта скоч, за да не бъде отворен ненавременно. Разкъса го внимателно. От плика изпадна измачкан лист, като от ученическо тефтерче. На него бе написано едно-единствено изречение:

„НЕ СЛИЗАЙТЕ В МАЗЕТО ПО НИКОЙ НАЧИН!“

Мравката трепти с антенки. Тя е като кола, стояла дълго затрупана със сняг, която отказва да запали. Мъжкият подновява опитите си няколко пъти. Той я разтрива. Маже я с топлатата си слюнка.

Животът се пробужда. И ето, двигателят заработва. Отминал е още един сезон. Всичко започва, като че тя никога не е преминавала през тази „малка смърт“.

Продължава да я търка, за да й даде от топлината си. Добре й е сега. Докато той се суети все така, тя насочва към него антенки. Опипва го. Исква да разбере кой е.

Докосва първото прешленче до черепа му и разчита неговата възраст: сто седемдесет и три дни. По второто сляпата мравка-работничка отгатва кастата — мъжки оплодител. По третото — вида и селището: рижа горска мравка, произхождаща от града-майка Бел-о-

кан. Върху четвъртото открива номера на снасянето, който му служи вместо име: той е 327-ият мъжки, снесен в началото на есента.

Прекратява обонятелното разчитане. Останалите сегменти не са носители на информация. Петият служи за улавяне на молекулите-указатели. Шестият се използва за обикновени диалози. Седмият позволява сложни диалози от сексуално естество. Осмият е предназначен за диалози с Майката. И най-сетне последните три служат за боздуганчета.

Така тя вече е проучила единадесетте членчета от втората половина на пипалото. Но няма какво да му каже. Отдръпва се и отива на свой ред да се топли върху покрива на Града.

Той прави същото. След като е изпълнил задачата на термичен вестител, трябва да помогне за отстраняването на повредите!

Когато стига горе, 327-и мъжки установява щетите. Градът е построен във формата на конус, за да бъде по-малко изложен на природните стихии, но въпреки това зимата се е оказала разрушителна. Вятърът, снегът и градушката са отнесли най-горния слой клонки. Птичи курешки са запушили някои изходи. Трябва веднага да се хваща за работа. 327-и се спуска към голямо жълто петно и забива челюсти в твърдата зловонна материя. От отсрещната страна се мярка силуетът на друго насекомо, което дълбае навън.

Стъкленото око на шпионката се затъмни. Някой гледаше през вратата.

— Кой е?

— Господин Гун... Идвам за подвързията. Вратата се откряна. Въпросният Гун наведе очи към едно русокосо момче на около десетина години, после още по-надолу към миниатюрното куче, което бе провряло муцуна между краката на момчето и ръмжеше.

— Татко не е вкъщи!

— Сигурен ли си? Професор Уелс трябваше да ми се обади и...

— Професор Уелс е вуйчо на баща ми. Само че той умря.

Никола понечи да затвори вратата, но човекът я подпря с крак и продължи.

— Искрени съболезнования. Но сигурен ли си, че не е оставил една дебела папка, пълна с листа? Аз съм книговец. Беше ми платил предварително да подвързва с кожа неговите бележки. Възнамеряваше,

струва ми се, да стъкми от тях енциклопедия. Трябваше да намине, а от доста време вече не зная какво става с него...

— Нали ви казах, че умря.

Човекът протегна крак още по-напред, натискайки вратата с коляно, сякаш се канеше да изблъска момчето и да влезе. Миниатюрното куче яростно заджавка. Той се спря.

— Нали разбираш, ще ми бъде безкрайно неприятно, ако не изпълня обещанието си, пък макар и към покойник. Ако искаш, бъди така добър да провериш. Все някъде трябва да се намира един червен класьор.

— Енциклопедия, казвате?

— Да, самият той наричаше този сборник „Енциклопедия на относителното и абсолютното знание“, но бих се учудил, ако върху корицата има такъв надпис...

— Ако беше у нас, досега да сме я намерили.

— Прощавай, че настоявам, ама...

Малкият пудел отново се разлая. Човекът едва забележимо отстъпи, но това бе достатъчно момчето да хлопне вратата под носа му.

Сега целият Град е буден. Коридорите са пълни с мравки термични вестителки, които бързат да стоплят Стадото. Въпреки това на някои кръстовища все още се забелязват неподвижни гражданки. Те не помръдват, колкото и да ги разтърсват и да ги удрят вестителките.

Никога повече не ще се раздвижат. Мъртви са. За тях зимуването се е оказало фатално. Едно тримесечно почти пълно спиране на сърдечната дейност не минава без рискове. Но пък не са страдали. От съня са преминали в смъртта по време на някое студено въздушно течение, обхванало Града. Трупове им са извлечени и изхвърлени на сметището. Така Градът всяка сутрин се освобождава от своите мъртви клетки заедно с другите отпадъци.

След като проходите са опразнени от нечистотиите, градът на насекомите започва да пулсира. Навсякъде пъплят крака. Челюстите дълбаят. Антените трептят от информация. Всичко си е както преди. Преди приспиващата зима.

Докато 327-и мъжки влачи клонче, тежко поне шестдесет пъти колкото е собственото му тегло, до него се приближава една мравка-войник на възраст повече от петстотин дни. Тя го потупва със

сегментите-боздуганчета, за да привлече вниманието му. Той вдига глава и войникът допира антенките си до неговите.

Настоява да зареже работата си по възстановяването на покрива и да тръгне заедно с група мравки... на ловна експедиция.

Докосва устата и очите му.

Каква ловна експедиция?

Другият му дава да помирише доста поизсъхнало късче месо, което крие в една гънка до съчленението на Гръдния си кош.

Изглежда, е било намерено тъкмо в навечерието на зимата в областта на 23° западно от обедното слънце.

Опитва го. Очевидно е месо от твърдокрило. По-точно от златен бръмбар. Странно. Обикновено по това време твърдокрилите още спят зимен сън. Всеки знае, че рижите мравки се пробуждат при 12° въздушна температура, термитите при 13°, мухите при 14°, а твърдокрилите при 15°.

Старият войник не приема този аргумент. Обяснява, че късчето месо произхожда от необикновена област, изкуствено затоплена от подземен извор. Там нямало зима. 1 Три подобен микроклимат се развили своеобразна фауна и флора.

А освен това в момента на събуждането Градът изпитва особено силен глад. Има неотложна нужда от белтъчини, за да оживее отново. Топлината не е достатъчна.

Мъжкият приема.

Експедицията е съставена от двадесет и осем мравки от кастата на войниците. Повечето от тях, подобно на подстрекателката, са стари безполови дами. 327-и мъжки е единствен представител на кастата на половите. Той оглежда от разстояние спътничките си през ситото на очите си.

С хилядите си фасети мравките виждат не повторени хилядократно образи, а по-скоро решетъчна картина. Тези насекоми трудно различават подробностите. В замяна на това долавят и най-лекото движение.

Участничките в експедицията изглеждат добре екипирани за далечно пътешествие. Тежките им стомаси са пълни с киселина. Главите им са снабдени с най-мощни оръжия. Броните им са набраздени от вражи челюсти по време на битките.

Вървят все напред вече часове. Подминават няколко града на Федерацията, които се издигат под открито небе или под дърветата. Дъщерни градове на династията Ни: Йоду-лу-баикан (най-големият зърнопроизводител); Гиу-ли-аикан (чиито убийствени легиони преди две години победиха коалицията на термитите от Юг); Зеди-беи-накан (известен с химическите си лаборатории, в които се произвежда свръхконцентрирана бойна киселина); Ли-виу-кан (чийто алкохол от кошинила притежава изключително ценен дъх на смола).

Така че рижите мравки са организирани не само в градове, но също и в коалиции от градове. Съединението прави силата. В планината Юра са открити федерации на ризи мравки, състоящи се от 15 000 мравуняка, разположени на площ 80 хектара, с общо население, надхвърлящо 200 милиона индивида.

Бел-о-кан все още не се е разраснал дотолкова. Това е млада федерация, чиято първоначална династия датира отпреди пет хиляди години. Според местната митология една заблудена девойка била захвърлена от страшна буря на това място. След като не могла да се прибере обратно при своите, тя основала Бел-о-кан, а от Бел-о-кан произлезли Федерацията, както и стотиците поколения царици от династията Ни.

Бело-киу-киуни било името на онази първа царица. Го означава „Залутаната мравка“. Впоследствие всички царици от централното гнездо приели това име.

За момента Бел-о-кан е съставен само от голям централен град и 64 дъщерни съюзени селища, разпръснати по периферията. Но и така той вече се налага като най-голямата политическа сила в този участък от гората Фонтенбло.

След като подминават съюзните градове и по-точно Ла-хола-кан, най-западния белокански град, членовете на експедицията спират пред малки могили: летните гнезда, или „предни постове“. Те все още са празни. Ала 327-и знае, че не след дълго ловът и войните ще ги населят с бойци.

Движат се по права линия. Отрядът прекосява широка тюркоазна ливада и хълм, обрасъл с бодили. Излизат от ловните територии. В далечината на север се забелязва противниковият град Ши-гае-пу. По това време обаче неговите обитатели вероятно още спят.

Продължават нататък. Край тях повечето животни псе още са в плен на зимния сън. Някои по-ранобудни подават тук-там глави от своите леговища. Веднага щом съзират рижите брони, те се скриват уплашено. Едва ли би могло да се каже, че мравките се славят с дружелюбност. Особено когато настъпват по този начин, въоръжени до върха на антените.

Сега участниците в експедицията са достигнали предела на познатите земи. Наоколо няма нито един дъщерен град. Нито един аванпост на хоризонта. Никаква пътечка, изровена от остриете крака. Само едва доловими следи от стара ароматна диря, които сочат, че навремето оттук са минали белоканци.

Колебаят се. Гъсталакът, издигащ се пред тях, не е отбелязан на нито една обонятелна карта. Той образува тъмен свод, през който светлината не прониква. Тази разтителна грамада, осяяна с животинско присъствие, сякаш иска да ги погълне.

Как да им каже да не ходят там?

Жонатан остави палтото и разцелува семейството си.

— Разопаковахте ли всичко?

— Да, тате.

— Добре. Надникнахте ли вече в кухнята? Там в дъното има една врата.

— Тъкмо се канех да ти кажа за нея — обади се Люси. — Сигурно води за мазето. Опитах се да я отворя, но се оказа заключена. Има голям процеп. Доколкото можах да видя през него, помещението отзад изглежда дълбоко. Ще трябва да разбиеш ключалката. И аз да имам някаква полза от това, че мъжът ми е ключар.

Тя се усмихна и се сгуши в прегръдките му. Люси и Жонатан живееха заедно вече тринадесета година. Бяха се срещнали в метрото. Един ден някакъв хулиган от нямане какво да прави бе хвърлил във вагона сълзотворна граната. Всички пътници за миг се бяха озовали на пода, ронейки сълзи и храчейки. Люси и Жонатан бяха паднали един връз друг. Когато се посъвзеха от кашлицата и сълзенето, Жонатан и предложи да я придружи до дома. После я покани в една от своите първи утопични комуни: бяха се самонастанили в една изоставена къща недалеч от Северната гара. Три месеца по-късно решиха да се оженят.

— Не.

— Как така не?

— Няма да разбиваме ключалката и няма да използваме това мазе. Не бива да споменаваме повече за него, не бива да се приближаваме и най-вече не бива да го отваряме.

— Шегуваш ли се? Обясни какво означава това!

Жонатан дори не бе помислил да търси някакво разумно обяснение на забраната за достъп до мазето. Неволно бе постигнал обратното на това, което желаше. Сега жена му и синът му бяха заинтригувани. Как да постъпи? Да им заяви, че около вуйчото благодетел витае някаква мистерия и че последният се е опитал да ги предупреди за опасността, която се крие в мазето?

Само че това не беше никакво обяснение. В най-добрия случай бе суеверие. Хората обичат логиката, тъй че Люси и Никола за нищо на света нямаше да се примирят.

— Нотариусът ме предупреди — смотолеви той.

— За какво?

— Че това мазе гъмжи от плъхове!

— Плъхове ли? Брр! Ами че тогава те непременно ще минат през процепа — възрази момчето.

— Не се притеснявайте, ще зазидаме всички отвори.

Жонатан не беше недоволен от постигнатия резултат. Истински късмет бе, че му хрумна тази мисъл за плъховете.

— Значи се разбрахме, никой няма да се приближава до мазето, нали?

Той се отправи към банята. Люси веднага го последва.

— Да не си ходил да навестиш баба си?

— Позна.

— И си прекарал при нея целия предиобед?

— Пак позна.

— Все така ли ще си губиш времето? Навярно помниш какво проповядваше на обитателите на фермата в Пиренеите: „Безделието е майка на всички пороци.“ Трябва да си намериш друга работа. Средствата ни намаляват.

— Току-що наследихме апартамент от двеста квадратни метра в богат квартал досам гората, а ти ми говориш за работа! Нима не можеш да се насладиш на настоящето?

Той понечи да я прегърне, но тя се дръпна.

— Мога, разбира се, но имам право също така да мисля и за бъдещето. Аз нямам професия, ти си безработен, как ще живеем след една година?

— Все още разполагаме със спестявания.

— Не бъди глупав, имаме само с какво да преживеем няколко месеца, а сетне...

Тя опря юмручета на хълбоците си и изпъчи гърди.

— Слушай, Жонатан, ти изгуби мястото си, защото не искаше да ходиш в опасните квартали по тъмно. Съгласна съм, разбирам те, но би могъл да си намериш нещо друго!

— То се знае, че ще си потърся работа, само ме остави да се посъзва. Обещавам ти, че по-нататък, да кажем подир месец, ще огледам обявите.

След малко на вратата се показва една руса глава, сподиряна от плюшеното четириногло: Никола и Уарзазат.

— Тате, преди малко идва един господин, който искаше да подвързва някаква книга.

— Книга ли? Каква книга?

— Не зная, спомена за голяма енциклопедия, написана от вуйчо Едмон.

— Я виж ти, така значи... Той влиза ли? Намерихте ли я?

— Не, стори ми се подозрителен и понеже и без това няма такава книга...

— Браво, синко, добре си постъпил.

Отначало тази новина стъписа Жонатан, а след това го заинтригува. Той претърси обширния сутерен, но напразно. После дълго се бави в кухнята, където оглежда вратата на мазето, масивната брава и широкия процеп. Каква ли тайна се криеше отвъд?

Трябва да се проникне в този гъсталак.

Една от най-старите участнички в експедицията има предложение. Да се подредят в строй „змийска глава“ — най-добрият начин на придвижване на негостоприемна територия. Всички се съгласяват незабавно, защото едновременно са се сетили за същото.

Най-отпред застават пет разузнавачки в обърнат триъгълник, които ще бъдат очите на отряда. С малки отмерени крачки те опипват

терена, душат към небето, претърсват мъха. При условие, че всичко е наред, изпращат обонятелно послание, което означава: „Отпред нищо за отбелязване!“ След това се оттеглят на опашката, за да бъдат заместени от „нови“. Тази система на ротация превръща групата в някакво особено дълго същество, чиято „муцуна“ непрекъснато си остава с изострени сетива.

Съобщението „Отпред нищо за отбелязване!“ прозвучава ясно двадесетина пъти. На двадесет и първия е прекъснато от едно отвратително „куак“. Една от разузнавачките съвсем непредпазливо се е приближила до месоядно растение. Това е мухоловка. Опияняващата миризма е привлякла мравката и сега краката ѝ са залепнали за смолата.

Оттук нататък всичко е изгубено. Докосването на и власинките задейства механизма на органичните рефлексии. Двете широки членести листа се затварят неумолимо. Дългите ресни им служат за зъби. Щом се кръстосат, те се превръщат в здрави решетки. Когато жертвата е окончателно сплескана, хищното растение отделя ужасните си ензими, способни да смелят и най-здравите черупки.

Така мравката бива стопена. Цялото ѝ тяло се превръща в шупнал сок. Тя излъчва отчаяно послание.

Ала вече нищо не може да се направи за нея. Това е част от обичайните произшествия при всяка далечна експедиция. Остава единствено да се обозначат подстъпите към този естествен капан със сигнали: „Внимание, опасност!“

Всички поемат по ухаещата следа и забравят за случката, феромоните-указатели сочат, че пътят е оттук. След като са прекосили гъсталаците, продължават на запад все така под ъгъл 23° спрямо слънчевите лъчи. Мравките се отдават на кратък отдых само при прекалено горещо или прекалено студено време. Трябва да бързат, ако не искат да се завърнат, когато войната е вече в разгара си.

Случвало се е участнички в експедиция да заварят своя град обсаден от вражески войски. А да се пробие подобна блокада винаги е твърде сложно.

Всичко е наред, те откриват феромона-указател, който води към входа на пещерата. Земните недра излъчват топлина. Те хлътват в дълбините на скалистата почва.

Колкото повече слизат, толкова по-ясно долавят ромоленето на ручей. Изворът с топла вода дими, като отделя силна миризма на сяра.

Мравките утоляват жаждата си.

По едно време забелязват някакво странно животно: нещо като топка с крака. Всъщност това е торен бръмбар, зает да тика кълбо от пясък и изпражнения, в което са скрити яйцата му. Прилича на Атлас от легендата, крепящ върху раменете си своя „свят“. Когато наклонът е благоприятен, топката се търкаля сама, а той само я следва. При обратния случай пъхти, хлъзга се и често се налага да я догонва чак долу. Удивително е да се види тук торен бръмбар. Той обитава предимно топлите области...

Белоканците го пропускат да мине. И без това месото му не е вкусно, а и черупката му го прави твърде тежък за носене.

Вляво от тях се мярва някаква черна фигура, която се мъчи да се скрие в една пукнатина на скалата. Това е ухолозка. За разлика от торния бръмбар тя е много вкусна. Най-старата мравка се оказва и най-бърза. Тя сгъва коремчето си под врата, насочва го за стрелба и като пази равновесие със задните крака, прицелва се и изпраща надалеч капка мравчена киселина. Разяждащата течност с концентрация повече от 40 процента изсвистява във въздуха.

Сполука.

Ухолозката с поразена наред път. Четиридесетпроцентовата киселина не е шега работа. Тя пари дори при концентрация четиридесет на хиляда, а при четиридесет ма сто е направо неотразима! Насекомото се строполява и всички се втурват да ръфат изтерзаната му плът. Участничките в есенната експедиция са оставили добра следа. Местността изглежда пълна с дивеч. Ще падне богат лов.

Те слизат в един артезиански кладенец и всяват ужас сред всевъзможните подземни същества, обитаващи тези неизследвани досега коридори. Един прилеп се опитва да сложи край на посещението им, но те го прогонват, като го обгръщат в същински облак мравчена киселина.

През следващите дни продължават да претърсват топлата пещера, събират останките на малки бели животинки и парчетата светлозелени гъби. С аналните си жлези посяват нови феромони-указатели, които ще позволят па посестримите им да идват безпрепятствено на лов.

Мисията е успешна. Тяхната територия е уголемена с цял ръкав, който се простира отвъд западните гъсталаци. Претоварени с провизии, те се готвят да поемат по обратния път, но преди това побиват федералното химическо знаме. Неговото ухание плющи на вятъра: „БЕЛ-О-КАН!“

— Бихте ли повторили?

— Уелс, аз съм племенник на Едмон Уелс.

Вратата се отваря и се показва някакъв висок, близо двуметров индивид.

— Господин Жазон Бражел?... Извинете за безпокойството, но бих искал да поговоря с вас за моя вуйчо. Аз самият не го познавах, но от баба ми научих, че вие сте били неговият най-добър приятел.

— В такъв случай влезте... Какво искате да узнаете за Едмон?

— Всичко. Не го познавах и съжалявам за това...

— Хм. Разбирам. Във всеки случай Едмон беше от хората, които сами по себе си са жива мистерия.

— Познавахте ли го отблизо?

— Кой би могъл да твърди, че познава когото и да било? Да речем, че ние двамата често сме вървели редом по житейския друм и нито той, нито аз сме виждали нещо лошо в това.

— Как се запознахте?

— В Биологическия факултет. Аз се потях над растенията, а той над бактериите.

— Пак два паралелни свята.

— Така е, само че моят е къде-къдс по-див — уточни Жазон Бражел, сочейки зеления гъсталак, завладял трапезарията. — Виждате ли ги? Всички те са съперници, готови да се изстребят взаимно за един-единствен слънчев лъч или за капка вода. Щом някой лист се окаже на сянка, растението го изоставя и съседните листа тръгват да се развиват още по-буйно. Растителният свят действително не знае милост...

— А бактериите на Едмон?

— Самият той твърдеше, че просто изучавал своите предци. Да речем, че стигаше малко по-далеч от нормалния човек в издирването на родословното си дърво...

— А защо бактериите? Защо не маймуните или рибите?

— Искаше да опознае клетката в нейния най-първичен стадий. Тъй като според него човекът представлявал обикновен сбор от клетки, трябвало да бъде изучена основно „психологията“ на отделната клетка, за да се извади заключение за функционирането на цялото. „Един голям сложен проблем не е нищо повече от събрани накуп малки прости проблеми.“ Той бе приел буквално тази мисъл.

— Неговите занимания само на бактериите ли бяха посветени?

— Не, не. Беше своего рода мистик, истински глобален учен, искаше всичко да знае. Имаше си и приумици... Опитваше например да контролира собствената си сърдечна дейност.

— Но това е невъзможно!

— Казват, че някои индийски и тибетски йоги вършели подобни юначества.

— И какъв е смисълът от това?

— Нямам представа... Искаше да успее, за да можел, ако се наложи, да се самоубие, като спре по собствена воля сърцето си. Смяташе, че тогава ще е в състояние да излезе от играта във всеки момент.

— И каква полза?

— Може би се боеше от болките, свързани със старостта.

— Хм... И какво предприе, след като защити доктора по биология?

— Започна работа в една частна фирма, която произвеждаше живи бактерии за киселото мляко. „Суитмилк Корпорейшън“. За него нещата се стекоха добре. Откри бактерия, способна да придава не само вкус, но и аромат! Получи награда за най-добро изобретение през 63 година...

— А после?

— После се ожени за китайка. Линг Ми. Една нежна засмяна девойка. Какъвто си беше мърморко, веднага омекна. Беше много влюбен. Оттогава го виждах по-рядко. Винаги е така.

— Чух, че заминал за Африка.

— Наистина, но това стана след...

— След кое?

— След драмата. Линг Ми се разболя от левкемия. Рак на кръвта, който не прощава. За три месеца си отиде. Клетникът... той, който винаги бе заявявал, че клетките са нещо толкова вълнуващо, а хората

тъй нищожни... Поуката беше жестока. Нищо не можа да направи. Тъкмо по време на това нещастие се спречка с колегите си от „Суитмилк Корпорейшън“. Напусна работа и се затвори в апартамента си. Линг Ми бе пробудила у него вяра в човека, но след нейната загуба изпадна в още по-голяма мизантропия.

— И е заминал за Африка, за да забрави Линг Ми?

— Може би. Във всеки случай се опита да излекува раната си, като се отдаде всецяло на своите изследвания по биология. Вероятно е намерил друга интересна област. Не зная каква е била тя, но не бяха бактериите. Установи се в Африка, може би защото там е имал по-благоприятна почва за работа. Изпрати ми пощенска картичка, обясняваше, че бил с екип от CNRS^[1] и се трудел с някой си професор Розенфелд. Не познавам този господин.

— След това виждали ли сте се с Едмон?

— Да, веднъж се срещнахме случайно на Шанз-Елизе. Поприказвахме. Той видимо си бе възвърнал вкуса към живота. Но се изразяваше твърде уклончиво и избягваше всичките ми въпроси, но някакъв начин свързани с професията.

— Говори се също, че пишел някаква енциклопедия.

— А, това е по-стара работа. Беше си му мания. Да събере всичките си знания в една творба.

— Вие виждали ли сте я?

— Не и не мисля, че някога я е показвал на когото и да било. Като познавам Едмон, вероятно я е скрил чак в Аляска на дъното на някоя пещера с огнедишащ змей за пазач. Той си беше донякъде и „чародей“.

Жонатан се канеше да си тръгва.

— А! Още един въпрос: знаете ли как могат да се направят четири равнострани триъгълника с шест кибритени клечки?

— Разбира се. Това беше любимият му тест за интелигентност.

— И какъв е отговорът?

Жазон избухна в смях.

— По никой начин няма да ви кажа! Както се изразяваше Едмон: „Всеки сам трябва да намери своята пътека.“ Ще видите, че така удоволствието от откритието е двойно по-голямо.

С всички тези провизии на гръб пътят изглежда по-дълъг, отколкото на идване. Отрядът напредва чевръсто, за да не бъде застигнат от нощния студ.

Мравките са в състояние да се трудят без почивка двадесет и четири часа в денонощието от март до ноември, но всяко понижение на температурата ги присмива. Ето защо рядко се случва експедиция да продължава повече от един ден.

Дълго време градът на рижите мравки си блъска главата над този проблем. Всички знаеха колко важно е да се разширят ловните полета и да се опознаят далечни краища, където никнат други растения и се въдят непознати животни с различни нрави.

През осемстотин и петдесетото хилядолетие Би-стин-та, рижа царица от династията Га (източна династия, изчезнала преди осем хиляди години), обзета от манията да опознае „покрайнините“ на света, разпратила стотици експедиции по четирите посоки. Никоя от тях не се завърнала.

Сегашната царица, Бело-киу-киуни, не беше толкова ненаситна. Нейното любопитство се задоволяваше с откриването на онези дребни златисти твърдокрили, прилични на скъпоценни камъни (каквито се срещат в далечния Юг), или с наблюдението на месоядните растения, които понякога ѝ донасяха живи с корените и които тя се надяваше някой ден да опитоми.

Бело-киу-киуни знаеше, че най-добрият начин за опознаване на нови територии е да се разширява Федерацията. Все повече далечни експедиции, все повече дъщерни градове, все повече предни постове и война на всички, които се опитват да попречат на това настъпление.

Разбира се, достигането до края на света щеше да отнеме продължително време, но тази политика на малки упорити крачки беше в пълно съответствие с общата философия на мравките. „Бавно, но все напред.“

Днес федерацията Бел-о-кан бе съставена от 64 дъщерни града. 64 града под знака на една и съща миризма, 64 града, свързани с мрежа от 125 километра издълбани пътища и 780 километра мирисни пътеки. 64 града, единни както в битките, така и в гладните години.

Схващането за федерацията на градовете позволяваше на някои от тях да се специализират. А Бело-киу-киуни мечтаеше дори един ден

да види как даден град произвежда само зърно, друг само месо, трети има за единствено занятие войната.

Нещата не бяха стигнали още дотам.

При всички случаи това схващане добре пасваше с един друг принцип от глобалната философия на мравките: „Бъдщето принадлежи на специалистите.“

Участничките в експедицията са все още далеч от предните постове. Те ускоряват ход. Когато преминават отново край месоядното растение, една мравка-войник предлага да го изкоренят и да го отнесат на Бело-киу-киуни.

Съвещание с антените. Започва дискусия чрез обмяна на микроскопични летливи ухаещи молекули. Това са феромоните. Всъщност става дума за хормони, които телата им отделят. Те биха могли да бъдат изобразени визуално като стъкленница, пълна е вода, в която всяка рибка представлява дума.

Благодарение на феромоните мравките могат да водят диалози, чиито нюанси на практика са безгранични. Ако се съди по нервното потрепване на антените, спорът е разгорещен.

Много е обемисто.

Майка не познава този растителен вид.

Рискуваме да се лишим от жива сила, а това означава по-малко ръце, които да носят плячката.

Когато месоядните растения бъдат опитомени, те ще се превърнат в съвършени оръжия, ще можем да устоим на всякакви нападения, стига само да ги засадим в редици.

Изморени сме, а скоро ще мръкне.

Решават да се откажат, заобикалят растението и продължават пътя си. Когато групата приближава до една разцъфнала горичка, 327-и мъжки, който се намира най-отзад, забелязва едно червено великденче. Никога не е виждал подобен екземпляр. Няма място за колебание.

Не ни провървя с мухоловката, но поне ще занесем това.

Той изостава за момент и внимателно прорязва стъблото на цветето. Чик! После сграбчва с все сила своето откритие и тича да настигне другарките си по съдба.

Само че тях вече ги няма. Експедиция номер едно за тази година действително е пред него, но в какво състояние... Емоционален шок.

Стрес. Краката на 327-и се разтреперват. Всичките му спътнички лежат мъртви.

Какво е могло да се случи? Нападението трябва да е било мълниеносно. Те дори не са имали време да заемат позиция за бой, а все още са в строй „змийска глава“.

Оглежда телата. Не е изстреляна нито капка киселина. Рижите мравки дори не са успели да отделят феромони за тревога.

327-и мъжки започва разследване.

Той изучава антените на една от своите посестрими. Обонятелен контакт. Не е регистриран никакъв химически образ. Те просто са вървели и внезапно: прекъсване.

Трябва да разбере, трябва да разбере. Непременно има някакво обяснение. Най-напред да почисти сетивния орган. С помощта на двата криви нокътя на предния крак той стърже челните си антени, сваляйки киселата пяна, отделена в началото на стреса. Прегъва ги към устата и ги облизва. Избърсва ги след това в четката, поставена хитроумно като шпора над третата сгъвка.

После навежда почистените си пипала до равнището на очите и ги активира постепенно до 300 трептения в секунда. Нищо.

Усилва движението: 500, 1 000, 2 000, 5 000, 8 000 трептения в секунда. Достигнал е две трети от рецептивната си способност.

Мигновено усеща едва доловимите излъчвания, носещи се наоколо: изпарения на роса, цветен пращец, спори и някаква съвсем слаба миризма, която е почувствал и преди това, но не е успял да я определи.

Увеличава още повече скоростта. Максимална мощност: 12 000 трептения в секунда. Въртейки се на всички страни, антените пораждат леки въздушни течения, които засмукват и донасят до него всевъзможни пращинки.

Най-сетне: успява да определи слабата миризма. Това е мирисът на престъпниците. Да, това са само те, безмилостните съседки от Север, създали им толкова грижи през миналата година.

Мравките-джуджета от Ши-гае-пу...

Значи и те са вече будни. Вероятно са устроили клопка и са използвали някакво ново мълниеносно оръжие.

Няма нито секунда за губене, трябва да бъде предупредена цялата Федерация.

„Били са избити до един от извънредно мощен лазерен лъч, шефе.

— Лазерен лъч ли?

— Да, ново оръжие, способно да стопи от разстояние и най-големия от нашите кораби. Шефе...

— Намеквате, че са...

— Да, шефе, само венерианците са могли да извършат това. Техният почерк е.

— В такъв случай отговорът ще бъде страшен. Колко бойни ракети ни остават в пояса на Орион?

— Четири, шефе.

— Няма да стигнат, ще се наложи да искаме помощ от войските на...“

— Искаш ли още малко супа?

— Не, благодаря — отвърна Никола, изцяло погълнат от екрана.

— Хайде, гледай си в чинията или ще спра телевизора!

— О, мамо! Моля те...

— Как не ти омръзнаха всичките тези истории за зелени човечета и за планети с имена на перилни препарати? — обади се Жонатан.

— Интересно ми е. Сигурен съм, че някой ден ще срещнем извънземни.

— Ами... откога се говори за това!

— Нали изпратиха сонда към най-близката звезда. Нарекоха я „Марко Поло“. Така че скоро ще узнаем какви съседни имаме.

— Ще се провали като всички останали сонди, които бяха пратени само да замърсяват космоса. Винаги съм ти казвал, че разстоянията са прекалено големи.

— Може и така да е, но защо мислиш че самите извънземни няма да дойдат при нас? В края на краищата много случаи с НЛО си остават необяснени.

— Въпреки това. Каква полза ще имаме, ако срещнем други разумни същества? Един ден неизбежно ще започнем война помежду си, а не мислиш ли, че и така си имаме достатъчно главоболия тук, на Земята?

— Би било наистина разкошно. Навярно ще се сдобием с нови екзотични кътчета, където да прекарваме ваканциите.

— И преди всичко с нови грижи. Той улови Никола за брадичката.

— Хайде, момчето ми, ще видиш, че когато пораснеш, ще започнеш да мислиш като мен: единственото животно, способно наистина да ни развълнува, чийто разум наистина е различен от нашия, това е... жената!

Люси се престори на възмутена. Двамата дружно се засмяха. Никола се намръщи. Такова е чувството за хумор на възрастните... Ръката му машинално потърси утеха в козината на кучето. Ала то не беше под масата.

— Къде отиде Уарзазат?

Нямаше го в трапезарията.

— Уарзи! Уарзи!

Никола изсвири с пръсти. Обикновено резултатът беше незабавен: чуваше се лай, последван от тропот на кучешки лапи. Изсвири повторно. Никакъв отговор. Тръгна да го търси из многобройните стаи на апартамента. Родителите му се присъединиха към него. Кучето го нямаше. Вратата беше заключена. Не би могло само да си я отвори: кучетата не умеят да си служат с ключ.

Машинално всички се отпавиха към кухнята и поточно към вратата на мазето. Процепът, който все още не беше запушен, бе широк тъкмо колкото през него да се провери животно с ръста на Уарзазат.

— Той е вътре, сигурен съм, че е вътре! — простена Никола. — Трябва да го потърсим.

Като че в отговор па този призив откъм мазето се зачу прекъслечно джавкане. Ала то сякаш идваше от много далече.

Тримата се приближиха до забранената врата. Жонатан се възпротиви.

— Вуйчо изрично предупреди да не се ходи в мазето!

— Но, скъпи — обади се Люси, — трябва да го потърсим. Може да са го нападнали плъхове. Нали сам каза, че там имало плъхове...

Лицето му се свъси.

— Толкова по-зле за кучето. Утре ще купим друго. Момчето остана стъписано.

— Но, тате, аз не искам „друго“. Уарзазат ми е приятел, не можеш да го оставиш така да умре.

— Какво ти става? — добави Люси. — Пусни ме аз да сляза, ако теб те е страх!

— Тате, ти да не се боиш? Да не би да си страхливец?

Жонатан не можа да издържи, измърмори едно „Добре де, ще ида да хвърля едно око“ и като донесе електрическото фенерче, освети процепа. Вътре цареше мрак, непрогледен мрак, мрак, който поглъща всичко.

Той потрепера. Изгаряше от желание да побегне. Ала жена му и синът му го тласкаха към тази бездна. Тягостни мисли нахлуха в главата му. Неговата фобия от тъмнината вземаше връх.

Никола се разхълца.

— Той е мъртъв! Сигурен съм, че е мъртъв. Ти си виновен.

— Може да е ранен — успокой го Люси, — трябва да се види.

Жонатан отново си спомни за посланието на Едмон. Забраната беше изрична. Но какво да се прави? Все някой ден рано или късно един от тях нямаше да се стърпи и щеше да слезе. Трябваше да се хване бика за рогата. Сега или никога. Той прокара ръка по потното си чело.

Не, нямаше да допусне това. Най-сетне му се удаваше случай да превъзмогне своите страхове, да прекрачи прага, да се опълчи срещу опасността. Дали мракът не искаше да го погълне? Толкова по-добре. Той бе готов да стигне докрай. Във всеки случай нямаше повече какво да губи.

— Отивам!

Взе инструментите си и разби бравата.

— Каквото и да се случи, няма да мърдате оттук и най-вече не се опитвайте да ме търсите или да викате полицията. Ще ме чакате!

— Говориш доста странно. В края на краищата това е само едно мазе, мазе като всички останали.

— Не съм толкова сигурен...

Осветен от превалящото слънце с цвят на портокал, 327-и мъжки, последният оцелял от първата ловна експедиция през тази пролет, бяга самотен. Непоносимо самотен.

От дълго време краката му газят през локвите, калта и гнилите листа. Вятърът е изсушил всичките му устни. Прахът е покрил тялото му с кехлибарен слой. Вече не чувства мускулите си. Няколко от ноктите му са счупени.

Ала на другия край на обонятелното трасе, по което се движи, вече съзира целта. Сред могилите на белоканските градове се възвишава силует, който с всяка измината крачка става все по-голям. Това с пирамидата на Бел-о-кан, града-майка, уханен фар, който го привлича като магнит, засмуква го.

Най-сетне 327-и достига до основите на внушителния мравуняк, повдига глава. Градът се е разраснал още повече. Започнат е строежът на нов защитен пласт на купола. Върхът на планината от клонки докосва луната.

Младият мъжкар търси известно време, открива досами земята един все още зеещ вход и хлътва вътре.

Крайно време е. Всички войници и работнички, които са били навън по дела, вече са се прибрали. Пазачите се готвят да запушат изходите, за да запазят вътрешната топлина. Едва-що влязъл, и ето че зидарките се разшетват и отворието зад него се затваря. Тъй бързо, че едва не се захлопва.

От студения и див външен свят няма и помен. 327-и отново е погълнат от цивилизацията. Може да се слее с блаженото Стадо. Вече не е сам, той е многократно умножен.

Часовите се приближават. Поради слоя прах не са го познали. Той бързо излъчва миризмите за разпознаване и другите се успокояват.

Една работничка улавя мириса на умора. Предлага му трофалаксия, ритуал, при който едно тяло дарява от себе си на друго.

Всяка мравка притежава в корема си нещо като джоб, всъщност вторичен стомах, който не смилва храната. Един вид обществено хранилище. Там тя складира провизиите, които неограничено време остават пресни и непокътнати. След което препраща част от тях в нормалния си „смилателен“ стомах. Или пък ги изхвърля навън, за да нахрани някоя съплеменница.

Всеки път движенията са едни и същи. Мравката-дарителка се приближава до набеязания обект и го потупва по главата. Ако другият

е съгласен, навежда антените си. Ако пък ги вирне нагоре, това означава отказ, знак, че наистина не е гладен.

327-и мъжки не се колебае. Запасите му от енергия са толкова оскъдни, че всеки момент може да изпадне в каталепсия. Двете мравки допират уста. Храната се връща. Дарителката изплюва най-напред слюнка, сетне нектар и житна каша. Вкусно е и много подкрепително.

Дарението приключва и мъжкият незабавно се отдръпва. Спомня си всичко. Мъртвите. Засадата. Няма нито миг за губене. Той вдига антените си и разпръсва наоколо информацията във вид на ситни капчици.

Тревога. Започва война. Джуджетата унищожиха нашата първа експедиция. Притежават ново оръжие с голяма разрушителна сила. Бойна тревога. Войната е обявена.

Часовият отстъпва. Тревожният мирис дразни мозъка му. Около 327-и вече се насъбира тълпа.

Какво става?

Какво се е случило?

Казва, че била обявена война.

Има ли доказателства?

Отвсякъде прииждат мравки.

Разправя за някакво ново оръжие и за изстребена експедиция.

Положението е сериозно.

Има ли доказателства?

Сега мъжкият се намира сред гъмжило от мравки.

Тревога, тревога, обявена е война, бойна тревога!

Има ли доказателства?

Всички излъчват мириса на тази фраза.

Не, той няма доказателства. Толкова бил стъписай, че не се сетил да донесе. Шаване с антени. Поклащащи се недоверчиво глави.

Къде е станало това?

Западно от Ла-хола-кан, между новото ловно поле, открито от разузнавачите, и нашите градове. В зона, където често патрулират джуджетата.

Не е възможно, шпионите ни се прибраха. Те са категорични: джуджетата още не са се събудили!

Някаква безименна антена предава феромоните на последното изречение. Тълпата се разпръсва. На нея се доверяват. На него не.

Изглежда, че казва истината, но разказът му е прекалено неправдоподобен. Пролетните войни никога не започват толкова рано. Джуджетата трябва да са луди, за да предприемат нападение, преди всички да са се събудили. Всеки продължава заниманията си, без да го е грижа за предаденото от 327-и мъжки съобщение.

Единственият оцелял от първата ловна експедиция е смаян. Да не би той да си е измислил всичките тези мъртъвци! Рано или късно ще установят, че някоя от кастите не е в пълен състав.

Аntenите му увисват безпомощно върху челото. Изпитва унизителното чувство, че съществуването му е изгубило смисъл. Като че вече не живее заради другите, а само за себе си.

При тази мисъл той потреперва от ужас. Устремява се напред, тича трескаво, подстрекава работничките и ги призовава за свидетели. Те обаче се колебаят дали да спрат, докато той произнесе заклинателните слова:

*На поход бях кракът,
на място бях око,
завръщам се жив нерв.*

Никой не се трогва. Слушат го, без да му обръщат внимание. После продължават невъзмутимо. Стига е размирничил!

Вече четири часа, откакто Жонатан бе слязъл. Жена му и синът му започваха да се притесняват.

— Мамо, да се обадим ли на полицията?

— Още не.

Тя се приближи до вратата на мазето.

— Мъртъв ли е татко'? Мамо, кажи ми, татко от същото ли е умрял, от което и Уарзи?

— Няма такова нещо, миличък, престани да говориш глупости!

Тревогата разяждаше Люси. Тя се наведе да погледне през отвора. С помощта на купената наскоро мощна халогенна лампа като че ли различи малко по-навътре... вита стълба.

Люси седна на земята. Никола отиде при нея. Тя го прегърна.

— Ще се върне, имай търпение. Каза ни да го чакаме, нека потърпим още малко.

— Ами ако не се върне?

327-и е изтощен. Все едно, че се мята на вълните. Движи се, но не напредва.

Решава да се обърне лично към Бело-киу-киуни. На четиринадесет зими, Майката притежава ненадминат опит, докато безполовите мравки, които са основната маса на населението, живеят не повече от три години. Само тя може да му помогне да открие начин за предаване на информацията.

Младият мъжки поема по скоростния път, водещ към сърцето на града. Няколко хиляди мравки, огънати под тежестта, изнасят яйцата от четиридесетия подземен етаж към яслите на солариума, който се намира на тридесет и петия стаж над земята. Същински поток от бели черупки, понесени от безброй крачка, се движи отдолу нагоре и отдясно наляво.

Той трябва да тръгне в противоположната посока. Не е лесно. 327-и блъсва няколко бавачки, които веднага се развикват срещу този вандал. Самия него го блъскат, тъпчат, изтикват и дращят. За щастие коридорът не е задръстен докрай. Той успява да си пробие път през гъмжилото.

След това поема по тесните тунели. Придвижва се с бърз ход по този обиколен, но по-спокоен маршрут. Минава по артерии и артерийки, по вени и по венички. Така преброжда километри, прекосява мостове, арки, пусти и претъпкани площади.

Без мъка се ориентира сред мрака благодарение на трите оценца за инфрачервено виждане върху челото. Колкото повече приближава Забранения град, тежкото ухание на Майката става по-осезаемо и числеността на пазачите се увеличава.

Тук могат да се видят представители на всички под-касти войници, с всевъзможен ръст, с всевъзможни оръжия. Дребосъци с дълги назъбени челюсти, здравенячки с корави като дърво нагръдни щитове, набити войни с къси антени, артилеристки, чийто изтънен корем е пълен с паралитична отрова.

Снабден с надеждна опознавателна миризма, която му служи за пропуск, 327-и преминава безпрепятствено през филтъра на постовете.

Войниците са спокойни. Усеца се, че големите войни за територия още не са започнали.

Вече съвсем близо до целта, той представя самоличността си на мравките-вратари, след което прониква в последния коридор, водещ в царското жилище.

На прага спира, смазан от великолепието, което се излъчва от това неповторимо място. Намира се в голяма кръгла зала, построена по строги архитектурни и геометрични правила, които цариците-майки предават на своите дъщери от антена на антена.

Главният свод е с височина дванадесет глави и тридесет и шест в диаметър (главата е единицата мярка за дължина на Федерацията; една глава е равна на три милиметра според обичайните човешки мерки). Няколко циментови колони крепят този мравешки храм, чийто вдлъбнат под е предназначен да препраща възможно най-дълго ароматните молекули, излъчвани от посетителите, без при това да попиват в стените. Един забележителен обонятелен амфитеатър.

В центъра се е разположила пълна дама. Тя е легнала по корем и от време на време протяга крак към едно жълто цвете. Сегиз-тогиз цветето рязко се затваря. Ала кракът вече се е отдръпнал.

Тази дама е Бело-киу-киуни.

Бело-киу-киуни, последната царица на рижите мравки от главния град.

Бело-киу-киуни, единствената носачка, родителка на всички тела и на всички души в Стадото.

Бело-киу-киуни, която вече е била царица по време на голямата война с пчелите, при завоюването на Южните термитници, при умиротворяването на териториите, населени с паяци, през страшната изтощителна война, наложена от осите, обитаващи дъба, а от миналата година тя координираше усилията на градовете при отблъскване настъплението на мравките-джуджета по северните граници.

Бело-киу-киуни, която бие рекордите по дълголетие.

Бело-киу-киуни, неговата родна майка.

Този жив паметник е тук, съвсем близо до него, както някога. Само че сега двадесетина млади работнички угодливо я плюнчеха и милваха, докато навремето самият той, 327-и, се грижеше за нея с малките си, още незаякнали крачка.

Младото месоядно растение щраква челюсти и Майката надава слаб обонятелен вик. Никой не знае откъде у нея тази страст към растенията хищници.

327-и се приближава. Гледана отблизо, Майката не е твърде красива. Тя има издължен напред череп, украсен с две огромни изпъкнали очи, които сякаш гледат едновременно във всички посоки. Малките и инфрачервени оченца са събрани по средата на челото. В замяна антените са прекалено раздалечени. Те са въздълги, възтънки и извършват леки и кратки напълно овладени трептения.

Вече няколко дни, откакто Бело-киу-киуни се е събудила от големия сън, и оттогава не е престанала да снася. По корема ѝ, десеторно по-голям от този на обикновените мравки, пробягват продължителни спазми. В същия този момент тя снася осем хилави яйца, светлосиви със седефен блясък, последно поколение белоканци. Топчесто и лепкаво, бъдещето излиза от утробата ѝ, търкулва се по пода и незабавно бива поето от бавачките.

Младият мъжки разпознава миризмата на тези яйца. Това са стерилни войници и мъжки мравки. Все още е твърде хладно и жлезата, произвеждаща „момичета“, не е заработила. Веднага щом метеорологичните условия позволят, Майката ще снесе точно необходимото количество за попълването на всяка каста според нуждите на Града. Работнички ще дойдат да ѝ съобщят, че „не достигат мелачки на зърно или артилеристки“ и тя ще изпълни поръчката. Случва се Бело-киу-киуни да излезе от жилището си и да тръгне на оглед из коридорите. Нейните антени са достатъчно чувствителни, за да доловят недостига в една или друга каста. И тя незабавно попълва бройката.

Майката снася още пет крехки яйца, сетне се обръща към посетителя. Тя го докосва и го облизва. Досегът с царската слюнка винаги е изключително преживяване. Тази слюнка не само е универсален обеззаразител, но и същинска панацея, лекуваща всякакви рани освен във вътрешността па главата.

Макар Бело-киу-киуни да не може да разпознава поотделно всяко от безбройните си малки, с този благороден жест тя показва, че познава собствената си миризма. Той е нейно чедо.

Антенният диалог може да започне.

Добре дошъл в лоното на Стадото. Ти ме напусна, но нищо не може да ти попречи да се върнеш.

Ритуално обръщение на Майката към нейните деца. След като го е излъчила, тя подушва феромоните на дванадесетте сегмента с тържественост, която впечатлява младия 327-и... Вече е разбрала причината за неговото посещение... Първата експедиция, изпратена на Запад, е била напълно унищожена. Около мястото на катастрофата е витаела миризма на мравки-джуджета. Те по всяка вероятност са открили секретно оръжие.

*На поход бе кракът,
на място бе око,
завърна се жив нерв.*

То се знае. Всъщност работата е там, че не може да подбуди Стадото. Неговите обонятелни послания не убеждават никого. Смята, че единствено тя, Бело-киу-киуни, знае как да предаде съобщението и да бие тревога.

Майката го подушва с удвоено внимание. Улавя и най-малките летливи молекули по неговите членове и крака. Да, по тях наистина има следи от смърт и от тайнственост. Това би могло да бъде войната... А може би не.

Тя му дава да разбере, че във всички случаи не притежава никаква политическа власт. В Стадото решенията се вземат чрез постоянното съгласуване на гледищата в работни групи, обединени около един или друг свободно избран проект. Ако той не е в състояние да вдъхне живот на подобен нервен център, сиреч да оформи група, от неговия опит няма никаква полза.

Дори тя не може да му помогне.

327-и настоява на своето. Веднъж намерил събеседничка, която изглежда предразположена да го изслуша, той с всички сили излъчва най-обаятелните си молекули. Според него тази катастрофа би трябвало да бъде първостепенна грижа. Незабавно да се изпратят шпионки, които да се опитат да разузнаят какво представлява това тайно оръжие.

Бело-киу-киуни отговаря, че Стадото изнемогва от „първостепенни грижи“. Не само че пролетното пробуждане не е приключило, но и кожата на Града все още представлява работна площадка. Докато и последният слой клонки не бъде поставен, би било твърде рисковано да се потегли на война. Впрочем в Стадото се чувства недостиг на белтъчини и захари. И най-сетне е време да се помисли за подготовката на Празника на Възраждането. Всичко това изисква енергичните усилия на всеки един. Дори шпионите са претоварени. Ето обяснението защо неговият сигнал за тревога не може да бъде възприет.

Минава известно време. Чува се само как устните на работничките ближат черупката на Майката, която пък от своя страна отново се захваща да дразни месоядното растение. Тя се сгъва и коремът и се долепя до гърдния кош. Двата ѝ предни крака увисват. Дръпва чевръсто единия от тях в момента, когато челюстите на растението се захлопват, после разсъждава какво страшно оръжие може да бъде то.

Би могло да се издигне стена от месоядни растения за охрана на цялата северозападна граница. Единственото неудобство е, че засега тези малки чудовища не могат да отличат обитателите на Града от чужденците...

327-и отново се връща на онова, което измъчва съзнанието му. Бело-киу-киуни го пита колко са загиналите при „инцидента“. Двадесет и осем. Всички от подкастата на войниците-изследователки ли са били? Да, той е бил единственият мъжки в експедицията. Тогава тя се самовглъбява и снася последователно двадесет и осем перли-сестри, сега-засега в течно състояние.

Двадесет и осем мравки са мъртви, тези двадесет и осем яйца ще ги заместят.

НЕИЗБЕЖНО ЕДИН ДЕН:

Неизбежно един ден пръсти ще докоснат тези страници, очи ще пробягат по тези думи, мозъци ще потърсят смисъла.

Не искам този момент да настъпи прекалено рано. Последствията биха могли да бъдат ужасни. Дори сега, когато пиша тези изречения, все още се боря да запазя моята тайна.

Ала все някога хората ще трябва да разберат какво се е случило.

Дори най-дълбоко укритите тайни рано или късно излизат наяве. Времето е техният най-голям враг. Които и да сте вие, искам най-напред да ви поздравя. В мига, когато се заловите да четете тези редове, вероятно ще съм мъртъв от десетина, ако не и от стотина години. Поне се надявам да е така.

Понякога съжалявам, че стигнах до това познание. Но аз съм човек и ако солидарността към моите себеподобни понастоящем е в най-ниската си точка, все пак не забравям за дълга, произтичащ дори само от факта, че някога съм се родил един от вас, хора от тази Вселена.

Трябва да завещая на някого моята история.

Погледнати отблизо, всички истории си приличат.

В началото има един субект в „зародиш“, който още не се е изявил. Той преживява криза. Тази криза го подтиква към действие. В зависимост от постъпките си той ще умре или ще се промени.

Първата история, която ще ви разкажа, е тази на нашата Вселена. Защото ние живеем вътре в нея. И защото всички неща, малки и големи, следват едни и същи закони и притежават едни и същи връзки на взаимозависимост.

Ако обърнете например тази страница, вие търкате с показалец по целулозата на хартията. Този контакт предизвиква неуловимо, ала все пак съвсем реално затопляне. Отнесено към безкрайно малкото, то предизвиква прескачане на електрон, който напуска своя атом и след това се сблъсква с друга частица.

Само че „по отношение“ на самата нея тази частица всъщност е необятна. Така че сблъсъкът с електрона за нея представлява истински катаклизъм. Преди тя е бича инертна, празна, студена. Поради вашето „обръщане“ на

страницата, ето че тя изпада в криза. Прорязват я огромни огнени езици. Само с това движение вие сте предизвикали нещо, за чиито последствия никога няма да узнаете. Може би от това са се родили нови светове, обитавани от хора, и тези хора ще открият металургията, провансалската кухня и междузвездните полети. Те може да се окажат дори по-интелигентни от самите нас. И никога нямаше да съществуват, ако не бяхте взели в ръка тази книга и ако пръстът ви не беше предизвикал затопляне точно на това място върху хартията.

По същия начин и нашата Вселена със сигурност се намира върху угълчето на страницата на някоя книга, върху подметката на обувка или върху пяната на кана бира в условията на друга гигантска цивилизация.

Без съмнение нашето поколение никога няма да може да провери дали е така. Ала това, което ние знаем, е, че преди много време нашата Вселена или във всеки случай частицата, в която се съдържа нашата Вселена, е била празна, студена, черна, неподвижна. И после някой или нещо е предизвикало кризата. Някой е обърнал страница, стъпил е върху камък, обрал е пяната от кана с бира. Така или иначе, имало е някакъв вид сътресение. Нашата частица се е пробудила. За пас, както знаем, това е била една гигантска експлозия, наречена Големият взрив.

Всяка секунда в безкрайно голямото, в безкрайно малкото, в безкрайно далечното може би се ражда свят така, както се е родил нашият преди повече от петнадесет милиарда години. Други светове ние не познаваме. Ала за нашия е известно, че е започнал от експлозията на „най-малкия“ и „най-простия“ атом: водорода.

И така, представете си една безкрайна тишина, внезапно нарушена от страхотен гръм. Защо там горе някой е обърнал страницата? Защо е обрал пяната от бирата? Това е без значение. Резултатът е, че водородът гори, експлодира, грее. Необятна светлина прорязва ненакърненото преди пространство. Криза. Неподвижните

неща се раздвижват. Студените се затоплят. Безшумните забучават.

В тази изначална жарава водородът се превръща в хелий, чийто атом е съвсем малко по-сложен. Ала от тази незначителна промяна можем да извадим заключение за първото главно правило на нашата Вселена: ДВИЖЕНИЕ КЪМ ВСЕ ПО-СЛОЖНО.

Това правило изглежда очевидно. Ала нищо чудно в съседните светове да е различно. Другаде е възможно то да е движение към ВСЕ ПО-ГОРЕЩО или към ВСЕ ПО-ТВЪРДО, или към ВСЕ ПО-СМЕШНО.

При нас също нещата стават все по-горещи, все по-твърди или все по-смешни, но това не е изначалният закон. Това са само странични явления. Нашият основополагащ закон, този, към който се нагаждат всички други, е: ДВИЖЕНИЕ КЪМ ВСЕ ПО-СЛОЖНОТО.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

327-и мъжки броди из южните коридори на града. Той не се е успокоил. Продължава да повтаря прословутото изречение:

*На поход бе кракът,
на място бе око,
завърна се жив нерв.*

Защо не се получава? Къде е грешката? Тялото му кипи от необработена информация. Според него Стадото е било ранено, без дори да си даде сметка за това. А той е дразнителят за болка. Следователно трябва да накара Града да реагира.

О, колко е тежко да сдържаш посланието на болката, да го носиш в себе си, без да откриеш дори една антена, която да пожелае да го

приеме. Иска му се да се разтовари от цялата тази тежест, да подели с другите това ужасно познание.

Една мравка термична вестителка минава край него. Усещайки колко е потиснат, тя решава, че той все още не е напълно разбуден, и му предлага слънчеви калории. Това му дава малко сила, която той незабавно употребява, за да се помъчи да я убеди.

Тревога, една експедиция бе унищожена при засада, устроена от джуджетата, тревога.

Ала му липсват дори убедителните нотки, които е притежавал в началото. Термичната вестителка отминава, сякаш нищо не се е случило. 327-и не се отказва. Той тича по коридорите, излъчвайки своето тревожно послание.

Понякога войниците се спират, изслушват го, дори разговарят с него, ала тази история с разрушителното оръжие е толкова неправдоподобна. Не успява да се оформи никаква група, способна да се нагърби с военна мисия.

Сломен, той продължава нататък.

Внезапно, както се придвижва по един безлюден тунел на четвъртия подземен етаж, долавя някакъв шум зад себе си. Някой го следи.

327-и мъжки се обръща. Оглежда коридора с инфрачервените си очи. Няма никого. Странно. Сигурно така му се е сторило. Ала зад гърба си отново чува шума от стъпки. Скрич... тсссс, скрич... тсссс. Някой приближава, навярно куцайки с два от шестте си крака.

За да се увери, той се обръща на всеки кръстопът, после изчаква. Шумът спира. Веднага щом продължи, шумът захваща отново: Скрич... тес, скрич... тес, скрич... тсс.

Няма съмнение: преследват го.

Някой, който се скрива веднага щом той се обърне. Странно поведение, напълно необичайно. Защо един член на Стадото ще следи друг, без да се покаже? Тук всички живеят дружно и никой не крие нищо от останалите.

Ала „присъствието“ го следва неотклонно. Все така на разстояние, все така скрито. Скрич... тсс, скрин... тсс. Как да реагира? Когато все още бе ларва, гледачките го бяха научили, че винаги трябва да гледа опасността в лицето. Той спира и се преструва, че се мие.

Присъствието е вече съвсем наблизо. Става почти осезаемо. Имитирайки жестовете за миене, той помръдва с антени. Готово, улавя ароматните молекули на преследвача. Това е дребен войник на една година. Отделя странен мирис, който замъглява обичайните определители на самоличността. Трудно може да се каже от какво естество е. Напомня мирис на скала.

Дребничкият войник вече не се крие. Скрин...тсссс... скрич... тсссс... Сега го вижда в инфрачервено. Наистина му липсват два крака. Мирисът на скала с по-отчетлив.

Той излъчва.

Кой е там?

Никакъв отговор.

Защо ме преследвате?

Отново никакъв отговор.

Желаейки да забрави за инцидента, мъжкият продължава пътя си, но скоро долавя второ присъствие точно пред себе си. Пак войник, но този път едър. Галерията е тясна, няма да може да мине.

Дали да се върне обратно? Това би означавало да се сблъска с куция, който междувременно бърза към него.

Попаднал е в капан.

Сега подушва ясно: двама войници. И от двамата се носи мирис на скала. Едрият разтваря дългите си челюсти.

Наистина е попаднал в клопка!

Не е възможно един обитател на града да се опитва да убие друг. Дали пък не става въпрос за разстройство на имунната система? Нима не са разпознали неговите миризми за самоличност? Да не би да го вземат за чуждо тяло? Та това е истинско безумие, все едно стомахът да се опитва да убие червото...

327-и мъжки увеличава силата на излъчването:

И аз като вас съм клетка от Стадото. Ние сме един и същ организъм.

Това са млади войници и вероятно са се заблудили. Ала излъчванията му не ги спират. Дребничката куца мравка се хвърля върху гърба му, държейки го за крилата, докато едрата стисва главата му между челюстите си. Така заклещен, той бива повлечен към сметището.

327-и мъжки отчаяно се бори. Чрез сегмента си за полово общуване той излъчва всевъзможни емоции, за които безполовите дори не са чували. Те се колебаят между неразбирането и паниката.

За да не бъде омърсен от неговите „абстрактни“ идеи, куцията, все така вкопчен в мезотонума му, стърже по антените му с челюсти. С този жест той отстранява всичките му феромони, между които и миризмите-пропуски. Във всеки случай там, където отива, те няма да му послужат за нищо.

Зловещата тройка се придвижва на тласъци по най-безлюдните коридори. Дребничката куца мравка продължава методично своето почистване. Сякаш не желае да остави каквато и да било информация върху тази глава. Мъжкият вече не оказва съпротива. Примирен, той се готви постепенно да прекрати биенето на сърцето си.

„Защо е всичкото това насилие, защо е цялата тази омраза, братя? Защо?“

Всички ние сме едно, всички до един сме деца на Земята и на Бога.

Да прекратим безсмислените разпри. XXII век или ще бъде век на духа, или въобще няма да бъде. Да забравим старите свадни, основани на гордостта и двуличието.

Индивидуализма — ето го нашия истински враг! Вашият брат е в нужда и вие го оставяте да умре от глад, вие не сте достойни да бъдете част от голямата световна общност. Едно погубено същество иска от вас помощ и подкрепа и вие му затваряте вратата. Вие не сте от нашите.

Познавам ви, люде на чистата съвест в копринени одежди! Вие мислите единствено за вашето охолство, жадувате само за лична слава и за щастие, да, но за вашето собствено щастие и за това на най-близките ви.

Казвам ви, че ви познавам. Тебе, тебе и тебе! Престанете да се усмихвате пред екрана, говоря ви за сериозни неща. Говоря ви за бъдещето на човечеството. Това не може да продължава. Тази начин на живот е лишен от смисъл. Ние пилеем всичко, рушим всичко. Нашите гори биват изсичани за производството на носни кърпи за еднократна употреба. Всичко вече е за еднократна употреба — прибори, химикалки, дрехи, фотоапарати, коли — и без сами да си давате

сметка, и вие сте за еднократна употреба. Откажете се от това повърхностно съществуване. Трябва да се откажете днес, преди да бъдете принудени да го сторите утре.

Елате при нас, присъединете се към нашата армия на вярата. Всички ние сме войни на Бога, братя мои.“

Лицето на говорителката се появява в кадър. „Това евангелистко предаване осъществиха отец Макдоналд от «Новата адвентистка църква на 45-ия ден» и фирмата за замразени продукти «Суитмилк». Тя бе излъчена от спътник за мондовизия. А сега нашият научнофантастичен сериал «Извънземен съм и се гордея с това», но преди това реклами.“

Люси не можеше като Никола да спре напълно хода на мислите си, гледайки телевизия. Осем часа, откакто Жонатан бе слязъл долу, и никаква вест от него!

Ръката ѝ посегна към телефона. Той беше поръчал да не предприемат нищо, но ако е мъртъв, ако е бил затрупан?

Тя все още не можеше да се реши да слезе. Ръката ѝ вдигна слушалката. Набра номера на дежурния.

— Ало, полицията ли е?

— Бях ти казал да не се обаждаш — обади се един слаб безизразен глас откъм кухнята.

— Тате! Тате!

Тя остави обратно слушалката, от която продължаваше да се чува: „Ало, говорете, дайте си адреса.“ Щрак.

— Да, да, аз съм, не биваше да се тревожите. Казах ви да ме изчакате спокойно.

Да не се тревожат? И таз добра!

Жонатан не само държеше в ръце това, което до неотдавна беше Уарзазат, а сега представляваше само парче кърваво месо, но и самият той бе преобразен. Не беше изплашен или съсипан, дори изглеждаше някак засмян. Не, имаше нещо друго, но как би могло да се опише? Създаваше впечатление на състарен или болен. Погледът му беше трескав, цветът на лицето му — оловносив, беше задъхан и целият трепереше.

Като съзря обезобразеното тяло на своето куче, Никола избухна в плач. Клетият пудел сякаш беше накълцан на ситно с бръснач.

Поставиха го върху един разгънат вестник. Никола не преставаше да оплаква гибелта на своя другар. Всичко беше свършено. Никога повече нямаше да го види как подскача към стената, когато някой произнесеше думата „котка“, как отваря вратите с весел скок върху дръжката на бравата. Никога повече нямаше да го спасява от едрите хомосексуални немски овчарки.

Нямаше го вече Уарзаат.

— Утре ще го отнесем на гробището за кучета в „Пер-Лашез“ — отстъпи Жонатан. — Ще му купим гроб за четири хиляди и петстотин франка, от онези, върху които може да се поставя и фотография.

— О, да! О, да! — хълцаше Никола. — Той заслужава поне това.

— Сетне ще отидем до развъдника да си избереш друго животно. Защо не вземеш този път малтийски териер? Те също са много симпатични.

Люси все още не можеше да се съвземе. Не знаеше с какъв въпрос да започне. Защо се беше бавил толкова? Какво се бе случило с кучето? А със самия него? Искан ли да хапне? Беше ли помислил колко се тревожат близките му?

— Какво има там долу? — каза най-после тя с равен глас.

— Нищо, нищо.

— А ти видя ли се на какво приличаш? Ами кучето... Човек би казал, че е прекарано през месомелачка. Какво го е сполетяло?

Жонатан прокара мръсна ръка по челото си.

— Нотариусът имаше право, долу е пълно с плъхове. Уарзаат е бил разкъсан от разярени плъхове.

— Ами ти?

Той се изкиска.

— Аз съм доста по-едро животно и те се изплашиха от мен.

— Това е безумие! Какво прави долу цели осем часа? Какво има на дъното на това проклето мазе? — ядоса се тя.

— Не зная какво има на дъното. Не стигнах до края.

— Не си стигнал до края!

— Не, то е много, много дълбоко.

— И за осем часа не си стигнал до края на... на нашето мазе!

— Не. Спрях, когато открих кучето. Навсякъде имаше кръв. Трябва да знаеш, че Уарзаат се е бил юнашки. Направо е невероятно как едно тъй малко кученце е издържало толкова дълго.

— Но всъщност къде спря? Насред път?

— Откъде да знам? Във всеки случай не можех да продължа по-нататък. Аз също се изплаших. Знаеш, че не понасям нито тъмнината, нито насилието. Всеки на мое място би се спрял. Човек не може да продължава да върви до безкрай неизвестно накъде. А освен това се сетих за теб, за вас. Не можеш да си представиш колко е... Толкова е мрачно. Там витае смъртта.

При тези думи лявото ъгълче на устните му се сгърчи в тик. Тя никога не го бе виждала такъв. Разбра, че не бива повече да го тормози. Прегърна го през кръста и го целуна по студените устни.

— Успокой се. Всичко свърши. Ще зазидаме тази врата и ще забравим за нея.

— Не. Не е свършило. Този път трябваше да спра заради кръвта. Всеки на мое място би спрял. Насилието винаги е шокирало хората, дори когато е срещу животни. Но аз не мога да изоставя всичко току-така, може би на крачка от целта...

— Да не искаш да ми кажеш, че имаш намерение да се върнеш долу!

— Точно така. Едмон е минал, ще мина и аз.

— Едмон? Твоят вуйчо Едмон?

— Той е правил долу нещо и искам да разбера какво точно.

Люси сподави въздишка.

— Умолявам те, ако обичаш мен и Никола, не слизай повече.

— Нямам избор.

Устните му отново се изкривиха от тик.

— Винаги съм зарязвал всичко по средата. Винаги съм спирал, когато разумът ми е подсказвал, че опасността е наблизо. И погледни в какво се превърнах. В човек, който несъмнено не е познал негодите, но и който не е успял в живота. Винаги съм спирал насред път и не съм стигал до същността на нещата. Трябваше да си остана ключар, да се оставя да ме нападнат, дори да бях получил някоя и друга цицина. Това щеше да бъде кръщение, щях да опозная насилието и да се науча да го управлявам. А ето че, отбягвайки всяка неприятност, сега съм неопитен като някое бебе.

— Ти бълнуваш.

— Не, не бълнувам. Не може да се живее вечно в пашкул. Покрай това мазе ми се удава уникален случай да направя решителната

крачка. Ако не го сторя, никога повече няма да посмея да се погледна в огледалото, защото ще видя там един страхливец. Впрочем спомни си, че ти самата ме накара да сляза.

Той свали изцапаната си с кръв риза.

— Недей да настояваш, решението ми е окончателно.

— Добре, в такъв случай ще дойда с теб! — заяви тя, като грабна електрическото фенерче.

— Не, ти оставаш тук!

Беше я хванал здраво за китките.

— Пусни ме, какво ти става?

— Прощавай, но трябва да разбереш, това мазе е нещо, което засяга единствено мен. Това е моят скок в неизвестното, това е моят път. Никой друг не бива да се меси, чуваш ли?

Зад тях Никола все още плачеше над останките на Уарзат. Жонатан пусна китките на Люси и се приближи до своя син.

— Хайде, съвземи се, момче!

— Писна ми, Уарзи е мъртъв, а вие само се карате.

Жонатан се опита да разведри обстановката. Той извади от една кутия кибрит шест клечки и ги постави върху масата.

— Гледай, ще ти задам една гатанка. Възможно е да се направят четири равнострани триъгълника с тези шест клечки. Помисли хубавичко, сигурно ще намериш отговора.

Изненадано, момчето избърса сълзите си и подсмъркна. Веднага се зае да реди клечките по различни начини.

— Искам да ти дам един съвет. За да намериш решението, трябва да мислиш различно. Ако се разсъждава по обичайния начин, доникъде не се стига.

Никола успя да направи три триъгълника. Но не и четири. Той вдигна големите си сини очи, премигна.

— А ти откри ли отговора, тате?

— Не, не още, но съм сигурен, че скоро ще успея.

Жонатан временно успокои своя син, но не и жена си. Люси му хвърляше сърдити погледи. Вечерта те се караха доста разгорещено. Ала Жонатан не пожела да каже нищо повече относно мазето и неговите тайни.

На другия ден той стана рано и целия предиобед бе зает да монтира на входа на мазето желязна врата, снабдена с масивен

катианар. Сетне окачи на врата си единствения ключ.

Спасението се явява най-неочаквано под формата на земетресение.

Отначало се разлюляват стените. Пясъкът рухва като водопад от тавана. Почти веднага следва втори трус, после трети, четвърти... Глухите тласъци следват един подир друг на все по-малки интервали и все по-близо до странната тройца. От мощното бучене всичко започва да трепери.

Съживен от трусовете, младият мъжки ускорява биенето на сърцето си, нанася два удара с челюсти, които изненадват неговите палачи, след това се втурва по срутения тунел. Размахва крилата си, които все още са само израстъци, за да ускори своето бягство и да удължи по възможност скоковете си над купищата развалини.

Всяко по-силно сътресение го принуждава да спира и да изчаква, долепен до земята, да преминат лавините от пясък. Цели стени от коридори се срутват върху долните етажи. Мостове, арки и скривалища пропадат, увличайки със себе си милиони обезумели тела.

Миризмата на тревога първа степен витае навсякъде. През тази начална фаза възбуждащите феромони изпълват горните галерии. Всички, които вдъхват този облак, незабавно започват да треперят, да бягат във всички посоки и да отделят още по-остри феромони. По този начин помрачението расте подобно на снежна топка.

Облакът от тревога се разпространява като мъгла, пълзи по всички разклонения на засегнатия участък, достига до главните артерии. Чуждият обект, проникнал във вътрешността на Стадото, предизвиква това, към което младият мъжки доскоро напразно се е стремил: отделяне на токсини за болка. Незабавно черната кръв, образувана от тълпите белоканци, започва да пулсира по-бързо. Множеството отнася яйцата, оказали се в близост с пострадалия участък. Войниците се организират в бойни единици.

В момента, когато 327-и мъжки се озовава посред едно широко кръстовище, наполовина затрупано от пясък и движещи се тела, трусовете се уталожват. Настава тревожна тишина. Всеки спира да види какво ще последва. Вирнатите антени потрепват в очакване.

Изведнъж ужасяващото почукване се заменя от глухо ръмжене. Всички усещат как гъстата козина от клонки на Града бива пробита.

Нещо огромно се провира през свода, събаря стените, плъзга се между клонките.

Тънко розово пипало изскача наред кръстовището, шиба из въздуха и помита всичко с бясна скорост в желанието си да докопа възможно най-голям брой граждани. Войниците се нахвърлят върху него, опитвайки се да го захаят, и на върха му бързо се образува голям черен грозд. Доволен от пляката, езикът се отдръпва нагоре и изчезва, пращайки тълпата в някаква паст, след което отново се проточва, още по-дълъг, по-лаком и смъртоносен.

Започва втората фаза на тревогата. Работничките барабанят по земята с коремчетата си, за да повикат войниците от долните етажи, които още не са разбрали за драмата.

Целият град ехти от ударите на този естествен там-там. Сякаш „организмът Град“ се задъхва: так, так, так! Ток... ток... ток, отваряща прищелецът, който отново е започнал да удря по свода, за да се вмъкне колкото се може по-дълбоко. Всеки се притиска до стената, опитвайки се да избегне тази разбесняла се червена змия, която се мятта из галериите. Когато някоя хапка се окаже твърде бедна, езикът се протяга още повече. След него се показва клон и една гигантска глава.

Това е зелен кълвач! Страшилището на пролетта... Тези лакоми насекомоядни птици издълбават в покрива на мравешките градове отвори, дълбоки понякога до шестдесет сантиметра, след което се угощават с обитателите.

Време е да започне третата фаза на тревогата. Някои работнички, направо обезумели от възбуда, ненамерила израз в действия, се залавят да танцуват танца на страха. Движенията са резки: подскоци, тракане с челюсти, плюене... Други пък, изпаднали в истерия, тичат по коридорите и хапят всичко, което мърда. Перверзни следствия на страха: Градът, който не е в състояние да унищожи агресора, накрая започва да се самоунищожава.

Катаклизъмът е локализиран до западния петнадесети горен етаж, ала тъй като тревогата е преминала през три фази, сега целият град е на бойна нога. Работничките слизат до най-долните подземия, за да скрият яйцата на сигурно място. Те се разминават със забързаните колони войници с вирнати челюсти.

В течение на безброй поколения Градът на мравките се е научил да се брани от подобни нежелателни произшествия. Сред безредното движение мравките от кастата на артилеристите образуват бойни групи и си разпределят неотложните операции.

Обграждат зеления кълвач на най-уязвимото място: шията. После застават в положение за близка стрелба. Коремчетата им се целят в птицата. Огън! Изпрацат с всичката сила на сфинктерите си струи свръхконцентрирана мравчена киселина.

Птицата изпитва внезапното и мъчително усещане, че някой обгръща шията ѝ с шалче от остри карфици. Тя започва да пърха, опитва се да се отскубне. Само че е отишла твърде далече: крилете ѝ са се заплели в пръстта и сред клонките на свода. Тя протяга отново език, за да изтреби колкото се може повече от своите микроскопични противници.

Нова вълна войници идва на смяна. Огън! Зеленият кълвач подскача. Този път не са карфици, а направо бодли. Той кълве трескаво с човка. Огън! Киселината разяжда нервите му и той е напълно парализиран.

Стрелбата спира. Войници с широки челюсти се стичат отвред, хапят раните от мравчената киселина. Междувременно един легион излиза навън върху това, което е останало от свода, изравя опашката на животното и започва да дълбае онази част, която отделя най-силна миризма: ануса. Войниците сапъори скоро разширяват отвора и се втурват в червата на птицата.

Първият екип е успял да пробие кожата на шията. Веднага щом рука червената кръв, отделянето на феромони за тревога престава. Битката се смята за спечелена. В гърлото зее широка рана и в нея нахлуват цели батальони. В ларинкса на животното има все още живи мравки. Спасяват ги.

После войниците се вмъкват във вътрешността на главата, търсят отворстията, които водят към мозъка. Една работничка намира проход: сънната артерия. Все пак трябва да се избере подходящата: тази, която води от сърцето към мозъка, а не обратно. Ето я! Четирима войници правят пробив и се хвърлят в червената течност. Тласкани от сърдечното налягане, те скоро се озовават сред мозъчните полукълба. Там се залавят да дълбаят сивото вещество.

Зеленият кълвач, обезумял от болка, се мята наляво и надясно, ала не намира никакъв начин да се противопостави на тези нашественици, които го разкъсват отвътре. Един взвод мравки се вмъква в белите дробове и излива там киселина. Птицата кашля ужасно.

Други, цял армейски корпус, нахълтват в хранопровода, за да осъществят връзката с колегите си, проникнали в храносмилателната система през ануса. Последните се изкачват бързо по дебелото черво, опустошавайки по пътя си всички жизненоважни органи, които попадат в обсега на челюстите им. Те дълбаят живото месо, както са свикнали да дълбаят земята, превземат с щурм последователно воденичката, черния дроб, сърцето, далака и панкреаса, все едно, че са крепости.

Понякога гейзер кръв или лимфа, бликнала ненадейно, удавя неколцина. Ала това се случва само с непохватните, които нямат опит в разрязването.

Останалите напредват методично сред черната и червена плът. Те умело се изплъзват от спазмите, за да не бъдат смазани. Избягват да докосват участъците, напоени с жлъчка или смилателни киселини.

Накрая двете армии се събират на височината на бъбреците. Птицата все още не е умряла. Сърцето ѝ, надупчено от безброй челюсти, продължава да праща кръв към прекъснатите съдове.

Без да дочакат последния дъх на жертвата, вериги от работнички си предават една на друга късове все още жива плът. Нищо не може да устои на тези малки хирурзи. Когато започват да разрязват парчетата мозък, зеленият кълвач бива разтърсен от един последен предсмъртен гърч.

Целият град се стича да участва в разсичането на чудовището. Коридорите гъмжат от мравки, които стискат я перо, я някое пухче за спомен.

Бригадите от зидарки вече са се заловили за работа. Те ще възстановят свода и повредените тунели.

От разстояние изглежда, сякаш мравунякът яде някаква птица. След като я е погълнал, той я смила, разпределяйки месото и мазнината, перата и кожата там, където ще са най-необходими за Града.

СЪТВОРЕНИЕ:

Как е възникнало обществото на мравките? За да разберем това, трябва да се върнем неколкостотин милиона години назад в момента, когато животът се е зародил на Земята.

Едни от първите обитатели били насекомите.

Те изглеждали зле пригодени за този свят. Дребни, крехки, те били идеалната жертва на всеки естествен противник. За да оцелеят, някои от тях, като скакалците, избрали пътя на размножението. Те снасяли толкова малки, ме нямало как да не се съхранят.

Други, като осите или пчелите, избрали отровата и от поколение на поколение постепенно се сдобили с отровно жилище, което ги правело опасни.

Други пък, като хлебарките, избрали да станат негодни за ядене. Специална жлеза придавала толкова неприятен вкус на месото им, че никой не пожелавал да ги опита.

Някои, като богомолките или нощните пеперуди, избрали мимикрията. Подобни на стръкчета трева или на парчета кора, те оставали незабелязани сред негостоприемната природа.

Ала в дивата джунгла на тази ранна епоха множество насекоми не успели да открият свой „номер“, за да оцелеят, и изглеждали обречени на изчезване.

Сред тези „онеправдани“ на първо място били термитите. Появил се преди около сто и петдесет милиона години върху земната кора, този дървояден вид нямал никакъв шанс да просъществува. Прекалено много естествени врагове и прекалено малко средства за съпротива...

Какво е станало с термитите?

Много от тях загинали, а оцелелите били до такава степен притиснати, че своевременно стигнали до твърде оригинално решение: „Никой да не се бие сам. Да бъдат създадени групи за солидарност. На нашите врагове ще им бъде по-трудно да се справят с двадесет термита, които се

съпротивляват дружно, отколкото с някой самотник, опитващ се да избяга.“ По този начин термитът открил един от най-важните пътища към усложняването: обществената организация.

Тези насекоми заживели на малки колонии, отначало семейни, сплотени около Майката-носачка. Сетне семействата се обединили в села, селата се разраснали и се превърнали в градове. Не след дълго техните градежи от пясък и цимент осеяли цялото земно кълбо.

Термитите били първите разумни господари на нашата планета и нейното първо общество.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

327-и мъжки вече е изгубил от погледа си двамата убийци с мирис на скала. Наистина е успял да им се изплъзне. Ако има малко повече късмет, те може и да са загинали под развалините...

Ала за него неприятностите все още не са приключили. Той не притежава вече нито една миризма-пропуск. При първата среща с някоя мравка-войник с него с свършено. Неговите съплеменници непременно ще го помислят за чуждо тяло. Няма да го оставят дори да им обясни. Изстрелът с киселина или светкавичното нападение с челюсти ще дойде без предупреждение, както става с всички, които не могат да излъчат миризмите-пропуски на Федерацията.

Това е истинско безумие. Как можа да стигне дотук? За всичко са виновни онези двама проклети войници с мирис на скала. Какво ги прихвана? Вероятно са се побъркали. Макар това да се случва много рядко, понякога се получават грешки в генетичното програмиране, водещи до подобни психологически произшествия; също като онези изпаднали в истерия мравки, които нанасяха удари на всички страни по време на третата фаза на тревогата.

Само че тези двамата нямаха вид на истерици или на изродени. Дори, изглежда, много добре съзнаваха какво вършат. Би могло да се помисли, че... Има един-единствен случай, при който клетки

съзнателно унищожават други клетки на един и същ организъм. Гледачките наричат това рак. Би могло да се помисли, че... това са клетки, болни от рак.

Мирисът на скала ще да е всъщност мирис на болест... Също и при този случай трябва да се вдигне тревога. Оттук нататък на 327-и мъжки му предстои да разкрие две загадки: тайното оръжие на джуджетата и раковите клетки на Бел-о-кан. А не може да сподели това с никого. Трябва добре да го обмисли. Възможно е сам той да разполага е някакви неизвестни възможности... с някакво решение.

Залавя се да мие антените си. Навлажняванс (твърде странно му се струва да ближе антените си, без да усети характерния вкус на феромоните-пропуски), обтриване, изглаждане с четката на лакета, подсушаване.

Какво да прави, дявол да го вземе?

Като начало да остане жив.

Една-единствена личност може да си припомни неговия инфрачервен образ, без да има нужда от потвърждение на феромоните за разпознаване: Майката. Само че Забраненият град гъмжи от войници. Толкова по-зле. В края на краищата една стара сентенция на Бело-киу-киуни гласи, че „Там, където дебне опасността, често е най-сигурното място“.

* * *

— Едмон Уелс не остави тук много добри спомени. Впрочем, когато си тръгна, никой не го задържа.

Тези думи бяха изречени от стар мъж с приветливо лице, един от заместник-директорите на „Суитмилк Кор-порейшън“.

— Въпреки всичко, изглежда, той е открил нова хранителна бактерия, придаваща аромат на киселото мляко...

— В областта на химията трябва да се признае, че понякога имаше гениални хрумвания. Ала те го спохождаха твърде нередовно, някак на пристъпи.

— Вие самият имали ли сте неприятности с него?

— Честно казано, не. Да речем, че по-скоро той не се вписваше в екипа. Вечно странеше. Затова, въпреки че неговата бактерия донесе

милиони, тук никой не го оцени.

— Бихте ли се изяснили?

— Всеки екип си има началници. Едмон не понасяше началниците, нито впрочем каквато и да било форма на йерархия. Винаги е презирал шефовете, които „ръководят заради самото ръководене, без да произвеждат нищо“, както той самият се изразяваше. И така, всички сме длъжни да се подмазваме на висшестоящите. В това няма нищо лошо. Самата система го изисква. Ала той беше горд. Мисля, че това ни дразнеше повече от всичко, нас, неговите колеги, а и самите началници.

— Как напусна?

— Скара се с един от нашите заместник-директори и, трябва да призная, беше напълно прав. Въпросният заместник-директор беше ровил из бюрото му и това разяри Едмон. Когато видя, че всички са склонни да застанат на страната на другия, беше принуден да напусне.

— Но нали сам казахте, че е бил прав...

— По-добре да се държиш като подлец в защита на познати хора, дори и да са антипатични, отколкото да проявиш храброст в защита на непознати, колкото и да са симпатични. Тук Едмон нямаше приятели. Не се хранеше с нас, не пиеше с нас, вечно като че ли витаеше из облаците.

— Защо в такъв случай ми говорите за вашата „подлост“? Не виждам какво ви накара да ми разкажете това.

— Хм, откакто той умря, все си мисля, че се отнесохме зле с него. Вие сте негов племенник и като ви приказвам тези неща, някак ми олеква...

В дъното на тъмния проход се очертава дървена крепост: Забраненият град.

Всъщност тази постройка представлява боров дънер, около който е изграден куполът. Пънът служи за сърце и за гръбнак на Бел-о-кан. Сърце, защото в него се намират царските покои и запасите от ценни храни. Гръбнак, защото той позволява на Града да устоява на дъждовете и бурите.

Отблизо се вижда, че стената на Забранения град е изпъстрена със сложни шарки, които приличат на някакво варварско писмо. Това

са коридори, издълбани някога от първите обитатели на пъна: термитите.

Когато основателката Бело-киу-киуни се приземила в областта преди пет хиляди години, тя веднага се натъкнала на тях. Войната продължила дълго, повече от хиляда години, но накрая белоканците победили. Тогава те открили прелестите на „твърдия град“ с дървени коридори, които никога не се срутват. Този боров пън им разкрил нови урбанистични и архитектурни перспективи.

Отгоре — плоската и равна надземна част; отдолу — дълбоките, разклоняващи се в земята корени. Направо и-де-ал-но. Ала не след дълго пънът се оказал недостатъчен да приюти нарастващото население от рижи мравки. Тогава започнали да дълбаят в подпочвения пласт по дължината на корените. А върху отсеченото дърво натрупали клонки, за да се разшири върхът.

Сега Забраненият град е почти безлюден. С изключение на Майката и на нейните отбрани пазителки, всички останали обитават периферията.

327-и приближава предпазливо и с неравни крачки към пъна. Равномерните вибрации издават, че някой се приближава, докато неравномерните могат да минат за шум от леки срутвания. Дано само не срещне по пътя си никакъв войник. Започва изкачването. Остават му някакви си двеста глави разстояние до Забранения град. Вече различава десетките изходи, пробити в дървото. По-точно главите на мравките „вратари“, които препречват достъпа.

Оформени по неизвестно каква генетическа извратеност, те са снабдени с голяма кръгла и плоска глава, която им придава прилика с дебели гвоздеи, точно съответстващи на охраняваните от тях отвори.

Тези живи врати вече са доказали своята ефикасност в миналото. По време на Ягодвата война преди седемстотин и осемдесет години Градът бил нападнат от жълтите мравки. Всички оцелели белоканци се скрили в Забранения град и мравките-вратари, прибирайки се заднишком, затворили херметически изходите.

На жълтите мравки били необходими два дни за разбиването на тези резета. Вратарите не само запушвали отворите, но и хапели с дългите си челюсти. Жълтите мравки се трупали със стотици, за да се борят с един-единствен вратар. Ала саможертвата на „живите врати“

не била напразна. Останалите съюзени градове успели да изпратят подкрепления и градът бил освободен за няколко часа.

327-и мъжки няма никакво намерение да напада сам вратаря, а разчита да се промъкне през една от тези врати, докато някоя гледачка преминава с товар яйца, снесени от Майката. Би могъл да се втурне след нея, преди вратата да се е затворила отново.

Тъкмо в този момент една глава се размърдва, после пропуска... един часови. Засечка, не може нищо да се предприеме: часовият веднага ще се върне и ще го убие.

Ново раздвижване на главата на вратаря. Мъжкият сгъва шестте си крака, готов за скок. Нищо! Фалшива тревога, вратарят само се е наместил по-удобно. Сигурно вратът му се схваща в този дървен хомот.

Толкова по-зле, търпението на 327-и се изчерпва и той се втурва към препятствието. Щом се приближава на една антена разстояние, вратарят открива липсата на феромони-пропуски. Той отстъпва, за да запуши по-добре отвора, после отделя молекули за тревога.

Чуждо тяло в Забранения град! Чуждо тяло в Забранения град! — повтаря той, подобно на сирена.

Ето че размахва щипците си, за да сплаши натрапника. Искане му се да излезе напред и да се бие, но наредбата е изрична: първо трябва да запушва входа!

Необходимо е да се бърза. Мъжкият притежава предимство: той вижда в тъмнината, докато вратарят е сляп. Устремява се напред, отбягва разтворените челюсти, които тракат наслуки, и се опитва да докопа основата им. Прегризва ги една след друга. Потича прозрачна кръв. Двете чуканчета продължават да мърдат безобидно.

Ала 327-и все още не може да мине, трупът на неговия противник запречва входа. Сгърчените му крака продължават по рефлекс да се опират в дървото. Как да постъпи? Той притиска корем до челото на вратаря и стреля. Тялото потрепва, разяденият от киселината хитин започва да се топи, отделяйки сив пушек. Ала главата е твърде дебела. Още четири пъти трябва да стреля, преди да си пробие път през този плосък череп.

Сега вече може да мине. От другата страна попада на закърнели торакс и корем. Тази мравка е била просто врата, врата и нищо повече.

СЪПЕРНИЦИ:

Когато петдесет милиона години по-късно се появили първите мравки, те непрекъснато трябвало да се борят за оцеляване. Далечни потомки на дивата оса, тифиидата, те не притежавали нито силни челюсти, нито жило. Били дребни и хилави, но не и глупави, и бързо разбрали, че е в техен интерес да постъпят като термитите. Трябвало да се обединят.

Основали свои села; издигнали грубо стъкмени градове. Скоро термитите се разтревожили от това съперничество. Според тях на Земята имало място само за един вид обществени насекоми.

Оттук насетне войните стават неизбежни. Навред по света, на островите, по дърветата и в планините войските от градовете на термитите влезли в бой с младите армии на мравешките градове. Животинският свят не бил виждал подобно нещо. Милиони челюсти се сражавали редом в името на една цел, която не била свързана пряко с прехраната. Целта била „политическа“!

В началото термитите като по-опитни печелели всички битки. Ала мравките се приспособили. Възприели оръжията на термитите и изобретили нови. Планетата пламнала от световни термитско-мравешки войни, които продължили отпреди петдесет милиона години допреди тридесет милиона години. Приблизително по това време мравките открили струите мравчена киселина като оръжие и отбелязали решително превъзходство.

Битките между тези два вражески вида продължават и в наши дни, но рядко се случва някой легион термити да удържи победа.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

— Значи сте се запознали с него в Африка?

— Да — отвърна професорът. — Едмон беше опечален. Бе починала, струва ми се, жена му. Отдаде се телом и духом на изучаването на насекомите.

— Защо на насекомите?

— А защо не? От най-древни времена насекомите упражняват особено обаяние върху човека. Нима нашите предци не са се боели от комарите, които пренасяли треската, от бълхите, които предизвиквали сърбежи, от паяците, които хапели, от житоядите, който унищожавали хранителните им запаси. Всичко това е оставило следи.

Жонатан се намираше в лаборатория № 326 в центъра по ентомология на CNRS във Фонтенбло в компанията на професор Даниел Розенфелд, красив старец с коси, вързани на конска опашка, засмян и словоохотлив.

— Насекомото предизвиква смут. То е много по-малко и по-крехко от нас и въпреки това ни се надсмива и дори ни заплашва. Впрочем, като се замислим, в края на краищата всички свършваме в стомаха на насекомите. Защото в последна сметка червеите, сиреч ларвите на мухите, се угощават с нашите останки...

— Не бях се сетил за това.

— Насекомото дълго време е било смятано за въплъщение на злото. Велзевул, един от помощниците на Сатаната, например, е изобразяван с глава на муха. И това не е случайно.

— Мравките се ползват с по-добро име от мухите.

— Зависи. Всички култури имат различно отношение към тях. В Талмуда те са символ на честността. За тибетските будисти въплъщават нищожеството на материалистичната дейност. Според баулите от Кот д'Ивоар, ако бременна жена бъде ухапана от мравка, ще роди дете с мравешка глава. Някои полинезийски племена, напротив, ги смятат за миниатюрни божества.

— Преди това Едмон е работел в областта на бактериите, защо ги е изоставил?

— Страстта му към бактериите не представлява и една хилядна от това, което изпитваше към своите изследвания на насекомите и по-специално на мравките. И когато говоря за неговите изследвания, имам предвид пълната му всеотдайност. Именно той отправи апела против мравуняците-играчки, онези пластмасови кутии, които се продават в супермаркетите, с една царица и шестстотин работнички. Пак той се

бори за използването на мравките като „инсектицид“. Искаше да се разполагат систематично гнезда с ризи мравки из горите, за да ги прочистват от паразити. Твърде остроумно. В минатото мравките вече са били използвани за борба срещу боровата гъсеница в Италия и срещу еловата памфилида в Полша, два вида насекоми, които опустошават дърветата.

— Какво остроумно има да се насъскват едни насекоми срещу други?

— Хм, той наричаше това „да се набъркаш в тяхната дипломация“. През миналия век бяха извършени толкова глупости с химическите инсектициди. Насекомото никога не бива да бъде атакувано фронтално, още по-малко трябва да бъде подценявано с опити да се опитоми подобно на бозайниците. Насекомите си имат своя философия, свой пространствено-временен континуум, собствено измерение. Те например имат начини за противодействие на всякакви химически отрови: митридатизацията. Нали знаете, ако и до днес не можем да се справим с ятата скакалци, то е, защото тези дяволски създания се адаптират към всичко. Ако ги атакувате с инсектицид, 99 на сто умират, но един процент оживява. И този един процент оцелели са не само имунизирани, но и дават живот на скакалци, които са сто процента „ваксинирани“ срещу този инсектицид. Именно затова преди двеста години е била допусната грешка с непрестанното увеличаване на токсичността на препаратите. Те са убивали много повече човеци, отколкото насекоми. В резултат бяха създадени свръхустойчиви поколения, способни да консумират без никаква вреда най-страшните отрови.

— Искате да кажете, че всъщност няма никакъв начин за борба с насекомите?

— Направете си сам заключението. Все още съществуват комари, скакалци, житояди, мухи цеце... и мравки. Те устояват на всичко. През 1945 година стана ясно, че единствено мравките и скорпионите са оживели след ядрените експлозии. Приспособиха се даже към тях!

327-и мъжки бе пролял кръвта на клетка от Стадото. Бе извършил най-страшното насилие срещу своя собствен организъм. След такова нещо остава горчилка. Но имаше ли друг начин той,

хормонът, преносител на информация, да оцелее и да продължи мисията си?

Бе убил, защото се бяха опитали да го убият. Това е верижна реакция. Подобно на рака. След като Стадото не се отнася към него нормално, той самият е принуден да прибегне до същото. Трябва да свикне с тази мисъл.

Бе убил свой съплеменник. Може би ще убие и други.

— Но защо е отишъл в Африка? Вие сам казахте, че мравки има навсякъде.

— Така е, но не същите мравки... Мисля, че след смъртта на жена си Едмон не държеше вече на нищо, и дори се питам дали не се е надявал мравките да го „самоубият“.

— Моля?

— По дяволите! Та те за малко не му видяха сметката. Африканските мравки-легионери... Не сте ли гледали филма „Когато марабунтата тътне“?

Жонатан поклати отрицателно глава.

— Марабунтата е огромна маса странстващи мравки-легионери, или анпота *pigricans*, която се движи през равнината и унищожава всичко по пътя си.

Професор Розенфелд се изправи, като че за да посрещне някаква невидима вълна.

— Отначало се чува силно жужене, съставено от всевъзможни врясъци, писукания, махане с криле и крака на множеството животинки, опитващи се да избягат. На този етап мравките все още не се виждат, след което отделни войници изскачат иззад някоя могила. Тези разузнавачи са последвани незабавно от други, строени в редици до хоризонта. Могилата почернява. Като че поток от лава разтапя всичко, до което се докосне.

Професорът крачеше насам-натам и размахваше ръце, погълнат от своя разказ.

— Това е отровната кръв на Африка. Жива киселина. Техният брой е ужасяващ. Една колония „легионери“ снася средно петстотин хиляди яйца дневно. С тях могат да се напълнят цели ведра... Та значи този поток жива сярна киселина тече, изкачва се по склоновете и по дърветата, нищо не може да го спре. Птиците, гущерите или пък

насекомоядните бозайници, които имат неблагоприятното да се приближат, незабавно биват разкъсани на парчета. Апокалиптично видение! Никакво животно не може да уплаши „легионерите“. Веднъж станах свидетел как една твърде любопитна котка направо изчезна пред очите ми. Те прекосяват дори потоците, като строят плаващи мостове от собствените си трупове!... В Кот д'Ивоар, в съседната на екотропния център Ламто област, населението така и не бе намерило лек срещу тяхното нашествие. Затова щом обявят, че тези миниатюрни Атилови хуни се задават към селото, хората се разбягват, отнасяйки със себе си всичко най-ценно. Поставят краката на масите и на столовете в съдове с оцет и започват да се молят на своите божества. Когато се завърнат, намират всичко изметено като от тайфун. Не е останала нито една трошица храна или каквото и да било друго органично вещество. Изчезнали са и всички паразити. В края на краищата мравките-легионери са най-ефикасното средство за почистване на колибата от пода до тавана.

— А как сте могли да ги изучавате, след като са толкова свирепи?

— Чакахме да стане обяд. Насекомите нямат система за регулиране на телесната температура като нас. Когато навън е 18°, и температурата на тялото им е 18°, а когато е горещо, кръвта им завира. За тях това е непоносимо. Затова още при първите жарещи лъчи „легионерите“ издълбават гнездо за лагер, в очакване на по-благоприятно време. Това е нещо като краткотраен зимен сън, само че теса блокирани не от студа, а от горещината.

— И тогава?

Жонатан действително не умееше да води диалог. Той смяташе, че разговорът е като два скачени съда. Този, който знае, е пълният съд, а този, който не знае — празният, в повечето случаи самият той. Този, който не знае, отваря широко ушите си и от време на време подклажда ентузиазма на своя събеседник с изрази като „И тогава?“ или „Кажете ми нещо повече за това“, както и с кимания на глава.

Дори да съществуваша други средства за общуване, той не знаеше за тях. Впрочем, като наблюдаваше своите съвременници, му се струваше, че те се впускат в паралелни монолози, по време на които всеки се опитва да използва другия за безплатен психоаналитик. При подобни обстоятелства той прилагаше своя собствена техника. В очите на околните изглеждаше може би пълен невежа, но по този начин поне

научаваше непрестанно нови неща. Нима една китайска поговорка не твърди, че „Този, който пита, е глупав пет минути, а този, който не пита, цял живот“?

— Тогава ли? Тогава се приближихме, да го вземат мътните! И повярвайте ми, не беше шега работа. Надявахме се да намерим проклетата им царица. Онова дебело изчадие, което снася по петстотин хиляди яйца на ден. Искахме само да я видим и да я фотографираме. Обухме груби ботуши, с които чистят канализацията. Нямахме късмет, защото Едмон носеше 43 номер, а беше останал само един чифт 40. И той тръгна по джапанки... Спомням си, сякаш беше вчера. В дванадесет и тридесет очертахме върху земята предполагаемите граници на гнездото и започнахме да копаем наоколо траншея с дълбочина един метър. Потече някаква черна кипяща течност. Хиляди свръх възбудени войници защракаха с челюсти, които при този вид са остри като бръснач. Увисаха по ботушите ни, докато ние продължавахме да напредваме, удряйки с лопатите и кирките по посока на брачната килия. Най-сетне намерихме нашето съкровище. Царицата. Насекомо, десеторно по-голямо от нашите европейски царици, фотографирахме я в цялото и великолепие, докато тя вероятно крещеше *God save the Queen* на езика на миризмите... Резултатът не закъсня. Войниците се стекоха от всички страни и се струпаха на буци по краката ни. Някои успяваха да се покатерят по телата на своите съплеменници, вкопчили се преди това в каучука. Оттам полазваха под панталона, сетне под ризата. Всички заприличахме на Гъливеровци в страната на лилипутите, само че нашите лилипути само гледаха как да ни превърнат в преносими парчета храна! Трябваше да внимаваме най-вече да не проникнат в някой от естествените ни отвори: нос, уста, анус, уши. Случеше ли се това, с нас беше свършено. Те веднага започват да дълбаят отвътре!

Жонатан стоеше кротко и изглеждаше доста впечатлен. Що се отнася до професора, той сякаш отново преживяваше сцената, жестикулирайки като младеж, какъвто отдавна не беше.

— Отупвахме се здравата, за да ги прогоним. А те, те се ориентираха по дъха ни и по потенето. Всички бяхме правили йогистки упражнения за бавно дишане и за контролиране на страха. Опитвахме се да не мислим, да забравим за гроздовете войници, които искаха да ни убият. Изснихахме две ленти, като на няколко пъти

използвахме светкавица. Когато привършихме, всички изскочихме от траншеята. С изключение на Едмон. Мравките го бяха покрили чак до главата и се готвеха да го изядат! Бързо го издърпахме за ръцете, съблякохме го и изстъргахме с мачете всички челюсти и глави, кои го бяха останали забити в тялото му. До един бяхме пострадали, но не колкото него, тъй като беше без ботуши. И най-вече той се беше паникьосал и беше отделил феромони на страх.

— Ужасно.

— Напротив, чудесно е, че се отърва жив. Впрочем тази случка изобщо не охлади страстта му към мравките. Напротив, продължи да ги изучава с още по-голямо ожесточение.

— А след това?

— Завърна се в Париж. Нямахме представа какво става е него. Проклетникът не се обади нито веднъж дори по телефона на стария си приятел Розенфелд. Най-сетне един ден научих от вестника, че е починал. Мир на душата му.

Той отиде до прозореца и дръпна завесата, за да погледне един стар термометър, закрепен в емайлираната ламарина.

— Хм, 30°, а сме още април, направо невероятно. От година на година става все по-горещо. Ако продължава така, след десет години Франция ще се превърне в тропическа страна.

— Толкова ли е сериозно?

— Хората не си дават сметка за това, защото става постепенно. Но ние, ентомолозите, долавяме промяната по съвсем точни признаци: откриват се видове насекоми, типични за екваториалните области, в самите околности на Париж. Никога ли не сте обръщали внимание, че пеперудите стават все по-шарени?

— Наистина, даже вчера видях флуоресцираща червеночерна пеперуда, кацнала на една кола.

— Няма съмнение, че това е zigaena с пет точки. Отровна пеперуда, която до неотдавна живееше само на остров Мадагаскар. Ако продължава така... Представете ли си мравките-легионери в Париж? Здравей, паника. Би било забавно да се види...

След като почиства антените си и хапва няколко още топли късчета от „превзетия“ вратар, мъжкият без миризма поема по дървените коридори. Жилището на Майката трябва да е някъде тук,

усеща го. За щастие е 25°-време и при тази температура в Забранения град има малко народ. Би трябвало да успее да се промъкне безпрепятствено.

Внезапно долавя миризмата на двама войници, които се задават от противоположната посока. Единият е едър, другият дребен. А на дребния му липсват крака...

Те подушват взаимно от разстояние своите излъчвания.

Невероятно, това е той!

Невероятно, това са те!

327-и хуква с все сила с надеждата да им се изплъзне. Той кръжи ли, кръжи из този триизмерен лабиринт. Излиза от Забранения град. Вратарите не го спират, защото са програмирани да прекарват през филтър единствено влизащите. Краката му сега затъват в меката земя. Взема завой след завой. Ала другите също са много бързи и не изостават. Тъкмо в този момент мъжкият блъска и събаря една работничка, мъкнеща клонче; не го прави нарочно, но с това препречва пътя на убийците с мирис на скала.

Трябва да се възползва от предимството. Скрива се бързо в една пукнатина. Куцията приближава Той още повече се снишава в своето скривалище.

— Къде е той?

— Слезе отново долу.

— Как така?

Люси хвана Огюста за ръката и я отведе до вратата на мазето.

— От снощи е вътре.

— И още не се е качил обратно?

— Не, нямам представа какво става долу, но той изрично ми забрани да викам полицията... Слиза вече няколко пъти и всеки път се връща.

Огюста беше поразена.

— Но това е безумие! Вуйчо му остави строга заръка да не...

— Сега взема със себе си и куп инструменти, стоманени скоби, бетонни плочи. Нещо майстори долу, но какво...

Люси обви главата си с ръце. Вече не издържаше, чувстваше, че отново ще изпадне в депресия.

— А не можем ли да слезем да го потърсим?

— Не, сложи брава и я заключва отвътре. Огюста се отпусна сломена на стола.

— Хубава работа! Хубава работа! Ако съм знаела, че заръката на Едмон ще създаде толкова неприятности...

ТЯСНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ:

В големите модерни мравешки градове разпределението на задълженията, повтаряно в течение на милиони години, е породило генетически изменения.

Така някои мравки се раждат с огромни челюсти-ножици, за да станат войници, други притежават мачкащи че пости, за да стриват зърното на брашно, други пък са снабдени със свръхразвити слюнчени жлези, за да навлажняват и обеззаразяват младите ларви.

Все едно при нас войниците да се раждат с пръсти във формата на ножове, селяните с крака като щипци, за да могат да се катерят по овощките да берат плодовете, а кърмачките с десетина чифта гърди.

Ала от всички „професионални“ мутации най-удивителна е тази на любовта.

Действително, за да не се разсейват от еротични пориви, масата трудолюбиви работнички се раждат безполови. Цялата репродуктивна енергия е съсредоточена у тесни специалисти: мъжките и женските, принцове и принцеси на тази паралелна цивилизация.

Те се раждат и са екипирани единствено за любовта. Имат на разположение цял арсенал приспособления, предназначени да им помагат при копулацията. Като се започне от крилата и инфрачервените очи и се стигне до антените, приемачи и предавачи абстрактни емоции.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Неговото скривалище не е задънено, а води към малка пещера. 327-и се сгушва в нея. Войниците с мирис на скала минават, без да го усетят. Само че пещерата не е празна. В нея има някой, който отделя топлина и мирис. Този някой излъчва.

Кой сте вие?

Обонятелното послание е ясно, точно, повелително. Благодарение на инфрачервените си очи мъжкият различава едрото животно, което задава въпроса. На вид то тежи не по-малко от деветдесет песъчинки. Ала това не е войник. Това е нещо, което той досега нито е подушвал, нито е виждал.

Женска.

И то каква женска! Той спокойно я оглежда. Нейните нежни изящно оформени крачка са украсени с тънки косъмчета, съблазнително лепнещи от полови хормони. Дебелите и антени преливат от силни ухания. Очите и с червени отблясъци са като боровинки. Има масивен корем, гладък и източен като вретено. Широкият щит на гърдите е приятно грапав. И най-сетне дългите криле са два пъти по-големи от неговите.

Женската разтваря прелестните си малки челюсти и... се хвърля на врата му, за да го обезглави.

Той не може да преглътне, задушва се. Като се има предвид липсата на пропуски, не е чудно, че женската няма намерение да отхлаби прегръдката си. Той е чуждо тяло, което трябва да бъде унищожено.

Възползвайки се от дребния си ръст, 327-и все пак успява да се освободи. Покатерва се върху раменете ѝ, стисва я за главата. Колелото се върти. Сега е неин ред да изпадне в беда. Тя се бори.

Когато е съвсем омаломощена, той протяга напред антените си. Не иска да я убива, а само да бъде изслушан. Нещата не са толкова прости. Исква да влезе с нея в АК. Да, в абсолютна комуникация.

Женската (той успява да идентифицира номера на снасяне, тя е 56-а по ред) разтваря антените си, отбягвайки допира. После се извива, за да се отскубне от него. Ала той остава вкопчен в мезотонума и и дори усилва натиска на челюстите си. Ако стисне още малко, и главата на женската ще бъде изтръгната като плевел.

Тя застива неподвижно. Той също.

С очите си, чийто обсег е 180° , тя вижда ясно своя нападател, покачен върху гръдния ѝ кош. Той е съвсем дребен.

Мъжки!

Припомня си уроците на гледачките:

Мъжките са полусъщества. За разлика от всички останали клетки на Града те притежават само половината от хромозомите на вида. Излюпени са от неоплодени яйца. Следователно това са едри зародиши или по-скоро едри сперматозоиди, живеещи на открито.

На гърба ѝ е кацнал един сперматозоид, който се опитва да я удуши. Тази мисъл почти я забавлява. Защо някои яйца са оплодени, а други не? Вероятно поради температурата. Под 20° сперматеката не може да бъде активирана и Майката снася неоплодени яйца. Мъжките следователно произлизат от студа. Като смъртта.

За пръв път тя вижда един от тях от плът и от хитин. Какво дири той тук в гинекея на девиците? Тази територия е непристъпна, запазена е за женските полови клетки. Ако всяко чуждо тяло може безпрепятствено да проникне в тяхното крехко светилище, ще рече, че вратата е широко отворена за всякакви инфекции!

327-и мъжки отново се мъчи да влезе в антенна комуникация. Ала женската не позволява. Ако той случайно успее да разтвори антените ѝ, тя веднага ги прилепва върху главата, ако докосне втория сегмент, тя отмята антените си назад. Очевидно не желае.

Той още повече усилва натиска на челюстите си и успява да допре седмия си сегмент до нейния седми. 56-а женска никога не е разговаряла по този начин. Учили са я да избягва всякакви докосвания, само да предава и приема съобщения по въздуха. Ала тя знае, че тази въздушна връзка е несигурна. Един ден Майката излъчи феромон на тази тема:

Между два мозъка винаги застават всевъзможни недоразумения, всевъзможни лъжливи съобщения, дължащи се на паразитните миризми, на въздушните течения, на лошото качество на излъчването и на приемането.

Единственият начин да се избегнат тези неприятности е абсолютната комуникация. Непосредственият допир на антените. Предаването без всякакви препятствия от невромедиаторите на един мозък до невромедиаторите на друг мозък.

За нея това е като дефлориране на ума. Във всеки случай нещо непознато и грубо.

Ала няма избор. Ако онзи продължи да стиска, ще я убие. Тя прибира челните си антени върху раменете в знак на покорство.

АК може да започне. Двата чифта антени се доближават плътно. Леко електрическо изпразване. Това е от нерви. Отначало бавно, а сетне все по-бързо двете насекоми гаят взаимно дванадесетте си назъбени сегмента. Постепенно избива пяна, пълна с неясни изрази. Тази мазна субстанция покрива антените и позволява да бъде усилен още повече ритъмът на трептенията. Известно време двете глави вибрират неудържимо, сетне антенните израстъци прекратяват своя танц и се долепят плътно по цялата си дължина. Сега има едно-единствено същество с две глави, две тела и един-единствен чифт антени.

Извършва се природното чудо. Феромоните преминават от едното тяло в другото през хилядите малки пори и капилляри на сегментите. Мислите се сливат. Няма вече нужда понятията да бъдат кодирани и декодирани. Те са сведени до своята първична простота: образи, звуци, чувства, ухания.

На този непосредствен език 327-и мъжки разказва на 56-а женска всичките си премеждия: изтребването на експедицията, обонятелните следи от войниците-джуджета, срещата с Майката, как са се опитали да го ликвидират, загубата на пропуските, борбата с вратаря, преследващите го все още убийци с мирис на скала.

Когато АК приключва, тя събира назад антените си в знак на благодарно положение към него. Той слиза от гърба ѝ. Сега е в нейна власт и тя може лесно да го отстрани. Женската се приближава с широко разтворени челюсти и... му дава част от своите феромони-пропуски. С тях той временно е вън от опасност. Предлага му трофалаксия, той приема. След което тя забръмчава с криле, за да разсее всякакви следи от техния разговор.

Сполука. Той най-сетне е успял да убеди някого. Информацията е предадена, разбрана и възприета от друга клетка.

Току-що е създал работна група.

ВРЕМЕ:

Има голяма разлика в усещането за протичане на времето при хората и при мравките. За хората времето е абсолютно. Периодичността и продължителността на секундите са еднакви, независимо от обстоятелствата.

При мравките, напротив, времето е относително. Когато е горещо, секундите са много кратки. Когато е студено, те се проточват до безкрайност, докато се стигне до загубата на съзнание по време на зимуването.

Това разтегливо време дава съвсем различна представа от нашата за скоростта на нещата. За да определят едно движение, насекомите не използват само пространството и продължителността, а добавят и трето измерение: температурата.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Занапред двамата ще се опитат да убедят колкото се може повече посетители във важността на „Случая с тайното разрушително оръжие“. Още не е станало твърде късно. Все пак трябва да държат сметка за две подробности. Едва ли ще успеят да спечелят достатъчно работнички за своята кауза преди празника на Възраждането, който ще погълне всичката енергия, ето защо им е необходим трети съучастник. От друга страна, не бива да забравят, че войниците с мирис на скала могат да се появят всеки момент, следователно им е необходимо скривалище.

Номер 56-и предлага своето жилище. Тя е издълбала таен ход, който ще им позволи да избягат в случай на провал. 327-и мъжки е учуден само донякъде, тъй като е твърде модно да се прокопават тайни ходове. Тази мания датира отпреди сто години, от времето на войната срещу мравките, плюещи лепило. Царицата на един от градовете на Федерацията, Ха-йекте-дуни, възпитала у поданиците си преклонение пред сигурността. Накарала да й построят „бронирани“ забранени градове.

Стените били подсилени с големи споени с цимент камъни според технологията на термитите!

Проблемът бил в това, че имало само един изход. Така че, когато легионите на мравките, плюещи лепило, обкръжили града, тя се оказала блокирана в собствения си дворец. Противникът без всякакви трудности я пленил и най-позорно я задушил в отвратителната си бързосъхнеща лига. Впоследствие царицата Ха-йекте-дуни била отмъстена, а градът освободен, но нейната глупава и ужасна гибел дълго време тревожила умовете на белоканците.

Тъй като мравките се ползват от изключителната привилегия, че могат с едно движение на челюстите да променят формата на жилището си, всичко живо се захванало да прокопава свой личен таен ход. Когато една мравка започне да копае, в това все още няма нищо страшно, но когато станат милион, настъпва истинска катастрофа. „Официалните“ коридори се продънвали, подкопани от „частните“ ходове. Тръгнало ли се по някой таен път, навлизло се в истински лабиринт, образуван от „чуждите коридори“. Стигнало се дотам, че цели квартали започнали да се рушат, поставяйки по този начин под заплаха самото бъдеще на Бел-о-кан.

Майката вдигнала тревога. Занапред никой нямал право да копае на своя глава. Ала как биха могли да се контролират всички жилища?

56-а женска събаря малко чакъл и се открива тъмен отвор. 327-и разглежда скривалището и го намира чудесно. Остава да се намери трети съучастник. Двамата излизат и затварят грижливо. 56-а женска излъчва:

Спиряхме се на първия срещнат. Остави това на мен.

Скоро се задава някой. Това е едър безполов войник, който мъкне парче пеперуда. Женската го извиква от разстояние с тревожни послания, че над Стадото е надвиснала голяма опасност. Тя тъй умело борави с езика на емоциите, че мъжкият е изумен. Що се отнася до войника, той изоставя незабавно своя дивеч и отива да поговори.

Голяма опасност за Стадото ли? Къде, кой, как, защо?

Женската му разказва накратко за бедствието, сполетяло първата пролетна експедиция. Нейният начин на изразяване е съпроводен с прелестни ухания. Тя вече притежава грацията и очарованието на царица. Войникът скоро се предава.

Кога тръгваме? Колко войници ще са необходими, за да нападнем джуджетата?

Той се представя: 103 683-и безполов от лятното люпило. Голям лъскав череп, дълги челюсти, почти липсващи очи, къси крака, с една дума, солиден съюзник. Освен това ентусиаст по рождение. Дори се налага 56-а женска да възпира поривите му.

Тя му съобщава, че има шпиони в самото Стадо, вероятно продажни наемници на джуджетата, чиято задача е да попречат на белоканците да изяснят мистерията около тайното оръжие.

Могат да бъдат разпознати по характерния мирис на скала. Трябва да се действа бързо.

Разчитайте на мен.

Разпределят си зоните на влияние. 327-и ще се помъчи да убеди гледачките от солариума. Общо взето, те са доста наивни.

103 683-и ще доведе войници. Би било чудесно, ако успее да събере легион.

Мога да разпитам разузнавачите, да събере допълнителни сведения за това тайно оръжие на джуджетата.

Що се отнася до номер 56-и, тя ще посети гъбарниците и оборите в търсене на стратегическа подкрепа.

Среща на същото място при 23°-време.

Този път телевизията показваше в рубриката „Световни култури“ репортаж за японските обичаи:

„Японците като островен народ от векове са свикнали да живеят при автархия. За тях светът е разделен на две: японците и останалите — чужденци с непонятни обичаи, варвари, наричани от тях Гай джин. Японците винаги са били изключително стриктни в чувството си за национална принадлежност. Когато например някой японец отиде да живее в Европа, той автоматично бива изключен от групата. Ако покъсно се завърне, родителите и близките му не го гледат вече като един от своите. Да живееш сред Гай джин, означава да се пропиеш от «чуждия» дух, сиреч, сам да се превърнеш в Гай джин. Дори приятелите от детството започват да се отнасят към него като към някой турист.“

На екрана показваха различни храмове и светилища на Шинто. Гласът продължи:

„Отношението на японците към живота и към смъртта е различно от нашето. Тук смъртта на един човек не е от голямо значение. По-голяма тревога буди загубата на производителна клетка. За да опитомят смъртта, японците обичат да изучават бойни изкуства. Кендо се преподава на децата още от началното училище...“

По средата на екрана изскочиха двама бойци, облечени като някогашни самураи. Телата им бяха покрити със свързани помежду им черни плочки. На главите си носеха овални шлемове, украсени с две дълги пера на ушите. Те се хвърлиха един срещу друг с боен вик, после започнаха да се дуелират с дългите си саби.

Нов кадър: седнал върху петите си човек насочва към корема си къса сабя, която е уловил с две ръце.

„Ритуалното самоубийство сепуку е друг характерен белег за японската култура. Без съмнение на нас ни е трудно да разберем този...“

— Телевизия, само телевизия! От това се оглупява! Набиват ни в главите все едни и същи картини. Непрекъснато разправят небивалици. Как не ви дойде до гуша? — възкликна Жонатан, който се беше завърнал преди няколко часа.

— Остави го. Така се успокоява. След смъртта на кучето не е на себе си... — обади се Люси с безизразен глас.

Той погали сина си по брадичката.

— Не ти ли е добре, моето момче?

— Шт, слушам.

— Ето на! Виждаш ли как разговаря вече с нас!

— Как разговаря с тебе. Честно казано, толкова рядко те вижда, че не е чудно да проявява известна хладина.

— Ей, Никола, успя ли да направиш четири триъгълника с кибритените клечки?

— Не, това ме изнервя. Слушам.

— Е, щом те изнервя...

Жонатан започна замислено да мести клечките, които се търкаляха на масата.

— Жалко. Много е... поучително.

Никола не чуваше нищо, сякаш мозъкът му беше директно включен в телевизора. Жонатан се запъти към стаята си.

— Какво възнамеряваш да правиш? — попита Люси.

— Нали виждаш, приготвям се и се връщам обратно.

— Какво? О, не!

— Нямам избор.

— Жонатан, кажи ми сега, какво толкова те привлича там? В края на краищата съм твоя жена!

Той не отговори нищо. Избягваше да я гледа в очите. И все същият неприятен тик. Тя въздъхна отчаяно:

— Изтреби ли плъховете?

— Моето присъствие е достатъчно, за да ги държа на разстояние. В противен случай им показвам това.

Той размаха голям кухненски нож, който старателно беше наточил. Взе в другата ръка халогенната лампа и се отправи към вратата на мазето с раница на гърба. В раницата имаше изобилие от провизии, както и цял набор инструменти на майстор-ключар. Каза само:

— Довиждане, Никола. Довиждане, Люси.

Люси не знаеше как да постъпи. Тя улови Жонатан за ръката.

— Не можеш да тръгнеш така! Твърде лесно искаш да се измъкнеш. Трябва да ми обясниш!

— О, моля те!

— Как по-ясно да ти го кажа? Откакто слезе в това проклето мазе, не си вече същият. Нямаме пари, а ти похарчи пет хиляди франка за разни материали и за книги за мравките.

— Интересувам се от ключалки и от мравки. Това е мое право.

— Не и когато имаш жена и син, за които да се грижиш. Ако всички пари от помощите за безработни отиват за книги за мравките, накрая аз ще...

— Ще се разведеш? Това ли искаш да кажеш?

Сломена, тя пусна ръката му.

— Не.

Той я прегърна през раменете. Тик е устните.

— Трябва да ми имаш доверие. Налага се да стигна докрай. Не съм луд.

— Не си луд ли? Я се погледни! Приличаш на смъртник, сякаш непрекъснато имаш треска.

— Тялото ми старее, главата ми се подмладява.

— Жонатан, кажи ми какво става там долу!

— Стават изключителни неща. Трябва да се слиза надолу, все по-надолу, ако човек иска един ден да се изкачи... Знаеш ли, това е нещо като басейн, можеш да изплуваш само ако се отблъснеш от дъното.

И той избухна в безумен смях, който тридесет секунди по-късно още ехтеше зловещо долу откъм витата стълба.

Етаж +35. Тънкото покритие от клонки напомня витраж. Слънчевите лъчи искрят, преминавайки през този филтър, а после се сипят като звезден дъжд върху земята. Намираме се в градския солариум, „фабриката“ за производство на белокански граждани.

Тук цари знойна горещина. 38°. Това е нормално, тъй като солариумът е с южно изложение, за да използва колкото се може по-продължително топлината на бялото светило. Понякога от клонките температурата се качва до 50°!

Шават стотици крака. Най-многобройната от всички касти е тази на гледачките. Те трупат на купчинки току-що снесените от Майката яйца. Двадесет и четири купчинки образуват камара, дванадесет камари образуват редица. Редиците се губят в далечината. Когато се заоблачи, гледачките преместват купчинките яйца. Най-младите трябва винаги да бъдат на топло. „Влажна топлина за яйцата, суха топлина за пашкулите“: това е стара мравешка рецепта за излюпването на здраво потомство.

Вляво се виждат работнички, натоварени с поддържането на температурата. Те трупат почернели парчета дърво, които задържат топлината, и късчета ферментирал хумус, които я излъчват. Благодарение на тези два вида „радиатори“ температурата в солариума остава постоянно между 25° и 40°, дори когато навън тя не надвишава 15°.

Наоколо сноват артилеристи. Ако случайно някой зелен кълвач отново дойде да си опита късмета...

Вдясно се различават по-възрастни яйца. Продължителна метаморфоза: под влияние на слюнката на гледачките и на времето дребните яйчица наедряват и пожълтяват. Те се превръщат в покрити със златисти власинки ларви. В зависимост от атмосферните условия това става за период от една до седем седмици.

Гледачките са изключително всеотдайни. Те не пестят нито слюнката с антибиотични свойства, нито грижите. Ларвите трябва да бъдат опазени и от най-незначителното замърсяване. Те са тъй нежни. Дори феромоните за диалог са сведени до минимум.

Помогни ми да ги отнеса до онзи ъгъл... Внимавай да не се събори купът...

Една гледачка носи ларва два пъти по-дълга от самата нея. Без съмнение артилерист. Тя оставя „оръжието“ в един ъгъл и започва да го ближе.

В центъра на тази просторна люпилня отрупани накуп ларви, с очертаващи се вече десет телесни сегмента, плачат за храна. Те въртят глава на всички страни, протягат шия и размахват крака, докато гледачките склонят да им дадат по малко нектар или месо от насекоми.

След три седмици, когато напълно „узреят“, ларвите престават да се хранят и да се движат. Това е фазата на летаргия, по време на която те се подготвят за върховното усилие. Натрупват енергия за направата на пашкула, който ги превръща в какавиди.

Гледачките мъкнат тези едри жълти торби в съседното помещение, пълно със сух пясък, поглъщащ въздушната влага. „Влажна топлина за яйцата, суха топлина за пашкулите“, това не бива никога да се забравя.

В тази сушилня белият пашкул със синкави оттенъци става жълт, сетне сив, сетне кафяв. Превръща се във философски камък, само че по обратен път. Под кората природата извършва чудо. Всичко се променя: нервна система, дихателни органи, сетива, черупка...

Поставена в сушилнята, какавидата за няколко дни ще набъбне. Яйцето се изпича, приближава великият момент. Готовата за разпукване какавида е завлечена настрани заедно с други, които са в същото състояние. Гледачките внимателно пробиват обвивката на пашкула, освобождават една антена, един крак, докато накрая извадят някакво треперецо и залитащо подобие на бяла мравка. Нейният хитин все още е мек и светъл, но за няколко дни ще стане риж като този на всички белоканци.

Застанал сред вихъра на тази суетня, 327-и не може да реши към кого да се обърне. Той изпраща лека миризма към една гледачка, която помага на някакво новородено да направи първите си крачки.

Случи се нещо важно. Гледачката дори не обръща глава към него. Тя изпуска едва доловим мирис:

Шшт. Няма нищо по-важно от раждането на едно същество.

Един артилерист го побутва, почуквайки го с боздуганчетата, разположени на върха на антените му. Чук, чук, чук.

Не бива да пречите. Отстранете се.

Нивото на енергията му е недостатъчно, не знае как да излъчва, за да бъде убедителен. Ех, ако само притежаваше дарбата за контакти на 56-а! Въпреки това той прави опит и при други гледачки; те също не му обръщат никакво внимание. Започва да се пита дали наистина мисията му е чак толкова важна, колкото си представя. Може би Майката е права. Има първостепенни задачи. Например, да бъде продължен животът, вместо да се предизвиква война.

Докато е зает с тази странна мисъл, струя мравчена киселина профучава край антените му. Една гледачка стреля по него. Изтървала е пашкула, който мъкне, и се цели в него. За щастие мерникът ѝ не е точен.

Спуска се да залови терористката, но тя вече се е скрила в най-близката ясла, събаряйки купчина яйца, за да му прегради пътя. Черупките се счупват и потича прозрачна течност.

Тя чупи яйца! Какво я е прихванало? Настъпва паника, гледачките се разтичват на всички страни, загрижени да запазят поколението в зародиш.

327-и мъжки разбира, че няма да може да настигне бегълката, пъхва корем под гръдния си кош и се прицелва. Ала преди да успее да стреля, тя бива улучена от един артилерист, който я е видял да събаря яйцата.

Край овъгления от мравчената киселина труп се събира тълпа. 327-и навежда антени към тялото. Без съмнение се усеща лек дъх. Мирис на скала.

ОБЩЕСТВЕНА НАГЛАСА ЗА ЖИВОТ:

При мравките, както и при човека, обществената нагласа за живот е предопределена. Новородената мравка е прекалено слаба, за да разчупи сама пашкула, които я

обвива. Човешкото бебе дори не е в състояние да ходи и да се храни само.

Мравките и хората са два вида, създадени да бъдат подпомагани от тяхното обкръжение, не притежават знания и не могат да учат сами.

Тази зависимост по отношение на възрастните, без съмнение, представлява слабост, ала тя става изходна точка за друг вид дейност — търсенето на познание. И тъй като възрастните могат да оцелеят, а младите са неспособни, последните от самото начало са принудени да черпят знания от по-старите.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Етаж –20. 56-а женска още не е завързала разговор със земеделките за тайното оръжие на джуджетата. Това, което вижда, е прекалено вълнуващо, за да може да излъчи каквото и да било.

Тъй като кастата на женските е особено ценна, те прекарват детството си затворени в гинекея на принцесите. Цялото им знание за света най-често се изчерпва със стотина коридора и много малко са тези, които са стигали по-далеч от десетия подземен и от десетия надземен етаж...

Веднъж 56-а се бе опитала да излезе и да види Великото Вън, за което ѝ бяха разказвали гледачките, но часовете я бяха натикали обратно. Миризмите бяха могли криво-ляво да се прикрият, но не и големите криле. Тогава пазачите я бяха предупредили, че навън живеят огромни чудовища: те изяждат малките принцеси, които дръзнат да излязат преди Празника на Възраждането. 56-а бе раздвоена между страха и любопитството.

Добрала се някак до –20 етаж, тя си дава сметка, че преди да опознае Великото Вън, трябва да открие още безброй чудеса в своя собствен град. Тук тя за пръв път вижда гъбарниците.

В белоканската митология се казва, че първите гъбарници били открити по време на Житната война през петдесетхилядното

хилядолетие. Отряд артилериисти превзели един град на термити. Ненадейно те се озовали в зала с гигантски размери. По средата се издигала огромна бяла пита, която стотина работнички старателно оглаждали.

Опитали я и вкусът им се сторил превъзходен. Било нещо като... селище, което изцяло ставало за ядене! Пленничките признали, че това са гъби. В действителност термитите се хранят само с целулоза, но тъй като не могат да я асимилират, прибегват до тези гъби, които подпомагат храносмилането.

Самите мравки твърде добре усвояват целулозата и не се нуждаят от подобна добавка. Ала въпреки това те разбрали изгодата от отглеждането на хранителни култури вътре в самия град: това щяло да им позволи да се противопоставят успешно на вражеските обсади и на гладните години.

Днес в големите зали на -20 стаж в Бел-о-кан се извършва селекция на сортовете. При това мравките не използват за храна същите гъби като термитите, така че в Бел-о-кан предимно се отглеждат печурки. На основата на земеделието се е развила същинска технология.

56-а женска се разхожда между лехите на тази бялнала се градина. В единия край работничките подготвят „легло“, върху което ще израсте гъбата. Те разрязват листа на малки квадратни късчета, които след това остъргват, стриват, омачкват и превръщат в каша. Кашата от листа полагат върху компост, съставен от изпражнения (мравките събират изпражненията си в специални съдове именно с тази цел). След това ги овлажняван със слюнка и оставят времето да действа.

Ферментиралата каша се увива с кълбо от бели едивни нишки. Могат да се видят там, вляво. Тогава работничките ги намокрят с дезинфекциращата си слюнка и орязват всичко, което стърчи над белия конус. Ако гъбите бъдат оставени да израстат на воля, те много скоро ще изпълнят залата. От нишките, които работничките жънат с плоските си челюсти, се приготвя изключително вкусно и хранително брашно.

И тук броят на работничките е невероятно голям. Не бива нито един плевел, нито една паразитна гъба да се възползва от техния труд.

В тази твърде неблагоприятна ситуация 56-а опитва да осъществи антенен контакт с една градинарка, заета с внимателното подрязване на един от белите конуси.

Голяма опасност е надвиснала над Града. Имаме нужда от помощ. Желаете ли да се присъедините към нашата работна група?

Каква опасност?

Джуджетата са открили тайно оръжие с унищожително действие, трябва да се противодейства незабавно.

Градинарката я пита какво е мнението и за нейната гъба, една прекрасна печурка. 56-а я хвали. Другата я кани да опита. Женската отхапва от бялата маса и веднага усеща парене в хранопровода. Отрова! Печурката е пропита с мирмикацин, смъртоносна киселина, която обикновено се използва в разтвор като хербицид. 56-а се закашля и навреме изплюва отровната храна. Градинарката пуска своята гъба и се хвърля върху гърдите и с широко разтворени челюсти.

Двете се търкулват сред компоста, налагат се една друга по главите, замахвайки рязко с боздуганите на своите антени. Чат! Чат! Чат! Ударите издават твърдото намерение противникът да бъде умъртвен. Земеделките успяват да ги разтърват.

Какво ви става на вас двете?

Градинарката се изплъзва. Използвайки крилете си, 56-а прави невероятен скок и я притиска към земята. Едва тогава долавя съвсем лек мирис на скала. Няма съмнение, че и тя на свой ред е попаднала на един от членовете на странната банда убийци.

Сграбчва я за антените.

Коя си ти? Защо се опита да ме убиеш? Какъв е този мирис на скала?

Мълчание. Тя извива антените й. Това е много болезнено и другата се мята бясно, но не отговаря. 56-а не е от тези, които биха сторили зло на посестрима. Въпреки това продължава да извива.

Другата не помръдва. Изпаднала е в доброволна каталепсия. Сърцето й почти е спряло, скоро ще умре. Разгневена, 56-а прерязва антените й, но разбира, че излива яда си върху труп.

Земеделките отново я наобикалят.

Какво става? Какво направихте с нея?

56-а решава, че моментът не е подходящ за обяснения, по-добре е да бяга, нещо, което тя прави с помощта на крилата си. 327-и има

право. Става нещо невъобразимо, някои клетки на Стадото са полудели.

[1] CNRS — Национален Център за Научни Изследвания във Франция. Бел. пр. ↑

2

ВСЕ ПО НАДОЛУ

Етаж -45: 103 683-и безполов се промъква в залите за борба — помещения с нисък таван, където войниците се упражняват в очакване на пролетните войни. Навсякъде се виждат бойци, които се дуелират. Отначало противниците само се докосват, за да оценят взаимно широчината на гръдния кош и формата на краката. Обръщат се, опипват хълбоците си, подръпват власинките, отравят си миризми на предизвикателство, гъделичкат се един друг с боздуганите на върха на антените.

Най-сетне се нахвърлят един срещу друг. Сблъсък на броните. Всеки се стреми да сграбчи другия за съчлененията на торса. Щом това се удаде на единия, другият посяга да го захапе за коленете. Движенията са резки. Те се изправят на двата задни крака, строполяват се, въргалат се разярени.

За момент застиват неподвижно, после внезапно се насочват към друг крайник. Внимание, това не е истински ръкопашен бой, а само тренировка: няма счупвания, не се лее кръв. Борбата се прекратява веднага щом една от мравките бъде повалена по гръб. Тогава тя прилепва антените си към гърба — знак, че се предава. Все пак двубоите доста приличат на истински. Ноктите охотно се впиват в очите в търсене на по-здрава хватка. Челюстите тракат във въздуха.

На известно разстояние артилеристите, седнали върху коремите си, се целят и стрелят по камъчета, поставени на петстотин глави разстояние. Струите киселина често улучват мишената.

Един стар боец обяснява на някакъв новак, че всичко се решава преди схватката. Челюстите или киселинната струя само потвърждават превъзходството, което вече е признато и от двамата воюващи. Преди стълкновението непременно единият от двамата е решил да победи, а другият — да се признае за победен. Всичко е въпрос на разпределение на ролите. След като всеки е избрал своята, победителят може да стреля, без въобще да се цели, и пак ще улучи; а победеният

може да нанесе най-успешния удар с челюсти, но дори няма да успее да нарани противника си. Един-единствен съвет: трябва да се заживее с мисълта за победата. Всичко е в главите. Ако заживееш с мисълта за победата, нищо не може да ти се опре.

Двама борци се блъсват във войник 103 683-и. Той ги отстранява с един замах и продължава пътя си. Търси подразделението на наемниците, разположено под арената за борби. Ето прохода.

Тяхната зала е още по-просторна от тази на легионерите. Истина е, че наемниците живеят на самия тренировъчен терен. Те нямат друга цел в живота освен войната. Тук са представени всички обитатели на околността, независимо съюзници или подчинени: жълти мравки, червени мравки, черни мравки, мравки, които плюят лепило, допотопни мравки с отровен шип и дори мравки-джуджета.

Отново термитите са тези, които първи достигнали до идеята да привлекат представители на чужди племена, които срещу храна и подслон да се бият на тяхна страна по време на нашествия.

Що се отнася до мравешките градове, случило се така, че в резултат на дипломатически тънкости на няколко пъти влизали в съюз с термитите против други мравки.

Така сред термитите логично възникнал въпросът: защо да не наемат направо цели легиони мравки, които постоянно да пребивават в термитника? Наистина революционна идея. Изненадата била неопишуема, когато мравешки армии се сблъскали с посестрими от същия вид, които се биели на страната на термитите. Цивилизацията на мравките, която винаги бързо се е приспособявала, този път донякъде е надминала себе си.

Мравките на драго сърце щели да последват примера на своите противници, като наемат легиони от термити, за да се бият срещу термитите. Само че една подробност провалила този проект: термитите са абсолютни роялисти. Тяхната лоялност е ненакърнима, те са неспособни да се бият срещу себеподобни. Единствено мравките, чиито политически режими са толкова разнообразни, колкото и физиологичните им особености, са в състояние да приемат всички извратени последствия от наемничеството.

Но в това нямало нищо фатално! Големите федерации на рижите мравки успели да подсилат своята армия е многобройни легиони чуждоземни мравки, обединени под уханното знаме на Бел-о-кан.

103 683-и се приближава до джуджетата наемници. Пита ги дали са чували за изнамереното в Ши-гае-пу тайно оръжие, което е в състояние да унищожи скоропостижно цяла експедиция от двадесет и осем рижи мравки. Те отговарят, че никога не са виждали или чували да се говори за нещо толкова ефикасно.

103 683-и разпитва други наемници. Една жълта мравка заявява, че е присъствала на такова чудо. Само че не било атака на джуджета... а гнила круша, паднала изневиделица от едно дърво. Всички присъстващи излъчват феромони за сърдечен смях. Това е то чувството за хумор на жълтите мравки.

103 683-и се изкачва обратно в една зала, където тренират най-близките му колеги. Познава ги лично. Те го изслушват внимателно, имат му доверие. Скоро групата за „издирване на тайното оръжие на джуджетата“ нараства на повече от тридесет решителни бойци. Ех, да можеше 327-и да види това!

Внимание! Организирана банда се опитва да избие всички, които искат да научат истината. Без съмнение рижи наемници на служба у джуджетата. Могат да бъдат разпознати — до един миришат на скала.

От съображение за сигурност решават да направят първото съвещание в самото дъно на града, в една от залите на най-долния петдесети етаж. Там ще могат да организират операцията на спокойствие.

Ала тялото на 103 683-и му сигнализира за рязко ускоряване на времето. Вече е 23°. Той се оттегля и бърза за срещата с 327-и и 56-а.

ЕСТЕТИКА:

Има ли нещо по-прекрасно от мравката? Нейните очертания са изчистени и заоблени, аеродинамиката и — съвършена. Цялата ходова част на насекомото е замислена така, че всеки крайник се вмести чудесно в предвиденото за целта гнездо. Всяко съчленение е едно чудо на механиката. Плочките са сглобени, сякаш са проектирани от дизайнер с помощта на компютър. Никога не се получава скърцане или триене. Триъгълната глава цепи въздуха, дългите прегънати крака предоставят на тялото

удобно окачване ниско до земята. Все едно, че става дума за италиански спортен автомобил.

Ноктите ѝ позволяват да ходи по тавана. Очите притежават панорамно виждане на 180°. Антените улавят безброй информации, недостъпни за нашите сетива, а върховете им могат да служат за чукове. Коремът е осеян с джобове, резервоари и различни отделения, в които насекомото може да съхранява химически продукти. Челюстите режат, защипват, улавят. Невероятната система от вътрешни каналчета позволява излъчването на обонятелни послания.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Никола не искаше да спи. Все още беше пред телевизора. Новините приключиха със съобщението за завръщането на космическата сонда „Марко Поло“. Заключение: нямаше и най-малка следа от живот в съседните слънчеви системи. Всички посетени от сондата планети представлявали камениста пустиня или течна амонячна повърхност. Никакъв мъх, никаква амеба, нито дори микроб.

„Ами ако тате има право? — каза си Никола. — Ако ние наистина сме единствената разумна форма на живот в цялата Вселена?...“ Разочарованието би било голямо, при това имаше вероятност да се окаже вярно.

След новините излъчваха обширен репортаж от поредицата „Световни култури“, посветен този път на кастите в Индия.

„От рождението до смъртта индусите принадлежат към определена каста. Всяка от тези каста съществува съобразно своя собствена система от правила, твърдо установен кодекс, който никой не може да нарушава под страх от отлъчване както от неговата собствена каста, така и от всички останали. За да бъде разбрано подобно поведение, трябва да си припомним, че...“

— Един часът през нощта е — обади се Люси.

Никола бе преситен от образи. Откакто започнаха проблемите с мазето, той прекарваше пред телевизора най-малко по четири часа на ден. Това за него бе начин да не мисли, да забрави кой е. Гласът на майка му го върна към тягостната действителност.

— Хайде, не си ли изморен?

— Къде е тате?

— Все още е в мазето. Време е да спиш.

— Не мога да заспя.

— Искаш ли да ти разкажа приказка?

— О, да! Искам приказка! Чудесна приказка!

Люси го заведе до стаята му и седна на ръба на леглото, като разпусна дългите си рижи коси. Избра една стара еврейска приказка.

— Имало едно време един каменоделец, комуто омръзнало да дълбае планината под жарките лъчи на слънцето. „Дотегна ми този живот. Все дялам, дялам камъка до изнемога... и това слънце непрестанно над главата ми! Ах! Как ми се иска да бъда на негово място, ще се издигна там горе, високо, ще бъда всемогъщ, жарък и ще обливам света с лъчите си“ — казал си каменоделецът. И като по чудо молбата му била чута. Каменоделецът изведнъж се превърнал в слънце. Бил истински щастлив, че желанието му се изпълнило. Ала докато се забавлявал да изпраща лъчите си навред, ненадейно забелязал, че те били възпирани от облаците. „За какво ми е да съм слънце, когато едни обикновени облаци могат да засенчват лъчите ми! — възкликнал той. — Щом облаците са по-могъщи от слънцето, предпочитам да бъда облак.“ Тогава се превърнал в облак. Носел се над света, летял, пращал дъжд, ала внезапно се появил вятър и разпръснал облака. „Ех, вятърът успява да разпръсне облаците, значи той е по-силният. Искам да бъда вятър“ — казал си каменоделецът.

— И тогава се превърнал във вятър?

— Да, духал над света. Предизвиквал бури, вихрушки, тайфуни. Ала не щеш ли, съгледал на пътя си препятствие. Някаква много висока и много твърда стена. Планина. „Защо ми е да бъда вятър, когато една обикновена планина може да ме спре? Тя е най-силната!“ — рекъл си.

— И тогава се превърнал на планина!

— Точно така. И в този момент почувствал, че някой го удря. Някой, който бил по-силен от него и дълбаел недрата му. Това бил...

един нищо и никакъв каменоделец...

— Аааа!

— Харесва ли ти приказката?

— О, да, мамо!

— Сигурен ли си, че не си гледал по-хубави по телевизията?

— О, не, мамо, не съм гледал.

Тя се засмя и го прегърна.

— Каж ми, мамо, мислиш ли, че тате също дълбае?

— Може би, кой знае? Във всеки случай той, изглежда, си въобразява, че ще промени себе си, като слиза долу.

— Не му ли е хубаво тук?

— Не, синко, срамува се, че е безработен. Смята, че е по-добре да бъде слънце. Подземно слънце.

— Тате се мисли за цар на мравките.

Люси се усмихна.

— Ще му мине. Знаеш ли, той също е дете. А децата винаги са омаяни от мравуняците. Ти никога ли не си играл с мравки?

— Напротив, играл съм!

Люси му оправи възглавницата и го целуна.

— А сега трябва да спиш. Хайде, лека нощ.

— Лека нощ, мамо.

Люси забеляза кибритените клечки, оставени на нощното му шкафче. Сигурно пак се бе опитвал да направи четири равностранны триъгълника. Тя се върна в дневната и отново взе в ръка книгата по архитектура, в която се разказваше историята на къщата.

Много учени бяха живели тук. Най-вече протестанти. Мишел Серве^[1] например обитавал този дом в продължение на няколко години.

Един пасаж привлече вниманието и. В него се твърдеше, че по време на Религиозните войни било прокопано подземие, което позволявало на протестантите да напускат незабелязано града. Това подземие било необикновено дълбоко и дълго...

Трите насекоми застават в триъгълник за осъществяване на абсолютна комуникация. Така няма да става нужда да разказват преめждията си и в секундата ще разберат всичко, което им се е

случило, като че са едно тяло, разтроило се временно, за да извърши по-ефикасно разследването.

Те допират антените си. Мислите започват да текат, да се преливат. Механизмът заработва. Всеки мозък действа като транзистор, който провежда, обогатявайки го, електрическото послание, което сам е получил. Умовете на три мравки, слети по този начин, надминават обикновените способности на всяка поотделно.

Ала внезапно очарованието бива прекъснато. 103 683-и улавя паразитна миризма. Стените имат антени. Поточно две антени, които се подават през входния отвор за жилището на 56-а. Някой ги подслушва...

Полунощ. Вече втори ден, откак Жонатан не се беше връщал горе. Люси нервно се разхождаше из дневната. Тя отиде да погледне дълбоко заспалия Никола, когато внезапно погледът ѝ бе привлечен от нещо. Кибритените клечки. В този момент тя интуитивно почувства, че първата крачка към тайната на мазето се крие може би в тайната на кибритените клечки. Четири равнострани триъгълника с шест клечки...

„Трябва да се мисли различно. Ако се разсъждава по обичайния начин, нищо не се постига“ — повтаряше Жонатан. Тя взе клечките и се върна в дневната, където дълго си игра с тях. Най-сетне, изтощена от тревога, отиде да си легне.

Тази нощ сънува странен сън. Отначало видя вуйчо Едмон или поне някой, който съответстваше на описанието, направено от мъжа ѝ. Стоеше на нещо като дълга опашка за кино, проточила се в сърцето на пустинята, наред камънака. Опашката беше обградена от мексикански войници, които следяха „всичко да протече добре“. В далечината се виждаха десетина бесилки, на които окачваха хората. Когато се превърнеха в трупове, смъкваха ги и окачваха други. А опашката напредваше...

Зад Едмон стоеше Жонатан, след него тя, а отзад някакъв дебел господин е малки очилца. Всички осъдени на смърт разговаряха спокойно, като че не се случваше нищо.

Когато най-сетне им пъкнаха главите в клупа и ги обесиха четиримата един до друг, те просто зачакаха. Вуйчо Едмон пръв се осмели да се обади с дрезгав глас — по съвсем обяснима причина:

— Какво правим тук?

— Не знам... живеем. Родени сме и живеем възможно най-дълго — отвърна Жонатан. — Само дето краят май че приближава.

— Скъпи мой племеннико, ти си песимист. Ние, разбира се, сме обесени и обкръжени от мексикански войници, но това е само един жребий в живота, не краят, а само един жребий. Впрочем от положението несъмнено има някакъв изход. Завързани ли сте отзад?

Те се замятаха в стягащите ги въжета.

— Аз не — обади се дебелият господин. — Мога да се освободя от въжетата!

И той го направи.

— В такъв случай освободете и нас.

— А как?

— Залюлейте се насам и ще достигнете ръцете ми.

Човекът започна да се гърчи и се превърна в живо махало. След като развърза въжетата на Едмон, всички един след друг успяха да се освободят, използвайки същата техника.

Тогава вуйчото каза: „Направете като мен!“ И е леки подскоци, както висеше окачен за шията, стигна до последната бесилка на редицата. Останалите последваха примера му.

— Не можем да продължаваме повече! Отвъд тази греда няма нищо, ще ни открият.

— Вижте, в гредата има дупчица. Да влезем там.

Едмон скочи срещу гредата, стана микроскопичен и изчезна във вътрешността. Жонатан, а след него и дебелият господин направиха същото. Люси помисли, че никога няма да успее, но все пак се засили срещу дървената талпа и мина през отвора!

Вътре имаше спирална стълба. Те бързо заизкачваха стъпалата. Вече се чуваха виковете на военните, които бяха открили бягството им. *Los gringos, los gringos, cuidado!* Тропот на ботуши, пушечни изстрели. Преследваха ги.

Стълбата водеше към стая в модерен хотел е изглед към морето. Влязоха и затвориха вратата. Стая номер 8. При захлопването на вратата осмицата се откачи и от вертикална стана хоризонтална — символ на безкрайността. Стаята беше комфортна и в нея човек се чувстваше защитен от войниците.

Тогава всички въздъхнаха с облекчение. Изведнъж Люси сграбчи своя съпруг за гърлото. „Трябва да помислим за Никола — викаше тя, — трябва да помислим за Никола!“ Удари го по главата с една старинна ваза с изображение на Херакъл, удушаваш змията. Жонатан се строполи върху килима и се превърна в... чистена скарида, която се гърчеше смешно.

Вуйчо Едмон се приближи.

— Съжалявате, нали?

— Не разбирам.

— Ще разберете — усмихна се той. — Последвайте ме. Отведе я на балкона е изглед към морето и щракна с пръсти. Шест запалени кибритени клечки мигом се спуснаха от облаците и се строиха в редица над ръката му.

— Слушайте ме добре — произнесе той. — Винаги се разсъждава рутинно. Светът се възприема неизменно по един и същи начин. Все едно, че се правят снимки само с широкоъгълен обектив. Това е една гледна точка към действителността, но не единствената. ТРЯБВА... ДА... СЕ... МИСЛИ... РАЗЛИЧНО! Погледнете.

Кибритените клечки закръжиха за миг в пространството, после се съединиха на земята. Те пълзяха като живи, за да образуват...

На другия ден, порядъчно трескава, Люси купи газова горелка. Най-накрая успя да се справи с ключалката. Когато се канеше да прекрачи прага, Никола, все още сънен, се появи на вратата на кухнята.

— Мамо! Къде отиваш?

— Ще потърся баща ти. Той си мисли, че е облак и може да преминава през планини. Ще видя дати не си въобразява твърде много. Ще ти разкажа...

— Не, мамо, не отивай, не отивай... ще остана самичък.

— Не се бой, Никола, аз ще се върна, няма да се бавя, чакай ме.

Тя освети отвора на мазето. Беше тъмно, толкова тъмно...

Кой е там?

Двете антени се протягат напред, последвани от глава, след това от гръден кош и от корем. Това е куцията дребосък с мирис на скала.

Понечват да се хвърлят отгоре му, ала зад него се мяркат челюстите на стотина въоръжени до зъби войници. Всички до един ухаят на скала.

Да бягаме през тайния ход! — излъчва 56-а женска.

Тя отмества камъка и се открива подземието. После, пляскайки с крила, подхвърква до тавана, откъдето стреля с мравчена киселина по първите натрапници. Дватама ѝ съучастници се измъкват, а над пълчището се понася зверски призив.

Убийте ги!

56-а на свой ред се вмъква в отвора, струите киселина минават съвсем наблизо. Бързо! Хванете ги! Стотици крака се втурват след тях. Шпионите са дяволски многобройни! Те шумно нахълтват в тунела, за да заловят триото.

Снишени до земята, с прилепнали назад антени, мъжкият, женската и войникът тичат по коридора, който вече изобщо не е таен. Така излизат от зоната на гинекея и слизат на долните етажи. Скоро тесният коридор стига до разклонение във форма на вила. Оттук нататък разклоненията стават все по-чести, но 327-и успява да се ориентира и повежда своите събрата по нещастие.

Внезапно на един завой попадат на отряд войници, които се устремяват към тях. Невероятно: куцият вече ги е настигнал. Лукавото насекомо явно познава всички преки пътища!

Тримата бегълци се обръщат назад и продължават да тичат. Когато най-сетне могат да си поемат дъх, 103 683-и подсказва, че ще е по-разумно да не се сражават на терена на противника, придвижващ се твърде ловко из този лабиринт от коридори.

Когато врагът изглежда по-силен от теб, действай така, че да излезеш извън неговия начин на мислене. Тази древна сентенция на първата Майка напълно приляга на сегашното им положение. 56-а има идея: тя предлага да се замаскират във вътрешността на някоя стена!

Преди войниците с мирис на скала да са ги открили, те започват да копаят с всички сили в една от страничните стени, като загребват и изхвърлят земята с челюсти. Очите и антените им са целите изпоцапани с пръст. Понякога, за да напредват по-бързо, поглъщат големи късове тлъста почва. Когато хралупата е достатъчно широка, те се сгушват вътре, издигат отново стената и зачакват. Техните преследвачи пристигат и отминават в галоп. Ала не след дълго се завръщат, този път е по-бавни стъпки. От другата страна на тънката преграда се чува как душат...

Не, не успяват да ги открият. Въпреки това не могат да останат тук. Онези рано или късно ще уловят техни молекули. Тъй че се залавят отново да дълбаят. 103 683-и, въоръжен с най-големите челюсти, копае най-отпред; другите двама разчистват пясъка, като запушват пътя зад себе си.

Убийците са разбрали тяхната хитрост. Те проучват стените, откриват следата и започват ожесточено да ровят. Трите мравки поемат надолу по наклона. Във всеки случай сред тази черна каша никак не е лесно да проследиш когото и да било. Всяка секунда се появяват три нови коридора, а други два се задънват. При това положение идете, че правете достоверна карта на Града! Единствените стабилни ориентири са куполът и пънят.

Трите мравки постепенно затъват в плътта на Града. От време на време се натъкват на дълга лиана. В действителност това са стръкове бръшлян, посадени от мравките-земеделки за укрепване на Града срещу дъждовете. Понякога попадат на пластове по-твърда почва или челюстите им удрят на камък; в такива случаи се налага да се отклоняват встрани.

Двете полови мравки не усещат вече вибрациите на преследвачите; тримата решават да поспрат. Озовават се в една затънтена кухня в сърцето на Бел-о-кан. Непроницаема, неизвестна никому дупка без всякакъв мирис. Кой би се сетил да ги търси в тази миниатюрна пещера? Тук се чувстват като в овалната утроба на тяхната родителка.

56-а почуква с върха на антените по главата на своя спътник: зов за трофалаксия. 327-и прибира антените си в знак на съгласие, сетне долепя уста до устата на женската. Той изхвърля малко от нектара на листна въшка, даден му от първия пазач. 56-а веднага се ободрява. 103 683-и на свой ред почуква по главата ѝ. Те сливат устните си и 56-а връща част от храната, която току-що е получила. После тримата се гаят и масажират взаимно. Ах! Колко приятно е да даваш от себе си на друга мравка...

Макар укрепили силите си, те знаят, че не могат да останат вечно тук. Кислородът ще свърши и ако и мравките да могат да живеят доста дълго време без храна, без вода, без въздух и топлина, липсата на тези жизненоважни съставки в края на краищата предизвиква у тях смъртоносен сън.

Контакт с антените.

Какво ще правим сега?

Кохортата от тридесет бойци, спечелени за нашата кауза, ни очаква в една зала на петдесети подземен етаж.

Да вървим.

Те продължават сапърското си начинание, като се ориентират благодарение на органа на Джонстън, чувствителен към земните магнитни полета. Логично е да се мисли, че се намират някъде между избите със зърно на -18 етаж и гъбарниците на -20-и. Ала колкото по-надолу слизат, толкова по-студено става. С падането на нощта мразът прониква навътре в почвата. Движенията им стават по-бавни. Най-после те застиват неподвижно, така както дълбаят, и заспиват в очакване на затоплянето.

* * *

— Жонатан, Жонатан, аз съм, Люси!

Докато навлизаше все по-навътре в този свят на мрака, тя почувства как постепенно я обзема страх. Това безкрайно спускане стъпало след стъпало по витата стълба я хвърли в едно непривично състояние и тя сякаш проникваше все по-дълбоко в самата себе си. Сега изпитваше някаква тъпа болка в стомаха, а малко преди това бе усетила как гърлото ѝ пресъхва, после слънчевият ѝ сплит се сви на топка.

Коленете и стъпалата ѝ продължаваха да действат машинално. Дали и те скоро нямаше да откажат, дали и те щяха да я заболят, дали щеше да се наложи да преустанови спускането?

Възкръсваха видения от детството. Властната майка, която непрестанно я обвиняваше, която вършеше безброй несправедливости, за да угоди на глезените ѝ братчета... И баща ѝ, невзрачен човечец, който трепереше пред жена си, отбягваше всякакви спорове и се покоряваше безропотно на най-дребните прищевки на царицата-майка. Баща ѝ, страхливецът...

Тези мъчителни спомени отстъпиха място на угризението, че е била несправедлива към Жонатан. Всъщност го бе упрекувала за всичко, което би могло да ѝ напомни за баща ѝ. И тъкмо защото

непрестанно го обсипваше с укори, тя го затормозваше, обезличаваше го и по този начин го караше малко по малко да заприлича на баща ѝ. Така цикълът се бе подновил. Без сама да си даде сметка, бе станала причина да се възроди това, което ненавиждаше повече от всичко: семейната двойка на своите родители.

Този порочен кръг трябваше да бъде разкъсан. Винеше се за всички свади, с които бе дарила своя съпруг. Трябваше да поправи каквото може.

Продължаваше да слиза все по-надолу по витата стълба. Осъзнаването на собствените грешки бе освободило тялото ѝ от страха и угнетителните болки. Все тъй слизаше, когато внезапно едва не се блъсна в някаква врата. Съвсем обикновена, на места покрита с надписи, които тя дори не прочете. Имаше дръжка и вратата се отвори без никакво скърцане.

Отвъд стълбата продължаваше. Единствената видима разлика бе в жилките желязна руда, които браздыха скалата. Овлажнено от водата, процеждаща се вероятно от някоя подземна река, желязото бе придобило червеникав оттенък на охра.

Въпреки това ѝ се струваше, че е навлязла в нов етап. Внезапно фенерчето освети петна от кръв пред краката ѝ. Това сигурно беше кръвта на Уарзат. Храброто пуделче очевидно бе стигнало чак дотук... Навсякъде имаше пръски, ала бе трудно да се отличат по стените кървавите следи от желязната ръжда.

Изведнъж до ушите ѝ достигна шум, наподобяващ пращане. Сякаш някакви същества се движеха срещу нея. Стъпките бяха нервни, като че съществата се бояха да приближат. Люси спря и освети с фенерчето тъмнината във всички посоки. Когато видя източника на шума, тя нададе нечовешки писък. Ала на мястото, където се намираще, никой не можеше да я чуе.

Утрото настъпва за всички земни създания. Те продължават спускането си. Етаж — 36.103 683-и познава добре околността и смята, че ще могат да се измъкнат безпрепятствено. Не е възможно бойците с мирис на скала да са ги проследили дотук.

Озовават се сред напълно запустели ниски галерии. На места отляво и отдясно се виждат зеещи отвори на стари хамбари, изоставени преди най-малко десет зимувания. Почвата е разкаляна.

Сигурно отнякъде се процежда влага. Ето защо тази зона, смятана за нездравословна, е един от кварталите на Бел-о-кан, които се ползват с най-лошо име.

Носи се воня.

Мъжкият и женската са доста стреснати. Те чувстват враждебно присъствие, антени, които ги дебнат. Наоколо гъмжи от насекоми-паразити и самонастанили се жители.

Напредват с широко разтворени челюсти през зловещи зали и тунели. Остро скрибуцане ги кара внезапно да подскочат. Ррич, ррич, ррич... Звучите се движат в една и съща тоналност. Нижат се с хипнотизираща монотонност, която отеква в калните пещери.

Според войника това са щурци. А звучите са тяхната любовна песен. Двете полови мравки се успокояват само наполовина. Все пак е малко вероятно щурците да отправят чак такова предизвикателство към федералните войски, прониквайки във вътрешността на самия Град!

103 683-и обаче не е изненадан. Нима една сентенция на последната Майка не гласи „По-добре е да подсилиш стратегическите пунктове, отколкото да се опитваш да контролираш всичко“? Ето резултата...

До слуха им долитат най-различни шумове. Като че някой копае с пълна сила. Дали бойците с мирис на скала не са ги надушили? Не... Пред тях изникват две ръце. Краищата им имат формата на гребло. Ръцете се забиват в пръстта и я разравят, избутвайки напред огромно черно туловище.

Дано не е къртица!

Тримата замръзват по местата си с раззинати челюсти.

Наистина е къртица.

Пясъчна къртичина. Кълбо от черна козина и бели нокти. Животното сякаш плава сред земните пластове подобно на жаба във водоем. Те биват пометени, омесени, зарити в буците глина. Ала успяват да се измъкнат невредими. Земеконната машина отминава. Къртицата е търсила не друго, а червеи. Най-голямото и удоволствие е да ги захапе за нервните ганглии, за да ги парализира, след което ги складира живи в леговището си.

Трите мравки се отърсват от полепналата кал и продължават пътя си, като преди това старателно са се измили.

Вмъкват се в един много тесен и висок коридор. Войникът водач излъчва миризма-предупреждение, като посочва тавана. Наистина, той е покрит с червени буболечки на черни точки. Вонливки!

Тези дълги три глави (девет милиметра) насекоми сякаш имат изрисувани върху гърба свъсени човешки лица. Обикновено се хранят с омекналата плът на мъртвите насекоми, но понякога похапват и живи.

Една вонливка веднага се пуска и пада върху тримата. Преди да достигне земята, 103 683-и подгъва корема си под гръдния кош и изстрелва струя мравчена киселина. Когато докосва земята, насекомото не представлява нищо повече от купчинка топъл конфитюр.

Те го изяждат набързо, сетне прекосяват помещението, преди някое друго чудовище да се строполи върху главите им.

ИНТЕЛЕКТ:

Започнах същинските експерименти през януари 58-а. Първа тема: интелектът. Притежават ли мравките интелект?

За да разбере това, поставих пред една рижка мравка (*formica rufa*) следното изпитание. На дъното на дупка сложих парченце захаросан мед. При това запуших дупката с клечка, недотам тежка, но много дълга и затъкната дълбоко. При нормални обстоятелства мравката разширява отвора, за да мине, но тъй като в случая за подложка служи твърда пластмаса, тя не може да я издълбае.

Първи ден: мравката дърпа на тласъци клечката, повдига я малко, после я пуска, отново я повдига.

Втори ден: мравката продължава да прави все същото. Опитва се, освен това, да пререже клечката в основата. Без резултат.

Трети ден: пак същото. Човек би казал, че насекомото е на погрешен път и упорства, тъй като не е в състояние да измисли нищо друго. Това би било доказателство за липса на интелект.

Четвърти ден: същото.

Пети пак същото.

Шести ден: когато се събудих тази сутрин, открих, че клечката е извадена от дупката. Това с положителност е станало през нощта.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Галериите пред тях са наполовина затрупани. Отгоре студената суха земя виси на гроздове, придържана от бели корени. От време на време се ронят бучки пръст. Наричат това „вътрешна градушка“. Единственият известен начин да се предпазиш е да минаваш с удвоено внимание и да отскачаш встрани при най-леката миризма на срутване.

Трите мравки напредват, долепили корем о земята, с приборани на гърба антени, с разперени настрани крака.

103 683-и, изглежда, знае точно къде ги води. Почвата отново става влажна. Наоколо се разнася отвратителна миризма. Миризма на живот. Миризма на животно.

327-и мъжки спира. Той не е съвсем сигурен, но му се е сторило, че една от стените едва доловимо се раздвижва. Приближава се до подозрителното място: стената направо помръдва. Сякаш се очертава уста. Той отстъпва. Този път нещото е твърде малко, за да бъде къртица. Устата се превръща в спирала, в центъра ѝ се появява израстък и се стрелва да се нахвърли върху него.

Мъжкият надава обонятелен вик.

Земен червей! Прерязва го на две с едно захапване на челюстите. Ала от стените около тях извират множество от тези извиващи се животни. Скоро стават толкова много, все едно, че се намират в стомаха на птица.

Един дъждовен червей опитва да опаше гърдния кош на женската, но тя щраква с челюсти и го прерязва на няколко къса, които започват да се гърчат самостоятелно. Още червеи се намесват в битката и се увиват около краката им, около главите им. Докосването до антените е особено непоносимо. И тримата като по команда се прицелват и стрелят с киселина по безобидните гадина. Накрая земята

се покрива с колелца плът с цвят на охра, които подскочат, сякаш им се надсмиват.

Те препускат нататък.

Когато се съвземат, 103 683-и им посочва нова редица коридори, по които да минат. Колкото повече напредват, толкова миризмата става по-неприятна, но и те все повече привикват с нея. С всичко се свиква. Войникът посочва една стена и обяснява, че трябва да копаят тук.

Това са старите хранилища за компост, мястото на срещата е точно до тях. Обичаме да се събираме тук, защото е спокойно.

Забавно им е да се провират през стените. Озовават се в огромно помещение, което мирише на изпражнения.

Тридесетте войници, подкрепящи тяхната кауза, наистина са там и ги очакват. Ала за да разговарят с тях, би трябвало да притежават минимум умения за редене на мозайка, защото всички те са разкъсани на множество отделни парчета. Често главата се намира на твърде отдалечено разстояние от тялото...

Ужасени, те оглеждат зловецата зала. Кой би могъл да ги избие точно тук, в самите основи на Бел-о-кан.

Със сигурност нещо, което е дошло отдолу — излъчва 327-и мъжки.

Не ми се вярва — възразява 56-а женска, като му предлага да опитат все пак да копаят.

Той забива челюсти. Боли. Отдолу е скала.

Огромен гранитен блок — уточнява с известно закъснение 103 683-и. — Това е дъното, твърдят под на града. Освен това е дебел. Много дебел. А също широк. Много широк. Никой никога не е достигал края му.

Възможно е това да е самото дъно на света. В този момент се разнася странно ухание. Нещо е влязло в залата. Нещо, от което незабавно им става приятно. Не, това не е мравка от Стадото, а твърдокрила ломекуза.

Още като ларва 56-а бе чувала Майката да говори за това насекомо:

Нищо не може да се сравни с усещането, което съпровожда поглъщането на нектара от ломекуза, след като веднъж: сте вкусили от него. Плод на всички плътски желания, неговият секрет побеждава и най-неукротимата воля.

Всъщност приемането на това вещество потиска болката, страха, интелекта. Мравките, които имат щастието да оцелеят след срещата с тази отровителка, неизбежно напускат Града в търсене на нови дози. Престават да се хранят, да почиват, вървят до пълно изтощение. И ако в края на краищата не открият ломекуза, вкопчват се в някой стрък трева и се оставят да умрат, разкъсвани от неутолим копнеж. Един ден невръстната 56-а бе запитала защо се допуска подобна напасть в Града, след като термитите и пчелите я изтребват най-безжалостно. А Майката ѝ бе отговорила, че има два начина да се справиш с някакъв проблем: или като страниш от него, или като му се поддадеш. Вторият начин не е непременно по-лошият. Секретите на ломекузата, ако са правилно дозирани или примесени с други вещества, притежават чудодейно целебно действие.

327-и мъжки се приближава пръв. Омаян от прекрасния аромат, отделян от ломекузата, той ближе косъмчетата на корема ѝ. Те съдържат халюциногенна течност. Смуцаващ факт: коремчето на тази отровителка по форма поразително напомня главата на мравка с две антени!

56-а женска се устремява на свой ред, ала не смогва да започне гощавката. Изсвистява струя киселина. 103 683-и се е прицелил и стреля. Изгорената ломекуза се сгърчва от болка.

Войникът прави следното трезво разсъждение:

Присъствието на това насекомо не е нормално на такава голяма дълбочина. Ломекузите не умеят да дълбаят земята. Някой нарочно я е довел, за да ни попречи да продължим нататък! Тук има някаква тайна, която трябва да разкрием.

Другите двама са стъписани и им остава само да се възхитят от прозорливостта на своя другар. Тримата тършуват дълго. Отместват камъни, душат в най-затъntenите ъгълчета на помещението. Няма почти никакви следи. Все пак накрая успяват да различат познат дъх на мухъл. Слабият мирис на скала на убийците. Той е едва доловим, само две-три молекули, но и това е достатъчно. Идва оттам, изпод една неголяма скала. Катурват я и откриват таен ход. Още един.

Само че тук има една забележителна особеност: проходът е издълбан не в пръст или в дърво, а е изровен направо в самия гранит! Никакви челюсти не са в състояние да се справят с подобен материал.

Коридорът е доста широк, но те се спускат предпазливо. След кратък преход попадат в просторна зала, пълна с храна. Брашно, мед, зърно, различни меса... Количеството им е удивително, би могло да изхрани Града в продължение на цели пет зимувания! И отвсякъде се носи все същият мирис на ската като на техните преследвачи.

Как е възможно такова голямо хранилище да се оборудва тайно тук? Още повече с ломекузата, която блокира входа! Подобна информация никога не е била разменяна от антените в Стадото...

Те се нахранват до насита, сетне събират антени, за да обмислят положението. А то става все по-заплетено. Тайното оръжие, помело експедиция номер едно, войниците с особената миризма, които ги преследват навсякъде, ломекузата, неизвестният склад с храни на дъното на Града... Всичко това едва ли би могло да се обясни с простото присъствие на наемници-шпиони на служба при джуджетата. Или ако това е така, то те са дяволски добре организирани!

327-и и неговите спътници нямат време да се задълбочават в разсъждения. Глух тътен разтърсва дълбините. Туп, туп, туптуп, туп, туп, туптуп! Отгоре работничките удрят с коремчета по пода. Положението е сериозно. Това е тревога втора степен. Не могат да пренебрегнат този призив. Краката им инстинктивно поемат обратно. Водени от непреодолима сила, телата им са вече на път, за да се присъединят към останалите членове на Стадото.

Куцията, който ги е следвал на почетно разстояние, въздъхва с облекчение. Уф! Нищо не можаха да открият...

В края на краищата след като нито майка му, нито баща му се връщаха от мазето, Никола се осмели да предупреди полицията. Едно изгладняло дете със зачервени очи се появи в участъка и разказа, че „родителите му изчезнали в мазето“ и може би са изядени от плъхове или мравки. Двама слисани полицаи го съпроводиха до сутерена на улица „Сибарит“ № 3.

ИНТЕЛЕКТ (продължение):

Експериментът е подновен, но с видеокамера.
Предмет на експеримента: друга мравка от същия вид и от

същото гнездо.

— Първи ден: тя дърпа, тика и хапе клечката без никакъв резултат.

— Втори ден: същото.

— Трети ден: готово! Тя е открила нещо: подръпва леко, притиска клечката, като пъхва корема си в дупката и го издува, после хваща по-надолу и започва отначало. И така, малко по малко измъква препятствието.

Значи това било...

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Тревогата е предизвикана от необикновено събитие. Ла-хола-кан, дъщерен град, разположен в най-западната точка, е бил нападат от легиони мравки-джуджета.

Значи са се решили да действат отново...

Сега вече войната е неизбежна.

Оцелелите, успели да пробият блокадата, наложена от шигаепуанците, разказват невероятни неща. Според тях ето какво се е случило:

Около 17^о-време дълъг акациев клон се приближил до главния вход на Ла-хола-кан. Необичайно подвижен клон. С един удар той се забил и разрушил отвора... с въртене!

Тогава часовите излезли, за да нападнат неидентифицирания дълбаещ обект, ала до един били избити. След това всички останали арестувани вътре в очакване клонът да спре своите опустошения. Ала той не преставал.

След като отнесъл покрива, все едно, че бил розов лист, започнал да дълбае из коридорите. Макар войниците да стреляли непрестанно, киселината била безпомощна срещу този разрушител от растителен произход.

Лахолаканците изпаднали в паника. В края на краищата все пак всичко свършило. След 2^о-време затишие легионите на джуджетата започнали атаката.

Изтърбушеният дъщерен град трудно устоял на първия пристъп. Загубите се изчисляват на десетки хиляди. Накрая оцелелите се скрили в своя боров пън, където засега удържат обсадата. Ала това не може да продължава дълго, тъй като нямат никакви хранителни припаси, а боевете се водят вече в дървените коридори на Забранения град.

Ла-хола-кан е член на Федерацията и затова Бел-о-кан и всички останали съседни градове са длъжни да му се притекат на помощ. Бойната тревога е обявена, преди още антените да са уловили края на първите разкази за драмата. Кой мисли още за покой и за преустройства? Първата пролетна война вече е започнала.

Докато 327-и мъжки, 56-а женска и 103 683-и боец изкачват с пълна скорост етаж след етаж, около тях всичко гъмжи.

Гледачките мъкнат яйцата, ларвите и какавидите към –43 етаж. Доячките на листни въшки приютяват добитъка на самото дъно на Града. Земеделките приготвят хранителни припаси на порции, които да служат за дажби на войската. В залите на военните касти артилеристките пълнят коремите си догоре с мравчена киселина. Резачките острят челюсти. Наемниците се събират в плътни легиони. Половите се укрепяват в своите квартали.

Не могат да тръгнат веднага в атака, защото е много студено. Ала още утре сутринта при изгрев-слънце войната ще се разгори.

Горе върху покрива запушват отдушниците за топлообмен. Градът Бел-о-кан свива порите си, прибира ноктите си и стиска зъби. Готов е да захапе.

По-дебелият от двамата полицаи прегърна момчето крез раменете.

— Значи си сигурен? Наистина ли са вътре?

Детето се отдръпна с измъчен вид и не отговори. Инспектор Гален се наведе към стълбата и нададе едно колкото гръмогласно, толкова и нелепо „ехо!“. И наистина ехото му отвърна.

— Изглежда ми доста дълбоко — съгласи се той. — Не можем да слезем току-така, ще трябва приспособления.

Комисарят Билсем постави дебелия си палец върху устните с угрижен вид.

— Естествено. Естествено.

— Отивам да повикам пожарникарите — подсказа инспектор Гален.

— Съгласен, а аз през това време ще разпитам малкия.

Той посочи разтопената брава.

— Я ми кажи, майка ти ли направи това?

— Да.

— Бива си я майка ти. Не познавам много жени, които умеят да си служат с горелка, за да се справят с бронирана врата... Всъщност не познавам нито една, която умее да отпуши мивка.

На Никола никак не му беше до шегги.

— Искаше да отиде и да намери татко.

— Прав си, извинявай... Та от колко време са долу?

— От два дни.

Билсем се почеса по носа.

— Имаш ли представа защо слезе баща ти?

— Първия път отиде да търси кучето. А след това не зная. Купи сума ти метални плочи и ги отнесе долу. А после накупи и книги за мравките.

— За мравките ли? Естествено, естествено.

Комисарят Билсем, доста объркан, само поклати глава и измърмори още няколко „естествено“. Случаят се оказваше порядъчно заплетен. Засега не можеше да се каже нищо положително. Той не за пръв път попадеше на „специални“ случаи. Дори беше уверен, че редовно му пробутват всички гнили истории. Това се дължеше по всяка вероятност на едно негово основно качество: той създаваше впечатление у лудите, че в негово лице най-сетне са намерили някой, който да ги разбере.

Това си му беше дарба по рождение. Още като съвсем малък съучениците му го търсеха да споделят с него своите бълнувания. В такива случаи той клатеше глава с разбиране и гледеше събеседника си, като само повтаряше „естествено“. Това винаги вършеше работа. Човек само си създава проблеми, като си блъска главата да измисля засукани изречения и комплименти с цел да направи впечатление на онзи срещу себе си; ето защо Билсем беше установил, че простата думичка „естествено“ е напълно достатъчна. Така бе изяснена още една мистерия на междуличностната комуникация.

Още по-странна бе репутацията на голям оратор, с която се ползваше Билсем в училище, макар всъщност съвсем рядко да отваряше уста. Дори го караха да произнася речите по случай края на учебната година.

Билсем би могъл да стане психиатър, ала униформата имаше върху него магическо действие. В това отношение бялата престилка изобщо не можеше да се мери с нея. В този свят на откачени полицията и армията си оставаха убежище за „хората, които не си поплюват“. В действителност както смяташе, че ги разбира, Билсем изпитваше презрение към всички тези хора, които бръщолевеха в рели-некипели. Побъркан народ! Ала най-много го дразнеха тези, които говореха на висок глас в метрото и се вживяваха, описвайки със съответната мимика някакъв техен скорошен провал.

Когато Билсем постъпи в полицията, неговата дарба веднага бе забелязана от началниците. Редовно му стоварваха на главата всички „заплетени случаи“. Най-често той не успяваше да разкрие нищо, но поне се заемаше със случая, а това само по себе си не беше малко.

— А, да не забравя кибритените клечки!

— Какви кибритени клечки?

— С шест клечки трябва да се направят четири триъгълника, ако човек иска да намери отговора.

— Какъв отговор?

— „Новият начин на мислене“. Другата „логика“, за която разправяше татко.

— Естествено.

Този път момчето се възмути:

— Не, не е „естествено“! Трябва да се открие геометричната форма, която позволява да се направят четири триъгълника. Мравките, вуйчо Едмон, кибритените клечки, всичко е свързано.

— Вуйчо Едмон ли? Кой е пък този вуйчо Едмон?

Никола се оживи.

— Този, който е написал Енциклопедия на относителното и абсолютното знание. Само че той е умрял. Може би заради плъховете. Плъховете разкъсаха Уарзазат.

Комисарят Билсем въздъхна. Изумително! В какво ли щеше да се превърне един ден това хлапе, когато порасне? В най-добрия случай в алкохолик. Инспектор Гален най-сетне пристигна с пожарникарите.

Билсем погледна към него с гордост. Биваше си го този Гален. Направо извратен. Привличаха го всякакви истории с побъркани. Колкото пощури бяха, толкова повече му допадаха.

Билсем, отзивчивият, и Гален, ентусиастът, образуваха бригадата, на която официално се падаха „случаите с откачени, от които всички бягат“. През техните глави вече беше минала аферата със „старицата, изядена от собствените и котки“, „проститутката, която задушавала клиентите си с език“, без да забравяме „човека, който скъсявал колбасарите с една глава“.

— Така — обади се Гален. — Вие, шефе, останете тук. Ние ще слезем и ще ви ги донесем в надувни носилки.

В брачното си жилище Майката спира да снася яйца. Тя вдига само едната си антена и иска да я оставят сама. Прислужничките се оттеглят.

Бело-киу-киуни, живото лоно на Града, е неспокойна.

Не, тя не се бои от войната. Вече е спечелила и загубила петдесетина войни. Друго я тревожи. Историята с тайното оръжие. Този акациев клон, който ръчка и разрушава покрива. Освен това не е забравила разказа на 327-и мъжки за двадесет и осемте войници, убити, преди да са успели да се подредят за бой... Нима може да рискува да не държи сметка за тези необикновени сведения?

Сега вече не.

Но какво да се прави?

Бело-киу-киуни си спомня за онзи случай, когато за пръв път се сблъска с „необяснимо тайно оръжие“. Това се случи по време на войните срещу Южните термитници. Един ден и съобщиха, че отделение от сто и двадесет войника се оказало не унищожено, а „обездвижено“!

Тогава паниката бе достигнала върха си. Всички мислеха, че термитите никога няма да бъдат победени, защото технологичната им преднина е недостижима.

Изпратиха шпиони. Термитите наистина бяха въвели на въоръжение нова каста артилеристи, стрелящи със смола. Назутитермите. Те успяха да изпратят на двеста глави разстояние лепило, което блокираше краката и челюстите на войниците.

Федерацията дълго размишлява, след което намери противодействие: да се напредва под прикритието на сухи листа. Впрочем това стана причина за прословутата битка на Сухите листа, спечелена от белоканските войски...

Ала този път противници бяха не тромавите термити, а джуджетата, чиято пъргавина и ум често ги бяха поставяли натясно. Освен това тайното оръжие, изглежда, беше особено унищожително.

Тя нервно попипа антените си.

Какво всъщност знаеше за джуджетата?

И много, и малко.

Те се бяха появили в околността преди сто години. В началото имаше само няколко разузнавача. Понеже бяха твърде дребни на ръст, никой не им обърна внимание. Сетне пристигнаха керваните на джуджетата, които носеха яйцата и хранителните припаси. Първата нощ прекараха под корените на големия бор.

На сутринта половината от тях бяха изтребени от един изгладнял таралеж. Оцелелите се оттеглиха на север, където разположиха лагера си недалеч от черните мравки.

Във Федерацията си казаха, че „проблемът ще се реши между тях и черните мравки“. Някои даже злорадстваха, че тези невзрачни създания ще станат плячка на едрите черни мравки.

Ала джуджета не бяха избити. Всеки ден ги виждаха да носят клонки и малки твърдокрили. А тези, които престанаха да виждат, бяха... едрите черни мравки.

Така и не стана ясно какво се е случило, но белоканските разузнавачи докладваха, че сега джуджетата са заели изцяло гнездото на черните мравки. Приеха това събитие с примирение и дори с хумор. Толкова по-зле за безцеремонните черни мравки — можеше да се подуши из коридорите. Все пак тези нищо и никакви дребосъци не бяха в състояние да разтревожат могъщата Федерация.

Ала след черните мравки дойде ред на кошера пчели в шипковия храст и той също бе окупиран от джуджетата... След това последният термитник от Север и гнездото на отровните червени мравки на свой ред минаха под знамето на джуджетата!

Оцелелите, пристигнали в Бел-о-кан да попълнят редиците на наемниците, разправяха, че джуджетата използвали авангардна бойна

стратегия. Те например отравяли водоизточниците, като изливали в тях сокове от редки цветя.

Въпреки това никой все още не се тревожеше сериозно. И трябваше град Низиу-ни-кан да бъде превзет през миналата година само за 2°-врсме, за да стане най-сетне ясно, че си имат работа с опасни противници.

Ала ако рижите бяха подценили джуджетата, то и последните не бяха оценили рижите по достойнство. Низиу-ни-кан сам по себе си бе твърде малък по размери град, но бе съюзен е цялата Федерация. На следващия ден, след победата на джуджетата, двеста и четиридесет легиона по хиляда и двеста войника ги събудиха с фанфари. Изходът от битката беше предрешен, но това не попречи на джуджетата да се сражават е ожесточение. Затова на федералните войски бе необходим цял един ден, докато успеят да проникнат в освободения град.

Тогава откриха, че джуджетата са настанили в Низиу-ни-кан не една, а... двеста царици. Това предизвика истински шок.

НАПАДАТЕЛНА АРМИЯ:

Мравките са единствените обществени насекоми, които поддържат нападателна армия.

Термитите и пчелите, не толкова усъвършенствани роялистки и лоялистки видове, използват войниците си само за отбрана на града или за защита на работничките, които са се отдалечили от гнездото. Твърде рядко термитник или кошер започва война за завоюване на територия. Макар че и това се случва.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Пленените царици разказаха за историята и нравите на джуджетата. Твърде причудлива история.

Според тях преди много време джуджетата живеели в друга страна, отдалечена на милиарди глави разстояние.

Тази страна била много по-различна от гората на Федерацията. Там растели едри плодове с ярки цветове, които били много сладки. Освен това нямало студове и зимен сън. На онази благословена земя джуджетата построили „стария“ Ши-гае-пу, град, който сам произхождал от много древна династия. Гнездото се намирало в подножието на един олеандър.

Ала станало така, че един ден олеандърът заедно с пясъка около него били изтръгнати от земята, за да бъдат поставени в дървена кутия. Джуджетата опитали да излязат от кутията, но тя самата се намирала във вътрешността на някаква гигантска конструкция с изключителна твърдост. Тези, които достигнали края на конструкцията, паднали във вода. Солена вода, която се простирала докъдето погледът стига.

Много джуджета се издавили, докато се опитвали да открият земята на своите прадеди, сетне мнозинството решило, че все пак трябва да се оцелее във вътрешността на тази грамадна и твърда конструкция, заобиколена със солена вода. Това продължавало ден след ден.

Благодарение на органа на Джонстън те установили, че се придвижват много бързо и изминават невъобразимо разстояние.

Прекосихме стотици земни магнитни бариери. Докъде ли щеше да ни отведе, това? Дотук. Докараха ни заедно с олеандъра. Така открихме този свят с неговата екзотична фауна и флора.

Новата страна се оказала твърде разочароваща. Плодовете, цветята, насекомите били много по-малки и с не толкова ярки цветове. Старата им родина била червена, жълта, синя, а тук всичко било зелено, черно и кафяво. Светещите цветове отстъпили място на пастелните.

А освен това имало зима и студове, от които всичко замирало. По-рано те дори не подозирали за съществуването на студа и единственото нещо, което ги принуждавало да почиват, била горещината!

Отначало джуджетата взели различни мерки за борба със студовете. Двете им най-ефикасни средства били да се тъпчат със захар и да се мажат със слюз от охлюв.

Захарта добивали от фруктозата на ягодите, черниците и черешите. А заради мазнините подложили на истинско унищожение охлювите из околността.

Обичаите им наистина бяха удивителни: така например, те нямали нито крилати полови мравки, нито брачен полет. Женските правели любов и снасяли яйца у дома, под земята. Ето защо всяко гнездо на джуджетата разполагало не с една, а с неколкостотин носачки. Това им давало сериозно предимство: освен много по-високата раждаемост от тази на рижите, по-този начин те били по-неуязвими. Защото достатъчно било да бъде убита царицата, за да бъде обезглавен цял един град на рижите, а градът на джуджетата можел да се възроди, докато в него имало оцеляла дори една полова мравка.

И още нещо. Джуджетата следвали друга философия при завоюването на територии. Докато рижите в резултат на брачните полети се приземявали възможно най-далече, за да се свържат впоследствие чрез обонятелни пътеки с останалите разпръснати части на Федерацията, то джуджетата напредвали сантиметър по сантиметър от централните градове.

Дори дребният им ръст представлявал предимство. Нуждаели се от твърде малко калории за поддържането на буден ум и твърде висока работоспособност. За това можело да се съди по реакцията им по време на един проливен дъжд. Докато рижите все още извличали с мъка стадата листни въшки и последните яйца от наводнените коридори, джуджетата от няколко часа вече били построили гнездо в една вдлъбнатина на кората на големия бор и подредили там всичките си съкровища...

Бело-киу-киуни тръсва глава, като че иска да пропъди тревожните мисли. Тя снася две яйца на войници. Гледачките ги няма, за да ги приберат, а тя е гладна. Затова ги изяжда лакомо. Те съдържат чудесни белтъчини.

Гъделичка месоядното растение. Безпокойството отново я обзема. Единственият начин да се противодейства на това тайно оръжие е да се измисли друго, още по-ефикасно и страшно. Рижите мравки бяха открили последователно мравчената киселина, листа-щит, капаните със смола. Достатъчно е да се изобрети нещо ново. Оръжие, което ще всее смут сред джуджетата, по-голям, отколкото предизвиканият от разрушителния клон!

Тя излиза от жилището си, среща се с войници и разговаря с тях. Предлага им да се съберат на групи за размисъл на тема „Изнамирането на тайно оръжие срещу тайното оръжие“. Стадото

откликва на нейния призив. Навсякъде се събират малки групи войници, но също работнички, по три или по пет. Те свързват антените си в триъгълник или в петоъгълник и осъществяват стотици абсолютни комуникации.

— Внимание, спирам! — обади се Гален, който не желаше да се блъснат в гърба му петима екипирани пожарникари.

— Колко е тъмно вътре! Подайте ми по-мощна лампа.

Той се обърна и пое протегнатия му голям фенер. Пожарникарите не се чувстваха твърде уверени. При това те бяха е кожени якета и каски. Как не се бе сетил да облече нещо по-подходящо за този род експедиция от сакото, с което всеки ден ходеше на работа!

Слизаха внимателно. Инспекторът, който беше окото на групата, се стараше да освети всяко ъгълче, преди да направи следващата крачка. Така напредването беше по-бавно, но по-сигурно.

Снопчето светлина на фенера мина по издълбан върху свода надпис на височината на очите.

*Вгледай се сам в себе си.
Ако не си се пречистил старателно,
химическото бракосъчетание ще ти навреди.
Горко на този, който се забави долу.
А твърде лекият нека се въздържи.
Ars Magina.*

— Видяхте ли това? — запита един от пожарникарите.

— Някакъв старинен надпис и нищо повече... — успокоито инспектор Гален.

— Изглежда да е работа на магьосници.

— Във всеки случай е дяволски дълбок.

— Смисълът на изречението ли?

— Не, тунелът. Изглежда, надолу има още километри стъпала.

Продължиха слизането. Вероятно се намираха на петстотин метра под равнището на града. А спиралата на стълбата продължаваше да се вие. Подобно на молекулата на ДНК. Направо им се завиваше свят. Надолу, все по-надолу.

— Това може да продължава безкрайно — изръмжа един пожарникар. — Нямаме спелеоложка екипировка.

— А аз си мислех, че просто трябва да измъкнем някакъв човек от мазето — каза друг, който държеше надуваемата носилка. — Жена ми ме чакаше за вечеря в осем часа. Представям си колко се радва, вече е десет!

Гален реши, че трябва да стегне редиците.

— Слушайте, момчета, сега сме по-близо до дъното, отколкото до повърхността. Затова още малко усилие. Няма да вземем да се откажем насред път.

Ала те не бяха изминали и една десета от пътя.

* * *

След няколко часа АК при температура, близка до 15°, една група жълти мравки-наемници излъчва идея, която не след дълго бива призната от останалите нервни центрове за най-добра.

Поради стечение на обстоятелствата Бел-о-кан притежава голям брой наемни войници от една странна порода, „зърнотрошачките“. Тяхната особеност е, че имат голяма глава и дълги режещи челюсти, които им позволяват да трошат и най-твърдите зърна. В сражение те не са твърде ефикасни, тъй като краката им са къси, а тялото прекалено тежко.

Какъв смисъл има да се тътриш едва-едва до бойното поле, за да нанесеш нищожни поражения? Затова в края на краищата рижите ги бяха определили за домакинска работа, като например рязането на дебелия клонки.

Според жълтите мравки съществува все пак начин тези тромави създания да бъдат превърнати в гръмотевици на войната. Достатъчно е те да бъдат носени от четири дребни и пъргави работнички!

Така зърнотрошачките, насочвайки с миризми своите „живи крака“, биха могли да се врязват устремно сред редиците на противника и да го накълцват на парчета с дългите си челюсти.

Няколко натъпкани до насита със захар войници правят опити в солариума. Шест мравки повдигат една зърнотрошачка и се затичват,

като се стремят да синхронизират крачките си. Изглежда, системата действа много добре.

Град Бел-о-кан току-що е открил танка.

Те никога не се изкачиха обратно.

На другия ден вестниците излязоха със заглавие: „Фонтенбло — осем пожарникари и полицейски инспектор изчезват мистериозно в едно мазе“.

На все още синкавия утринен здрач мравките-джуджета, обсаждащи Забранения град Ла-хола-кан, се готвят за сражение. Отрязаните от света рижи са гладни и изтощени в своя пън. Сигурно няма да издържат дълго.

Боевете се подновяват. Джуджетата превземат още две кръстовища след продължителни артилерийски двубои с киселина. Разяденото от стрелбата дърво бълва труповете на обсадените войници.

Последните оцелели рижи са на края на силите си. Джуджетата напредват към Града. Скрытите из пукнатините на тавана снайперисти почти не забавят настъплението им.

Брачното жилище сигурно не е далеч. Вътре царица Ла-хола-киуни започва да забавя ударите на сърцето си. Сега вече всичко с изгубено.

Ала най-предните части на джуджетата внезапно усещат миризма за тревога. Навън става нещо. Те се връщат обратно.

Горе, върху Могилата на маковете, извисяваща се над града, сред червените цветя се забелязват хиляди черни точки.

Белоканците най-сетне са решили да атакуват. Толкова по-зле за тях. Джуджетата пращат мушици-наемници да предупредят Централния град.

Всички мушици носят един и същ феромон.

Те атакуват. Изпратете подкрепления откъм изток, за да ги стегнем в обръч. Подгответе тайното оръжие.

Топлината на промъкналия се през облака първи слънчев лъч ускорява решението да преминат в атака. Часът е 8 и 03. Белоканските легиони превалят стремително билото и се спускат по наклона,

заобикаляйки тревите, прескачайки камъните. Милиони войници тичат с разтворени челюсти. Гледката е твърде внушителна.

Ала тя не плаши джуджетата, които са предвидили този тактически ход. Предната вечер са издълбали на разстояние дупки, разположени шахматно. Те се спотаяват вътре, като показват само челюсти, докато тялото им е защитено от пясъка.

Този укрепен фронт на джуджетата тутакси пречупва устрема на рижите. Мравките от Федерацията размахват челюсти в празното пространство срещу противниците, които остават неуязвими. Никакъв начин да им се прережат краката или да им се изтръгне коремът.

И в този момент главните сили на пехотата от Ши-гае-пу, притаени недалеч под прикритието на обръч от дяволски гъби, минава в контраатака, която приклепва рижите в менгеме.

Ако белоканците са милиони, то шигаепуанците са десетки милиони. На един риж се падат поне по пет войници-джуджета, без да се броят бойците, скрити в индивидуални окопи, които покосяват всичко, попаднало в обсега на челюстите им.

Битката бързо се обръща във вреда на по-малобройните. Щурмувани от изскачащите от всички страни джуджета, редиците на бойците от Федерацията се разпадат.

В 9 и 36 те открито минават в отстъпление. Джуджетата вече надават миризмите на победата. Военната им хитрост е дала отличен резултат. Дори не се налага да прибъгват до тайното оръжие! Те преследват армията от бегълци, смятайки обсадата на Ла-хола-кан за приключена.

Ала с малките си крачка джуджетата трябва да правят десет крачки там, където рижите преминават с един скок. Изкачвайки Могилата на маковете, те се задъхват. Тъкмо това са предвидили стратегите от Федерацията. Защото първото нападение е било точно с такава цел: да изкара войската на джуджетата от убежището им по склона на височината.

Рижите стигат до хребета, а легионите на джуджетата продължават да ги преследват в пълно безредие. Горещо като по сигнал израства гора от бодли. Това са гигантските щипки на зърнотрошачките. Вдигнати високо, те блестят на слънцето, после се спускат успоредно на земята и се връзват сред джуджетата. Зърнотрошачки, джуджетрошачки!

Изненадата е пълна. Слисаните шигаепуанци с вцепенени от ужас антени се оставят да бъдат окосени като трева. Зърнотрошачките с бърз ход правят пробив в противниковите линии, възползвайки се от разликата във височината. Под всяка от тях шест работнички ликуват. Те са гъсениците на тези бойни машини. Благодарение на антенната комуникация между кулата и колелата цари пълен синхрон; животното с тридесет и шест крака и две огромни челюсти напредва с лекота сред масата на противника.

Джуджетата едва успяват да зърнат тези мастодонти, които се хвърлят върху тях със стотици, изтърбушват ги, мачкат ги, размазват ги. Хипертрофираните челюсти се впиват в гъмжилото, хапят и се издигат, натоварени с откъснати крака, кървящи глави, които пукат като сламки.

Всеобща паника. Ужасените джуджета се блъскат и се тъпчат едни други, някои се избиват взаимно.

Така белоканските танкове „остригват“ пехотата на джуджетата и я отминават в своя устрем. Стоп. Те вече изкачват обратно височината, все така безупречно подредени, готови за нова коситба. Оцелелите искат да вземат преднина, но отгоре се очертава втори фронт танкове..., който се устремява надолу!

Двете успоредни линии се срещат. Пред всеки танк се трупа грамада от мъртви тела. Същинска хекатомба.

Лахолаканците, които следят отдалече битката, излизат, за да насърчат своите съюзници. Началната изненада отстъпва място на ликуването. Те излъчват феромони на радост. Това е победа на модерните технологии и на ума! Никога преди Федерацията не е получавала такова ясно доказателство за своя гений.

Ала Ши-гае-пу не е изиграл още всичките си козове. Той притежава освен всичко друго и свое тайно оръжие. При нормални обстоятелства това оръжие е било изобретено, за да бъдат изкарвани принудително упорстващите обсадени, но при сегашното неблагоприятно стечение на нещата джуджетата решават да го използват като последно средство.

Тайното оръжие представлява черепи от рижи мравки, набучени на кафяво растение.

Няколко дни преди това мравките-джуджета откриха трупа на един изследовател от Федерацията. Тялото му се бе пръснало под натиска на една паразитна гъба-алтерпария. Учените-джуджета анализираха явлението и установиха, че тази паразитна гъба произвежда летливи спори. Те полепват по бронята, разяждат я, проникват в животното, а после нарастват, докато то се пръсне.

Какво оръжие!

И с гарантирана безопасност. Защото спорите полепват само по хитина на рижите, но нямат никакво въздействие върху хитина на джуджетата. По простата причина, че последните, като прекалено зиморничави, редовно се мажат със слуз от охлюв! А това вещество предпазва от алтернарията.

Може белоканците да са изобретили танка, но пък шигаепуанците откриха бактериологичното оръжие.

Един пехотен батальон потегля, понесъл със себе си триста черепа на заразени рижи, събрани по време на първата битка при Лахола-кан.

Запокитват ги сред най-гъстите редици на противника. Зърнотрошачките и техните носачи кихат от смъртоносния прашец. Когато виждат, че той е покрил целите им брони, те обезумяват. Носачите захвърлят товара си. Напълно безпомощни, изоставените зърнотрошачки изпадат в паника и се вчепкват с други зърнотрошачки. Започва безредно отстъпление.

Към 10 часа внезапно захлаждане разделя воюващите. При тези ледени въздушни течения никой не може да се бие. Войските на джуджетата използват затишието, за да се оттеглят. Танковете на рижите с мъка пъплят нагоре по височината.

В двата лагера броят раните, изчисляват размера на загубите, Според предварителната равносметка те са тежки. Всеки се бои от изхода на битката.

Белоканците разпознават спорите на алтернарията. Решават да пожертват всички войници, засегнати от гъбата, за да им бъдат спестени излишни страдания.

Тичешком пристигат шпиони: има начин за предпазване от това бактериологично оръжие — просто трябва да се намажат със слуз от охлюв. Речено-сторено. Три мекотели (а те се намират все по-трудно) биват жертвани и всеки взема мерки срещу бедствието.

Антенни контакти. Рижите стратегии смятат, че не е възможно да се атакува само с танкове. При новия боен ред танковете ще заемат центъра; но сто и двадесет легиона редовна пехота и шестдесет легиона пехота от наемници ще се разгърнат по фланговете.

Бойният дух се възвръща.

АРЖЕНТИНСКИ МРАВКИ:

Аржентинските мравки (*Iridomyrmex humilis*) се появяват във Франция през 1920 година. По всяка вероятност те са пренесени в сандъци с олеандри, предназначени за украса на пътищата по Лазурния бряг.

Тяхното съществуване бива регистрирано за пръв път през 1866 година в Буенос Айрес (откъдето е и названието им). През 1891 година са забелязани в Съединените щати, по-точно в Ню Орлиънс.

Скрити в сламата на конете, изнасяни от Аржентина, те се появяват след това в Южна Африка през 1908-а, в Чили през 1910-а, в Австралия през 1917-а и във Франция през 1920 година.

Представителите на този вид се отличават не само с дребния си ръст, който ги прави същински пигмеи сред другите мравки, но също и със своята интелигентност и войнствена агресивност, които всъщност са основните му характеристики.

Веднага щом се установяват в Южна Франция, аржентинските мравки започват война с всички местни видове... И ги побеждават!

През 1960 година прекосяват Пиренеите и достигат до Барселона. През 1967-а минават Алпите и се разпространяват чак до Рим. Сетне, през седемдесетте години, *Iridomyrmex* предприемат поход на север. Смята се, че са преминали Лоара през някое горещо лято в края на деветдесетте години. Тези нашественици, на чиято военна стратегия биха могли да завидят Цезар и Наполеон, се изправят пред по-упорит противник: рижите мравки (южно

и източно от Парижкия район) и мравките-фараони (на север и на запад от Париж).

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Битката на маковете не е спечелена. В 10 часа и 13 минути Ши-гае-пу решава да прати подкрепления. Двеста и четиридесет легиона от резервната армия ще се присъединят към оцелелите след първата схватка. Разясняват им хитрината с „танковете“. Антените се съединяват за АК. Трябва да има някакъв начин да се противодейства на тези странни машини...

Към 10 и 30 часа една работничка прави предложение:

Подвижността на мравките-зърнотрошачки се дължи на шестте мравки, които ги носят. Достатъчно е да им бъдат отрязани тези „живи крака“.

Подхвърля се друга идея:

Слабото място на тези машини е неповратливостта им при обръщане на 180°. Този недостатък може да бъде използван. Достатъчно е да се оформят плътни карета. Когато машините атакуват, те се отдръпват, за да ги пропуснат свободно. След това, докато все още са устремени напред, ще им бъде нанесен удар отзад. Така няма да имат време да се обърнат.

И още една идея:

Всички видяха, че синхронизацията на движенията на краката става чрез антенен контакт. Достатъчно е със скок да се отсекаат антените на зърнотрошачките и те няма да могат повече да насочват своите носачи.

Всички идеи са взети под внимание. И джуджетата започват да чертаят новата схема на сражението.

СТРАДАНИЕ:

В състояние ли са мравките да страдат? Погледнато априори — не. За това им липсва съответната нервна

система. А няма ли нерви, няма и послание за болка. Така може да се обясни как понякога парчета от мравка могат да „живеят“ много дълго отделно от останалото тяло.

Отсъствието на болка открива нов свят пред научната фантастика. Няма ли болка, няма и страх и дори може би няма и „себеосъзнаване“. Тази теория дълго време е занимавала ентомолозите: мравките не изпитват страдание и на този факт почива единството на тяхното общество. Това обяснява всичко и не обяснява нищо. Но в теорията се съдържа и друго предимство: тя ни освобождава от всякакви скрупули да ги убиваме.

За мен самия едно животно, което не изпитва болка... би ми изглеждало доста страшно.

Ала това схващане е погрешно. Защото обезглавената мравка излъчва особена миризма. Миризма на болка. Значи все пак се случва нещо. Мравката не притежава електрически нервни импулси, но тя притежава химически импулси. И когато бъде откъсната някаква част от нейното тяло, тя страда. Тя страда по свой начин, който несъмнено е твърде различен от нашия, но все пак страда.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Сраженията се подновяват в 11 и 47. Дългата плътна линия на джуджетата бавно напредва нагоре по Могилата на маковете.

Между цветята се появяват танковете. По даден сигнал те превалят билото. Легионите на рижите и на техните наемници бягат по фланговете, готови да довършат делото на мастодонтите.

Двете армии са само на сто глави дистанция... Петдесет... Двадесет... Десет! В момента, когато първата зърнотрошачка влиза в досег, се случва нещо твърде неочаквано. Плътната линия на шигаепуанците се разделя внезапно на широки ивици. Войниците образуват карета.

Танковете виждат как пред тях противникът се изпарява и отпред остава само празен коридор. Ала на тях им липсва рефлекс да се движат на зигзаг, за да достигнат джуджетата. Челюстите тракат в празното пространство, тридесет и шестте крака тъпчат безсмислено.

Разнася се остра миризма.

Режете им краката!

Джуджетата мигом се спускат под танковете и избиват носачите. Сетне бързешком се отдръпват, за да не бъдат смазани от строполяващата се маса на зърнотрошачките.

Други храбро се хвърлят между двете редици от по трима носачи и разпорват с челюст уязвимия корем. Руква течност, резервите от живот на зърнотрошачките се изливат върху земята.

Други пък се катерят по мастодонтите, режат им антените и скачат в движение.

Танковете се сгромолясват един след друг. Зърнотрошачките без носачи се влачат като сакати и биват избивани без особено затруднение.

Страховита гледка! Трупове на изтърбушени зърнотрошачки продължават да бъдат носени от шестте работнички, които още не са забелязали нищо... Останали без антени зърнотрошачки гледат как техните „колела“ поемат в различни посоки и ги разчекват...

Този разгром е заупокойна молитва за технологията на танковете. Колко големи изобретения са изчезнали безвъзвратно от историята на мравките само защото противодействието е било изнамерено прекалено бързо!

Легионите на рижите и на техните наемници, които пазят фланговете на танковете, се оказват внезапно оголени. Бяха ги пратили да събират трохите, а сега ще трябва да влязат в сражението без надежда за успех. През това време каретата на джуджетата са се събрали наново. Клането на зърнотрошачките вече е завършило. Белоканците едва влизат в досег с техните редици и мигом са погълнати и разкъсани от хиляди кръвожадни челюсти.

Единствен изход на рижите и на техните наемници е отстъплението. Скупчени върху хребета, те наблюдават как джуджетата бавно настъпват все така в плътни карета. Влудяваща гледка!

С надежда да спечелят време най-едрите мравки мъкнат камъни и ги запращат надолу по склона. Тази лавина ни най-малко не възпира похода на джуджетата. Те острожно се отдръпват, за да пропуснат каменните блокове, и незабавно се връщат по местата си. Смазаните са твърде малко.

Белоканските легиони отчаяно търсят начин да се измъкнат от тежкото положение. Няколко войника предлагат да се прибегне до старите бойни техники. Защо просто не се включи в действие артилерията? И действително, от началото на войната твърде малко са използвали киселината, която в ръкопашните схватки избива колкото неприятели, толкова и свои, но би могла да даде твърде добри резултати срещу гъстите редици на джуджетата.

Артилеристите бързо заемат позиция, здраво стъпили на четирите задни крака, с насочени напред кореми. Така те могат да се завъртат наляво и надясно, нагоре и надолу за по-добър прицел.

Джуджетата точно под тях забелязват как хиляди кореми се показват на хребета, но не могат веднага да разберат какво означава това. Те ускоряват ход и се устремяват напред да преодолеят последните сантиметри от наклона.

Атака! Стегнете редиците!

В противниковия лагер изплющява само една дума:

Огън!

Насочените напред кореми разпръсват изгарящата отрова над редиците на джуджетата. Фют! Фют! Фют! Жълтите струи свистят из въздуха, шибат като бичове челната редица на нападателите.

Отначало се стапят антените. Те потичат върху черепите. Отровата се разлива по броните и ги втечнява, като че са от пластмаса.

Осакатените тела се въргалят и образуват ниска ограда, в която джуджетата се препъват. Те се съвземат вбесени и още по-яростно се спускат на щурм към хребета.

Горе друга редица артилериисти е заела мястото на първата.

Огън!

Каретата се разпадат, ала джуджетата продължават да напредват, газейки омекналите трупове на убитите.

Трета редица артилериисти. Към нея се присъединяват и мравките, които плюят лепило.

Огън!

Този път каретата от джуджета направо се взривяват. Цели отделения се гърчат сред локвите клей. Джуджетата се опитват да контраатакуват, като също изкарват напред редица артилеристи. Те се приближават към върха на заден ход и стрелят, без да могат да се прицелят. При този обратен наклон нямат опора.

Огън! — излъчват джуджетата.

Ала техните къси кореми изхвърлят само капчици киселина. Дори да достигнат целта, жалките им струи предизвикват в най-добрия случай дразнене, но не могат да пробият бронята.

Огън!

Капките киселина на двата лагера се кръстосват, като понякога се елиминират взаимно. Поради слабата ефективност шигаепуанците се отказват от използването на артилерия. Смятат да постигнат победа, като запазят тактиката на плътните карета от пехотинци.

Стегнете редиците.

Огън! — отвързват рижите, чиято артилерия продължава да върши чудеса. Нова струя киселина и лепило.

Въпреки добрата стрелба джуджетата достигат върха на Могилата на маковете. Техните фигури образуват черна преграда, жадна за отмъщение.

Настъпление. Помрачение. Унищожение.

Няма вече хитроумни „играчки“. Рижите артилеристи не могат вече да стрелят, каретата на джуджетата се разпиляват.

Рояци. Орляци. Талази.

Всичко живо се смесва, подрежда, разрежда, върти, бяга, търчи, напада, пръска, скупчва, предприема кратки атаки, блъска, влече, скача, пада, крепи, плюе, помага, бълва горещо дихание. Навсякъде зоват смъртта. Мерят сили, бият се, дуелират се. Тъпчат по телата на живите и на тези, които вече не мърдат. Всеки риж се оказва притиснат от поне три разярени джуджета. Ала тъй като рижите са три пъти по-големи, схватките се разиграват при приблизително равни сили.

Ръкопашен бой. Обонятелни викове. Облаци горчиви феромони.

Милиони челюсти — остри, назъбени, с формата на трион, на сабя, на клещи, с едно острие, с двойно острие, намазани с отровна слюнка, с лепило и с кръв — се вчепкват. Земята трепери.

Ръкопашен бой.

Аntenите с тежести на края шибат из въздуха, за да държат противника на разстояние. Ноктестите крака удрят по тях, като че са досадни тръстики.

Хващай. Улавяй. Мори.

Другият бива сграбчен за челюстите, за антените, за главата, за гръдния кош, за корема, за краката, за коленете, за лактите, за четките на съчлененията, за някоя драскотина върху бронята, за някой ръб на хитиновия скелет, за окото.

После телата се строполяват, ваят се върху влажната земя. Джуджета се изкатерват по стъблото на един увиснал мак и оттам се хвърлят с ноктите напред върху някой риж. Те пробиват гърба му и го пронизват чак до сърцето.

Ръкопашен бой.

Челюстите браздят гладките брони.

Един риж умело използва антените си като копия, които изхвърля едновременно напред. Той надупчва черепа на десетина противници, без дори да почисти покритите си с прозрачна кръв пипала.

Ръкопашен бой. До смърт.

Скоро има толкова много откъснати антени и крака, че сякаш земята е застлана с килим от борови игли.

Оцелелите от Ла-хола-кан пристигат тичешком и се хвърлят в схватката, сякаш и без това избитите не са достатъчно.

Притиснат от многобройните дребнички противници, един риж изпада в паника, подгъва корем и са облива с мравчена киселина, като убива себе си и същевременно унищожава своите нападатели. Всички те се разтапят като восък.

По-нататък друг боец изтръгва с един замах главата на своя противник в момента, когато онзи откъсва неговата.

103 683-и вижда как към него се втурват първите редици на джуджетата. С десетина другари от неговата подкаста успяват да образуват триъгълник, който всява ужас сред масата на джуджетата. Триъгълникът се разпада и той остава сам срещу шест шигаепуанци, облени от кръвта на своите.

Те го хапят където им падне. Докато той им отвръща, доколкото може, неволно си спомня съветите, повторени преди битката в залата за бойни упражнения:

Всичко се решава още преди схватката. Челюстите или струята киселина само потвърждават превъзходството, което вече е признато от двамата противници... Всичко е въпрос на дух. Веднъж приемеш ли победата, нищо не може да ти се опре.

Това вероятно важи, когато противникът е един. Но когато срещу тебе са петима? Той чувства, че поне двама от тях желаят да победят на всяка дена. Джуджето, което методично пристъргва съединението на гръдния му кош, и онова, което се опитва да му откъсне задния ляв крак. Облива го вълна от енергия. Той се развърта, забива върха на антената си като кинжал под шията на единия, отхвърля другия, като го удря с плоското на челюстите.

През това време джуджетата са успели да довлекат десетки черепи, заразени с алтернария, и да ги захвърлят посред бойното поле. Ала тъй като всеки е защитен с лига от охлюв, спорите се носят из въздуха, плъзгат се по броните, след което бавно падат върху плодородната земя. Може да се каже със сигурност, че този ден не е много сполучлив за изпробване на нови оръжия. Всяко от тях си е намерило майстора.

В три часа следобед схватките достигат своята кулминация. Облаци олеинова киселина, характерна за съхнещите мравешки трупове, изпълват въздуха. В четири и половина рижите и джуджетата, които все още имат поне два здрави крака, продължават да се бият под маковете. Двубоите биват прекратени чак към пет часа, когато първият полъх на бурята възвестява приближаващия дъжд. Сякаш самото небе е отвратено от толкова много насилие. Или просто става дума за някоя от късните мартенски лапавици.

Оцелели и ранени се оттеглят. Равносметка: 5 милиона убити, от които 4 милиона джуджета. Ла-хола-кан е освободен.

Докъдето стига погледът, земята е осеяна с разкъсани тела, пробити брони, зловещи късове, разтърсвани понякога от последна тръпка живот. Навсякъде прозрачна като лак кръв, локви жълтеникава киселина.

Няколко джуджета все още се ваят в лепилото с надеждата да се доберат до своя Град. Долитат птици и ги изкълват, преди още да е завалял дъждът.

Мълнии осветяват антрацитеночерните облаци и се отразяват в останките от танковете, някои от които все още нагло вирят челюсти

нагоре. Като че се опитват с острите си върхове да пробият далечното небе. Актьорите се прибират и дъждът измива сцената.

Тя говореше с пълна уста.

— Билсем?

— Ало?

— Мляс, мляс... Вие да не се подигравате с мен, Билсем? Видяхте ли вестниците? Инспектор Гален е от вашите, нали? Не беше ли онзи дребен нахалник, който още първите дни се опитваше да ми говори на „ти“?

Беше Соланж Думенг, директорката на Криминалната полиция.

— Хм, мисля, че да.

— Бях ви казала да го изгоните, а ето че сега посмъртно стана звезда. Вие сте напълно откачили! Какво ви прихвана, та пратихте неопитен човек като него за такъв сложен случай?

— Гален не е неопитен, дори мисля, че е много отракан, но съм съгласен, че подценихме този случай...

— Добри са тези, които намират решение, а лоши, които намират извинение.

— Има случаи, при които дори най-добрите от нас...

— Има случаи, при които дори най-калпавите от вас са длъжни да успеят. Да се измъкнат двама души от едно мазе е тъкмо от тази категория.

— Извинявам се, но...

— Нали знаете къде можете да си пхнете вашите извинения, любезни? Ще ми направите удоволствието да слезете обратно в това мазе и да изкарате всички оттам. Вашият герой Гален заслужава да бъде погребан по християнски. Искам преди края на месеца да прочета похвална статия за нашата служба.

— А за...

— А за цялата тази история искам да си държите езика зад зъбите! Можете да се раздрънкате пред журналистите едва когато приключите случая. Ако искате, вземете десет души от жандармерията и всякаква модерна техника. Това е всичко.

— Ами ако...

— А пък ако се провалите, ще ви вгорча пенсията, можете да разчитате на мен!

Тя затвори.

Комисарят Билсем можеше да се справя с всякакви луди, с изключение на нея. Той се примири и се залови да съставя план за спускането.

КОГАТО ЧОВЕКЪТ:

Когато човекът изпитва страх, щастие или бяс, неговите жлези с вътрешна секреция отделят хормони, които въздействат единствено на неговото тяло. Те се движат в затворен съд. Сърцето му започва да бие по-бързо, той започва да се поти, да прави гримаси, да крещи или да плаче. Това си е негов проблем. Другите го гледат безучастни или със съчувствие, но само защото с ума си са решили така.

Когато една мравка изпитва страх, щастие или бяс, нейните хормони циркулират в тялото и, излизат извън него и проникват в телата на другите. Благодарение на ферохормоните или феромоните милиони ще крещят или плачат едновременно. Сигурно е невероятно усещане да чувстваш това, което изживяват другите, и да ги караш да съпреживяват всичко, което чувстваш ти самият...

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Във всички градове на Федерацията цари веселие. Обилни трофалаксии на захар щедро се предлагат на изтощените бойци. Въпреки това няма герои. Всеки е изпълнил своята задача. Добре или зле, няма значение, след края на всяка мисия всичко започва от нула.

Превързват раните с голямо количество слюнка. Някои млади наивници стискат в челюстите си един, два, че и три от своите крака, откъснати по време на битката, които като по чудо са успели да приберат. Обясняват им, че те не могат да се залепят отново.

В голямата зала за борби на етаж –45 войниците възпроизвеждат епизоди от Битката на маковете за тези, които не са присъствали. Половината играят джуджетата, другата половина — рижите.

Те представят с мимики атаката на забранения град Ла-хола-кан, настъплението на рижите, борбата срещу заровените глави, мнимото бягство, включването на танковете, поражението им пред построената в карета пехота на джуджетата, щурмуването на хълма, редиците на артилерията, финалната схватка...

Дошли са многобройни работнички. Те обсъждат всяка сцена от тази възстановка. Един момент привлича особено вниманието им: техниката на танковете. Вярно е, че тяхната каста има подобаващо място; те са на мнение, че не бива да се отказват, а да се научат да използват по-разумно това оръжие не само за фронтално настъпление.

Измежду оцелелите след битката 103 683-и е минал сравнително леко. Изгубил е само един крак. Дреболия, когато имаш на разположение цели шест. Едва ли си струва да се говори. 56-а женска и 327-и мъжки, които като полови не са могли да вземат участие във войната, го отвеждат в един ъгъл. Антенен контакт.

Тук нямаше ли някакви проблеми?

Не, войниците с мирис на скала до един бяха на бойното поле. Ние останахме затворени в Забранения град в случай, че джуджетата стигнеха дотук. Ами там? Ти видя ли тайното оръжие?

Не.

Как така не? Всички говорят за някакъв подвижен акациев клон...

103 683-и обяснява, че единственото ново оръжие, с което са се сблъскали, е била отвратителната алтернария, но и за нея са намерили противосредство.

Не може това да е изтребило първата експедиция — заключава мъжкият. Алтернарията убива бавно. Освен това сигурно е, че по нито един от трупите нямаше следи от смъртоносните спори. Тогава?

Объркани, те решават да продължат АК. Биха искали да изяснят нещата. Нов порой от идеи и мнения:

Защо джуджетата не са прибегнали до оръжието, което така ефикасно изтреби двадесет и осем изследователи? При това те направиха всичко възможно да победят. Ако са разполагали с подобно оръжие, нямаше да се поколебаят да го употребят! Ами ако не

притежават такава? Те се появяват винаги преди или след като тайното оръжие е влязло в употреба. Може би става дума просто за съвпадение...

Тази хипотеза съответства твърде добре на атаката на Ла-холакан. Що се отнася до първата експедиция, може би следите от пропуски на джуджетата са били оставени нарочно, за да пратят Стадото по грешна следа. Кой би имал полза от това? Ако джуджетата не носят отговорност за всички злини, кого да винят? Другите! Вторият неумолим противник, наследственият враг: термитите!

Подозрението е съвсем основателно. От известно време отделни войници от Големия източен термитник преминават реката и техните набези в ловните полета на Федерацията зачестяват. Да, със сигурност това са термитите. Те са устроили нещата така, че да опълчат едни срещу други джуджетата и рижите. По този начин ще се отърват и от едните, и от другите, без да пролеят капка кръв. След като враговете им се отслабят взаимно, на тях няма да им остава нищо друго, освен да завземат мравуняците.

Ами войниците с мирис на скала? Те ще да са просто платени шпиони на служба при термитите.

Колкото повече дружната им мисъл се движи между трите мозъка и става все по-проницателна, толкова по-очевидно започва да им се струва, че „тайното оръжие“ е притежание на термитите от Изток.

Ала техният разговор е прекъснат от общите миризми на Стадото. Градът решава да се възползва от мирния период между две войни, за да отпразнува по-рано празника на Възраждането: той ще се състои на следващия ден.

Всички касти по местата си! Женските и мъжките в залите с меховете за зареждане със захар! Артилеристите да напълнят коремите си в залите за органична химия!

Преди да се раздели с другарите си, войник 103 683-и излъчва феромон:

Успешна копулация! Не се тревожете, аз ще продължа разследването самостоятелно. Когато литнете в небето, аз ще поема към Големия термитник на изток.

Веднага щом се разделят, двамата убийци — едрият грубиян и дребничкият куц — се появяват. Те стържат стените и събират

летливите феромони от разговора.

След трагичния провал на инспектор Гален и на пожарникарите Никола бе настанен в едно сиропиталище, разположено само на стотина метра от улица Сибарит.

Освен истинските сираци там пращаха и изоставени или бити от родителите си деца. Действително човекът е един от малкото видове, способен да изостави или да малтретира своето потомство. Тук малките човеци прекарваха години на изпитания, възпитавани с ритници в задника. Те растяха и закоравяваха. Повечето от тях покъсно попълваха редовете на професионалната армия.

Първия ден Никола прекара във вцепенение на балкона, гледайки гората. На следващия преоткри спасителното стоене пред телевизора. Апаратът бе сложен в трапезарията и възпитателите бяха доволни, че по този начин могат да се отърват от „досадниците“, като ги оставят да затъпяват в продължение на часове. Вечерта Жан и Филип — две други сирачета — го заразпитваха в спалнята:

— Какво се е случило с тебе?

— Нищо.

— Хайде, разказвай. Тук никой не пристига току-така на твоята възраст. Всъщност на колко си години?

— Аз знам. Май че родителите му са били изядени от мравки.

— Кой пък ви е разправил тази идиотщина?

— Някой си. Ще научиш кой, ако ни разкажеш какво се е случило с твоите родители.

— Пукнете.

Жан, който беше по-силният, сграбчи Никола за раменете, а Филип му изви ръката зад гърба.

Никола се откопчи и удари Жан по врата с опъната длан (както бе видял в един китайски филм по телевизията). Онзи се разкашля. Филип влезе в боя, като се опита да души Никола, който на свой ред го удари с лакът в корема. Отървал се по този начин от нападателя, който падна на колене превит одве, Никола отново се обърна към Жан и плю в лицето му. Другият се сниши и го ухапа по прасеца до кръв. Тримата млади човеци се търкулнаха между леглата, продължавайки да се бият като хамали. Накрая Никола се оказа повален.

— Кажи ни какво се е случило с твоите родители, инак ще те накараме да ядеш мравки!

Това изречение бе хрумнало на Жан по време на боя. Не беше недоволен от своето остроумие. Докато той държеше Никола притиснат към пода, Филип изтича да донесе няколко ципокрили, които тук не се срещаха никак рядко, и ги тикна в лицето му.

— Ето, виж колко са тлъсти!

(Като че мравките, чието тяло има твърда обвивка, биха могли да тлъстят!)

Сетне го стисна за носа, за да го принуди да отвори устата си, и пусна в нея с отвращение няколко млади работнички, които и бездруго си имаха достатъчно грижи. В този момент Никола преживя най-голямата изненада в живота си. Беше много вкусно.

Учудени, че той не изплюва тази отвратителна храна, другите на свой ред решиха да опитат.

Залата с меховете нектар е едно от най-скорошните нововъведения в Бел-о-кан. Технологиата на „меховете“ всъщност е заимствана от южните мравки, които от началото на големите горещини непрестанно настъпват на север.

Откритието на залата с меховете е станало, разбира се, по време на една победоносна война на Федерацията срещу тези мравки. При обществата на насекомите войната е най-богатият източник и носител на нововъведения.

Отначало белоканските легионери били ужасени, защото видели какво? Работнички, обречени да прекарат целия си живот увиснали от тавана с главата надолу и чийто корем е толкова издут, че надвишава по размери два пъти дори този на царицата! Южняците обяснили, че тези „обречени“ мравки представляват живи дамаджани, способни да съхраняват в прясно състояние невероятни количества сок, роса или нектар.

Всъщност достатъчно било да се доведе докрай идеята за „общественото хранилище“, за да се стигне естествено до идеята за „мравка-цистерна“ и тя да бъде приложена на практика. Изобретателните насекоми дразнели върха на корема на тези живи хладилници и те изпускали капка по капка или същинска струя от скъпоценния сок.

Благодарение на тази система южнячките устоявали на продължителните суши в тропическите области. По време на миграция те пренасяли на ръце своите мехове и разполагали с влага през цялото пътешествие. Ако може да им се вярва, тези дамаджани били толкова ценни, колкото и яйцата.

И така, белоканците откраднали техниката на меховете, но я използвали преди всичко за складиране на големи количества храна при несравнимо качество и хигиена на съхранение.

Всички мъжки и всички женски от Града се явяват в залата, за да се запасят със захар и вода. Пред всяка жива дамаджана се реди опашка от крилати клиенти. 327-и и 56-а пият заедно, след което се разделят.

Когато всички полови и артилериисти се изреждат, мравките-цистерни остават празни. Цяла армия от работнички бързат да ги заредят отново със сок, роса и нектар, докато чудовищните им кореми отново приемат формата на малки блестящи балони.

Един възпитател откри Никола, Филип и Жан и ги наказва заедно. Така те станаха най-добрите приятели в сиропиталището.

Най-често ги виждаха в трапезарията пред телевизора. През този ден гледаха епизод от неизчерпаемата серия „Извънземен съм и се гордея с това“.

Те заквичаха от възторг и се заблъскаха с лакти, когато видяха, че става дума за космонавти, попаднали на планета, обитавана от гигантски мравки.

— Здравейте, ние идем от Земята.

— Здравейте, ние сме гигантски мравки от планетата Згю.

Във всичко останало сценарият беше, общо взето, обикновен: гигантските мравки бяха телепати. Те пращаха послания до земляните със заповед да се избиват помежду си. Ала последният оцелял разбра всичко и запали вражеския град...

Доволни от този финал, децата решиха да идат да похапнат по няколко сладки мравки. Ала за тяхна изненада тези, които успяха да хванат, нямаха като първите вкуса на бонбон. Бяха по-дребни и кисели на вкус. Като концентрат от лимон. Пфу!

Всичко трябва да се разиграе по обяд върху най-високата точка на Града.

С първата утринна топлина артилеристите заемат позиция в защитните ниши, които образуват отбранителен обръч около върха. С вирната към небето задница те оформят противовъздушни батареи срещу птиците, които неизбежно ще атакуват. Някои заклецват корема си между две клончета, за да намалят отката. По този начин се надяват да изпратят два-три залпа в една и съща посока без голямо отклонение.

56-а женска е в своето жилище. Две безполови грижливо мажат крилете ѝ със защитна слюнка. Вие излизали ли сте във Великото Вън? Работничките не отговарят. Те, разбира се, са излизали, но защо да ѝ казват, че навън е пълно с дървета и треви? След няколко минути потенциалната царица сама ще научи това. Само една половина е в състояние да си науми, че може да разбере какво представлява светът с помощта на антенен контакт!

Работничките все така се суетят край нея. Те подръпват краката ѝ, за да увеличат тяхната гъвкавост. Карат я да се извива, за да изпукат съчлененията на гръдния и кош и на корема. Проверяват дали общественото ѝ хранилище е пълно догоре с нектар и го притискат, докато изцедят една капка. Този сироп трябва да ѝ позволи да поддържа няколко часа непрекъснат полет.

Ето че 56-а е готова. Ред е на следващата.

Натъкмена с всички накити и всички благоухания, принцесата напуска гинекея. 327-и мъжки не се е излъгал — наистина е необикновена красавица.

Тя едва повдига крилете си. Колко само са пораснали през последните дни! Вече са толкова дълги и тежки, че се влачат по земята... като шлейф на сватбена рокля.

Все нови и нови женски прииждат от останалите коридори. В компанията на стотина от тези девизи 56-а вече се движи между клонките на покрива. Някои по-нетърпеливи се закачат на клечките; четирите им крила са издраскани, пробити или направо разкъсани. Клетите така и не продължават по-нагоре, и без това няма да могат да се вдигнат във въздуха. Огорчени, те слизат на петия етаж. Подобно на принцесите-джуджета, те не ще изживеят любовния полет. Ще се размножават на земята направо върху пръстта в затворената стая.

Ала 56-а женска все още е здрава и читава. Тя подскача от клонче на клонче, като внимава да не падне и да не повреди нежните си криле.

Една от сестрите ѝ, която ситни редом с нея, търси антенен контакт. Пита се какво ли представляват прословутите мъжки размножители. На търтеи ли приличат или на мухи?

56-а не отговаря. Тя се сеца за 327-и, за загадката на „тайното оръжие“. Всичко това е минало. Няма я вече работната група. Поне що се отнася до двете полови. Всичко оттук нататък се намира между ноктите на 103 683-и.

Тя си спомня с носталгия за преживените събития.

Беглецът мъжки, който се озовава в жилището ѝ... без пропуски!

Първата им абсолютна комуникация.

Срещата със 103 683-и.

Убийците с мирис на скала.

Бягството из подземията на Града.

Скривалището, пълно с труповете на тези, които биха могли да станат техен „легион“.

Ломекузата.

Тайният ход в гранита...

Докато напредва, отдадена на спомени, тя се чувства привилегирована. Никоя от нейните сестри не е изживявала такива приключения, преди дори да е напуснала Града.

Убийците с мирис на скала... ломекузата... Тайният ход в гранита...

Нищо не може да се обясни е лудостта, след като става дума за толкова многочислен народ. Наемници, които шпионират в полза на термитите? Не решително не се връзва. Нямаше да бъдат толкова много, нито тъй добре организирани.

При всички случаи остава една точка, по която няма никакво обяснение: защо има запаси от храни под основите на Града? За изхранването на шпионите ли? Не, с нея биха могли да се угояват милиони... А те все пак не са милиони.

И тази удивителна ломекуза. Това животно, което обикновено обитава на повърхността. Няма начин със собствени сили да е слязло до –50 етаж. Значи е било пренесено. Но нали всеки, който се приближи до това насекомо, е замаян от неговата миризма.

Следователно необходима е достатъчно голяма група, която да увие чудовището в гъвкави листа и да го замъкне тайно чак долу.

Колкото повече мисли за това, толкова повече си дава сметка, че за тази задача са нужни значителни сили. Ако нещата се погледнат такива, каквито са, излиза, че една част от Стадото притежава тайна, която ревниво пази от останалите посестрими.

Нови връзки между събитията изпълват главата ѝ. Тя спира. Нейните връстнички си мислят, че и прималява от вълнение преди брачния полет. Това се случва понякога, половите са толкова чувствителни. Тя навежда антените към устата си. Повтаря си бързо: унищожената експедиция номер едно, тайното оръжие, тридесетте избити легионери, ломекузата, тайният ход в гранитната скала, хранителните запаси...

Точно така, дявол го взел, тя се сеца! Спуска се обратно. Дано не е прекалено късно!

ВЪЗПИТАНИЕ:

Възпитанието на мравките се осъществява на няколко етапа. Ето кои са те:

— От първия до десетия ден повечето от младите са заети с царицата-носачка: грижат се за нея, ближат я, галят я. За отплата тя ги покрива с хранителната си и обеззаразяваща слюнка.

— От единадесетия до двадесетия ден работничките получават правото да се грижат за пашкулите.

— От двадесет и първия до тридесетия ден те наглеждат и хранят младите ларви.

— От тридесет и първия до четиридесетия ден са заети с домакинска работа и с изхвърлянето на сметта, като продължават да се грижат за царщата-майка и за какавидите.

— Четиридесетият ден е твърде важна дата. Смята се, че работничките са вече достатъчно опитни, и те получават правото да излизат от Града.

— От четиридесетия до петдесетия ден изпълняват службата на пазачи и на доячки на листните въшки.

— От петдесетия до последния ден от живота си те могат да вземат участие в най-вълнуващите задачи за една мравка: ловът и изследването на непознати земи.

Забележка: От единадесетия ден насетне половите биват освободени от работа. Най-често те остават бездейни, затворени в определените за тях квартали до деня на брачния полет.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

327-и мъжки също се приготвя. В обсега на неговите антени останалите мъжки говорят само за жени. Малцина от тях са ги виждали с очите си. Или пък това са бегли впечатления от коридорите на Забранения град. Мнозина си ги представят като същества с упоително ухание и съкрушителен еротизъм.

Един от принцовете твърди, че бил правил трофалаксия с някаква женска. Нейният нектар имал вкуса на брезов сок, половите й хормони излъчвали ухания, подобни на откъснат нарцис.

Другите мълчат завистливо.

327-и, който наистина е вкусил от нектара на женска (и то каква женска!), знае, че той по нищо не се отличава от нектара на работничките или от този на дамаджаните. Въпреки това не се намесва в разговора.

През главата му обаче минава палава мисъл. Иска му се той да достави на 56-а женска сперматозоидите, нужни за основаването на нейния бъдещ Град. Само да може да я открие... Жалко, че не се уговориха да приготвят феромон за разпознаване, за да се разпознаят в тълпата.

Когато 56-а женска успява да се добере до залата на мъжките, настъпва всеобщо удивление. Нейното пристигане е в противоречие с всички правила на Стадото. Мъжките и женските трябва да се срещнат

за първи път едва по време на брачния полет. В края на краищата при тях не е като при джуджетата. Тук не се копулира из коридорите.

Принцовете, които преди толкова са искали да знаят как изглежда една женска, вече са наясно. Те дружно излъчват мирис на враждебност, което означава, че тя не бива да остава в тази зала.

Въпреки това тя продължава да се промъква сред суматохата на приготвленията. Разблъсква всички, праща наляво и надясно своите феромони.

327-и! 327-и! Къде си, 327-и?

Принцовете не се стесняват да и заявят, че мъжкият копулатор не се избира така! Тя трябва да прояви търпение, да се осланя на случая. Поне малко свян...

Ала 56-а все пак успява да намери своя приятел. Той е мъртъв. Главата му е отрязана с едно ухапване на челюсти.

ТОТАЛИТАРИЗЪМ:

Хората се интересуват от мравките, защото си мислят, че те са успели да създадат най-съвършената тоталитарна система. Действително у страничния наблюдател се създава впечатлението, че в мравуняка всички работят, всички се подчиняват, всички са готови на саможертва, всички са равни. А до този момент тоталитарните системи при човека до една са претърпели провал...

Тогава им идва наум да подражават на общественото насекомо (нима емблемата на Наполеон не е пчелата?) Феромоните, които заливат мравуняка с глобална информация, това е днешната планетарна телевизия. Човекът си мисли, че предлагайки на всички това, което той смята за най-добро, един ден ще направи човечеството съвършено.

Не в това е смисълът на нещата.

Да ни прости Дарвин, но природата не еволюира към върховенство на най-добрите (впрочем, според какви критерии?).

Природата черпи силата си от разнообразието. На нея и трябват добри, лоши, луди, отчаяни, спортисти, болнави, гърбави, заешки устни, весели, тъжни, интелигентни, малоумни, егоисти, щедри, дребни, едри, черни, жълти, червени, бели... Има нужда от всички религии, от всички философии, от всички видове фанатизъм, от всички премъдрости... Единствената опасност е един от видовете да не елиминира друг.

Стана ясно, че изкуствено създадените от хората царевични насаждения, възпроизвеждащи многократно най-добрия екземпляр (който се нуждае от най-малко вода, който издържа най-сигурно на измръзване, който дава най-едри зърна), биват унищожавани от най-незначителното заболяване за съвсем кратко време. Докато нивите с дива царевица, където има най-различни растителни видове, всеки със своята специфика, със своите слабости, аномалии, винаги успяват да устоят на епидемиите.

Природата ненавижда еднаквостта и обича разнообразието. Именно в това се състои може би нейната гениалност.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Тя се изкачва покрусена обратно към свода със ситни крачки. В един коридор близо до гинекея инфрачервените ѝ очи улавят две фигури. Това са убийците с мирис на скала! Едрият и дребният, който накуцва!

Тъй като идват право към нея, 56-а забръмчава с криле и скача на врата на куция. Но двамата скоро я притискат в мъртва хватка. Въпреки това, вместо да я екзекутират, те ѝ налагат антенен контакт.

Женската беснее. Пита ги защо са убили 327-и мъжки, след като, така или иначе, той е щял да умре по време на полета. Защо са го погубили!

Двамата убийци се опитват да я вразумят. Според тях някои неща не могат да чакат. Каквото и да струва това. На някои действия не се гледа с добро око, има постъпки, които са осъдителни, но те, така или иначе, са необходими за нормалното функциониране на Стадото. Не бива да бъдем наивни... Единството на Бел-о-кан е най-висшата цел. И когато се налага, то трябва да бъде защитено!

В такъв случай те не са шпиони?

Не, те не били шпиони. Дори имали претенцията да са... главните пазители на сигурността и здравето на Стадото.

Принцесата бълва феромони на ярост. Нима 327-и е бил опасен за сигурността на Стадото! Да, отворят двамата убийци. Един ден тя щяла да разбере, но сега е още твърде млада...

Да разбере ли? Да разбере какво? Че вътре в самия Град съществуват свръхорганизираните убийци, които дори имат претенцията, че го спасяват, като унищожават мъжките, които са „видели изключително важни за оцеляването на Стадото неща“.

Куцията се заема да ѝ обясни. От неговата реч излиза, че войниците е мирис на скала са „бойци против лош стрес“. Стресът може да бъде добър, когато помага на Стадото да върви напред и да се сражава. Има обаче лош стрес, който кара стадото да се самоунищожава...

Невинаги информацията е подходяща да бъде чута. Понякога тя предизвиква „метафизическа“ тревога, за която все още не е намерено решение. В такива случаи Стадото бива обзето от безпокойство, но се оказва блокирано, неспособно да реагира...

Това се отразява много зле на всички. Стадото започва да произвежда отровни токсини. Оцеляването на Стадото „в дългосрочен план“ е по-важно, отколкото опознаването на действителността „в краткосрочен план“. Ако едно око забележи нещо, което мозъкът осъзнава като опасно за останалата част на единния организъм, по-добре е мозъкът да избоде това око...

Едрият се присъединява към куцията, за да обобщи тези многоучени слова по следния начин:

*Ние избодохме окото,
ние отсякохме нервния дразнител,*

ние спряхме тревогата.

Аntenите са настойчиви, те уточняват, че всеки организъм е снабден с подобна успоредна защита. Който не я притежава, умира от страх или се самоубива, за да избегне сблъсъка с тревожещата действителност.

56-а е доста изненадана, но не се дава. Чудесен феромон, наистина! Ако се опитват да скрият съществуването на тайното оръжие, при всички случаи с твърде късно. Всеки знае, че най-напред Ла-хола-кан е станал негова жертва, макар от технологична гледна точка загадката да е пълна...

Двамата войници, все така невъзмутими, не отхлабват прегръдката си. Всички вече били забравили за Ла-хола-кан; победата уталожила любопитството. Впрочем достатъчно било да се подуши из коридорите, не се долавяла никаква миризма на токсин. Цялото стадо било спокойно в навечерието на празника на Възраждането.

Какво в такъв случай искат от нея? Защо така и притискат главата?

По време на преследването по долните етажи куцият забелязал и трета мравка. Войник. Какъв е неговият опознавателен номер?

Ето значи защо не я убиха веднага! Вместо отговор женската забива остриите върхове на антените си в очите на едрия. Може да си сляп по рождение, но все пак болката е много силна. Що се отнася до куция, стъписай, той почти отпуска хватката си.

Женската се затичва и литва, за да избяга колкото се може по-бързо. Крилете ѝ вдигат облак прах, който обърква преследвачите и. Час по-скоро трябва да стигне до покрива.

Смъртта току-що е минала край нея. Оттук нататък тя започва нов живот.

Откъс от речта-петиция срещу мравуняците-играчки, произнесена от Едмон Уелс пред анкетната комисия на Националното събрание:

„Вчера видях по магазините тези нови играчки, предлагани на децата за Коледа. Те представляват кутии от прозрачна пластмаса,

пълни с пръст, заедно с шестстотин мравки, една от които гарантирано е оплодена царица.

Вижда се как те се трудят, дълбаят, тичат.

За едно дете това е вълнуващо. Все едно, че са му подарили цял град. Само че неговите обитатели са много дребни. Те са като стотици малки подвижни кукли, надарени със самостоятелност.

Трябва да си призная, че аз самият притежавам подобни мравуняци. По простата причина, че работата ми на биолог ми налага да ги изследвам. Поставил съм ги в аквариуми, покрити с картон, който пропуска въздуха.

Ала всеки път, когато застана пред моя мравуняк, имам странно усещане. Като че съм всемоуштен властелин на техния свят. Като че съм техен Бог...

Ако поискам да ги оставя без храна, моите мравки ще измрат до една; ако ми скимне да предизвикам дъжд, достатъчно е да поръся върху техния град съдържанието на една чаша; реша ли да повиша околната температура, трябва само да ги поставя върху радиатора; ако пожелае да отвлека една, за да я разгледам под микроскоп, просто посягам към пинцетите и ги пъхвам в аквариума; ако ми хрумне да ги убивам, няма какво да ме спре. Те дори няма да разберат какво става.

Казвам ви, господа, върху тези създания ни е дадена умопомрачителна власт, и то само защото телом те са дребни.

Аз не злоупотребявам с нея. Но представям си едно дете... То също може да направи с тях каквото си поиска.

Понякога ми иде наум една глупава мисъл. Като гледам тези пясъчни градове, си казвам: ами ако бяхме на тяхно място? Ако също като тях се намирахме в някакъв аквариум-затвор под погледа на други гигантски създания?

Ами ако Адам и Ева са били две експериментални морски свинчета, поставени сред изкуствен декор просто «от любопитство»?

Ако изгонването от рая, за което се говори в Библията, е просто смяна на аквариума-затвор?

Ако Потопът в крайна сметка е просто чаша вода, изляна от някой небрежен или любознателен Бог?

Не е възможно, ще кажете вие. Знае ли човек?... Единствената разлика би могла да бъде в това, че моите мравки са оградени от

стъклени стени, а ние сме затворени от физическа сила: земното привличане!

Все пак моите мравки успяват да пробият картоната, някои дори успяха да избягат. Ние пък изстрелваме ракети, които се откъсват от гравитацията.

Да се върнем към градовете в аквариум. Преди малко ви казах, че аз съм великодушен, всемилостив и дори донякъде суеверен Бог. Затова никога не причинявам страдания на моите поданици. Правя е тях само това, което бих се съгласил да правят с мен.

Ала хилядите мравуняци, продадени по Коледа, ще превърнат децата в също такива малки богове. Дали всички те ще бъдат великодушни и всемилостиви като мен?

Несъмнено повечето от тях ще разберат, че носят отговорност за един град и че това им дава права, но също така и божествени задължения: да ги хранят, да поддържат подходяща за тях температура, да не ги убиват за удоволствие.

И все пак децата — мисля преди всичко за най-малките, — които още нямат чувство за отговорност, преживяват неприятности: неуспехи в училище, спречквания между родителите, свади с приятелчетата. В пристъп на гняв те биха могли много лесно да забравят своя дълг на «млади богове» и тогава не ми се ще да мисля какво може да се случи с техните «подопечни»...

Не искам от вас да гласувате закона за забрана на мравуняците-играчки от съчувствие към мравките или заради техните права на животни. Животните нямат никакви права: много от тях се раждат в инкубатори, за да бъдат пожертвани за нашето изхранване. Искам от вас да гласувате, като си представяте, че ние самите сме може би предмет на изучаване и затворници на гигантски същества. Бихте ли се съгласили един ден Земята да бъде подарена за Коледа на някой млад безотговорен Бог?“

Слънцето е в своя зенит.

Окъснелите мъжки и женски се трупат в проходите под повърхността на Града. Работничките ги побутват, лижат ги и ги окуражават.

56-а женска потъва навреме сред тази тълпа, в която всички миризми-пропуски се смесват. Тук никой не ще може да открие

нейното излъчване. Като се оставя вълната нейни сестри да я носи, тя се изкачва все по-нагоре и по-нагоре, прекосявайки непознати досега квартали.

Внезапно на ъгъла на един коридор забелязва нещо, което до днес не е виждала. Дневната светлина. Отначало това е само сияние по стените, ала скоро се превръща в ослепителен блясък. Ето я най-сетне тази тайнствена сила, която ѝ бяха описвали работничките. Топлата, нежната, прекрасната светлина, предвестница на един нов приказен свят.

Тя се чувства опиянена от фотоните, които нахлуват право в очните ѝ кълба. Все едно, че е прекалила с ферментирания нектар от тридесет и втория етаж.

56-а принцеса продължава да напредва. Земята е обсипана с ярко бели петна. Тя газии в горещи фотони. За нея, която е прекарала детството си под земята, контрастът е прекалено силен.

Нов завой. Сноп чиста светлина я прострелва, разширява се в заслепяващ кръг, сетне в сребърен воал. Бомбардировката на светлината я принуждава да отстъпи. Тя чувства как нейните частици влизат в очите ѝ, изгарят оптичните ѝ нерви, разяждат трите ѝ мозъка. Три мозъка... Старо наследство от предците, които имали по един нервен ганглий за всеки пръстен, по една нервна система за всяка част на тялото.

Тя се движи срещу струята фотони. В далечината различава фигурите на сестрите си, които биват погълнати от слънчевото светило. Приличат на призраци.

Продължава напред. Хитинът и се затопля. Светлината, която хиляди пъти са се опитвали да ѝ опишат, не е по силите на никакъв език, тя трябва да се преживее! За момент се сеща за работничките от подкастата на „вратарите“, които остават затворени за цял живот в Града и никога няма да узнаят нищо за външния свят с неговото слънце.

Тя пробива стената от светлина и се оказва запратена отвъд, извън пределите на Града, фасетните и очи се приспособяват малко по малко, ала продължава да усеща игличките на дивия въздух. Той е свеж, подвижен и уханен за разлика от питомната атмосфера на света, който до днес е обитавала.

Аntenите и трепкат. Тя трудно успява да ги насочи според волята си. Едно по-силно течение ги залепя върху лицето ѝ. Крилата ѝ изплющяват.

Горе, на върха на покрива, я посрещат работничките. Те я улавят за краката, повдигат я, изтласкват я напред сред тълпата гюлови, където стотици мъжки и женски се блъскат върху едно тясно пространство. 56-а принцеса разбира, че се намира върху пистата за брачния полет, ала трябва да изчака подобряване на метеорологичните условия.

Докато вятърът продължава да своеволничи, десетина врабчета са забелязали половите. Възбудени от вида на пляквата, те прехвърчат все по-близо. Когато се приближат прекалено, артилеристите, разположени в пръстен около върха, ги възнаграждават със струи киселина.

Тъкмо в този момент една от птиците си опитва щастието, врязва се сред гъмжилото, сграбчва три женски и хвърква! Преди нахалникът да успее да набере височина, той бива свален от артилеристите; започва да пърха сред тревата с все още пълна уста, като отчаяно се опитва да изтрие отровата от крилете си.

Нека това бъде за поука на всички! И наистина врабчетата отстъпват леко... Ала никой не си прави илюзии. Те скоро ще се върнат, за да изпитат отново противовъздушната отбрана.

ЕСТЕСТВЕНИ ВРАГОВЕ:

Какво би станало с нашата човешка цивилизация, ако тя не се бе отървала от най-главните си естествени врагове като вълците, лъвовете, мечките или хиеновите кучета?

Без съмнение съществуването на една цивилизация, обладана от несигурност, винаги е поставено под въпрос.

За да се стреснат по време на пиршествата, римляните внасяли в празничната зала труп на мъртвец.

Така всеки от тях си припомнял, че нищо не е сигурно и че смъртта може да пристигне във всеки момент.

Ала в наши дни човекът е смазал, унищожил, поставил в музей всички видове, способни да го използват

за храна. Все още го притесняват само микробите и може би мравките.

Мравешката цивилизация, напротив, се е развила, без да успее да елиминира най-важните си естествени врагове. Резултат: съществуването на това насекомо във всеки момент е под въпрос. То знае, че е изминало само половината път, след като и най-тъпото животно може да смаже с един удар на лапата си плода на хилядолетен разумно осмислен житейски опит.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Вятърът е утихнал, въздушни течения почти няма, температурата се покачва. При 22°-време Градът решава да пусне своите деца.

Женските забръмчават с четирите си крила. Те са готови, свръхготови. Миризмите на всички тези зрели мъжки са възбудили до крайна степен сексуалния им апетит.

Първите девизи излитат грациозно. Те се издигат на височина стотина глави и... веднага биват покосени от врабчетата. Нито една не преминава.

Долу настъпва объркване, но никоя няма намерение да се отказва. Излита втора вълна. Четири женски от сто успяват да преодолеят заграждението от клюнове и пера. Мъжките тръгват след тях в гъсто построена ескадра. Те преминават необезпокоявани: твърде са невзрачни, за да заинтересуват врабчетата.

Трета вълна женски се устремява към облаците. На пътя им се изпречват повече от сто птици. Настъпва истинско клане. Нито една оцеляла. Хвъркатите стават все по-многобройни, като че са се наговорили. Сега горе има врабци, косове, червеношийки, сипки, гълъби... Всички те писукат силно. За тях също е празник!

Излита четвърта вълна. Отново нито една женска не успява да премине. Птиците се бият помежду си за най-едрите парчета.

Артилеристите са изнервени. Те стрелят по вертикала с все сила от жлезата с мравчена киселина. Ала хищниците са прекалено високо.

Смъртоносните капки падат обратно върху града, причинявайки многобройни щети и рани.

Ужасени, женските се отказват. Те решават, че е невъзможно да се премине, и предпочитат да слязат за копулация на закрито в компанията на пострадалите преди това принцеси.

Петата вълна се подрежда, готова на върховна саможертва. Трябва на всяка цена да преодолеят тази стена от клюнове! Седемнадесет женски преминават, сподирени непосредствено от четиридесет и трима мъжки.

Шеста вълна: преминават дванадесет женски!

Седма вълна: тридесет и четири!

56-а раздвижва крила. Тя още не смее да тръгне. В краката и пада главата на една от нейните сестри, плавно последвана от някакъв зловец пух. Искаше ѝ се да научи какво представлява Великото Вън? Е, сега вече знае!

Ще полети ли с осмата вълна? Не... И постъпва правилно, защото тя е напълно унищожена.

Принцесата е изплашена. Тя отново забръмчава с крилете си и се вдига леко. Е, поне те са в ред, не и създават проблеми, ала главата ѝ... Страхът я завладява. Трябва да бъде наясно. Има много малка вероятност да успее.

56-а спира криле: седемдесет и три женски от деветата вълна току-що са преминали. Работничките пращат феромони, за да я окуражат. Надеждата се пробужда. Ще тръгне ли с десетата вълна?

Докато се колебае, тя внезапно забелязва дребничкия куц и едрия убиец с вече помръкнали очи. Това окончателно я кара да се реши. Тя полита изведнъж. Челюстите на двамата щракват в празното. За малко да я хванат.

За момент 56-а остава по средата между Града и облака птици над него. После, подета от десетата вълна, тя използва нейния устрем и също се издига във въздушната бездна. Двете ѝ съседки са нагълтани, докато тя минава ненадейно между огромните нокти на един синигер.

Обикновен късмет.

Ето че невредимите от десетата вълна са четиринадесет. Ала 56-а не си прави илюзии. Преодоляла е едва първото изпитание. Тежкото тепърва предстои. Тя знае цифрите. Общо взето, от хиляда и петстотин излетели принцеси едва десетина се приземяват здрави и читави. По

най-оптимистичните сметки четири царици ще успеят да построят свой град.

ПОНЯКОГА, ДОКАТО:

Понякога, докато се разхождам лете, забелязвам, че за малко да стъпя върху някакво подобие на муха. Разглеждам я по-внимателно: това е царица-мравка. Ако има една, значи има хиляди. Гърчат се по земята. Хорските обуца ги стъпкват или пък те сами се сплескват върху предните стъкла на колите. Изтощени са, не могат изобщо да направляват своя полет. Колко ли градове са били унищожени така в зародиш, лете, от едно завъртане на чистачките?

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Докато 56-а женска задейства дългите си, подобни на витражи криле, забелязва зад себе си стената от пера, която се затваря пред единадесетата и дванадесетата вълна. Горките! Още пет вълни женски, и Градът ще изразходва всичките си запаси от надежда.

Вече не мисли за това, засмукана от безкрайния лазур. Всичко е синьо, толкова синьо! За една мравка, познала единствено живота под земята, е фантастично да се рее из въздуха. Струва и се, че се е пренесла в друг свят. Изоставила е тесните галерии заради един главозамайващ простор, където всичко избухва в три измерения.

Тя интуитивно налучква всички възможности на летенето. Пренасяйки тежестта на едното крило, завива надясно. Като изменя ъгъла на трептенията, се издига нагоре. Или се спуска надолу. Или ускорява... Разбира, че за да направи съвършен завой, трябва да задържи върха на крилете във въображаема ос и без колебание да извие тялото си под ъгъл, по-голям от 45°.

56-а женска открива, че небето не е празно. Съвсем не. То е пълно с течения. Някои от тях, „въртопите“, я издигат нагоре.

Въздушните ями, напротив, я карат да губи височина. Те могат да бъдат открити само като се наблюдават насекомите, които се намират отпред, и да се преценява по движението им...

Студено ѝ е. Във висините е студено. Понякога има вихри, пориви от топъл или леден въздух, които я въртят като пумпал.

Група мъжки се устремяват подире ѝ. 56-а женска забързва, за да бъде настигната само от най-бързите и най-упоритите. Това е първият генетичен подбор.

Усеща докосване. Един мъжки се хваща за корема и, изкатерва се по нея. Доста е дребен, но тъй като е престанал да трепти с криле, струва ѝ се много тежък.

Тя губи височина. Отгоре мъжкият се намества, за да не му пречат крилето ѝ. Съвсем изгубил равновесие, той извива корем, за да достигне с жилото си женския полов орган.

Тя с любопитство очаква новите усещания. Обземат я сладостни тръпки. Това я подсеца за нещо. Без предупреждение тя се навежда напред и се спуска с пикиране. Истинско безумие! Безкраен екстаз! Скоростта и сексът са съставките на нейния първи коктейл удоволствие.

В мислите ѝ се мярка образът на 327-и мъжки. Вятърът свисти в косъмчетата между очите и. Лютив сок кара антените ѝ да потрепват. Сетивата ѝ се преобразяват в бурно море. Странни течности се отделят от всичките ѝ жлези и се смесват в кипящ бульон, който се излива в мозъка ѝ.

Достигнала върховете на тревата, тя събира сили и отново затрептява с криле. Сега се изкачва като стрела. Когато отново се стабилизира, мъжкият вече не се чувства твърде добре. Краката му треперят, челюстите му непрекъснато се отварят и затварят без причина. Спиране на сърдечната дейност. И свободно падане...

При повечето насекоми мъжките са програмирани така, че да умрат веднага след първия любовен акт. Имат право само на един опит и трябва да успеят. С напускането на тялото сперматозоидите отнасят със себе си живота на своя собственик.

При мравките еякулацията убива мъжкия. При други видове женската, след като бъде задоволена, убива своя благодетел. Просто защото емоциите са ѝ отворили апетит.

Трябва да се приеме неоспоримият факт: светът на насекомите като цяло е свят на женски и по-точно на вдовици. Мястото на мъжките в него е съвсем епизодично...

Но ето че в нея се вкопчва втори оплодител. Веднага след като той си отива, го замества друг! Пристига трети, сетне много други. 56-а женска престава да ги брой. Най-малко седемнадесет или осемнадесет се изреждат да запълнят нейната сперматека със свежи гаметни.

Тя усеща живата течност, която кипи в корема ѝ. Това е резервът от обитатели на нейния бъдещ град. Милиони мъжки полови клетки, които ще ѝ позволят да снася всекидневно в продължение на петнадесет години.

Край нея нейните полови сестри споделят същите емоции. Небето е пълно с хвърчащи женски, яхнати от един или от няколко мъжки, копулиращи едновременно със същата женска. Кервани на любовта, увиснали в облаците. Дамите са пияни от умора и от щастие. Вече не са принцеси, а царици. Чувстват се като зашеметени от редуващите се безспир наслади и едва успяват да контролират полета си.

Това е моментът, избран от четири величествени лястовици, които изхвъркват от една цъфнала череша. Те не летят, а се плъзгат между въздушните пластове с вледеняващо безстрастно... Спускат се върху крилатите мравки с широко разтворени човки и ги поглъщат една след друга. На свой ред и 56-а се оказва преследвана.

* * *

103 683-и се намира в залата на изследователите. Той е разчитал да продължи сам разследването, като проникне в Източния термитник, ала са му предложили да се включи в една изследователска група, отправяща се „на лов за дракон“. Действително, открит е гуцер в района на пасищата на град Зуби-зуби-кан, който притежава най-голямото стадо листни въшки в цялата Федерация — 9 милиона дойни животни! А присъствието на едно от тези влечуги може в значителна степен да попречи на животновъдната дейност.

За щастие Зуби-зуби-кан се намира в периферията на Федерацията, точно по средата на пътя между термитния град и Бел-о-кан. Затова 103 683-и приема да потегли на тази експедиция. По този начин заминаването му ще мине незабелязано.

Край него останалите изследователи грижливо се подготвят. Те напълват догоре своите обществени хранилища със захарни резерви на енергия, а също и отделенията за мравчена киселина. Сетне се намазват със слюз от охлюв, за да се предпазят от студа и от спорите на алтернарията (те вече знаят това).

Разговорът се върти около лова на гуцер. Някои го сравняват със саламандрите или с жабите, ала повечето от тридесет и шестте изследователи са единодушни, че в сравнение с тях гуцерът е далеч по-труден дивеч.

Един от по-възрастните твърди, че на гуцерите им пораства нова опашка, когато старата е била откъсната! Всички му се подиграват... Друг разправя как видял едно от тези чудовища да стои неподвижно като камък в продължение на 10°. Всички си спомнят разказите за първите белоканци, които нападали тези чудовища с голи челюсти — по онова време използването на мравчената киселина не било толкова разпространено.

103 683-и неволно потреперва. До този момент той не е виждал гуцери и перспективата да нападне един от тях с голи челюсти или дори със струи мравчена киселина не му действа успокоително. Казва си, че при пръв удобен случай ще изчезне. В края на краищата неговото разследване върху „тайното оръжие на термитите“ е по-важно за оцеляването на Града от някакъв си лов със спортни цели.

Изследователите са готови. Те изкачват коридорите на външния пръстен, после излизат на светло през изход номер 7, наречен „Източен изход“.

Отначало трябва да прекосят предградията. А това не е просто. Всички околности на Бел-о-кан гъмжат от забързани в разни посоки работнички и войници.

Има няколко потока. Някои мравки са натоварени с листа, плодове, зърна, цветя или гъби. Други носят клонки и камъни, които да послужат за строителен материал. Трети мъкнат дивеч... Глъчка от миризми.

Ловците си пробиват път през задръстванията. После движението пооредява. Пътят се стеснява и се превръща в пътека, широка само три глави (девет милиметра), после две, после една. Трябва да са далеч от Града, вече не се долавят колективните послания. Групата е скъсала обонятелната си пъпна връв и се превръща в автономна единица. Приемат строй „разходка“, при който мравките се движат в колона по двама.

Скоро срещат друга група, съставена също от изследователи. Личи, че са преживели тежки моменти. В орделите им редици няма нито един читав. Само недъгави. Някои са само с един крак и се влачат мъчително. Не са в по-добро положение и тези, на които липсват антените или коремът.

103 683-и не е виждал толкова пострадали войници от Войната на маковете насам. Сигурно са се натъкнали на нещо ужасно... Може би на тайното оръжие?

103 683-и повежда разговор с един едър войник, чиито дълги челюсти са счупени. Откъде идват? Какво се е случило? Къде са термитите?

Онзи забавя ход и без да отговори, обръща лице. Ужасно! Орбитите му са празни, а черепът е разцепен от устата до съединението на шията.

Гледа го как се отдалечава. На известно разстояние войникът пада и повече не се вдига. Намира сили само да се завлече встрани от пътя, за да не пречи трупът му на движението.

56-а женска се опитва да пикира, за да избяга от лястовицата, ала птицата е десетократно по-бърза. Сянката на клюна вече се спуска над антените ѝ. Той обхваща корема ѝ, гръдния кош, главата. Върхът стърчи пред нея. Докосването на небцето е непоносимо. Сетне клюнът се затваря. Всичко е свършено.

САМОЖЕРТВА:

Ако се наблюдава мравката, може да се помисли, че тя е движена единствено от външни на нейното собствено битие амбиции. Една отрязана глава ще продължава да се

опитва да принесе полза; като хапе краката на противниците, като троши някое зърно; един гръден кош ще се влачи, за да запуши входа пред враговете.

Какво е това? Себеотрицание? Фанатизъм спрямо града? Затъпяване, обусловено от колективизма? Не, мравката умее също да живее самостоятелно. Тя няма нужда от Стадото, дори може да се разбунтува.

Тогава на какво се дължи нейната саможертва?

На стадия, до който са стигнали моите изследвания, бих казал: на скромност. Изглежда, за нея собствената и смърт не е достатъчно важно събитие, за да я отклони от работата, с която се е заела миг преди това.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Заобикаляйки дърветата, купчинките пръст и бодливите храсти, изследователите продължават да се промъкват по посока на злокобния Изток.

Пътят се е стеснил, ала все още се срещат бригади по поддръжката. Артериите, свързващи един град с друг, изискват постоянни грижи. Кантонерите скубят мъха, отместват препречилите се клонки, поставят обонятелни сигнали с помощта на своята дюфурова жлеза.

Сега работничките, които се движат в обратната посока, се срещат все по-рядко. Понякога върху почвата попадат на феромони, сигнализиращи: „На кръстопът 29 заобиколете покрай глога!“ Може би става дума за последната следа от засада на вражи насекоми.

Докато върви, 103 683-и попада от изненада на изненада. Той никога не е идвал по тези места. Тук има дяволски гъби, високи по осемдесет глави! При това видът се среща често в западните области.

Разпознава освен това едно „нощно пауново око“, чиято отвратителна миризма привлича мухите, бисерни праханки; той се покачва върху една гъба пачи крак и с наслада тъпче по меката ѝ плът.

Открива всякакви видове чудновати растения: див коноп, чиито цветове задържат тъй добре росата, великолепни и застрашителни Венерини пантофки, котешки лапи върху дълго стебло...

Приближава се до една балсамина, чиито цветове приличат на пчели, и твърде непредпазливо я докосва. Тозчас зрелите плодове избухват в лицето му и го покриват целия с лепкави жълти семена! Добре, че не е алтернария...

Без да губи кураж, той се изкатерва върху една съсънка, за да погледа небето отблизо. Вижда във висините пчели, които правят осморки, за да посочат на своите сестри мястото на цветята с прашец.

Местността става все по-дива. Наоколо се носят тайнствени миризми. Стотици неопределими дребни същества се разбягват на всички страни. Присъствието им се долавя само по пращането на сухите листа.

С все още замаяна глава 103 683-и се присъединява към групата. Така със спокойна крачка достигнат до околностите на съюзния град Зуби-зуби-кан. Отдалече всеки би видял горичка като всяка друга. Ако не е миризмата и трасето на пътя, никой не би се сетил да търси тук някакво селище. Всъщност Зуби-зуби-кан е класически град на рижите мравки с пън, свод от клонки и сметища. Само че всичко е скрито под храстите.

Входовете към Града са разположени високо, почти до самия връх на покрива. Дотам се стига, като се премине през китка папрати и диви рози. По този път минават изследователите.

Вътре кипи живот. Листните въшки не се забелязват лесно, цветът им е същият като на листата. Ала опитните антени и очи съзират без мъка хилядите дребни зелени брадавици, които, смучейки растителен сок, бавно пълнеят.

Преди много време било сключено споразумение между мравките и листните въшки. Последните ще осигуряват храна на мравките, които за отплата ще ги закрилят. Истината е, че в някои градове късат крилете на своите „дойни крави“ и им дават собствените си обонятелни пропуски. Така наглеждането на стадата е по-удобно...

Зуби-зуби-кан прибягва до тази хитрост. Като компенсация или може би по силата на модата Градът е построил на втория етаж величествени обори с всички удобства, необходими за благоденствието на листните въшки. Там гледачките-мравки се грижат за техните яйца

със същото внимание като за своите собствени. На това по всяка вероятност се дължи и необичайното количество, и доброто състояние на тукашния добитък.

103 683-и и неговите спътници се приближават до едно от стадата, заето с изсмукването на жизнените сокове от клона на един розов храст. Те отправят два-три въпроса, но листните въшки остават с впити в плътта на растението хоботчета и не им обръщат никакво внимание. В края на краищата те може би не знаят езика на миризмите, с който си служат мравките... Изследователите търсят антените на някоя пастирка. Не се вижда нито една.

Тогава се случва нещо влудяващо. Посред стадото падат три калинки. Тези опасни хищници всяват паника сред листните въшки, които не могат да избягат поради орязаните си криле.

За щастие нападението на вълците привлича пастирите. Две зуоизубикански мравки се показват иззад един лист. Те сигурно са се крили там, за да могат да хванат от засада червените зверове на черни точки, които моментално попадат на прицел и биват повалени от точната стрелба с киселина.

После те се заемат да успокоят все още подплашеното стадо от листни въшки. Доят ги, потупват ги по коремите, милват антените им. Тогава въшките изпускат голяма прозрачна капка захар. Драгоценният нектар. Докато пият от него, зубизубиканските пастирки забелязват изследователите от Бел-о-кан.

Поздравяват ги. Антенен контакт.

Дойдохме на лов за гущера — излъчва единият.

В такъв случай трябва да продължите на изток. Едно от тези чудовища беше забелязано по посока на поста Гуайей-Тиолот.

Вместо да им предложат трофалаксия, както е обичаят, пастирките им дават възможност да се нахранят направо от животните. Изследователите не чакат да ги подканят. Всеки избира по една листна въшка и започва да гъделичка корема и, за да издои оттам чудесния нектар.

Вътре в гърлото е тъмно, вонящо и мазно. 56-а женска е цялата олигавена и бавно се плъзга в гърлото на своя нападател. Поради липса на зъби той не я е сдъвкал и тя все още е читава. За примирение не може и дума да става, с нея ще загине цял един град.

Със сетно усилие тя забива челюстите си в гладката плът на хранопровода. Този рефлекс я спасява. На лястовицата ѝ се повдига, тя кашля и изхвърля далеч пред себе си дразнещата храна. Заслепена, 56-а женска се опитва да лети, ала олигавените и криле натежават. Тя пада право по средата на някаква река.

Около нея ваят агонизиращи мъжки. Забелязва горе в небето неравномерния полет на двадесетина от своите сестри, оцелели след нападението на лястовиците. Омаломощени, те губят височина.

Една от тях се приземява върху съседната лилия, където веднага бива подгонена от две саламандри, които я хващат и я разкъсват на парчета. Другите царици са извадени от играта на живота последователно от гълъби, жаби, къртици, змии, прилепи, таралежи, кокошки и пилета... В крайна сметка от хиляда и петстотин излетели женски остават живи само шест.

56-а е в тяхното число. Като по чудо. Тя трябва да живее. Трябва да основе свой собствен град и да намери отговор на загадката с тайното оръжие. Знае, че ще има нужда от помощ, че ще може да разчита на доброжелателното множество, населяващо вече корема ѝ. Достатъчно е то да излезе оттам...

Но най-напред да се измъкне от това място...

По ъгъла на слънчевите лъчи тя определя точката си на падане сред Източната река. Доста недружелюбно място, защото, макар мравки да населяват всички острови по света, те не умеят да плуват.

Наблизо минава лист и тя се вкопчва в него с челюсти. Движи френетично задните си крака, ала този начин на придвижване дава твърде жалък резултат. Така тя се носи по повърхността на вълните доста време, когато внезапно се очертава някаква гигантска сянка. Може би попова лъжичка? Не, това е нещо, хиляда пъти по-голямо. 56-а женска различава източено тяло с гладка тигрова кожа. За нея това е невиджана гледка. Пъстърва!

Малки ракообразни, циклопи, водни бълхи бягат пред чудовището. А то се гмурва, сетне изплува по посока на царицата, която ужасена се вкопчва в листа.

С цялата сила на перките си пъстървата се устремява и разцепва повърхността. Докато високата вълна подмята мравката, пъстървата като че увисва във въздуха, разтваря въоръжена със ситни зъби уста и налапва една мушица, която прелита оттам. После се извива и с един

удар на опашката пада обратно в своя кристален свят... предизвиквайки истинско цунами, което залива мравката.

През това време жабите вече се протягат и скачат, за да се сборичкат за царицата и за нейния хайвер. Тя успява да изплува на повърхността, но вълнението отново я дръпва към негостоприемните дълбини. Жабите я преследват. Сковава я хлад. Тя изгубва съзнание.

Никола гледаше телевизия в трапезарията с новите си приятели Жан и Филип. Край тях други сирачета с розови лица се отдаваха на омаята от безкрайната поредица картини. Сценарият на филма проникваше през очите и ушите им и стигаше до мозъка им със скорост 500 километра в час. Човешкият мозък може да побере близо шестдесет милиарда единици информация. Ала когато паметта е претрупана, автоматично се прави прочистване: информацията, сметнати за не толкова интересни, биват забравени. Остават само мъчителни спомени и съжалението по отминалите радости.

Веднага след серийния филм през този ден имаше разговор за насекомите. Повечето от младите човеци се пръснаха, тъй като научните брътвежи не ги вълнуваха много-много.

— Професор Лъодюк, заедно с професор Розенфелд ви смятат за най-големия европейски специалист по мравките. Какво ви накара да се заемете е тяхното изучаване?

— Един ден отворих кухненския шкаф и попаднах лице срещу лице с върволица от тези насекоми. Прекарах цели часове да ги гледам как се трудят. За мен това бе урок по живот и по скромност. Реших да науча нещо повече... Това е всичко.

(Смее се)

— Какво ви отличава от видния учен професор Розенфелд?

— А, професор, Розенфелд! Той още ли не се е пенсионира? (Отново се смее.) Не, сериозно, ние не се кланяме на един и същи Господ. Знаете ли, има няколко способа да „разбереш насекомите...“. По-рано се смяташе, че всички обществени видове (термити, пчели, мравки) са роялисти. Просто, но невярно обяснение. Стана ясно, че при мравките царицата няма никаква власт извън създаването на поколение. Дори съществуват много различни форми на мравешко управление: монархия, олигархия, триумвират на бойци, демокрация, анархия и прочие. Понякога дори, когато гражданите не са доволни от

управлението, те се бунтуват и ставаме свидетели на „граждански войни“ вътре в самите градове.

— Фантастично!

— За мен и за така наречената „германска“ школа, към която се причислявам, организацията на мравешкия свят е основана преди всичко върху йерархия на кастите и върху надмощието на индивидуите-алфа, по-даровити от средното равнище, които ръководят групите от работнички... За Розенфелд, който е от така наречената „италианска“ школа, мравките са анархисти по рождение, не съществуват алфа-индивиди, по-надарени от средното равнище. Лидери възникват понякога спонтанно само за решаването на практически проблеми. Но те остават такива само временно.

— Не ви разбирам добре.

— С една дума, италианската школа смята, че коя да е мравка може да стане водач, стига да и хрумне оригинална идея, която да заинтересува останалите. Докато според германската школа начело на мисиите застават единствено мравки, които притежават „характер на водачи“.

— Толкова ли са големи различията между двете школи?

— Случвало се е на големи международни конгреси да се стигне до бой с юмруци, ако за това питате.

— Не е ли това израз на старото съперничество между саксонския и латинския дух?

— Не. Тази борба напомня по-скоро сблъсъка между привържениците на „вроденото“ и „придобитото“. Човек ражда ли се кретен, или става такъв впоследствие? Това е един от въпросите, на които се опитваме да дадем отговор, изучавайки обществото на мравките!

— Но защо не правите експерименти със зайци или с мишки?

— Мравките са изключително подходящи, защото ни дават възможност да видим как функционира едно общество, и то общество, съставено от няколко милиона индивида. Все едно да наблюдаваш цял един свят. Доколкото знам, не съществуват градове от няколко милиона зайци или мишки...

Удар с лакът.

— Чуваш ли това, Никола?

Ала Никола не слушаше. Той бе виждал някъде това лице, тези жълти очи. Къде? Кога? Разрови се в паметта си. Точно така, спомни си. Това бе човекът за подвързията. Бе заявил, че се казва Гун, но беше същият този Лъодюк, който се пъчеше по телевизията.

Това откритие потопа Никола в бездна от догадки. Ако професорът бе излъгал, значи се бе опитал да се докопа до енциклопедията. Нейното съдържание сигурно е твърде ценно за изучаването на мравките. И тя сигурно се намираше долу. С положителност беше в мазето. Всички до един търсеха нея: тате, мама, а и въпросният Лъодюк. Трябваше да намери тази проклета енциклопедия и тогава всичко щеше да се изясни.

Никола стана.

— Къде отиваш?

Той не отвърна нищо.

— Мислех, че мравките те интересуват?

Отиде до вратата, после тичешком се прибра в стаята си. Нямахше нужда от много вещи. Само коженото яке, с което не се разделяше, ножчето и големите обувки с грайфери.

Възпитателите не му обърнаха никакво внимание, когато прекоси големия хол.

Никола избяга от сиропиталището.

Отдалече Гуайей-Тиолот прилича на кръгъл кратер. Нещо като къртичина. „Предният пост“ е мини-мравуняк, обитаван от стотина индивида, функционира само от април до октомври, а през есента и зимата е празен.

Тук, както при първобитните мравки, няма царица, няма работнички, нито войници. Всеки е всякакъв едновременно. Затова тук не се стесняват да критикуват трескавата атмосфера на градовете-гиганти. Подиграват се със задръстванията, със срутванията на коридорите, с тайните тунели, които превръщат града в червива ябълка, а също и със свръхспециализираните работнички, които не умеят да ловуват, със слепите вратари, пожизнено зазидани в техните входи...

103 683-и инспектира поста. Гуайей-Тиолот е съставен от хамбар и обширна централна зала. На тавана на това помещение има два отвора, през които нахлуват два слънчеви лъча и осветяват десетки

ловни трофеи — празни кутикули, провесени по стените, които свирят от въздушните течения.

103 683-и се приближава до разноцветните трупове. Един от местните идва до него и докосва антените му. Той му посочва тези великолепно екземпляри, убити благодарение на всевъзможни мравешки хитрости. Животните са покрити с мравчена киселина, вещество, което също предпазва от разваляне.

Тук грижливо са подредени всякакви видове пеперуди и насекоми с най-различен ръст, форма и цвят. Ала все пак в тази колекция липсва едно твърде познато животно: термитска царица.

103 683-и нита дали имат проблеми с техните съседи термитите. Местният вдига антени в знак на удивление. Той престава да дъвче с челюсти и настъпва продължително обонятелно мълчание.

Термити ли?

Антените му се отпускат. Той няма какво повече да излъчи. Освен това бил твърде зает: трябвало да разрязва месо. Бил загубил вече достатъчно време. Много здраве. Той се обръща, готов да се отдалечи. 103 683-и упорства.

Другият изглежда напълно паникьосан. Антените му леко потрепват. Очевидно думата „термити“ му напомня нещо ужасно. Изглежда, не намира сили да подхване разговор на такава тема. Той избягва при една група работнички, които гуляят.

Последните, след като напълват общественото си хранилище с алкохол от цветен мед, опитват от корема на съседката си, като по този начин сключват дълга затворена верига.

В този момент шумно нахлуват група ловци, пратени за подсилване на предния пост. Пред себе си тикат една гъсеница.

Вижте какво намерихме. Най-чудното е, че това нещо произвежда мед!

Авторът на съобщението потупва пленницата с върха на антените си. После подлага един лист и щом гъсеницата започва да яде, той скача върху гърба ѝ. Тя се извива, ала напразно. Мравката забива нокти в хълбоците ѝ, закрепва се здраво, обръща се и започва да смуче последния сегмент на гъсеницата, докато оттам потича някаква течност.

Всички го поздравяват. Непознатият до днес нектар се предава от челюсти на челюсти. Вкусът му е различен от този на листните въшки.

По-мазен е и има по-ясно изразен привкус на растителен сок. Докато 103 683-и опитва това екзотично питие, някаква антена докосва черепа му.

Ти май събираш сведения за термитите.

Мравката, която е пратила този феромон, изглежда много, много стара. Цялата ѝ черупка е издраскана от челюсти. 103 683-и прибира назад антени в знак на потвърждение.

Последвай ме!

Неговият спътник е войник 4000-ен. Главата му е плоска като лист. Очите му са микроскопични. Когато говори, колебливите му излъчвания имат твърде ниско съдържание на алкохол. Може би по тази причина прие да беседват в една почти затворена миниатюрна ниша.

Не се бой, тук можем да приказваме. Тази дупка е моето жилище.

103 683-и го пита какво знае за Източния термитник. Другият разперва антени.

Защо се интересуваш от това? Нали си дошъл само на лов за гущера?

103 683-и решава да говори открито с този стар безполов. Той му разказва, че срещу войниците на Ла-хола-кан е било използвано някакво тайно и необяснимо оръжие. Отначало помислили, че това е работа на джуджетата, но се оказало, че не е така. Тогава, естествено, подозренията паднали върху източните термити, другите големи врагове...

Старият прибира антени в знак на изненада. Никога не бил чуват да се говори за това. Той се вглежда в 103 683-и и пита:

Тайното оръжие ли ти изтръгна петия крак?

Младият войник отвръща отрицателно. Загубил го във Войната на маковете при освобождаването на Ла-хола-кан. 4000-ен веднага изпада във възторг. Той също взел участие!

В кой легион?

В 15-и, а ти?

В 3-ти!

По време на последния щурм единият се сражавал на левия фланг, а другият на десния. Разменят спомени. Бойното поле винаги е източник на много поуки. Например, 4000-ен отбелязал в самото

начало на боя използването на наемни мушици-вестоносци. Според него ставало дума за далекосъобщително средство, което многократно превъзхожда традиционните „бързоходци“.

Белоканският войник, който нищо не е забелязал, се съгласява на драго сърце. После бърза да се върне на своя въпрос.

Защо никой не иска за говори с мен за термитите?

Старият войн се приближава. Главите им се докосват.

Тук стават много странни неща...

Неговите излъчвания говорят за мистерия. Много странни, много странни... фразата отскача от стените и се връща като обонятелно ехо.

Сетне 4000-ен обяснява, че от известно време не се мяркал никакъв термит от Източния град. По-рано те преминавали реката при Сатей, за да пратят шпиони на запад; това се знаело и местността се контролирала доколкото е възможно. Ала сега нямало дори шпиони. Нямало нищо.

Когато врагът напада, това е повод за тревога, но когато врагът изчезне, това е още по-смуцаващо. Тъй като схватките с шпионите термити престанали, мравките от поста Гуайей-Тиолот решили на свой ред да изпратят съгледвачи.

Първата група изследователи заминала натам. Оттогава никой нищо не чул за тях. Последвала ги втора група, която изчезнала по същия тайнствен начин. Тогава помислили, че това е работа на някой гуцер или на особено лаком таралеж. Само че не било така: когато има нападение на хищник, остава жив поне един, дори и да е ранен. А сега можело да се помисли, че войниците са се изпарили като по чудо.

Това ми напомня нещо... — подхваща 103 683-и.

Ала старият не иска да се отклони от своя разказ. Той продължава:

След провала на първите две експедиции войните от Гуайей-Тиолот решили да играят „ва банк“. Те изпратили малък легион от петстотин въоръжени до зъби войници. Този път имало един оцелял. Той се влачил в продължение на хиляди глави разстояние и умрял в ужасни мъки, още щом пристигнал в гнездото.

Прегледали трупа му, по който не се виждала никаква рана. По антените му нямало следи от битка. Сякаш смъртта го застигнала без всякаква причина.

Сега нали разбираш защо никой не иска за разговоря с теб за Източния термитник?

103 683-и разбира. Преди всичко той е доволен, защото е попаднал на вярната следа. Ако загадката на тайното оръжие има някакво обяснение, до него може да се стигне само през Източния термитник.

ХОЛОГРАФИЯ:

Символ ни общото между човешкия мозък и мравуняка може да бъде холографското изображение.

Какво представлява холографията? Наслагване на гравирани линии, които, съединени и осветени под определен ъгъл, създават представа за обемен образ.

В действителност този образ съществува едновременно навсякъде и никъде. От съединяването на линиите се ражда нещо ново, едно трето измерение: илюзията за обемност.

Всеки неврон от нашия мозък, всеки индивид в мравуняка притежава цялата информация. Ала необходим е колективът, за да се прояви съзнанието, „обемната мисъл“.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Когато 56-а женска, отскоро царица, идва на себе си, тя се оказва изхвърлена на широк чакълест плаж. Не ще и дума, отървала се е от жабите само благодарение на някое бързо течение. Искра и се да полети, но крилето ѝ все още са мокри. Принудена е да чака...

Тя грижливо почиства антените си, после подушва околния въздух. В него се долавят познати миризми. Късмет: намира се на западния бряг на реката. Ала все пак няма никакви феромони-пътепоказатели. Трябва да се приближи още малко до централния град, за да може да свърже бъдещото си селище с Федерацията.

Най-после полита. Посока запад. Засега няма да може да стигне много далеч. Мускулите на крилете и са изтощени и тя се носи над самите буци пръст.

Връщат се в главната зала на Гуайей-Тиолот. Откакто 103 683-и е започнал да разпитва за източните термити, останалите го отбягват, все едно, че е заразен с алтериария. Изцяло отдаден на мисията си, той остава невъзмутим.

Край него белоканците обменят трофалаксия с гуайей-тиолотците, като им дават да вкусят от новата реколта печурки, а в замяна опитват нектар от диви гъсеници.

После, след множество най-разнообразни излъчвания, разговорът се завърта около лова на гущер. Гуайейтиолотците разказват, че неотдавна открили три гущера, които тероризирали стадата листни въшки на Зуби-зубикан. Унищожени били две стада от по хиляда животни заедно с всички охраняващи ги пастирски...

Минало се през период на паника. Пастирките изкарвали добитъка само в защитените ходове, издълбани в самите клонки. Ала благодарение на киселинната стрелба в края на краищата трите дракона били прогонени. Два от тях се запилели надалече. Третият, който бил ранен, се заселил върху един камък на петдесет хиляди глави оттук. Зубизубиканските легиони вече му били отрязали опашката. Трябвало да се възползват и да довършат звяра, преди да е възвърнал силите си.

Вярно ли е, че опашката на гущера израства отново? — пита един от изследователите. Отговарят му утвърдително.

Все пак не пониква същата опашка. Както казва Майката: никои не може да намери точно това, което е изгубил. Втората опашка няма прешлени и е много по-мека.

Един гуайейтиолотец споделя друга информация. Гущерите са твърде чувствителни към промяната на времето, дори повече от мравките. Ако са събрали достатъчно слънчева енергия, бързината на реакциите им е фантастична. Обратно, когато е студено, всичките им движения са забавени. За утрешната акция трябва да се има предвид тази особеност. Най-добре би било влечугото да се нападне още на зазоряване. Нощта ще го е охладила и то ще бъде летаргично.

Но и ние също ще сме охладени! — отбелязва твърде уместно един белоканец.

Не толкова, ако използваме техниката за борба със студа на джуджетата — възразява един ловец. — Ще се натъпчем със захар и алкохол заради енергията и ще си намажем черупките със слуз от охлюв, за да попречим на калориите да напуснат твърде бързо телата ни.

103 683-и разсеяно улавя с антените си тези реплики. Той мисли за тайната на термитника, за необяснимите изчезвания, за които разказва старият войн.

Първият гуайейтиолотец, който му показва трофеите и отказва да разговаря за термитите, се приближава към него.

Приказва ли с 4000-ен?

103 683-и потвърждава.

Тогава не обръщай внимание какви ги дрънка. Все едно, че си беседвал с труп. Преди няколко дни го ухапа ихневмон...

Ихневмон! 103 683-и изтръпва от ужас. Ихневмон наричат онази оса с дълъг кинжал, която нощем пробива гнездата на мравките, докато попадне на топло тяло. Тогава го пронизва и снася вътре яйцата си.

Това е един от най-страшните кошмари за ларвите на мравките: една спринцовка се показва от тавана и опипва в търсене на мека плът, в която да вложи своите малки. Сетне те спокойно растат в организма-домакин, докато се превърнат в кръвожадни ларви, които изгриват животното отвътре.

В такива случаи няма прошка: тази нощ 103 683-и сънува някакъв страшен хобот, който го преследва, за да впръска в него своята кръвожадна челяд!

Кодът за влизане не беше сменен. Никола бе запазил ключовете и за да проникне в апартамента, трябваше само да счупи печатите, поставени от полицията. От изчезването на пожарникарите нищо не беше докосвано. Дори вратата на мазето бе останала отворена.

Поради липса на джобно фенерче, без много да му мисли, той се зае да измайстори факла. Успя да отчупи единия крак на масата, уви около нея дебел пласт смачкани вестници и ги запали. Дървото пламна лесно и се разгоря с малък, но равномерен пламък, който трябваше да устои на въздушните течения.

Момчето незабавно тръгна надолу по витата стълба, държейки в едната си ръка факлата, а в другата джобното ножче. Обзет от решителност и стиснал зъби, той се чувстваше герой.

Все слизаше, слизаше... Едно безконечно спускане по спирала. Струваше му се, че това продължава вече часове, огладня, стана му студено, но волята да победи не го напускаше.

Напрегнат до крайност, той ускори ход и започна да крещи под грубо одялания свод, като ту зовеше майка си и баща си, ту надаваше оглушителни бойни викове. Сега в походката му имаше изключителна увереност, докато се спускаше стремително от стъпало на стъпало, без съзнанието му да участва в това движение.

Внезапно се озова пред някаква врата. Бутна я. Две банди плъхове, които се биеха, се разбягаха при появата на крещящото дете, озарено от пламъците.

Най-старият плъх беше угрижен: от известно време посещенията на „големите“ бяха зачестили. Какво означаваше това? Дано този не подпали скривалищата на бременните женски!

Никола продължи своето спускане, той толкова бързаше, че дори не забеляза плъховете... Още стъпала и още странни надписи, които нямаше намерение да чете този път. Внезапно долови някакъв шум (шляп, шляп) и усети докосване. Един прилеп се заплете в косите му. Ужас. Помъчи се да се освободи, но животното беше като залепнало за главата му. Опита да го отблъсне с факлата, но само си опърли няколко кичура. Изпищя и се затича нататък. Прилепът стоеше върху главата му като шапка. Пусна се едва след като смукна малко кръв.

Никола не чувстваше вече умората. Дишайки шумно, с пулсиращи до спукване сърце и слепоочия, той ненадейно се блъсна в някаква стена. Падна, но веднага се изправи с невредима факла. Прокара пламъка пред себе си.

Действително беше стена. Нещо повече: Никола разпозна бетонните и стоманените плочи, който баща му бе довякъл. Циментовата спойка беше още прясна.

— Татко, мамо, отговорете, ако сте тук!

Нищо, нито звук с изключение на натрапчивото ехо. Макар че навярно беше вече близо до целта. Готов бе да се закълне, че тази стена може да се върти около оста си... понеже така става във филмите и понеже нямаше друга врата.

Какво ли се криеше отвъд? Най-сетне Никола зърна един надпис: Как могат да се направят четири равнострани триъгълника с шест кибритени клечки?

Точно под него имаше малък циферблат с копчета. По него нямаше цифри, а букви. Двадесет и четири букви, с помощта на които трябваше да се състави дума или изречение в отговор на въпроса.

— Трябва да се мисли различно — промълви той гласно.

Сам остана удивен от тази фраза, появила се сякаш от само себе си. Дълго мисли, без да смее да докосне циферблата. После у него настана странна тишина, една необятна тишина, която погълна всичките му мисли. Ала тъкмо тя по някакъв необясним начин го накара да набере комбинация от осем букви.

Чу се лекото изскърцване на механизма и... стената се отмести! Ликуващ, готов на всичко, Никола пристъпи напред. Ала малко след това стената отново се върна на мястото си; предизвиканото от нея въздушно течение изгаси остатъка от факлата, който още тлееше.

Попаднал в непрогледна тъмнина, напълно объркан, Никола се върна обратно. Ала от тази страна на стената нямаше копчета за шифър. Връщане обратно не бе възможно. Той си строши ноктите в плочите от бетон и стомана. Баща му бе свършил добра работа, не случайно беше ключар.

ЧИСТОТА:

Има ли нещо по-чисто от една муха? Тя непрекъснато се мие и за нея това не е задължение, а необходимост. Ако всички нейни антени и фасети не са свършено чисти, тя никога не ще може да открие храната от разстояние и никога не ще види ръката, която се спуска върху нея, за да я смаже. Чистотата е основен въпрос на оцеляване при насекомите.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

На следващия ден булевардните вестници отпечатаха на първа страница:

„Прокълнатото мазе във Фонтенбло взе поредната си жертва! Още един изчезнал: единственият син на семейство Уелс. Какво прави полицията?“

Паякът поглежда от върха на своята папрат. Много е високо. Той отделя капка течна коприна, залепва я на листа, отива до края на клона и скача в бездната. Известно време пада свободно. Нишката се източва, източва, след което изсъхва, втвърдява се и го задържа точно преди да докосне земята. За малко да се разплъоска като зрял плод. Много от неговите събратя вече са разбили черупките си поради рязкото застудяване, което забавя втвърдяването на коприната.

Той раздвижва осемте си крака, за да се залюлее като махало, сетне ги протяга и успява да се залови за един лист. Тук ще е втората опорна точка на мрежата. Залепя края на нишката. Ала с едно опънато въже едва ли ще стигне далеч. Забелязва отляво пън и се затичва да го достигне. Още няколко клонки, няколко скока и готово: вече е опънал опорните нишки. Те ще трябва да удържат напора на ветровете и на плячката. Цялото нещо представлява ОСМОЪГЪЛНИК.

Коприната на паяка е съставена от влакнест белтък, фиброин, чиято здравина и непромокаемост не се нуждаят от доказателства. Когато са се нахранили добре, някои паяци успяват да произведат до седемстотин метра коприна с диаметър два микрона, при това здрава като найлон и три пъти по-еластична.

На всичко отгоре те разполагат със седем жлези, всяка от които произвежда различни видове влакно: за опорните нишки на паяжината; за свързващите въжета; за сърцевината на паяжината; лепкава коприна за спешно залавяне; за предпазване на яйцата; за построяване на убежище; за опаковане на плячката...

Всъщност тази коприна е нишковидно продължение на хормоните на паяка, също както феромоните са летливи продължения на мравешките хормони.

И така, паякът опъва свързващото въже, после се захваща за него. Готов е да се пусне при най-лекия тревожен сигнал, избягвайки по този начин опасността без излишни усилия. Колко пъти е спасявал по този начин живота си?

Сетне кръстосва четири нишки в центъра на своя осмоъгълник. Все същите движения от сто милиона години насам... Изделието започва да придобива форма. Днес е решил да направи мрежа от суха коприна. Лепкавата коприна е много по-ефикасна, но е прекалено нежна. Всички пращинки, всички парченца от сухи листа ще се хванат на нея. Сухата коприна улавя по-трудно, но ще издържи най-малко до вечерта.

След като полага горните подпори, паякът прибавя десетина лъча и завършва с централната спирала. Това е най-приятната част от работата. Тръгва от един клон, за който е закрепил сухото влакно, и скача от лъч на лъч, като се приближава възможно най-бавно към центъра, неизменно по посока на земното въртене.

Той прави това по свой неповторим начин. В света няма две еднакви паяжини. Те са като пръстовите отпечатъци при хората.

Трябва да затегне бримките. Щом стига до центъра, той обгръща с поглед своето скеле от нишки, за да прецени здравината му. Сетне се изкатерва по лъحوвете и ги разклаща един след друг с осемте си крака. Всички издържат на изпитанието.

Повечето паяци из околността съграждат мрежите си в пропорция 75/12. Седемдесет и пет обиколки на спиралата за дванадесет лъча. Ала той предпочита да строи при 95/10, същинска дантела.

Забелязва се по-лесно, но пък е по-здрава. И тъй като използва суха коприна, не бива да пести материала. Иначе насекомите ще преминават през нея като туристи...

Ала тази изнурителна работа изчерпва силите му. Трябва да се нахрани незабавно. Това е порочен кръг. Гладен е, защото плете паяжина, но пък тази паяжина ще му осигури храна.

Захванат с двадесет и четирите си нокътя за главните подпори, чака, скрит зад един лист. Без дори да прибягва до някое от осемте си очи, той чувства пространството и долавя с краката си най-лекото вълнение на околния въздух благодарение на паяжината, която реагира подобно на микрофонна мембрана.

Това едва доловимо трептене е пчела, която прави осморки на двеста глави оттук, за да посочи на другите от кошера разцъфнала ливада.

Това леко пърхане навярно е от водно конче. Водното конче е много вкусно. Ала тъкмо това не лети в правилната посока, за да му послужи за обяд.

Груб сблъсък. Някой се е ударил в паяжината. Това е паяк, който има намерение да си присвои чуждия труд. Крадец! Стопанинът бързо го прогонва, преди да се е появила плячка.

Точно в този момент усеща с левия си заден крак приближаването на някакво подобие на муха. Задава се от изток. Изглежда, лети доста бавно. Ако не промени посоката, непременно ще попадне право в капана.

Паф! Готово.

Това е крилата мравка...

Паякът — който няма име, защото самотните същества не изпитват необходимост да бъдат разпознати от себеподобните си — изчаква спокойно. На младини поради своята припряност често бе изпускал плячката. Смяташе, че всяко насекомо, попаднало в мрежата, е обречено. Ала в момента на докосването вероятността това да е така е само 50%. Факторът време е решаващ.

Необходимо е търпение, докато обезумелият дивеч сам се оплете. Такава е префинената философия на паяците: Няма по-добра бойна техника от тази да изчакаш противникът да се унищожи сам...

Няколко минути по-късно паякът се приближава, за да огледа по-отблизо улова. Това е царица. Рижа царица от Западната империя. Бело-кан.

Вече е чувал да се говори за тази организирана до съвършенство империя. Изглежда, че нейните милиони обитатели са станали до такава степен „взаимозависими“, че дори не могат да се хранят сами! Каква е ползата от всичко това и в какво се състои прогресът?

Една от техните царици... Сега държи между ноктите си цяла страница от бъдещето на тези непоправими завоеватели. Той не обича мравките. Пред очите му неговата майка бе преследвана от орда червени тъкачки...

Той поглежда към плячката, която не престава да се мята. Глупави насекоми! Нима никога няма да разберат, че техен най-зъл враг е собствената им уплаха? Колкото повече крилатата мравка се сили да се измъкне, толкова по-здравословно се уплита в коприната... като причинява впрочем щети, от които на паяка му става неприятно.

При 56-а примирението измества яростта. Тя практически вече не може да помръдне. Тялото и е омотано в тънката коприна и всяко нейно движение прибавя нов пласт към тази обвивка. Как можа така глупаво да се хване, след като мина през какви ли не изпитания.

Тя се роди в бял пашкул. Изглежда, ще умре също в бял пашкул.

Паякът се приближава още повече, проверявайки пътем повредените въжета. Така 56-а има възможност да разгледа отблизо едно великолепно оранжево-черно животно, снабдено с осем зелени очи, разположени като венец върху главата. Вече е яла такива. Всеки по реда си трябва да послужи за обяд... Звярът плюе ли, плюе върху ѝ коприна!

Повечко нишки за по-сигурно, мисли си паякът. После протяга две страшни отровни куки. Впрочем паякообразните не убиват, поне не веднага. Тъй като обожават живото месо, вместо да довършат плячката, те я зашеметяват с приспивателна отрова и я събуждат само когато им се доще да хапнат от нея. Така винаги разполагат с прясно месо, скрито на сигурно място в опаковката от бяла коприна. Подобна дегустация може да продължи цяла седмица.

56-а е чувала за този обичай. Потреперва. Това е по-лошо от смъртта. Да бъдеш лишен последователно от всичките си членове... При всяко пробуждане откъсват парче от тебе, след което те приспиват отново. Така всеки път тялото ти става все по-малко до момента, когато ти изтръгнат някой жизненоважен орган и ти дарят вечен сън.

По-добре да се самоунищожи! Като отбягва да гледа към приближаващите се отвратителни куки, тя целенасочено започва да забавя ударите на сърцето си.

Точно в този момент една едnodневка се удря в паяжината с такава сила, че краищата на нишките незабавно се увиват здраво около нея... Тя се е родила едва преди няколко минути и е щяла да умре от старост след няколко часа. Мимолетен живот, живот на едnodневка. Трябвало е да действа бързо, без да губи дори четвърт секунда. Как бихте запълнили вие битието си, ако знаехте, че сте родени сутринта и ще умрете вечерта?

Едва-що излязла от двегодишното си състояние на ларва, едnodневката тръгва да търси женска за размножаване. Напразен порив към безсмъртие чрез поколението. Единствения ден на своя живот

еднодневката посвещава на търсене. Не мисли нито за храна, нито за почивка, нито пък да придирия.

Най-страшният ѝ враг е Времето. Всяка секунда е неин противник. Редом с времето ужасният паяк е по-скоро препятствие, което я бави, но не и враг в истинския смисъл на думата.

Тя чувства как старостта с бързи крачки прониква в тялото и. След няколко часа ще бъде грохнала старица. Изгубена е. Родила се е напразно. Какво убийствено поражение...

Еднодневката се бори. Проблемът при паяжините е, че ако се движиш, сам се уплиташ, а ако останеш неподвижен, това пак няма да те спаси...

Паякът отива до нея и я омотава допълнително няколко пъти. Ето че два прекрасни екземпляра дивеч ей сегичка ще осигурят всички необходими белтъчини за направата на втора паяжина още утре. Но тъкмо когато се кани да приспи жертвата си, усеща някакво ново, различно трептене. Едно... разумно трептене. Тип, тип, типтиптип, тип, тип, типтип. Това е женска! Тя приближава по едно от въжетата, като го подръпва, за да прати сигнала:

Аз съм твоя, не идвам да крада от храната ти.

Мъжкият никога не е срещал нещо по-еротично от това трептене. Тип, тип, типтиптип. Той не издържа повече, втурва се към своята възлюбена (тя е младичка, само на четири смени на хитина, докато той е вече на дванадесет). Тя е три пъти по-едра от него, но той харесва тъкмо пълничките. Показва ѝ двете жертви, от които скоро ще почерпят нови сили.

После заемат положение за копулация. При паяка това е доста сложно. Мъжкият няма пенис, а нещо като двойно генитално оръдие. Той набързо изплита мишена, наподобяваща умалена паяжина, и я поръсва с гаметите. После навлажнява с тях единия си крак и го пъхва във влагалището на женската. Крайно възбуден, той повтаря тази операция няколко пъти. Младата красавица от своя страна така се превъзнася от възторг, че в един момент не може да се сдържи, обръща се и отхапва главата на мъжкия.

Оттук нататък би било глупаво да не изяде и останалото. Тя постъпва точно по този начин, но и след това продължава да е гладна. Нахвърля се върху еднодневката и прави живота ѝ още по-кратък.

Сетне се обръща към царицата-мравка, която, като вижда, че идва мигът на убождането, изпада в паника и започва да ритя с крака.

56-а женска решително има късмет, защото появата на ново действащо лице, задаващо се шумно на хоризонта, отново преобръща ситуацията. Това е една от онези южни животинки, които напоследък проникват все по на север. Право казано, доста едра порода, бръмбар с един израстък, сиреч бръмбар-носорог. Той се блъска точно в средата на паяжината, разтяга я, като че е от смола... и я скъсва. Прекрасната копринена тъкан става на висулки и носещи се по въздуха отломки.

Женският паяк вече е скочил с помощта на свързващото въже. Освободена от белия си хомот, царицата-мравка предпазливо се влачи по земята, без да може да полети.

Ала паякът си има други грижи. Той се изкатерва по един клон, за да свие там гнездо, в което да снесе яйцата си. Когато десетките малки се излюпят, първата им работа ще бъде да изядат своята майка. Така стоят нещата при паяците, никой не казва „благодаря“.

— Билсем!

Той бързо отдалечи слушалката от ухото си, като че бе някакво жилище животно. Беше неговата шефка... Соланж Думенг.

— Ало?

— Бях ви дала нареждания, а вие още нищо не сте свършили. Какво се мотае? Да не чакате целият град да пропадне в това мазе? Познавам ви, Билсем, мислите само да мързелувате! Само че аз не понасям лентяите! Искам да приключите е този случай до четиридесет и осем часа!

— Но, госпожо...

— Никакво „госпожо“! Вашите хора получиха моите разпореждания и от вас се иска само да слезете заедно с тях утре сутринта, всичко необходимо ще ви очаква там. Така че размърдайте си задника, дявол да го вземе!

Билсем изпадна в стрес. Ръцете му се разтрепериха. Нима не беше свободен човек? Защо трябваше да се подчинява? За да избегне безработицата, за да не бъде изключен от обществото. Тук и сега единственият начин да спечели свободата си бе да се превърне в клошар, а той не беше готов за подобно изпитание. Чувството му за ред и за приобщеност влезе в разрез с желанието да не се прекланя

пред чуждата воля. На бойното поле, сиреч в стомаха му, се появи язва. Уважението към реда надделя над порива към свобода. И той се подчини.

Групата ловци стои скрита зад една скала и наблюдава гуцера. Той е дълъг най-малко шестдесет глави (осемнадесет сантиметра). Люспестата му броня с жълтозеленикав цвят, осеяна с черни петна, предизвиква страх и отвращение. На 103 683-и му се струва, че тези петна са от кръвта на всички жертви на влечугото.

Както бяха предвидили, животното е вцепенено от студа. То се придвижва, но бавно; все едно, че се колебае, преди да постави някъде крака си.

Заедно с изгрева на слънцето бива излъчен следният феромон:

Смърт на Чудовището!

Гуцерът вижда как срещу него се устремява цяла армия от дребни черни и агресивни същества. Той бавно се надига, отваря розовата си паст, откъдето бързият език помита най-близките мравки, олигавя ги и ги напъхва в гърлото. После леко се оригва и се отдалечава с бързината на светкавица.

Намалели с тридесетина, ловците остават като гръмнати, със затаен дъх. За вцепенено от студа животно гуцерът разполага с немалко резерви!

103 683-и, когото никой не би могъл да заподозре в страхливост, е сред първите, които заявяват, че да се атакува подобен звяр е чисто самоубийство. Крепостта изглежда непревземаема. Кожата на гуцера представлява непроницаема за челюстите и за киселината броня. А неговият ръст и пъргавина дори при ниски температури му предоставят трудно достижимо превъзходство.

Ала мравките не се отказват. Подобно на миниатюрна вълча глутница, те се втурват по следите на чудовището. Препускат през папратите, осявайки със заплашителни феромони следата на смъртта. Това сега-засега сплашва само плужеците, но така мравките се чувстват страшни и недосегаеми. Те откриват гуцера няколко хиляди глави по-далеч, прилепен до кората на един смърч, без съмнение зает с храносмилането на сутрешната си закуска.

Трябва да се действа! Колкото повече се бавят, толкова повече енергия печели той! Ако е толкова бърз на студа, след като се напие със

слънчеви калории, мощта му ще стане невъобразима. Съвещание с антени. Трябва да се импровизира атака. Уточняват тактиката.

Войните скачат от един клон върху главата на животното. Опитват се да го ослепят, като хапят клепките му, и се залавят да дълбаят ноздрите. Ала тази първа група се проваля. Гущерът раздражено почиства главата си с крак и нагълтва по-мудните.

Втора вълна нападатели вече настъпва. Почти в обсега на езика му те правят странно отклонение... и се вкопчват стръвно в парчето от откъснатата му опашка. Както казва Майката: Всеки противник си има слабо място. Намери го и атакувай неговата слабост.

Те отново разтварят раната и я подлютяват с киселина, сетне се вмъкват във вътрешността на влечугото, нахлуват в червата. То се търкулва по гръб, рита със задните крака, удря корема си с предните. Изгарят го хиляди язви.

Тъкмо в този момент друга група най-после се добира до ноздрите, които мигом биват раздрани и изранени с изгарящи струи.

Точно над тях други пък атакуват очите. Спукват меките топчета, ала очните кухини се оказват задънена улица; отворът за очния нерв е прекалено тесен, за да може през него да се достигне мозъкът. Затова всички се връщат обратно и се присъединяват към онези, които са навлезли вече в ноздрите...

Гущерът се гърчи, пъхва единия си крак в устата, опитвайки се да смаже мравките, които пробиват гърлото му. Твърде късно.

В един ъгъл на белия дроб 4000-ен открива младия си колега 103 683-и. Вътре е тъмно и те не виждат нищо, тъй като безполовите не притежават инфрачервени очи. Допират върховете на антените си.

Хайде да се възползваме от това, че другите са заети, и да тръгнем по посока на Източния термитник. Всички ще помислят, че сме били убити в сражението.

Измъкват се, откъдето са влезли — през остатъка от опашката, който сега кърви обилно.

До утре гущерът ще е разкъсан на хиляди порции храна. Някои ще бъдат покрити с пясък и завлечени в Зуби-зуби-кан; други ще стигнат чак до Бел-о-кан и по този случай ще бъде съчинена още една епична история, в която ще се разказва за този лов. Мравешката цивилизация има нужда от потвърждение на своята мощ. Особено насърчителна е победата над гущерите.

КРЪСТОСВАНЕ:

Не бива да се мисли, че гнездата са непроницаеми за чуждото присъствие. Несъмнено всяко насекомо носи обонятелното знаме на своя град, но без да бъде „ксенофоб“ в смисъла, които влагат в това понятие хората.

Ако например се смесят в аквариум с пръст стотина мравки *formica rufa* със стотина мравки *lazius niger* — като всеки вид притежава оплодена майка, — се забелязва как след няколко сбивания без жертви и дълги антени преговори двата вида започват заедно да градят мравуняка.

Някои коридори са приспособени за ръста на рижите, други за ръста на черните, но те така се кръстосват и смесват, че е налице доказателството: не съществува доминиращ вид, които да се опита да затвори другия в резерват или в градско гето.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Пътят, който води към източните територии, още не е почистен. Войните срещу термитите възпират всякакъв процес на умиротворяване на областта.

4000-ен и 103 683-и следват една пътека, по която често са ставали схватки. Пищни отровни пеперуди кръжат точно над антените им и това не може да не ги тревожи.

По-нататък 103 683-и усеща нещо да мърда под десния му преден крак. Накрая открива, че това са микроскопични кърлежи, от които стърчат шипове и антени, косъмчета и кукички. Те мигрират на стада в търсене на някоя прашна дупка. За 103 683-и е твърде забавна мисълта, че могат да съществуват на една и съща планета толкова малки същества като тези кърлежи и в същото време други толкова едри като мравките.

4000-ен спира пред едно цвете. Внезапно му призлява. В старото му тяло, преживяло толкова прекеждия, младите ларви на ихневмона са се пробудили. Несъмнено обядват, като весело похапват от вътрешните органи на клетата мравка.

103 683-и иска да му помогне и изцежда от своето обществено хранилище няколко молекули нектар от ломекуза. След схватките из подземията на Бел-о-кан той запази малко количество от него като обезболяващо средство. Бе действал с изключително внимание и бе останал незасегнат от тази омайваща отрова.

Болките на 4000-ен се успокояват още с поемането на течността. Но ето че той иска още. 103 683-и се мъчи да го вразуми, ала 4000-ен настоява, готов е да се бие и да изкорми своя приятел, за да извади от вътрешностите му драгоценния наркотик. Тъкмо когато се кани да скочи и да нанесе удар, се подхлъзва и пропада в някакъв песъчлив кратер. Капан на мраволъв!

Това животно, или по-скоро неговата ларва, притежава глава във форма на лопата, която му позволява да копае тези прословути кратери. После се заравя вътре и му остава само да чака посещение.

4000-ен разбира малко късно какво му се е случило. По принцип една мравка е достатъчно лека и може да се спаси. Ала още преди той да започне своето изкачване, две дълги челюсти с щръкнали шипове се показват от дъното на дупката и го поръсват с пясък.

Помощ!

Той забравя за страданията, причинени от натрапниците в неговото тяло и за неутолимия копнеж, породен от досега с нектара от ломекуза. Страх го е, не иска да умре по този начин.

Бори се с всички сили. Ала подобно на паяжината, капанът на мраволъва е направен така, че да използва паниката на жертвата. Колкото повече 4000-ен ръкомаха и се мъчи да се изкачи към върха на кратера, толкова повече склонът се срутва и го повлича към дъното... Откъдето мраволъвът продължава да го замеря със ситен пясък.

103 683-и веднага е разбрал, че ако се наведе да подаде крак, рискува сам да се озове долу. Той се отдалечава, за да потърси някое достатъчно дълго и солидно стъбло.

На старата мравка това време се струва безконечно, тя надава обонятелен вик и още по-буйно рие с крака в почти течния пясък. Това допълнително ускорява свличането. Намира се само на пет глави

разстояние от ножиците. Гледани отблизо, те наистина са ужасяващи. Всяка челюст е покрита със стотици остри зъбчета, между които стърчат дълги извити шипове. На края има шило, способно да пробие без много усилие всяка мравешка броня.

103 683-и най-после се появява на ръба на кратера, откъдето подава на приятеля си едно великденче. Бързо! Онзи протяга крака, за да хване стъблото. Само че мраволъвът не иска да се откаже от плячката. Той яростно хвърля пясък по двете мравки. Ала те не виждат и не усещат нищо. Сега мраволъвът ги замеря с едри камъни, които отскачат от хитина със зловещо трополене. Полузатрупаният 4000-ен продължава да пропада.

103 683-и се изгърбва, стиснал между челюстите си стъблото. Напразно очаква дръпване. Тъкмо в момента, когато вече смята да се откаже, вижда как някакъв крак рие пясъка... Спасен! Най-сетне 4000-ен изскача от ямата на смъртта.

Долу хищните щипци щракват от гняв и разочарование. Мраволъвът има нужда от белтъчини, за да се превърне във възрастно животно. Колко ли още време ще трябва да чака, докато друга плячка се хлъзне до него?

4000-ен и 103 683-и се измиват и се отдават на многобройни трофалаксии. Този път менюто не включва нектар от ломекуза.

— Добър ден, Билсем! — Тя му подаде отпуснатата си ръка. — Да, знам, че се чудите защо съм тук. Но понеже този случай се проточи надълго и нашироко и лично префектът държи всичко да приключи благополучно, а той се кани да става министър, реших да се заема лично... Хайде, не се цупете, Билсем, шегувам се. Къде се дяна чувството ви за хумор?

Старият полицаи не знаеше какво да отвърне. Това продължаваше вече от петнадесет години. На нея не ѝ минаваха никакви „естествено“. Понечи да я погледне в очите, но те бяха скрити под дълъг кичур коса. Рижа, боядисана. Такава беше модата. В службата казваха, че искала да мине за естествено рижа, за да оправдае острата миризма, която излъчваше тялото и...

Соланж Думенг. След менопаузата си бе започнала съвсем да се кисва. По принцип би трябвало да взема женски хормони за компенсация, но пък се боеше да не би да напълнее, защото, както е

известно, хормоните задържат водата, така че тя стискаше зъби и караше околните да понасят последиците от тази метаморфоза на стареенето.

— Защо дойдохте? Да не би да искате да слезете долу? — запита полицаят.

— Шегувате се, старче! Ще слезете вие. А аз оставам тук, всичко съм предвидила: взела съм си термос с чай и радиотелефон.

— Ами ако възникне някакво затруднение?

— Вие да не сте страхливец, че веднага мислите за най-лошото? Нали ви казах, ще поддържаме връзка по радиото. При най-малката опасност ми съобщете и аз ще взема необходимите мерки. Освен това специално са се погрижили за вас, драги, така че ще слезете с най-новата екипировка за случаи от особено естество. Погледнете: алпинистко въже, пушки. Да не говорим за тези шестима юначаги.

Тя посочи застаналите мирно жандарми. Билсем промърмори:

— Гален слезе с осем пожарникари и това не му помогна кой знае колко...

— Само че те нямаха нито оръжие, нито радиовръзка! Хайде, престанете да се чумерите, Билсем.

Не му се искаше да спори. Играта на власт и заплахите го вбесяваха. Да се бори срещу Соланж означаваше сам да се превърне в Думенг. Тя беше като плевел в градината. Трябва да се опиташ да растеш, без да влизаш в досег с него.

Като човек, изгубил всякакви илюзии, комисарят Билсем навлече спелеоложкото облекло, завърза алпинисткото въже през кръста си и метна през рамо радиотелефона.

— Ако случайно не се върна, искам всичкото ми имущество да отиде за сираците на полицаи.

— Стига глупости, драги ми Билсем. Разбира се, че ще се върнете, и двамата ще отпразнуваме това в ресторант.

— Бих искал да ви кажа нещо. Ако случайно не се върна...

Тя се намръщи.

— Престанете с тези детинщини, Билсем!

— Искан да ви кажа... Всеки от нас рано или късно плаща за лошите си постъпки.

— Що за мистицизъм пък сега! Не, Билсем, лъжете се, никой не плаща за лошите си постъпки! Добрият „дядо Господ“, както вие

казвате, може и да съществува, но хич не му пука за нас! Ако не сте се възползвали от възможностите, които ви дава животът, няма да можете да се възползвате и от смъртта!

Тя се изкиска, после се приближи до своя подчинен и почти го докосна. Той спря да диша. Ако ставаше дума за лоши миризми, в мазето щеше да има предостатъчно... — Не бива да бързате да умираете. Първо трябва да разплетете този случай. От смъртта ви няма да има никаква полза.

Досадата караше комисаря да се чувства като дете. Той се превръщаше отново в момченце, на което са отнели лопатката, и тъй като то знае, че никога няма да я получи обратно, опитва да си отмъсти с неловки оскърбления.

— По дяволите, моята смърт ще сложи край на вашето „лично“ разследване. Ще се видят резултатите от това, че „сте се заели лично“, както казахте.

Тя се приближи още повече до него, сякаш искаше да го целуне по устата. Ала вместо това заговори бавно, докато от устата и хвърчаха слюнки:

— Вие май не ме обичате, Билсем? Никой не ме обича, но на мен не ми пука, защото и аз не ви обичам. Нямам никаква нужда да бъда обичана. Всичко, което желая, е да се боят от мен. Впрочем трябва да запомните едно: ако вие пукнете там долу, на мен изобщо няма да ми стане мъчно, просто ще пратя трети екип. Ако наистина искате да ме уязвите, победете и се върнете жив и здрав. Тогава аз ще съм ви длъжница.

Той не отговори. Гледаше белите корени на косата ѝ, сресана по модата, и това го успокояваше.

— Готови сме! — обади се един от жандармите, като вдигна пушката си.

Всички се бяха привързали към въжето.

— О'кей, да тръгваме.

Те махнаха на тримата полицаи, които оставаха горе, за да поддържат връзката, и се вмъкнаха в мазето.

Соланж Думенг седна до бюрото, върху което бе инсталирала предавателя.

— Всичко хубаво и се връщайте бързо!

[1] Мишел Серве (1511–1553) — испански лекар и теолог, изгорен на клада в Женева по настояване на Калвин — Б. пр. ↑

3

ТРИ ОДИСЕИ

Най-сетне 56-а е намерила идеалното място за построяването на своя град. Това е една кръгла могила. Изкатерва се по нея. Отгоре се виждат най-източните градове: Зуби-зуби-кан и Глуби-диу-кан. По принцип връзката с останалата част на Федерацията не би трябвало да създава особени затруднения.

Тя разглежда околността: земята е доста твърда и сива на цвят. Новата царица търси място, където почвата е по-податлива, но навсякъде се копае трудно. В момента, когато тя решително забива челюсти, за да издълбае първото си брачно жилище, става свидетел на странен трус. Нещо като земетресение, но твърде ограничено, за да бъде истинско. Тя опитва да копае повторно. Нов трус, и то много по-силен; могилата се повдига и се плъзна наляво...

В паметта на мравката са запечатани какви ли не необичайни прекеждия, но не и подвижна могила! Тази сега се мести доста бързо, провирайки се между високите треви, газейки храсталаците.

56-а още не се е свързала от изненадата и ето че вижда да се задава втора могила. Каква е тази магия? Без да има време да слезе, тя е повлечена в същинско родео; всъщност това е любовният танц на могилите. Сега те се опипват без всякакъв свян... На всичко отгоре могилата на 56-а е женска. Така че другата бавно се качва отгоре ѝ. Малко по малко се появява една каменна глава, страшилището разтваря паст.

Това е вече твърде много! Младата царица се отказва да основава град на подобно място. Тя се смъква от възвишението и едва тогава разбира от каква опасност се е спасила. Могилите не само имат глави, но също и четири ноктести лапи и малки триъгълни опашки.

56-а за пръв път вижда костенурки.

ВРЕМЕ НА ЗАГОВОРНИЦИТЕ:

Най-разпространената организация сред хората е следната: сложна йерархия от „администратори“, мъже и жени на власт, обхваща или по-скоро ръководи по-ограничената група на „създателите“, чиито труд „търговците“ по-късно си присвояват под формата на разпределение... Администратори, създатели, търговци. Това са трите касти, които в наши дни съответстват на работничките, войниците и половите сред мравките.

Борбата между Сталин и Троцки, двама руски ръководители от началото на XX век, по великолепен начин илюстрира прехода от една система, даваща предимство на създателите, към система, привилегироваща администраторите. Математикът Троцки, изобретателят на Червената армия, всъщност е изместен от Сталин, човек на заговорите. Една страница е прелистена.

В различните слоеве на обществото може да се напредне по-сигурно и по-бързо, ако човек владее изкуството да прелъстява, да събира убийци, да дезинформира, отколкото ако умее да създава нови понятия и предмети.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

4000-ен и 103 683-и отново поемат по обонятелната следа, която води към Източния термитник. Те срещат бръмбари, заети да търкалят топки тор, мравки-изследователи с такъв дребен ръст, че трудно се различават, други, толкова големи, че едва забелязват двамата войници...

Действително, съществуват повече от дванадесет хиляди вида мравки и всеки от тях притежава собствено телесно устройство. Най-малките са само неколкостотин микрона, а най-големите достигат до седем сантиметра. Рижите са някъде по средата.

4000-ен най-сетне се ориентира. Остава да се прекоси пластът зелен мъх, да се изкачи акациевият храст, да се мине под нарцисите, и трябва да е там някъде, зад дънера на онова изсъхнало дърво.

Наистина, когато прехвърлят пъна, те виждат пред себе си Източната река и пристанището Сатей.

— Ало, ало, Билсем, чувате ли ме?

— Чувам ви отлично.

— Всичко наред ли е?

— Няма проблеми.

— Дължината на развитото въже показва, че разстоянието, което сте изминали, е 480 метра.

— Чудесно.

— Забелязахте ли нещо?

— Нищо особено. Само няколко надписа, издълбани в камъка.

— Какви надписи?

— Магически формули. Искате ли да ви прочета една?

— Няма нужда, вярвам ви...

В корема на 56-а брожението не спира. Вътре се бутат, блъскат, размахват крака. Всички обитатели на нейния бъдещ град са нетърпеливи.

При това положение тя не проявява прекалена възискателност, спира се на една вдлъбнатина в жълтокафявата земя и решава да основе там своя град.

Мястото не е зле избрано. Наоколо не се усещат миризми на джуджета, на термити или на оси. Дори има няколко феромони-пътепоказатели, които сочат, че белоканци вече са идвали по тези места.

Тя вкухва пръстта. Почвата е богата на микроелементи, влажността е достатъчна, но не прекалена. Дори има надвесен отгоре малък храст.

Тя почиства едно кръгло пространство с диаметър триста глави, което представлява оптималната форма на града.

Накрая на силите си, преглъща, за да повърне храната от своето обществено хранилище, ала то отдавна е празно. Не разполага вече с

резерви от енергия. Тогава изтръгва рязко крилете си и лакомо изяжда мускулестата им основа.

С тази порция калории тя би трябвало да издържи още няколко дни.

После се заравя до основата на антените. Никой не бива да я открие през този период, когато представлява лесна плячка.

Тя чака. Градът, скрит в нейното тяло, малко по малко се пробужда. Какво име да му даде?

Най-напред трябва да избере своето име на царица. При мравките името е знак за съществуването на автономна единица. Работничките, войниците, девствените полови се означават само с цифрата, съответстваща на тяхното раждане. Оплодените женски обаче могат да приемат име. Хм! Тя потегли, преследвана от войните с мирис на скала, така че би могла да се назове „преследваната царица“. Или по-скоро не, преследваха я, защото се бе опитала да открие загадката на тайното оръжие. Не бива да забравя това. Значи тя е „царицата, родена от загадката“.

Така тя решава да кръсти своя град „град на царицата, родена от загадката“. А това на обонятелния език на мравките се подушва по следния начин:

ХЛИ-ПУ-КАН

* * *

Два часа по-късно — ново повикване.

— Всичко наред ли е, Билсем?

— Намираме се пред някаква врата. Най-обикновена врата. Над нея има голям надпис със старинни букви.

— И какво пише?

— Да не искате този път да ви го прочета?

— Да.

Комисарят насочи фенерчето и започна да чете с бавен тържествен глас, тъй като разгадаваше буквите при самото четене:

В момента на смъртта душата изпитва същото, което изпитват посветените във Великите тайни.

Отначало мъчително лутане в лъкатушещи коридори, безкрайни тревожни пътешествия през мрака.

Сетне, точно преди края, уплахата достига своя апогей. Тръпката, треската, студената пот, ужасът вземат връх.

Този стадий е последван незабавно от извисяване към светлината, внезапно просветление.

Пред очите се разкрива чудно сияние, прекосяват се девствени места, поляни, отекващи от гласове и танци.

Свещени слова вдъхват боязън пред Всевишния. Съвършеният и посветен човек става свободен и слави Тайнствата.

Един от жандармите потрепера.

— И какво има зад тази врата? — пита радиотелефонът.

— Добре, отварям... Следвайте ме, момчета.

Продължителна тишина.

— Ало, Билсем! Ало, Билсем! Отговорете, по дяволите, какво виждате?

Чу се изстрел. После отново тишина.

— Ало, Билсем, обадете се, старче!

— Тук Билсем.

— Ало, говорете, какво става?

— Плъхове. Хиляди плъхове. Нападнаха ни изневиделица и трябва да ги прогоним.

— Затова ли стреляхте?

— Да. Изпокриха се.

— Опишете какво виждате!

— Всичко наоколо е червено. В скалата се забелязват наченки на желязна руда, а по земята... следи от кръв! Продължаваме.

— Поддържайте връзка по радиото. Защо изключвате?

— Ако нямате нищо против, госпожо, предпочитам сам да решавам какво да правя, а не вие да ми давате съвети от разстояние.

— Но Билсем...

Щрак. Беше прекъснал връзката.

Сатей не е пристанище в истинския смисъл на думата, не е и преден пост. Ала при всички случаи е предпочитано място за преминаване на реката от белоканските експедиции.

Някога, когато първите мравки от династията Ни се озовали пред тази водна преграда, те веднага разбрали, че преминаването няма да е лесно. Само че мравката никога не се отказва. Тя ще си блъска главата, ако трябва, хиляди пъти и по хиляди начини в едно и също препятствие, докато умре или докато препятствието отстъпи.

Подобен подход изглежда нелогичен. Той без съмнение е струвал не един живот и много време на мравешката цивилизация, но в края на краищата се е оказал резултатен. С цената на невероятни усилия мравките винаги успяват да се справят с трудностите.

Изследователите най-напред се опитали да минат реката при Сатей пеш. Съпротивлението на най-горния слой вода било достатъчно, за да ги задържи на повърхността, но за съжаление ноктите им нямало за какво да се захванат. Мравките се движели покрай брега на реката като по ледена пързалка. Две крачки напред, три крачки встрани и... флуп! Жабите ги нагълтвали.

След стотина безплодни опита и няколко хиляди по-жертвани изследователи мравките опитали друго нещо.

Работнички образували верига, като се държели за краката и за антените, за да достигнат отсрещния бряг. Този опит щял да успее, ако реката не била толкова широка и буйна. Двеста и четиридесет хиляди загинали. Ала мравките не се отказвали. По настояване на тяхната царица Биу-па-ни те се опитали да построят мост от листа, после мост от клонки, след това мост от мъртви бръмбари и най-после мост от камъни... Тези четири експеримента отнели живота на повече от шестстотин и седемдесет хиляди работнички. За построяването на своя утопичен мост Биу-па-ни погубила повече свои поданици, отколкото във всички войни за територии по време на царуването си!

Въпреки това тя не се отказала. Трябвало да се достигнат източните територии. След идеята за моста на нея ѝ хрумвало да се заобиколи изворът откъм север. Нито една от пратените натам експедиции не се завърнала. 8 000 загинали. После решила, че мравките трябва да се научат да плуват. 15 000 загинали. После си казала, че мравките биха могли да опитат да опитомят жабите. 68 000 загинали. Да планират върху листа, като се хвърлят от високи дървета. 52-ма загинали. Да ходят по водата, като намажат краката си с втвърден мед. 27 загинали. Според преданието, когато ѝ съобщили, че

в града са останали само десетина читави работнички и че трябва временно да се откаже от този проект, тя излъчила следната мисъл:

Жалко, имах още толкова идеи...

Мравките от Федерацията в края на краищата все пак намерили задоволително решение. Триста хиляди години по-късно царица Лифуг-риуни предложила на своите дъщери да издълбаят тунел под реката. Това било толкова просто, че никой не се бил сетил по-рано.

И така, при Сатей можело да се премине под реката без всякакви затруднения.

103 683-и и 4000-ен напредват от няколко градуса-време по този прословут тунел. Той е влажен, но все още не е протекла вода. Градът на термитите е построен на отсрещния бряг. Между другото, термитите използват същото подземие за набезите си на федерална територия. До този момент съществува мълчаливо съглашение. В подземиято никой не се бие и всеки може да преминава свободно, бил той мравка или термит. Ясно е, че в момента, когато една от двете общности започне да претендира за надмощие, другата ще се опита да запуши или да наводни прохода.

Те се движат безкрайно по дългия коридор. Съществува един-единствен проблем: водната маса, която тежи над тях, е студена, а подземиято още повече. Студът ги парализира. Всяка следваща крачка изисква все повече усилия. Ако заспят долу, зимният им сън ще бъде вечен. Те знаят това. Катерят се, за да достигнат изхода. Измъкват от обществените си хранилища последните остатъци от белтъчини и захари. Мускулите им са схванати. Най-сетне изходът... Когато излизат на чист въздух, 103 683-и и 4000-ен са толкова изстинали, че се унасят наред пътя.

Движението в редица сред мрака на този тунел развихряше въображението му. Нямахше какво толкова да се мисли, просто трябваше да крачат, за да достигнат края. С надеждата, че такъв все пак съществува...

Отзад разговорите бяха секнали. Билсем чуваше само дрезгавото дишане на шестимата жандарми и си мислеше, че наистина е жертва на несправедливост.

Би трябвало вече да е главен комисар и да получава истинска заплата. Гледаше си съвестно работата, посвещаваеше ѝ повече време

от необходимото, бе разкрил десетина заплетени случая. Само че всеки път Думенг спираше повишението му.

Това положение изведнъж му се стори нетърпимо.

— Мамка му!

Всички спряха.

— Нещо не е наред ли, господин комисар?

— Нищо, нищо, продължавайте!

На всичко отгоре, ето че започваше да си говори сам. Прехапа устни и се зарече занапред да внимава. Само че не минаха и пет минути и той отново потъна в нерадостни мисли.

Нямаше нищо против жените, но имаше нещо против некадърниците. „Тази дърта мръсница едва умее да чете и пише, не е провела нито едно следствие, а ето че ръководи цял отдел. Сто и осемдесет полицаи! И заплатата ѝ е четири пъти по-голяма от моята. А ви агитират: «Елате в полицията!» Тя бе посочена от нейния предшественик, сигурно пак някоя креватна историйка. На всичко отгоре не ни оставя на мира. Същинска конска муха. Насъсква хората едни срещу други, саботира работата на собствения си отдел, като се мисли за незаменима...“

Следвайки нишката на тези мисли, Билсем се сети за един документален филм за жабите. През любовния период те са толкова възбудени, че се нахвърлят на всичко, което шава: женски, но също и мъжки и дори камъни. Притискат корема на отсрещния, за да изкарат оттам яйцата за оплождане. Усилията на тези, които притискат женски, биват възнаградени. Други, които са попаднали на мъжки, не получават нищо и сменят партньора. А трети, стиснали камък, си израняват крайниците и се отказват.

Ала има и един по-особен случай: затисналите буца пръст. Буцата е мека като корема на женската. Затова те продължават да упражняват натиск. Това безплодно напрежение може да продължи дни наред. И те смятат, че нищо по-добро не може да се измисли...

Комисарят се усмихна. Може би ще бъде достатъчно да се обясни на добрата Соланж, че е възможен и друг подход, много по-ефикасен, вместо да се пречи на подчинените, така че те да изпадат в стрес. Ала сам не вярваше в ползата от това. Каза си, че в края на краищата той самият не е на мястото си в този идиотски отдел.

Другите зад него също бяха потънали в мрачни мисли. Това мълчаливо спускане опъваше нервите на всички. Вече пет часа, откак вървяха без почивка. Повечето изчисляваха каква премия могат да поискат за това приключение; други мислеха за жените, за децата си, за колата или за кутиите с бира...

НИЩО:

Има ли нещо по-приятно от това да спреш да мислиш? Да прекъснеш този преливащ поток от повече или по-малко полезни, важни или маловажни съждения. Да спреш да мислиш! Все едно, че си мъртъв и можеш отново да се съживиш. Да се превърнеш в празнота. Да се завърнеш в самото начало на великия път. Да престанеш да си дори някой, които е престанал да мисли. Да бъдеш нищо. Ето една благородна амбиция.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Останали през цялата нощ върху тинестия бряг, неподвижните тела на двамата войници биват съживени от първите лъчи на слънцето.

Една по една фасетите на очите на 103 683-и се активират, осветлявайки в мозъка му новия декор, сред който се намира. Този декор е съставен изцяло от едно грамадно око, надвесено над него, внимателно и втречено.

Младият безполов надава феромон на ужас, който изгаря антените му. Окото също се изплашва и се отдръпва назад, а заедно с него се отдръпва и дългият рог, на върха на който се намира то. Всичко се скрива зад нещо като кръгъл камък. Това е охлюв!

Наоколо има и други. Общо пет, които се изпокриват в черупките си. Двете мравки приближават единия от тях и го заобикалят. Опитват се да го захаят, но няма къде. Подвижното му гнездо е като непревземаема крепост.

Идва му наум една сентенция на Майката: Сигурността е моят най-голям враг, тя приспива моите рефлексии и инициативност.

103 683-и си казва, че тези животни, барикадирани в черупката си, винаги са водили лесен живот, похапвайки от неподвижната трева. Никога не се е налагало да се бият, да съблазняват, да ловуват, да се спасяват. Никога не се е налагало да се сблъскват с живота. Затова и не са еволюирали.

Хрумва му да ги принуди да излязат от черупките си, да им докаже, че не са недосегаеми. Точно в този момент два измежду петте охлюва решават, че опасността е отминала. Те измъкват тела от убежищата си, за да излеят нервното си напрежение.

Допират се, прилепват коремни. Слизката им се смесва, ето че се съединяват в лепкава целувка, която обхваща цялото тяло. Половите им органи се докосват.

Между тях става нещо.

Нещо много бавно.

Охлювът отдясно вкарва своя пенис, представляващ варовиков връх, в пълната с яйца вагина на охлюва отляво. Ала последният, преди още да е достигнал до екстаз, на свой ред измъква пенис в ерекция и пронизва партньора си.

Двамата изпитват насладата от това, че едновременно са активни и пасивни. Снабдени с вагина и пенис над нея, те могат да изживеят усещанията на двата пола.

Десният охлюв пръв изпада в мъжки оргазъм. Той се извива по нов начин и изпъва разтърсваното си от електричество тяло. Четирите рога с очи на хермафродитите се сплитат. Слизката се превръща в пяна, сетне в мехурчета. Танцуват с прилепнали тела и чувствеността им се подсилва от бавните движения.

Левият охлюв вдига рога. На свой ред той изпада в мъжки оргазъм. Ала едва-що приключил с еякулацията, и тялото му бива обзето от втора вълна сладострастие, този път вагинално. Десният охлюв също изпитва женствено удоволствие.

След това рогата им се отпускат, любовните им стрели се свиват, вагините се затварят... След този пълен акт любовниците се превръщат в магнити с един и същ полюс. Настъпва отблъскване. Явление, старо като света. Двете машини за получаване и за даряване

на удоволствие бавно се отдалечават с оплодени от сперматозоидите на партньора яйца.

Докато 103 683-и стои стъписан, все още под впечатлението на прекрасния спектакъл, 4000-ен се спуска и напада единия от охлювите. Иска да се възползва от умората след любовната игра, за да изкорми по-едрото от двете животни. Ала твърде късно: и двата охлюва се скриват в черупките си.

Старият изследовател не се отказва, той знае, че рано или късно те ще се покажат. Започва продължителна обсада. Накрая едно око плахо се появява, последвано от целия рог. Гастероподът излиза да види накъде се движи светът край неговото скромно битие.

Когато се показва и вторият рог, 4000-ен се втурва и захапва окото с всичката сила на челюстите си. Иска да го отреже. Ала мекотелото се свива, всмуквайки изследователя в черупката.

Флуп!

Как може да бъде спасен?

103 683-и се замисля и в един от трите му мозъка се ражда идея. Взема един камък в челюстите си и започва с все сила да удря по черупката. Без съмнение в момента той е измислил чука, ала черупката на охлюва не е от балзово дърво. Ефектът от почукването е чисто музикален. Трябва да се намери нещо друго.

Този ден се оказва успешен, защото сега мравката открива лоста. Тя хваща една здрава клонка, като използва за опора камък, сетне натиска с цялата си тежест, за да преобърне тромавото животно. Налага се да направи няколко опита. Най-сетне черупката се залюлява напред-назад, сетне се търкулва. Отворът сега е обърнат нагоре. Успех!

103 683-и се катери по грапавините, навежда се над кладенеца, образуван от кухнята, и се хвърля върху мекотелото. Дълго се плъзга, а падането бива омекотено от някаква кафява пихтиеста маса. Отвратен от тази мазна слуз, войникът се залавя да разкъсва меките тъкани. Не смее да използва киселината, защото рискува сам да се разтопи в нея.

Към слузта скоро се прибавя още една течност: прозрачната кръв на охлюва. Ужасеното животно се опва и спазъмът изхвърля двете мравки извън черупката.

Невредими, те дълго почистват антените си.

Агонизиращият охлюв се опитва да избяга, ала посява вътрешностите си по пътя. Дватама го догонват и го довършват без

много усилия. Изплашени, останалите четири гастеропода, които са измъкнали рогата си с очи, за да проследят сцената, се свиват на дъното на черупките си с намерението да не помръднат оттам до края на деня.

Тази сутрин 103 683-и и 4000-ен се натъпкват с месо от охлюв. Те го разрязват на филии и го ядат под формата на топли бифтеци в слуз. Дори откриват вагиналното вместилище, пълно с яйца. Хайвер от охлюв! Едно от любимите ястия на рижите мравки, ценен източник на витамини, мазнини, захари и белтъчини...

Общественото им хранилище е пълно догоре, а самите те, заредени със слънчева енергия, продължават с бърз ход по пътя в посока югоизток.

АНАЛИЗ НА ФЕРОМОНИТЕ:

(Тридесет и четвърти експеримент). Успях да идентифицирам някои от молекулите за комуникация при мравките, като използвах спектрометър за маса и хроматограф. Така успях да осъществя химически анализ на разговор между един мъжки и една работничка, уловен в 10 часа вечерта. Мъжкият откри парче хлебна среда. Ето какво излъчи той:

- Метил-6
- Метил-4 хексанон-3 (две емисии)
- Цетон
- Октанон-3 Сетне отново:
- Цетон
- Октанон-3 (две емисии)

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

По пътя срещат други охлюви. Всички се крият, като че си предават един на друг: „Тези мравки са опасни.“ Все пак един не се крие. Напротив, показва се целият.

Заинтригувани, двете мравки се приближават. Животното е напълно смазано от някаква тежест. Черупката му е на парчета. Тялото се е пръснало и разлетяло на обширно пространство.

103 683-и веднага се сеща за тайното оръжие на термитите. Сигурно вече са близо до неприятелския град. Той разглежда трупа отблизо. Ударът трябва да е бил рязък, свръхмощен, нанесен върху широк участък. Не е чудно, че с такова оръжие са успели да изтърбушат поста на Ла-хола-кан!

103 683-и е решил. Трябва да се проникне в града на термитите и да се изясни всичко, а още по-добре да се открадне тяхното оръжие. В противен случай цялата Федерация рискува да бъде унищожена!

Ала внезапно се надига силен вятър. Ноктите им не могат да се вкопчат в земята. Бурята ги засмуква към небето. 103 683-и и 4000-ен нямат криле... И все пак политат.

Няколко часа по-късно, когато групата на повърхността е порядъчно задрямала, радиотелефонът изпраща отново.

— Ало, госпожо Думенг? Готово, стигнахме долу.

— Е? И какво виждате?

— Няма изход. Пред нас е наскоро издигната стена от бетон и стомана. Изглежда, всичко свършва дотук... Има също така един надпис.

— Четете!

— Как могат да се направят четири равнострани триъгълника с шест кибритени клечки?

— Това ли е всичко?

— Не, има копчета с букви, със сигурност за да се набере отговорът.

— Няма ли някакъв проход отстрани?

— Никакъв.

— Не се ли виждат труповете на другите?

— Не, нищо... хм... само че има следи от стъпки. Като че много крака са тъпкали на място пред тази стена.

— Какво ще правим? — прошепна един от жандармите. — Да се качваме ли обратно?

Билсем огледа внимателно препятствието. Всичките тези символи, всичките тези стоманени и бетонни плочи непременно криеха

някакъв механизъм. А и другите да не би да са се изпарили?

Зад гърба му жандармите насядаха по стъпалата. Той се съсредоточи върху копчетата. Трябваше да се натиснат в определен ред тези букви. Жонатан Уелс беше ключар и навярно бе възпроизвел системата за заключване на входните врати. Трябваше да се намери кодовата дума.

Той се обърна към хората си.

— Някой да има кибрит, момчета?

Радиотелефонът започна да губи търпение.

— Ало, комисар Билсем, какво правите?

— Ако наистина желаете да ни помогнете, опитайте да измайсторите четири триъгълника с шест кибритени клечки. Обадете се веднага щом намерите решението.

— Вие да не се подигравате е мен, Билсем?

Най-сетне бурята утихва. За няколко секунди вятърът забавя своя танц: листа, прах, насекоми отново са подвластни на земното притегляне и падат обратно според теглото си.

103 683-и и 4000-ен тупват на десетина глави разстояние един от друг. Пак са заедно, никой от тях не е ранен. Оглеждат местността: пейзажът наоколо е каменист и по нищо не прилича на мястото, откъдето са излетели. Тук няма нито едно дърво, само редки буренаци, довяни случайно от вятъра. Не могат да разберат къде се намират...

Докато криво-ляво събират сили и се канят да напуснат това зловещо място, небето отново решава да покаже своята мощ. Облаците натежават, цветът им е почти черен. Гръмотевица разцепва въздуха и освобождава цялото насъбрано в него електричество.

Всички животни са разбрали посланието на природата. Жабите се гмурват, мухите се скриват под камъните, птиците летят ниско.

Започва да вали. Двете мравки трябва спешно да открият някакво убежище. Всяка капка може да бъде смъртоносна. Те забързват към някакъв стърчащ предмет, който се откроява в далечината, камък или дърво.

Постепенно сред гъстите дъждовни капки и пълзящата мъгла той придобива по-ясни очертания. Не е нито скала, нито храст. Същинска катедрала от пръст, чиито многобройни кули се губят в облаците. Шок.

Това е термитник! Източният термитник!

103 683-и и 4000-ен са затиснати като в клещи между страшния ураганен дъжд и неприятелския град. Наистина имаха намерение да го посетят, но не и при такива обстоятелства! Милионите години омраза и съперничество ги възпират да продължат напред.

Ала не за дълго. В края на краищата нали стигнаха дотук, за да шпионират термитника. С трепет приближават до един тъмен вход в подножието на сградата. С вирнати антени, разтворени челюсти и леко присвити крака, те са готови скъпо да продадат живота си. Но противно на всичките им очаквания при входа на термитника няма нито един войник.

Това никак не е нормално. Какво става?

Двете безполови мравки се вмъкват във вътрешността на огромния град. Любопитството им е по-силно от всякаква предпазливост. Трябва да се каже, че обстановката няма нищо общо с мравуняк. Стените са направени от материя, много по-устойчива от пръстта, някакъв твърд като дърво цимент. Коридорите са пропити от влага. Не се усеща никакво въздушно течение. А въздухът е необичайно наситен с въглероден двуокис.

Вече 3^о-време, откак бродят из вътрешността, без да срещнат никакъв пост! Това е съвършено необичайно... Двете мравки спират, антените им пипнешком се събират за обмяна на мнения. Решението бива взето доста бързо: да продължат.

Ала колкото по-навътре влизат, толкова повече се объркват. Този чужд град е още по-непроходим лабиринт от родния мравуняк. Дори обонятелните ориентири, които поставят с помощта на дюфуровата жлеза, не се задържат по стените. Вече не знаят дати са над или под равнището на земята!

Опитват да се върнат обратно, но това изобщо не оправя нещата. Откриват все нови и нови коридори със странни форми. Чисто и просто са се изгубили.

В този момент 103 683-и съзира необикновено явление: светлина! Двата войници не са на себе си от почуда. Светлина в самия център на пустия термитен град е истинско безумие. Те се насочват към източника на лъчите.

Това е жълто-оранжево сияние, което от време на време прелива в зелено или синьо. После отново се активира, започва да мига, отразява се в блестящия хитин на мравките.

Като хипнотизирани 103 683-и и 4000-ен се устремяват към този подземен фар.

Билсем подскачаше от възбуда: беше разбрал! Той показа на жандармите как трябва да се поставят клечките, за да се получат четири триъгълника. Слисване по лицата, след това възторжени викове.

Соланж Думенг, която се бе увлякла в играта, избоботи:

— Открихте ли? Открихте ли? Отговорете!

Ала никой не ѝ се подчини. Тя долови глъчка, примесена с механични шумове. После настъпи тишина.

— Какво става? Билсем, отговорете! Радиотелефонът започна яростно да пращи.

— Ало! Ало!

— Да (пращене), отворихме входа. От другата страна има (пращене) коридор. Завива (пращене) надясно. Тръгваме по него!

— Почакайте! Как успяхте да направите четирите триъгълника?

Ала Билсем и хората му не чуваха вече посланията от повърхността. Говорителят на техния апарат не работеше — несъмнено късо съединение. Вече не приемаха нищо, но все още можеха да предават.

— Ха! Невероятно, колкото повече напредваме, толкова повече си личи човешката ръка. Има свод, а в далечината се забелязва светлина. Да вървим натам.

— Почакайте! Светлина ли казахте? Долу? — дереше си напразно гърлото Соланж Думенг.

— Там са!

— Кой е там? По дяволите! Трупове ли? Отговорете!

— Внимание...

Чуха се цяла поредица припрени изстрели, викове, после линията бе прекъсната.

Въжето престана да се развива; ала си оставаше изпънато. Полицайте на повърхността го хванаха и задърпаха, предполагайки, че се е заклецило. Заловиха се двама, сетне трима... петима. Внезапно то се отпусна.

Изтеглиха въжето и го навиха не в кухнята, а в трапезарията, толкова огромна бе камарата. Най-сетне стигнаха до прекъснатия край,

разнищен, сякаш бе хапан със зъби.

— Какво ще правим, госпожо? — обади се тихо единият от полицаите.

— Нищо. Абсолютно нищо. Повече нищо. Нито дума на пресата или на когото и да било, а вие ще зазидате това мазе колкото се може по-бързо. Случаят приключи. Прекратявам разследването и не искам повече да чувам за това мазе! Хайде, по-живо, идете да купите тухли и цимент. Вие пък уредете въпроса с вдовиците на жандармите.

В ранния следобед, когато полицаите се канеха да поставят последните тухли, долетя глух шум. Някой се изкачваше обратно! Разчистиха входа. От мрака се показва една глава и после цялото тяло на оцелелия. Беше жандарм. Най-сетне щяха да научат какво става долу. Лицето му носеше белезите на неописуем страх. Някои лицеви мускули бяха сгърчени като от парализа. Същински зомби. Върхът на носа му беше откъснат и кървеше обилно. Човекът трепереше, избелил очи.

— Гебегееееге — можа само да произнесе.

Струйка лига се стичаше от увисналата му устна. Той прекара по лицето ръката си, покрита с рани, които опитното око на неговите колеги уподоби на следи от нож.

— Какво стана? Нападнаха ли ви?

— Гууугееебебеггебее!

Тъй като не беше в състояние да каже нито дума повече, погрижиха се за раните му, затвориха го в психиатрична клиника и зазидаха вратата на мазето.

Най-лекото драсване на ноктите им по пода предизвиква промяна в яркостта на светлината. Тя потрепва, сякаш чува приближаването им, като че е жива.

Мравките спират, за да си изяснят положението. Светлината незабавно се усилва и озарява най-незабележимите грапавини по коридора. Двата шпиони бързешком се скриват, за да не бъдат уловени от този странен прожектор. Сетне, възползвайки се от едно отслабване на светлинния източник, се спускат към него.

Оказва се, че това е флуоресциращо твърдокрило. Светулка в любовен период. Веднага щом забелязва натрапниците, тя угасва

напълно... Ала тъй като нищо не се случва, полека просветва в зелено, предпазлива и бдителна.

103 683-и изпраща миризми за ненападение. Макар всички твърдокрили да разбират този език, светулката не отговаря. Зелената ѝ светлина помръква, става жълта, преди да премине в червеникава. Мравките предполагат, че това ново оцветяване означава въпрос.

Изгубихме се в този термитник — предава старият изследовател.

Отначало тя не отговаря. След няколко градуса започва да премигва, което би могло да означава както радост, така и раздразнение. Обзети от колебание, мравките изчакват. Внезапно светулката тръгва по един напречен коридор, премигвайки все по-бързо. Сякаш иска да им покаже нещо. Те потеглят след нея.

Озовават се в един още по-студен и влажен участък. Дочуват злокобни подвиквания, без да могат да разберат от каква посока идват. Наподобяват писъци на отчаяние, които се носят под формата на миризми и звуци.

Двамата изследователи започват да се питат. Макар да не говори, светещото насекомо чува всичко. Като че в отговор на въпросите им то святка и угасва припряно, като че иска да им каже: Не се бойте, следвайте ме.

Тримата навлизат все по-дълбоко в странното подземие и достигат зона, където е много студено, а коридорите са несравнимо по-широки.

Викове се подеват отново, още по-силни.

Внимание! — излъчва внезапно 4000-ен.

103 683-и се обръща. Светулката осветява някакво чудовище, което приближава. Лицето му е старчески сбръчкано, тялото увито в прозрачен белезникав саван. Войникът изревава силна миризма на ужас, от която двамата му спътници се задавят. Мумията продължава да пристъпва, дори сякаш се привежда към тях, за да ги заговори. Всъщност се строполява напред. Просва се върху пода в цял ръст. Черупката се разпуква. И чудовищният старец се превръща в новородено...

Какавида на термит!

Вероятно се е крепяла в ъгъла. Изкормената мумия продължава да се гърчи, писукайки жалостиво. Значи оттук са идвали викове.

Има и други мумии. Всъщност трите насекоми се намират в люпилня. Стотици какавиди на термити са изправени покрай стените. 4000-ен ги оглежда и установява, че някои от тях са мъртви, поради липса на грижи. Оцелелите пращат отчаяни призови, викайки гледачките. Не са били близани поне от 2^о-време и една по една умират от изтощение.

Това е изумително. Обществените насекоми никога не изоставят дори за 1^о-време своите малки. Или пък... През ума на двете мравки минава една и съща мисъл. Или пък... Ще рече, че всички работнички са мъртви и са останали само какавидите!

Светулката отново премигва, давайки им знак да я последват по други коридори. Странна миризма изпълва въздуха. Войникът стъпва върху нещо твърдо. Той няма инфрачервени очи и не вижда нищо в тъмнината. Живият фенер се приближава и осветява краката на 103 683-и. Труп на войник термит! Доста прилича на мравка, само че е съвсем бял и няма отделен корем...

Стотици такива трупове се стелят по земята. Същинско клане! И най-чудното е, че труповете са напълно невредими. Не е имало борба! Смъртта трябва да е била мълниеносна. Обитателите са замръзнали в обичайни работни пози. Някои сякаш разговарят или пък режат дърва с челюстите си. Какво би могло да предизвика подобна катастрофа?

4000-ен оглежда тези зловещи статуи. Те са напоени с остър аромат. Двете мравки потръпват. Отровен газ. Това обяснява всичко: изчезването на първата експедиция, изпратена срещу термитника; последният оцелял от втората експедиция, който умира без никаква рана.

И ако те самите не усещат нищо, то е, защото междувременно токсичният газ се е разпръснал. Но тогава защо какавидите са оцелели? Старият изследовател предлага хипотеза. Какавидите имат специфична имунна защита: може пашкулът да ги е спасил... Вероятно вече са ваксинирани срещу тази отрова. Това е прословутата митридатизация, която позволява на насекомите да устояват на всякакви инсектициди, давайки поколение от мутанти.

Но на кого му е притрябвало да вкарва тук отровен газ? Същинска главоблъсканица. За кой ли път, търсейки тайното оръжие, 103 683-и попада на „нови неща“, едно от друго по-необясними.

4000-ен иска да излезе. Светулката премигва в знак на съгласие. Мравките дават по няколко парченца целулоза на ларвите, които биха могли да бъдат спасени, после тръгват да търсят изхода. Светулката ги следва. По-нататък трупове на войници термити отстъпват място на трупове на работнички, натоварени да се грижат за царицата. Някои все още държат в челюстите си яйца!

Архитектурата става все по-усъвършенствана. Коридорите с триъгълно сечение са покрити със знаци. Светулката променя цвета си и започва да излъчва синкава светлина. Сигурно е забелязала нещо. И наистина, от дъното на коридора се дочува пъхтене.

Тримата стигат пред нещо като светилище, охранявано от трима пазачи-великани. Всички са мъртви. Входът е задръстен от безжизнените тела на двадесетина дребни работнички. Мравките ги отместват, като си ги подават една на друга.

Разкрива се пещера с почти съвършена сферична форма: царското жилище на термитите. Оттук идва шумът.

Светулката излъчва ярко бяло сияние, осветяващо в средата на помещението някакъв чудноват плужек. Това е самата царица, карикатура на мравешка царица. Малката глава и рахитичният гръден кош преминават във фантастичен корем с дължина почти петдесет глави. Този хипертрофирал издатък е разтърсван на равни промеждутъци от спазми.

Малката глава се люшка от болка, издавайки звукови и обонятелни писъци. Труповете на работничките така плътно са запушили входа, че газът не е проникнал дотук. Ала царицата умира от липса на грижи.

Виж корема и! Малките растат вътре, а тя не може да ги роди без чужда помощ.

Светулката се качва на тавана и съвсем невинно разпръсква оранжева светлина, подобна на онази, която облива платната на Жорж дьо Ла Тур.

С дружните усилия на двете мравки яйцата започват да излизат от огромното туловище на родилката. Това е същински кран, откъдето изтича живот. Царицата изглежда облекчена, престава да пици.

Тя пита на първичен универсален обонятелен език кой я е спасил. Изненадана е от миризмата на мравки, която идентифицира. Да не би да са маскирани мравки?

Маскираните мравки са вид с изключителни дарби по органична химия. Едри черни насекоми, които живеят на североизток. Майсторски смесвайки сокове, прашец и слюнка, те умеят да създават по изкуствен път всякакви феромони: пропуски, пътепоказатели, за комуникация....

След като дестилират своята маскировка, те успяват да се промъкнат незабелязано в градовете на термитите. Тогава се отдават на грабежи и убийства, без никоя от техните жертви да може да ги разпознае!

Не, не сме маскирани мравки.

Царицата на термитите ги пита има ли оцелели от града и получава отрицателен отговор. Тя съобщава, че иска да бъде убита, за да се съкратят мъките ѝ. Но преди това ще направи едно разкритие.

Да, тя знае защо градът е бил унищожен. Неотдавна термитите открили източния край на света. Краят на планетата. Това е една черна, гладка страна, където всичко бива унищожавано.

Там обитават странни животни, много бързи и много свирепи. Те са пазачите на края на света. Вържени са с черни плочи, които премазват каквото им попадне. А сега използват и отровни газове!

Всичко това напомня отколешната амбиция на царица Би-стин-га да достигне края на света. Значи това се оказва възможно? Двете мравки слушат изумено.

До този момент са смятали, че Земята е необятна и че не може да се стигне до края ѝ. А тази термитска царица дава да се разбере, че краят на света е наблизил! И че се пази от чудовища... Нима мечтата на царица Би-стин-га е осъществима?

Цялата тази история им се струва толкова неправдоподобна, че не знаят с какъв въпрос да започнат.

Но защо тези „пазачи на края на света“ са дошли дотук? Да не би да искат да превземат Западните градове?

Дебелата царица не знае нищо повече. Сега желае да умре. Настоява за това. Не се е научила да спира сърцето си. Трябва да я убият.

И така, мравките обезглавяват царицата на термитите, след като тя им е посочила пътя към изхода. После изяждат няколко малки яйца и напускат величествения град, обречен занапред да бъде град-призрак. Пред входа оставят феромон, описващ драмата, разиграла се

на това място. Като изследователи на Федерацията те не бива да пренебрегват нито едно от своите задължения.

Светулката се сбогува с тях. Вероятно тя също се е заблудила в термитника, докато се е криела от дъжда. Сега навън времето е хубаво и тя ще подхване отново обичайните си занимания: да се храни, да излъчва светлина, за да примамва женските, да се размножава, да се храни, да излъчва светлина, за да примамва женските, да се размножава... Това е то животът на светулката!

Двамата насочват погледи и антени на изток. Оттук не се забелязва кой знае какво; ала въпреки това те знаят: краят на света не е далече. Той е там някъде.

СБЛЪСЪК НА ЦИВИЛИЗАЦИИТЕ:

Досегът на две цивилизации винаги представлява деликатен момент. Сред значимите въпроси, на които човешкият род трябва да даде отговор, е и отвличането на черни роби от Африка през XVIII век.

По-голямата част от народите, послужили за източник на роби, живеели във вътрешността, пръснати в равнините и горите. Никога не били виждали морето. Внезапно някой съседен цар без видима причина им обявявал война, след което, вместо да избие всички пленници, ги оковал и подкарвал към крайбрежието.

В края на това пътуване те откривали две необясними неща: 1) безкрайното море; 2) европейците с бяла кожа. Но докато морето, макар да не го били виждали, им било известно от приказките като страна на мъртвите, то белите за тях били направо извънземни: миризмата им била странна, цветът на кожата им бил странен, облеклото им било странно.

Мнозина умирали от страх, други, обезумели, скачали от корабите и били разкъсвани от акулите. За оцелелите изненадите следвали една подир друга. Какво виждали те? Например, че белите пият вино. И били сигурни, че това е кръв, кръвта на техните събрата.

56-а женска е прегладняла. Не само едно тяло, а цяло едно племе иска своята дажба калории. Как да изхрани стадото, което е приютила в утробата си? Накрая се решава и излиза от своето гнездо, влачи се неколкостотин глави разстояние и примъква три борови игли, които лакомо ближе и дъвче.

Това не е достатъчно. Би могла да отиде на лов, но вече няма сили. Рисува самата тя да послужи за плячка на някой от хилядите хищници, притаени наоколо. Затова се свива на дъното на своята дупка в очакване на смъртта.

Ала вместо това се появява едно яйце. Нейният първи хлипуканец! Едва го е усетила. Разтърсва схванатите си крайници и притиска с все сила корем. Трябва да се започне, инак всичко е свършено. Яйцето се търкулва. То е малко, тъмносиво, почти черно.

Ако го остави да се излюпи, ще се пръкне на бял свят едно мъртвородено. А освен това... не би могла да го изхрани до излюпването. Затова изяжда първото си отроче.

Веднага усеща прилив на енергия. Едно яйце по-малко в утробата, едно яйце повече в стомаха. Жертвата, която прави, ѝ дава сили да снесе второ яйце, все така тъмно на цвят и дребно като първото.

Тя го поглъща. Чувства се още по-бодра. Третото яйце е съвсем малко по-светло. Ала тя все пак го изяжда.

Едва на десетото царицата сменя стратегията. Яйцата ѝ са станали сиви и с големината на очните ѝ кълба. Хли-пу-ни снася три такива, изяжда едното и оставя живи другите две, като ги топли с тялото си.

Докато продължава да снася, двамата щастливци се превръщат в дълги ларви, върху чиито глави е застинала странна гримаса. Те започват да хленчат и да искат храна. Аритметиката се усложнява. От три снесени яйца на нея ѝ трябва едно, а другите две отиват за храна на ларвите.

Ето как при затворен цикъл може да се сътвори нещо от нищо. Когато една от ларвите е достатъчно пораснала, тя ѝ дава за храна друга ларва... Това е единственият начин да ѝ се доставят необходимите белтъчини, които ще я превърнат в истинска мравка.

Ала оцелялата ларва е все така гладна. Тя се гърчи, пищи. Гощавката с нейните посестрими не може да я засити. В края на краищата Хли-пу-ни изяжда този си пръв опит да отгледа дете.

Трябва да успее, трябва да успее — повтаря си тя. Мисли за 327-и мъжки и снася наведнъж пет много по-светли яйца. Поглъща две от тях и оставя останалите три да растат.

Така от детеубийство към детераждане животът се превръща в щафета. Три крачки напред, две крачки назад. Жестока гимнастика, която завършва с появата на първия прототип на истинска мравка.

Насекомото е дребно и по-скоро хилаво, защото е недохранено. Ала все пак успехът е налице: първият хлипуканец! Канибалската надпревара за съществуването на града вече е наполовина спечелена. Тази изродена работничка все пак може да се движи и да носи храна от околния свят: трупове на насекоми, зърна, листа, гъби... И тя прави точно това.

След като най-сетне се нахранва нормално, Хли-пу-ни започва да снася много по-светли и много по-твърди яйца. Здравите черупки пазят яйцата от студа. Ларвите са нелоши на ръст. Децата, излюпени от това ново поколение, са едри и силни. Те ще се превърнат в основа на населението на Хли-пу-кан.

Що се отнася до първата недъгава работничка, отхранила носачката, тя не след дълго е умъртвена и изядена от своите сестри. След което всички убийства, всички страдания, послужили за прелюдия към създаването на Града, са забравени.

Хли-пу-кан се е появил на бял свят.

КОМАР:

Комарът е насекомото, което най-охотно влиза в двубой с човека. На всеки от нас се е случвало да се окаже прав в леглото по пижама, с чехъл в ръка и вперен в белоснежния таван поглед.

Неразбиране. Защото това, което дразни, е дезинфекциращата слюнка на неговия хобот. Без тази слюнка всяко ухапване би могло да се инфектира. При това комарът грижливо избира мястото на убождането между две нервни окончания за болка!

По отношение на човека стратегията на комара е еволюирала. Той се е научил да бъде по-бърз, по-дискретен и по-чевръст при излитане. Става все по-трудно откриваем. Някои смелчаци от последното поколение без колебание се крият под възглавницата на своята жертва. Те са открили принципа от разказа на Едгар Алан По „Откраднатото писмо“: най-доброто скривалище е онова, което направило ще ни извади очите, защото човек винаги търси твърде далеч онова, което се намира съвсем близко.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Лея Огюста погледна към вече приготвените куфари. Утре щеше да се пренесе на улица Сибарит. Изглеждаше невероятно, но Едмон бе предвидил изчезването на Жонатан и беше написал в завещанието си: „Ако Жонатан умре или изчезне и ако сам не е направил завещание, бих желал моята майка Огюста Уелс да се настани в апартамента ми. Ако самата тя изчезне или откаже наследството, бих желал този имот да бъде наследен от Пиер Розенфелд; ако пък и той откаже да приеме или изчезне, тогава Жазон Бражел би могъл да се настани...“

Трябва да се признае, че в светлината на последните събития Едмон напълно основателно бе предвидил най-малко четирима наследници. Ала Огюста не беше суеверна и освен това си мислеше, че дори Едмон да беше мизантроп, той не е имал никаква причина да желае смъртта на своя племенник и на родната си майка. Жазон Бражел пък беше най-добрият му приятел!

Хрумна ѝ любопитна мисъл. Човек би казал, че Едмон се бе постарал да организира нещата така, все едно, че... всичко започва

след неговата смърт.

Дни наред вървят по посока на изгряващото слънце. Здравето на 4000-ен непрекъснато се влошава, ала старият войник продължава напред, без да се оплаква. Храбростта и любопитството му са по-силни от всякакви изпитания.

В края на един следобед, докато се катерят по дънера на лешников храст, внезапно се оказват обградени от червени мравки. Пак онези дошли от юг твари, които обичат да пътешестват. Издълженото им тяло е снабдено с отровно жило, най-малкото докосване на което, както е известно, предизвиква моментална смърт. Двете рижи мравки биха предпочели да са някъде другаде.

Ако не се броят неколцината изродени наемници, 103 683-и никога не е срещал червени във Великото Вън. Несъмнено си струва да бъдат проучени източните земи...

Шаване на антени. Червените мравки могат да разговарят на същия език като белоканците.

Нямате нужните феромонн-пропуски. Махайте се! Това е наша територия.

Рижите отговарят, че те само минават оттук и искат да достигнат източния край на света. Червените мравки се съвещават.

Познали са, че онези двамата са от Федерацията на рижите. Тя може и да е далече, но е могъща (64 града преди последното роене), а престижът на нейната армия се е разпространил отсам Западната река. По-добре е да не се дават поводи за конфликт. Неизбежно един ден червени, които и без това принадлежат към мигриращ вид, ще трябва да прекосят федералните територии на рижите.

Движението на антените постепенно става по-миролюбиво. Време е за обобщаване. Една червена изразява становището на групата:

Можете да прекарате нощта тук. Готови сме да ви покажем пътя за края на света и дори да ви придружим дотам. В замяна вие ще ни оставите някои от вашите феромони за разпознаване.

Сделката е честна. 103 683-и и 4000-ен знаят, че оставяйки свои феромони, те дават на червените безценен пропуск за огромните територии на Федерацията. Но нима биха могли да се пазарят при възможността да отидат до края на света и да се завърнат оттам?...

Домакините им ги отвеждат в лагера, разположен няколко клона по-нагоре. Той не им напомня нищо познато. Червените мравки, които се занимават с тъкане и шев, са построили своето временно гнездо, като са съшили краищата на три големи листа от леска. Единият лист служи за под, другите за странични стени.

103 683-и и 4000-ен наблюдават групата на тъкачките, бързаци да затворят „покрива“ преди падането на нощта. Те избират лесковия лист, който ще служи за таван. За да го съединят с останалите три, образуват жива стълба — десетки работнички, катерещи се една върху друга, докато построят пирамида, която да достигне листа таван.

Камарата се срутва на няколко пъти. Прекалено е високо.

Тогава червените променят подхода. Група работнички се покатерва на листа-таван, образувайки верига, която увисва от самия му край. Веригата се спуска все по-ниско и по-ниско, за да достигне живата стълба, намираща се отдолу. Разстоянието все още е голямо, затова на края на веригата се скупчват цял грозд червени.

Стъблото на листа се огъва и те почти успяват. Остават само няколко сантиметра отдясно. Мравките от веригата се залюляват като махало, за да смалят разстоянието. При всяко разклащане веригата се опъва, готова сякаш всеки момент да се скъса, ала това не става. Най-сетне челюстите на акробатите отгоре и отдолу се вкопчват: щрак!

Втора маневра: веригата се скъсява. Работничките по средата напускат строя, покатерват се по раменете на своите колеги и всички дърпат дружно, за да доближат двата листа. Листът таван малко по малко се спуска над селището, заслонявайки пода.

Кутията вече си има капак, но той трябва да се закрепи неподвижно. Стара червена мравка влиза в една от къщите и измъква оттам дебела ларва. Това е уредът за тъкане.

Краищата биват поставени един до друг и допрени. Сетне донасят прясно излюпената ларва. Клетницата тъкмо се е занимавала с направата на своя пашкул, ала няма да има възможност да продължи. Една работничка улавя нишка от това кълбо и започва да размотава. С малко слюнка залепя края ѝ за единия лист и подава пашкула на своята съседка.

Усетила, че ѝ изтеглят нишката, ларвата произвежда друга, за да я замести. Колкото повече я разголват и колкото по-студено ѝ става, толкова повече коприна отделя тя. Работничките се възползват от това.

Подават си живата совалка от челюсти на челюсти и никак не пестят влакното. Когато тяхната рожба умира от изтощение, взема друга. Само за изпълнението на тази задача са пожертвани дванадесет ларви.

Ето че затварят докрай другата страна на листа таван; сега селището прилича на зелена кутия с бели ръбове. 103 683-и, който се разхожда почти като у дома си, на няколко пъти забелязва черни мравки сред тълпата рижи. Накрая запитва:

Това наемници ли са?

Не, това са роби.

Макар червените мравки да не се славят като привърженици на робството... Накрая една от тях обяснява, че неотдавна срещнали цяла орда мравки-робовладелци, които отивали на запад, и разменили едно преносимо шито гнездо срещу яйца на черни мравки.

103 683-и не иска така лесно да остави на мира своя събеседник и го запитва дали тази среща не е завършила накрая със сбиване. Другият отговаря отрицателно: онези страшни мравки били вече сити, имали предостатъчно роби: освен това се боели от смъртоносното жило на червените. Черните мравки, излюпени от разменените яйца, получили миризми-пропуски като на своите стопани и им служели все едно са техни родители. А и откъде биха могли да знаят, че генетически са били предопределени да бъдат хищници, а не роби? За външния свят те знаят само това, което червените благоволят да им разкажат.

Не се ли боите, че може да се разбунтуват?

Е, имало наистина и такива опити. Общо взето, червените задушавали всеки бунт в зародиш, като елиминирали метежниците. Докато черните не знаели, че още като яйца са били откраднати от гнездото и че принадлежат към друг вид, не разполагали с реален повод за недоволство...

Нощта и студът се спускат над лешниковия храст. Предоставят едно ъгълче на двамата изследователи за зимния сън, който ще трае само една нощ.

* * *

Хли-пу-кан постепенно се разраства. Най-напред бива уреден Забраненият град. Той е разположен не в пън, а в някакъв странен предмет, заровен на това място; в действителност ръждясала консервена кутия, която навремето е съдържат три килограма плодово пюре — отпадък, произхождащ от съседното сиропиталище.

В този нов дворец Хли-пу-ни снася безспир, докато я тъпчат със захари, мазнини и витамини.

Първите ѝ дъщери са построили точно под Забранения град люпилня, отоплявана с гниещ хумус. Това е най-практичното решение, докато се чака изграждането на свода от клонки и на солариума, с което цялото строителство ще приключи.

Хли-пу-ни желае нейният град да разполага с всички известни технологии: гъбарници, мравки-цистерни, стада от листни въшки, укрепващ бръшлян, зали за ферментация на нектар, зала за производство на брашно от зърно, зали за наемниците, зала за шпионите, лаборатория по органична химия и тъй нататък.

Навсякъде цари суетня. Младата царица е успяла да предаде своя ентузиазъм и своите надежди. Тя не би се съгласила Хли-пу-кан да бъде обикновен град от Федерацията. Има амбицията да го превърне в преден пост, в авангард на мравешката цивилизация. Впрочем тя прелива от идеи.

Например в зоната на –12 стаж е открит подземен ручей. Според нея водата е един слабо проучен елемент. Трябва да се открие начин за придвижване по него.

Като начало един екип е натоварен да изучи насекомите, които обитават сладката вода: водомерки, циклопи, водни бълхи... Могат ли те да се използват за храна? Възможно ли е един ден да бъдат отглеждани в охранявани локви?

Първата ѝ известна реч е посветена на листните въшки:

Наближаваме период на военни смутове. Оръжията стават все по-съвършени. Не ще можем вечно да следваме надпреварата. Един ден ловът навън ще стане може би проблематичен. Дължни сме да мислим за най-лошото! Нашият град трябва да се разпростре колкото се може по-надълбоко. Трябва освен това да дадем предимство на отглеждането на листни въшки и на всякакви други източници на жизненоважните захари. Добитъкът ще бъде подслонен в обори на най-долните етажи...

Тридесет от нейните дъщери излизат навън и докарват две бременни листни въшки. Няколко часа по-късно разполагат със стотина малки, на които откъсват крилето. Настаняват това стадо в зародиш на –23 етаж, далеч от посегателствата на калинките, и им доставят в изобилие свежи листа и пълни със сок стръкчета.

Хли-пу-ни праща изследователи във всички посоки. Някои донасят спори от печурки, които после засаждат в гъбарници. Жадната за открития царица дори решава да осъществи мечтата на своята майка: тя засажда един ред семена от месоядни растения по източната граница. Надява се по този начин да забави възможно нападение от страна на термитите с тяхното тайно оръжие.

Тя съвсем не е забравила загадката на тайното оръжие, убийството на принц 327-и и резервите от храни, скрити под гранита.

Провожда група посланици по посока на Бел-о-кан. Официално те трябва да съобщят на царицата-майка за изграждането на шестдесет и петия град и за неговото присъединяване към Федерацията. Ала в действителност задачата им е да продължат разследването на –50 етаж в Бел-о-кан.

Звънецът отекна тъкмо в момента, когато леля Огюста забождаше на сивата стена драгоценните си черно-бели фотографии. Тя провери дали предпазната верига е сложена и откря вратата.

Пред нея стоеше спретнато облечен господин на средна възраст; дори по реверите на сакото му не се виждаха следи от пърхут.

— Добър ден, госпожо Уелс. Позволете ми да се представя: професор Лъдюк, колега на вашия син Едмон. Ще започна без заобикалки. Известно ми е, че вашият внук и вашият правнук са изчезнали в мазето. Освен това там са се изгубили осем пожарникари, шестима жандарми и двама полицаи. И въпреки всичко, госпожо... аз бих желал да сляза там.

На Огюста се стори, че не е чула добре. Тя усили докрай слуховия си апарат.

— Вие да не сте професор Розенфелд?

— Не. Лъдюк. Професор Лъдюк. Виждам, че сте чували за Розенфелд. Ние с Розенфелд и Едмон сме ентомолози. Имаме една и съща специалност: изучаването на мравките. Ала Едмон бе този, който взе сериозна преднина пред останалите. Ще бъде жалко, ако

човечеството не се възползва от неговите открития... Бих искал да сляза във вашето мазе.

Когато човек недочува, в замяна на това става твърде наблюдателен. Тя огледа ушите на въпросния Льодюк.

Една от особеностите на човешкото същество е, че то запазва формата на своето най-далечно минало; в това отношение ухото изобразява зародиша. Меката част представлява главата, извивката на ушната мида следва формата на гръбначния стълб и така нататък. Зародишът на въпросния Льодюк бе доста хилав, а Огюста никак не харесваше хилави зародиши.

— И какво се надявате да откриете в това мазе?

— Една книга. Енциклопедия, в която той редовно вписваше резултатите от всичките си изследвания. Едмон беше потаен човек. Сигурно я е скрил долу, като е поставил капани, за да унищожи или прогони невежите. Само че аз съм посветен поначало, а един посветен...

— ...може като нищо да загине! — довърши Огюста.

— Дайте ми възможност.

— Влезте, господин...

— Льодюк, професор Лоран Льодюк от лаборатория 352-ра на CNRS.

Тя го поведе към зазиданата от полицията-врата на мазето. Отгоре имаше надпис с големи червени букви:

**НИКОЙ НИКОГА ДА НЕ СЛИЗА В ТОВА ПРОКЪЛНАТО
МАЗЕ!!!**

Тя кимна с глава нататък.

— Знаете ли какво разправят обитателите на тази сграда, господин Льодюк? Разправят, че това било вход към пъкъла. Разправят, че тази къща е хищна и изяжда човеците, които се пъкнат в гърлото й... Някои дори искат всичко да бъде запечатано с бетон.

Тя го изгледа отгоре до долу.

— Не се ли боите да умрете, господин Льодюк?

— Напротив, боя се — усмихна се лукаво той. — Боя се да не си умра глупак, без да съм научил какво има на дъното на това мазе.

Вече няколко дни, откакто 103 683-и и 4000-ен са напуснали гнездото на червените тъкачки. Двама войници с остри жила ги придружават. Те дълго са крачили заедно по пътеки, където едва се долавят следи от феромони-пътепоказатели. Хиляди глави разстояние ги делят вече от гнездото, същото от лескови листа. Срещнали са всякакви екзотични животни, на които не знаят дори имената. От предпазливост отбягват всяко едно от тях.

Когато се спусне нощ, те копаят колкото се може по-дълбоко земята, сетне се сгущват, радвайки се на топлината и закрилата, с които ги дарява майката-планета.

Днес двете червени ги отвеждат до върха на една могила.

Много ли остава още до края на света?

Намира се в тази посока.

От възвишението на изток, докдето стига погледът, пред рижите се открива безкрайно пространство, обрасло с мрачни храсталаци. Червените напомнят, че тяхната мисия приключва и няма да ги следват по-нататък. Има места, където техните миризми не ще бъдат посрещнати добре.

Белоканците трябва да продължат право напред до нивята на мравките-жетварки. Те обитават постоянно по онези краища и без съмнение ще съумеят да ги упътят.

Преди да се разделят със своите водачи, рижите им дават от скъпоценните феромони за разпознаване на Федерацията — уговорената предварително цена на пътуването. После двамата превалят хребета и се запътват към нивите, обработвани от прочутите мравки-жетварки.

СКЕЛЕТ:

По-добре ли е скелетът на бъде вътре в тялото или извън него?

Когато скелетът е отвън, той образува защитна броня. Плътта е запазена от външните заплахи, но става мека, почти течна. И когато някое острие успее да пробие черупката, пораженията са непоправими.

Когато скелетът образува тънък твърд прът вътре в пулсиращата плът, тя е изложена на всякакви агресии. Раните са многобройни и постоянни. Ала тъкмо тази привидна уязвимост кара мускулите да стават корави, а тъканите да оказват съпротива. Плътта еволюира.

Виждал съм човеци, изковали благодарение на ума си своего рода „интелектуални“ черупки, които да ги предпазват от негодите. На вид те са по-здрави от останалите. Тази категория хора казват „не ми пука“ и се надсмиват над всичко. Ала когато някоя неприятност пробие черупката им, пораженията са страшни.

Виждал съм човеци да страдат от най-дребната неприятност, от най-незначителната болка, но техният ум не се затваря поради този факт, те остават чувствителни към всичко и научават по нещо от всяка агресия.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Робовладелците нападат!

Паника в Хли-пу-кан. Изнемощели разузнавачи донасят новината в младия град.

Робовладелците! Робовладелците!

Страшната им слава се движи пред тях. Както някои мравки са развили с предимство други дейности — животновъдство, трупане на запаси, отглеждане на гъби или химия, — така робовладелците са се специализирали единствено във военната област.

Те умеят само да воюват, но са постигнали съвършенство. Цялото им тяло е пригодно за това. Най-дребното им съчленение завършва със закривено острие, хитинът на скелета им е два пъти по-дебел от този на рижите мравки. Тясната им глава с правилна триъгълна форма се изплъзва от ноктите на противника. Челюстите им, подобни на обърнати слонски бивни, са като извити саби, които те използват с опасно умение.

Що се отнася до робовладелските им нрави, те са естествено следствие от прекалената им специализация. Дори в един момент видът едва не е изчезнал поради собствената си жажда за могъщество. Резултатът от непрестанните войни е, че те не умеят да строят гнезда, да отглеждат матки и дори... да се хранят. Техните челюсти-саби, тъй ефикасни в битката, са негодни да поемат храната. Ала колкото и войнствени да са, робовладелците не са глупави. Бидейки неспособни да изпълняват необходимите за тяхното оцеляване домакински дейности... те намират кой да се грижи за това вместо тях.

Робовладелците нападат най-често малките и средни гнезда на черните, белите или жълтите мравки — все видове, които не притежават нито жило, нито жлеза с киселина. Отначало обграждат желаното селище. Щом обсадените открият, че всички излезли навън работнички са избити, те решават да запушат изходите. Това е моментът, който робовладелците избират за първата атака. Те лесно преодоляват съпротивата, правят пробиви в отбраната на града и сеят паника из коридорите.

На този именно етап от битката ужасените работнички се опитват да измъкнат яйцата на безопасно място. Робовладелците са предвидили този ход. Те блокират всички изходи и принуждават работничките да изоставят скъпоценния си товар. Убиват само онези, които отказват да се подчинят; при мравките никога не се убива без причина.

В края на битката робовладелците завладяват гнездото, принуждават оцелелите работнички да върнат яйцата на мястото им и да продължат да се грижат за тях. Когато какавидите се излюпят, те биват възпитавани да обслужват нашествениците и тъй като нямат никакъв спомен за миналото, смятат, че е напълно справедливо и нормално да се подчиняват на тези едри мравки.

По време на нападенията старите роби остават назад, скрити сред тревите в очакване техните господари да разчистят терена. Щом битката бъде спечелена, като добри домакини те се настаняват на новото място, смесват старата плячка от яйца с новата, обучават пленничките и тяхното потомство. Така поколенията заложници се наслаждат по време на грабителските експедиции на господарите.

Общо взето, са необходими трима роби, за да обслужват всеки завоевател. Единият да го храни (те могат да поглъщат само смлени

храни, които им се пъхат направо в гърлото); другият да го мие (слюнчените им жлези са закърнели); третият да почиства изпражненията, които в противен случай полепват по бронята им и я разяждат.

Най-лошото, което би могло да се случи на тези съвършени войници, е, разбира се, да бъдат изоставени от техните слуги. В такъв случай те бързешком напускат присвоеното гнездо и тръгват да търсят нов град, който да завладеят. Ако не успеят да направят това до падането на нощта, могат да умрат от глад и студ. Възможно най-нелепата смърт за тези великолепни войни.

Хли-пу-ни е чувала най-различни легенди за робовладелците. Говори се, че вече имало въстания и че тъй като робите добре познавали своите господари, не винаги бивали победени. Разправя се освен това, че някои робовладелци колекционирали мравешки яйца, за да имат на разположение слуги е всякакъв ръст и от всички видове.

Тя си представя зала, пълна с яйца с всевъзможни големини и цветове. И под всяка бяла обвивка... специфична мравешка култура, готова да се пробуди в услуга на тези примитивни грубияни.

Царицата се откъсва от мъчителните размишления. Преди всичко трябва да се даде отпор. Ордата на робовладелците е била забелязана на изток. Хлипуканските разузнавачи и шпиони уверяват, че е съставена от четиристотин до петстотин хиляди войници. Преодолели са реката през подземния ход при Сатей. Изглеждали „раздразнени“, защото се наложило да изоставят походното гнездо от съшити листа при преминаването на тунела. Следователно не разполагат вече с подслон и ако не превземат Хли-пу-кан, ще се наложи да прекарат нощта на открито!

Младата царица се опитва да разсъждава колкото се може спокойно: Щом са били толкова доволни от съшитото от листа походно гнездо, защо се е наложило да преминават реката? Ала тя знае отговора.

Робовладелците изпитват колкото ожесточена, толкова и необяснима омраза към градовете. За тях всеки град представлява опасност и предизвикателство. А робовладелците знаят, че на този бряг има стотици мравешки градове, един от друг по-богати и изтънчени.

За нещастие Хли-пу-кан не е готов да посрещне подобно нападение. Разбира се, от няколко дни градът прелива от над един милион обитатели; на източната граница, разбира се, се издига стената от месоядни растения... Ала това в никакъв случай няма да бъде достатъчно. Хли-пу-ни знае, че градът е твърде млад и му липсва боен опит. Освен това все още няма вести от посланиците, изпратени в Бело-кан да потвърдят принадлежността към Федерацията. Така че не може да разчита на солидарност от страна на съседните градове. Дори Гуайей-Тиолот отстои на няколко хиляди глави разстояние и не е възможно да бъдат предупредени неговите обитатели...

Как би постъпила Майката при подобно положение? Хли-пу-ни решава да събере някои от най-добрите си ловци (те все още не са имали случай да се проявят като войни) за осъществяването на абсолютна комуникация. Спешно трябва да се изработи някаква стратегия.

Събранието в Забранения град все още продължава, когато часовете, поставени по клоните на храста, надвесващ се над Хли-пу-кан, съобщават, че се усещат миризмите на настъпваща войска.

Всички се приготвят. Не е набелязана никаква стратегия. Ще импровизират. Бойната тревога е дадена, легионите криво-ляво се събират (те все още не са усвоили бойния опит, придобит на такава висока цена по време на войната срещу джуджетата). В действителност повечето войници възлагат всичките си надежди на стената от месоядни растения.

В МАЛИ:

В Мали догоните смятат, че по време на първородния брак между Небето и Земята половият орган на Земята представлявал мравуняк.

Когато произлезлият от това съвокупление свят бил окончателно завършен, вулвата се превърнала в уста, от която излезли словото и това, което му служи за материална опора — тъкаческата техника, предадена от мравките на хората.

Чак до наши дни ритуалите за плодородие остават свързани с мравката. Безплодните жени сядат върху мравуняци, за да се помолят на бог Амма да ги дари с плодовитост.

Ала мравките направили за хората и още нещо — показали им как да строят къщите си. И най-сетне им посочили местонахождението на изворите. Защото догоните установили, че за да намерят вода, трябва да копаят под мравуняците.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Скакалци започват да скачат във всички посоки. Това е сигнал. Мравките с най-силно зрение вече съзират непосредствено зад тях облак прах.

Колкото и да се говори за робовладелците, съвсем друго нещо е да ги видиш как атакуват. Те нямат кавалерия, те самите са кавалерия. Цялото им тяло е гъвкаво и силно, краката им са дебели и мускулести, малката им заострена глава завършва с подвижни рога, които всъщност са челюстите.

Притежават такава аеродинамика, че не се чува никакво свистене, когато порят с чело въздуха, носени от бързите си крака.

При преминаването им тревата поляга, земята трепери, пясъкът се вълнува, феромоните, отделяни от насочените им напред антени, са толкова лютивни, че напомнят крясъци.

Дали да се затворят вътре и да приемат обсадата, или да излязат да се бият? Хли-пу-ни се колебае, бои се и не смее да предложи каквото и да било. При това положение, естествено, рижите войници постъпват точно така, както не трябва. Разделят се. Половината излиза да посрещне врага на открито; другата половина остава скрита в Града като резерв и за даване на отпор в случай на обсада.

Хли-пу-ни опитва да си припомни Войната на маковете, единствената, на която е станала свидетел. Струва ѝ се, че именно артилерията е нанесла най-големи загуби на противниковите войски.

Тя веднага нарежда най-отпред да бъдат разположени три реда артилеристи.

В този момент легионите на робовладелците се втурват към стената от месоядни растения. Хищниците се навеждат, усетили близостта на топла плът. Ала те са прекалено бавни и всички противникови войни преминават, преди някоя мухоловка да е успяла да сграбчи когото и да било.

Майката се е излъгала!

Малко преди да поеме първия щурм, предната хлипуканска линия изстрелва напосоки залп, който поваля не повече от двадесетина нападатели. Втората линия дори не успява да заеме позиция, артилеристите са сграбчени за гърлото и обезглавени, без да успеят да изпратят капчица киселина.

Специалитетът на робовладелците е да нанасят удар само в главата. И го правят твърде умело. Черепите на младите хлипуканци се разхвърчават. Обезглавените тела понякога продължават да се бият слепешката или пък се спускат да бягат, хвърляйки в ужас оцелелите.

След дванадесет минути от войската на рижите не е останало почти нищо. Другата половина от тяхната армия запушва всички изходи. Тъй като Хли-пу-кан все още няма купол, на повърхността се виждат само десетина малки кратера, оградени от раздробен чакъл.

Всички са стъписани. Толкова усилия за построяването на модерен град, а ето че той се оказва във властта на шайка варвари, толкова първобитни, че дори не могат да се хранят сами!

Хли-пу-ни напразно умножава АК, не вижда как би могла да им се противопостави. Камъните, с които са затиснати изходите, ще издържат в най-добрия случай няколко секунди. Що се отнася до сражението из коридорите, то за него хлипуканците са подготвени не по-добре, отколкото за сражението на открито.

Отвън последните ризи войници се бият като лъвове. Някои са сполучили да отстъпят, но повечето са видели как изходите се запушват буквално зад гърбовете им. За тях всичко е изгубено. Въпреки това те продължават съпротивата с двойно по-голям хъс, тъй като бездруго са обречени и смятат, че колкото по-дълго задържат противника, толкова по-здраво ще бъдат барикадирани изходите.

Последният хлипуканец бива обезглавен и тялото му по рефлекс препречва един изход, като впива в него нокти — нелеп щит.

Вътре в Хли-пу-кан всички са в очакване.

Очакват робовладелците с мрачно примирение. В края на краищата чистата физическа сила притежава ефикасност, която никоя технология все още не е надминала...

Ала робовладелците не нападат. Подобно на Ханибал пред стените на Рим, те се колебаят на крачка от победата. Всичко това им се струва прекалено лесно. Вероятно има някаква клопка. Тяхната слава на убийци се носи навсякъде, но рижите са не по-малко известни. В лагера на робовладелците знаят за тяхното умение да поставят хитри капани. Разправя се, че се съюзявали с всякакви наемници, които изниквали в най-неочаквания момент. Твърди се още, че дресирани свирепи зверове и произвеждали тайни оръжия, които предизвиквали непоносими болки. Освен това робовладелците се чувстват твърде уютно на открито и ненавиждат да бъдат оградени със стени.

Ето защо те не разбиват барикадите, които преграждат всички изходи. Чакат. Имат предостатъчно време. Така или иначе, нощта ще настъпи чак след петнадесетина часа.

В мравуняка цари изумление. Защо не атакуват? Поведението им никак не се харесва на Хли-пу-ни. Тревожи я това, че противникът се опитва „да излезе извън нейния начин на мислене“, при положение че това изобщо не му е необходимо, тъй като има надмощие. Някои от рожбите й плахо подсказват, че може би се опитват да ги изтощят с глад. Подобна възможност може само да окуражи рижите: благодарение на подземните обори, гъбарниците, хамбарите с брашно от житни зърна, пълните с нектар мравки-резервоари те са в състояние да издържат двумесечна обсада.

Ала Хли-пу-ни не вярва да има обсада. Онези отгоре се нуждаят от гнездо за през нощта. Тя си припомня прочутата мисъл на Майката: Ако противникът е по-силен от теб, действай така, че да излезеш извън неговия начин на мислене. Действително срещу тези грубияни върховите технологии са единственото спасение.

Петстотинте хиляди хлипуканци извършват АК. Най-сетне разговорът става интересен. Една дребна работничка излъчва:

Грешката ни е в това, че се опитахме да подражаваме на бойната техника, използвана от нашите по-големи братя в Бел-о-кан. Не бива да

копираме, а да измисляме собствени решения за собствените си проблеми.

Веднага след предаването на този феромон умовете се отприщват и решението бива взето незабавно. И тогава всички се захващат за работа.

ЕНИЧАР:

През XIV век султан Мурад I създаде особен армейски корпус, наречен еничарски (от турски „йени чери“ — „нова войска“). Еничарските части се отличавали по това, че били съставени изцяло от сираци. Когато плячкосвали някое арменско или славянско село, турците прибирали невръстни деца и ги затваряли в специално военно училище, където те били напълно откъснати от света. Обучавани единствено във военно изкуство, тези деца се превърнали в най-добрите войници на Отоманската империя и безогледно съсипвали дори селищата, където живеели собствените им семейства. На еничарите никога не им идвало наум да се опълчат срещу своите похитители на страната на близките си. Ала понеже тяхната мощ непрекъснато нараствала, в края на краищата през 1826 година разтревоженият султан Махмуд II заповядал да ги избият и да изгорят училището им.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Професор Лъодюк бе домъкнал два огромни сандъка. От единия той измъкна удивителен модел бензинов чук за къртене. Веднага се зае да пробива иззиданата от полицаите стена, докато направи кръгъл отвор, през който можеше да се мине.

Когато шумът престана, леля Огюста му предложи чай от върбинка, но Лъодюк отказа под предлог, че имало опасност да му се

наложи да уринира често. Той отиде до другия сандък и извади от него пълно спелеоложко снаряжение.

— Смятат ли, че е чак толкова дълбоко?

— Ако бъда откровен, любезна госпожо, преди да дойда, направих проучване относно тази сграда. През Възраждането тя е била обитавана от протестантски учени, които построили таен ход. Почти сигурен съм, че той води до гората Фонтенбло. По него тези протестанти са се спасявали от преследвачите си.

— Но ако слезлите долу хора са попаднали в гората, не разбирам защо не се появиха повече. Там са моят син, моят внук... снаха ми... плюс десетина пожарникари и жандарми, все хора, които нямат никаква причина да се крият. Те имат семейства, приятели. Не са протестанти и Религиозните войни отдавна са приключили.

— Толкова ли сте убедена, госпожо? Той я погледна някак особено.

— Днес религиите имат други имена, претендират да са философии или... науки. Но си остават все така догматични.

Той отиде в съседната стая, за да облече спелеоложкия костюм. Когато се появи отново, препъвайки се в различните приспособления, с ярко червена каска с челна лампа на главата, Огюста едва се сдържа да не прихне.

Ала Лъодюк продължи невъзмутимо разговора.

— След протестантите това жилище е било обитавано от всевъзможни секти. Някои изпълнявали стари езически ритуали, други обожествявали лука, черната ряпа и знам ли още какво?

— Лукът и черната ряпа са много полезни за здравето. Това, че ги обожествяват, е разбираемо. Няма нищо по-важно от здравето... Вижте мен, аз съм глуха, скоро ще грохна и всеки ден умирам по малко.

Той се опита да я успокои.

— Хайде, не бъдете такава песимистка, все още изглеждате твърде добре.

— В такъв случай колко години ми давате?

— Знам ли... шестдесет, седемдесет.

— Сто години, господине! Навърших сто години преди една седмица и цялото тяло ме боли, с всеки изминал ден животът ми тежи все повече, особено след като загубих всички скъпи за мен същества.

— Разбирам, госпожо, старостта е горчиво изпитание.

— Вие много ли подобни клишета знаете?

— Но, госпожо...

— Хайде, слизайте по-бързо. Ако до утре не се върнете, ще се обадя в полицията и те ще изидат такава дебела стена, че на никого няма да му хрумне да я разбива...

Разяждан непрестанно от ларвите на ихневмона, 4000-ен не може да заспи дори през най-студените нощи.

Затова той спокойно очаква смъртта, като се отдава със страст на всевъзможни, едно от друго по-рисковани начинания, които при различни обстоятелства не би се осмелил да предприеме. Например да открие края на света.

Двамата все още са на път за нивята на жетварките. 103 683-и използва прехода, за да си припомни някои уроци на своите гледачки. Те му бяха обяснили, че Земята представлява куб, при това живот има само на горната му страна.

Какво ли ще види, когато стигне края на света, до самия ръб? Може би вода? Или празното пространство на едно друго небе? Заедно със своя спътник той ще узнае повече от всички изследователи, от всички рижи мравки от сътворението на света до днес!

Под учудения поглед на 4000-ен крачките на 103 683-и внезапно придобиват необикновена решителност.

* * *

Когато по средата на следобеда робовладелците най-сетне се решават да щурмуват изходите, те са изненадани, че не срещат никаква съпротива. При това знаят със сигурност, че не са унищожили цялата войска на рижите, дори като се вземат предвид малките размери на града. Затова по-внимателно...

Предпазливостта им се засилва от факта, че са привикнали да живеят на открито и че на светло зрението им е прекрасно, докато в тези подземия са напълно слепи. Рижите безполови също не виждат, но те поне са свикнали да се придвижват сред мрака на тунелите.

Робовладелците нахлуват в Забранения град. Навсякъде е пусто. По земята дори лежат непокътнати купища храна! Те се спускат още по-надолу; хамбарите са пълни, няма съмнение, че съвсем доскоро залите са гъмжали от народ.

На –5 етаж откриват свежи феромони. Опитват се да разгадаят водените там разговори, ала рижите са оставили клонче мащерка, чието ухание задушавя всички миризми.

Етаж –6. Никак не им е приятно да се чувстват затворени под земята. В този град е толкова тъмно! Как е възможно мравки да прекарват времето си в това затънтено и мрачно като смъртта пространство?

На –8 етаж улавят още по-свежи феромони. Ускоряват крачка. Няма съмнение, че рижите не са далече.

На –10 етаж изненадват група работнички, които носят яйца. При вида на нашествениците те се разбягват. Значи такава била работата! Най-сетне проумяват — цялото население на града се е спуснало в най-ниските етажи с надеждата да спаси скъпоценното потомство.

Тъй като всичко се навързва, робовладелците изоставят всякаква предпазливост и се устремяват, надавайки из коридорите любимия си феромон-боен вик. Хлипуканските работнички не успяват да им избягат и вече са на –13 етаж.

Внезапно носачките на яйца изчезват по съвсем необясним начин. А коридорите, по които са минали, водят до просторна зала, чийто под е покрит с локви нектар. Робовладелците инстинктивно се ттурват да ближат ценната течност, която инак ще попие в земята.

Отзад се тълпят други войни, но залата наистина е грамадна и в нея има много място, а също така и локви нектар за всички. Колко е вкусно, каква сладост! Няма съмнение, че това е една от техните зали е мравки-резервоари, за които един от робовладелците е чувал: някаква уж модерна техника, която принуждава клетата работничка да прекара целия си живот надолу с главата и с издут корем.

Още един повод да се подиграят на гражданите, докато се тълчат с нектар. Ала внезапно една подробност привлича вниманието на някакъв войник. Не е ли странно такава голяма зала да има само един вход...

Той няма време за размисъл. Рижите вече са свършили с дълбаенето. От тавана бликва силна струя вода. Робовладелците се

опитват да се измъкнат по коридора, само че този път той е запушен от огромна канара. Равнището на водата се покачва. Онези, които не са били зашеметени от пороя, се борят с всички сили.

Идеята принадлежи на рижата работничка, която бе заявила, че не бива да се подражава на по-старите. След това бе задала въпроса: Каква особеност притежава нашият град? Един и същ феромон вместо отговор: Подземният ручей на –12 етаж!

Тогава се бяха заели да отклонят течението и да издълбаят канал, покривайки земята с мазни листа. Останалото бе свързано по-скоро с техниката на водоемите. Бяха изградили огромен резервоар с вода в едно от помещенията, после бяха пробили по средата отвор с помощта на клонка. Най-трудно бе, разбира се, да се придържа клонката над повърхността на водата. Този подвиг бе извършен от увиснали на тавана мравки.

Отдолу робовладелците се мятат и ръкомахат. Повечето вече са се издавили, но когато цялото количество вода се излива в долната зала, равнището ѝ се покачва дотолкова, че някои успяват да се измъкнат през отвора в тавана. Рижите ги избиват без мъка с изстрели мравчена киселина.

Един час по-късно в супата от робовладелци не се забелязва никакво движение. Царица Хли-пу-ни е удържала победа. Тогава тя излъчва първата си историческа сентенция: Колкото по-високо е препятствието, толкова повече то ни кара да надминаваме себе си!

Глухо равномерно почукване накара Огюста да отиде в кухнята точно в момента, когато професор Лъодюк се измъкваше през отвора в стената, гърчейки се. Чудно нещо, бяха изминали цели двадесет и четири часа! Веднъж да се отнася за антипатичен човек, чието изчезване ѝ е безразлично, и той да вземе да се върне!

Спелеоложкият му комбинезон беше раздран, но инак беше невредим. По изражението му веднага ставаше ясно, че се връща с празни ръце.

— Е, и?

— Е, и какво?

— Открихте ли ги?

— Не...

Огюста се вълнуваше. За пръв път някой се връщаше от тази дупка жив и без да се е побъркал. Значи беше възможно човек да остане читав след подобно приключение!

— Но в края на краищата какво има там долу? Наистина ли се излиза з гората Фонтенбло, както вие мислехте?

Той разкопча каската си.

— Дайте ми най-напред нещо за пиене, ако обичате. Изразходвах всичките си хранителни запаси, а вода не съм пил от вчера на обяд.

Тя му каля горещ върбинков чай от термоса.

— Да ви кажа ли какво има наистина? Има вита стълба, която се спуска неколкостотин метра право надолу. Има врата. Коридор с червеникави отражения, натъпкан е плъхове, а на самото дъно стена, която сигурно е построена от вашия внук Жонатан. Много здрава стена — опитах да я пробия с чука, не без резултат. Вероятно се завърта или отмества, защото има система от бутони с азбучен код.

— Бутони с азбучен код ли?

— Да. Трябва да се набере нужната дума, която е отговор на един въпрос.

— Какъв въпрос?

— Как да се направят четири равнострани триъгълника с шест кибритени клечки?

Огюста не можа да се сдържи и избухна в смях. Това жестоко засегна учения.

— Вие знаете отговора!

Между две изхълцвания тя смогна да произнесе:

— Не! Ами, не! Не зная отговора! Но въпросът ми е известен!

Продължаваше все така да се смее. Професор Лъодюк промърмори:

— Цели часове си блъсках главата. Разбира се, резултат може да се постигне с вписани триъгълници, само че не са равнострани.

Той подреждаше инвентара си.

— Ако нямате нищо против, ще отида да попитам един мой приятел математик и ще се върна.

— Не!

— Какво не?

— Имахте право да опитате щастието си веднъж. Само веднъж. Щом не ви се е усмихнало, отгук насетне е твърде късно. Бъдете така

добър да махнете тези сандъци от къщата ми. Сбогом, господине!

Тя дори не му повика такси. Неприязънта ѝ се бе оказала по-силна. От този човек лъхаше нещо, което никак не ѝ се нравеше.

Огюста седна в кухнята пред пробитата стена. Имаше известен напредък. Тя реши да телефонира на Жазон Бражел и на онзи господин Розенфелд. Наумила си беше да се позабавлява, преди да умре.

ЧОВЕШКИ ФЕРОМОН:

Подобно на насекомите, които разговарят с помощта на миризми, човекът също разполага с обонятелен език и на него дискретно обменя информация със себеподобните си.

Тъй като не притежаваме излъчващи антени, ние отделяме феромони от мишниците, гърдите, окосмените участъци на кожата, гениталиите.

Тази послания биват възприемани несъзнателно, но това не ги прави по-малко действени. Човек притежава петдесет милиона нервни окончания за мирис; петдесет милиона клетки, способни да идентифицират хиляди миризми, докато нашият език различава само четири вкуса.

По какъв начин използваме ние това средство за комуникация?

Най-напред като сексуален стимул. Мъжкият при човека лесно може да бъде привлечен от женската само защото му харесват естествените и ухания (впрочем твърде често прикрити от изкуствени парфюми!). По същия начин той би могъл да бъде отблъснат от друга женска, чиито феромони не му „говорят“.

Процесът е доста деликатен. Двете същества дори няма да подозират за проведения между тях обонятелен диалог. Ще кажат само, че „любовта е сляпа“.

Влиянието на човешките феромони може да се прояви и в отношенията на агресия. Също както при кучетата — човекът, уловил обонятелното послание

„страх“ на своя противник, изпитва естествено желание да го нападне.

Най-сетне едно от най-впечатляващите последствия от действието на човешките феромони несъмнено е синхронизацията на менструалните цикли. Действително е установено, че когато няколко жени живеят заедно, те излъчват миризми, които регулират техния организъм така, че менструацията при всички тях започва едновременно.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Двамата забелязват първите жетварки посред жълтналите се нивя. Всъщност по-правилно би било да се говори за дърварки: житните растения са толкова по-големи от тях, че трябва да прерязват стъблото в основата, за да повалят хранителните зърна.

Освен събирането на зърната, основно тяхно занимание е да премахват всички други растения, които никнат покрай културите. За целта използват произведен от самите тях хербицид: индолацетилова киселина, която те разпръскват от една коремна жлеза.

Жетварките почти не удостояват с внимание 103 683-и и 4000-ен при пристигането им. Те никога не са виждали рижи мравки и за тях тези две насекоми са в най-добрия случай избягали роби или мравки, тръгнали да търсят секрет от ломекуза. С една дума, скитници или пък наркомани.

Една от жетварките все пак разпознава молекула с миризмите на червените мравки. Заедно с още една работничка тя оставя работата си и се приближава.

Срещали ли сте червени мравки? Къде са те?

По време на разговора белоканците научават, че преди няколко седмици червените нападнали гнездото на жетварките. Избили с отровното си жило повече от сто работнички и полови, след което отмъкнали всички запаси от житно брашно. При завръщането си от един поход на юг, в търсене на нови зърна, войската на жетварките могла само да установи щетите.

Рижите признават, че са се срещали с червени. Показват посоката, в която биха могли да бъдат открити. Започват да им задават въпроси и те разказват цялата си одисея.

Значи искате да стигнете до края на света?

Двамата потвърждават. Тогава другите отделят феромони звънък смях. Защо ли прихват така? Нима края на света не съществува?

Напротив, съществува и вие сте го достигнали! Освен с жътвата ние се занимаваме и с опити да преминем отвъд края на света.

Жетварките предлагат да отведат още на другия ден двамата „туристи“ до това метафизично място. Вечерта преминава в разговори сред уюта на малкото гнездо, което жетварките са издълбали в кората на един бук.

Ами пазачите на края на света? — пита 103 683-и.

Не се притеснявайте, скоро ще ги видите.

Вярно ли е, че притежавали някакво оръжие, способно да смаже наведнъж цяла армия?

Жетварките са учудени, че чужденците знаят такива подробности.

Напълно вярно.

103 683-и най-сетне ще открие решението на загадката на тайното оръжие!

През тази нощ му се присънва сън. Вижда Земята как свършва под прав ъгъл, а също отвесна стена от вода, която облива Небето, и сини мравки, измъкващи се от тази водна стена с разрушителни акациеви клонки в челюстите. Достатъчно е крайчецът на тези вълшебни клони да докосне каквото и да било, и то мигом се разпада.

4

КРАЯТ НА ПЪТЯ

Целия ден Огюста прекара пред шестте кибритени клечки. Тя бе разбрала, че стената представлява по-скоро психологическа, отколкото действителна преграда. Прословутото „Трябва да се мисли различно!“ на Едмон... Нямаше никакво съмнение, че синът ѝ бе открил нещо и го криеше с помощта на своя ум.

Спомни си гнездата, които той си правеше като малък, неговите „скривалища“. Може би защото му ги бяха разрушили до едно, той бе решил да си изгради недостъпно убежище, място, където никой никога да не го тревожи. Нещо като вътрешно убежище, което да му дари външен покой... и да го направи невидим.

Огюста пропъди вцепенението, което беше започнало да я обзема. Изплува споменът за нейната собствена младост. Когато беше съвсем малка, през една зимна нощ, бе разбрала, че могат да съществуват числа под нулата...

3, 2, 1, 0 и след това -1, -2, -3... Числа наопаки! Все едно, че ръкавицата на числата се обръща с подплатата навън. Значи нулата не беше нито край, нито началото на всичко. Отвъд съществуваше цял един необятен свят. Като че някой бе взривил стената на „нулата“.

Вероятно е била на седем или на осем години, ала нейното откритие толкова я бе развълнувало, че не можа да заспи цяла нощ.

Числата наопаки... Това бе разтваряне към едно друго измерение. Третото измерение. Релефът!

Всемогъщи Боже!

Ръцете ѝ треперят от вълнение, тя плаче, но намира сили и взема клечките. Поставя трите във формата на триъгълник, сетне от всеки ъгъл изправя по една клечка, докато краищата им се съберат в една точка.

Образува се пирамида. Пирамида от четири равнострани триъгълника.

Ето края на Земята. Мястото е изумително. Там няма вече нищо естествено, нищо земно. 103 683-и изобщо не си го е представял по този начин. Ръбът на света е черен — той никога не е виждал нещо толкова черно! Твърд, гладък, топъл и мирише на минерални масла.

Наместо отвесен океан тук има въздушни течения с неимоверна сила.

Мравките дълго стоят неподвижни, опитвайки се да разберат какво става. От време на време се усеща трептене, което постепенно нараства в геометрична прогресия. Сетне внезапно земята започва да се тресе, силен вятър повдига антените им, адски шум кара да плющят тъпанчетата на пищялите им. Прилича на силна буря, но явлението изчезва миг след като се е проявило, оставяйки след себе си няколко облачета прах.

Много изследователи жетварки са се опитвали да преминат тази граница, но Пазачите са нащрек. Защото този шум, този вятър, това трептене идат от самите тях — от Пазачите на края на света, които поразяват всеки дръзнал да стъпи върху черната земя.

Виждали ли са до днес тези Пазачи? Преди още рижите да са получили отговор, разнася се нов трясък, който мигом утихва. Една от жетварките, които ги придружават, твърди, че никой досега не е успял да пристъпи по „прокълнатата земя“ и да се върне жив. Пазачите премазват всичко.

Пазачите... Значи те са нападнали Ла-хола-кан и експедицията на 327-и мъжки. Само че защо са напуснали края на света и са отишли толкова на запад? Нима са решили да завладеят целия свят?

По този въпрос жетварките не знаят нищо повече от рижите. Биха ли могли поне да ги опишат? Единственото, което знаят, е, че всички приближили се до Пазачите са били премазани и убити. Дори не им е известно към кои живи същества да ги причислят: дали са гигантски насекоми? Може би птици? Или пък растения? Жетварките знаят само, че са много бързи и много силни. Мощта им е невъобразима и нищо не би могло да се сравни с нея...

В този момент 4000-ен предприема нещо колкото внезапно, толкова и неочаквано. Той се отделя от групата и поема по забранената територия. Като ще се мре, да се мре — той желае да се опита да прекоси края на света просто така, от дързост. Останалите го наблюдават изумени.

Напредва бавно, дебнейки с чувствителните връхчета на краката си всяко потрепване, най-слабото ухание, което предвещава смърт. Ето... петдесет глави, сто глави, двеста глави, четиристотин, шестстотин, осемстотин глави са преминали. Нищо. Той е здрав и читав!

Отсреща го поздравяват. От мястото, където се намира, вижда прекъснати бели ленти, които пробягват отляво и отдясно. Върху черната земя е пълно мъртвило; нито едно насекомо, нито едно растение. А почвата е тъй черна... това не е истинска почва.

Далеч пред себе си усеща присъствието на растения. Нима е възможно отвъд ръба на света да съществува друг свят? Той праща няколко феромона към останалите на брега колеги, за да им съобщи това, ала от такова голямо разстояние се разговаря трудно.

Тръгва обратно и тъкмо тогава отново всичко започва да трепери и се чува страхотен шум. Пазачите се връщат! Той се втурва с всички сили към другарите си.

Те остават вкаменени в мига, когато някаква гигантска маса прекосява техния небосклон с ужасно бучене. Пазачите отминават, оставяйки след себе си миризма на минерални масла. 4000-ен е изчезнал.

Мравките се приближават още малко до ръба и всичко става ясно. 4000-ен е премазан с такава сила, че тялото му има дебелина не повече от една десета глава. Той е като инкрустирай върху черната почва!

Нищо не е останало от стария белокански изследовател. Мъките от яйцата на ихневмона са прекратени веднъж завинаги. Впрочем една от ларвите на осата е пробила гърба — вижда се само една бяла точка върху сплесканото рижо тяло...

Значи така нанасят ударите си Пазачите на края на света. Разнася се тътен, силен порив на вятъра и за миг всичко е унищожено, опустошено, премазано. 103 683-и още не е отчел всичко това, когато отново проехтява гърмеж. Смъртта поражда дори когато никой не е преминал нейния праг. Стеле се прахоляк.

Въпреки всичко 103 683-и би искал да се опита да прекоси. Той се сеца за Сатей. Проблемът е същият. Ако не може да се мине отгоре, тогава трябва да се опита отдолу. Тази черна земя трябва да се приеме

за река, а най-добрият начин за преодоляването на реките е да се прокопае тунел под тях.

Той споделя това с шестте жетварки, които мигом изпадат във възторг. Толкова е близко до ума, че те се чудят как не са се сетили по-рано! И тогава всички се заемат да копаят, без да щадят челюстите си.

Жазон Бражел и професор Розенфелд явно не бяха особени почитатели на чая от върбинка, но имаше изгледи да станат такива. Огюста им разказа всичко с най-големи подробности. Разкри им, че след нея синът ѝ е определил тях за наследници на апартамента. По всяка вероятност рано или късно всеки ще бъде изкушен да изследва подземие, както тя самата беше изкушена. Затова предпочита да обедини енергията на всички, за да постигне максимален ефект.

След като Огюста им изложи необходимата предварителна информация, разговаряха малко. Нямаха нужда от това, за да се разбират. Достатъчни бяха един поглед, една усмивка... Никой от тримата не бе изпитвал досега тъй бърза умствена осмоза. Впрочем това надхвърляше границите на интелекта; сякаш тримата бяха родени, за да се допълват, като че техните генетични програми пасваха идеално и се сливаха. Същинска магия. Огюста бе много стара и въпреки това останалите двама я намираха изключително красива...

Спомниха си за Едмон; лишена от каквато и да е задна мисъл, симпатията им към покойника удивляваше самите тях. Жазон Бражел не заговори за семейството си, Даниел Розенфелд не спомена нищо за работата си, Огюста не каза нито дума за болестите си. Решиха да слязат още същата вечер. Знаеха, че това е единственото нещо, което би трябвало да се направи тук и сега.

ДЪЛГО ВРЕМЕ:

Дълго време се е смятало, че информатиката като цяло и програмите за изкуствен интелект в частност ще смесят и представят под нов ъгъл човешките понятия. С една дума, очаквало се е електрониката да създаде една нова философия. Ала дори представена по различен начин, изходната суровина си остава същата: идеи, сътворени от

човешкото въображение. Пътят се оказва без изход. Най-добрият начин да се обнови мисленето е да се излезе извън рамките на човешкото въображение.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Хли-пу-кан расте по площ и по интелект, вече е град на „юношеска възраст“. Развивайки технологиите по използването на водата, неговите обитатели изграждат под –12 етаж цяла мрежа от канали. Тези водни артерии дават възможност за бързо транспортиране на храни от единия край на града до другия.

Хлипуканците разполагат с всички условия за развитие на водния транспорт. Най-високото достижение представлява плаващ лист от боровинков храст. Достатъчно е да се улови подходящо течение, за да се измине разстояние неколкостотин глави по водата. Например от гъбарниците на изток до оборите на запад.

Мравките се надяват един ден да успеят да опитомят водомерките. Тези едри твърдокрили, обитаващи водата, притежават мехури с въздух под елитрите и действително плуват много бързо. Ако можеше да бъдат убедени да тласкат листата от боровинка, саловете биха разполагали с двигател, далеч по-сигурен от водните течения. Самата Хли-пу-ни предлага още по-футуристична идея. Тя си спомня за бръмбара-носорог, който я освободи от паяжината. Каква съвършена бойна машина! Носорогът притежава не само голям челен израстък, не само бронирана черупка, но освен това лети твърде бързо. Майката вече си представя цял легион такива животни с по десет артилеристи, разположени върху главата на всяко едно от тях. Вижда как тези почти неуязвими екипажи щурмуват вражеските войски и ги обливат с киселина...

Едно-единствено препятствие: както водомерките, така и носорозите са изключително неподатливи на опитомяване, още повече, че дори езикът им е неразбираем! Затова няколко десетки работнички се заемат да разшифроват техните обонятелни послания и да ги научат да разбират феромонния език на мравките.

Макар до този момент резултатите да са незадоволителни, хлипуканците все пак успяват да ги привлекат, като ги тъпчат с нектар. В края на краищата храната си остава най-разбираемият за насекомите език.

Въпреки всеобщата деятелност Хли-пу-ни си остава загрижена. До този момент са изпратени три групи посланици по посока на Федерацията, за /да бъде признат градът като шестдесет и пети неин член, ала отговор все още няма. Нима Бело-киу-киуни отхвърля предложението за съюз?

Колкото повече размишлява Хли-пу-ни, толкова повече се убеждава, че посланиците ѝ са допуснали грешка и са били заловени от войниците с мирис на скала. Освен ако, разбира се, не са били просто омаяни от халюциногенното въздействие на ломекузата от –50 етаж... Или пък се е случило нещо друго?

Тя желае да бъде наясно. Няма намерение да загърбва нито признаването от страна на Федерацията, нито продължаването на разследването! Решава да изпрати 801-ви, своя най-добър и най-ловък боец. За да му даде в ръцете всички козове, тя осъществява АК с младия войник, така че той научава всичко, което самата тя знае за тази тайна. Той ще стане:

*Окото, което вижда,
антената, която чувства,
нокътят, който удря в името
на Хли пу-кан.*

Старата дама бе приготвила пълна раница с храна и напитки, сред които три термоса горещ чай от върбинка. В никакъв случай не биваше да постъпват като онзи антипатичен Лъодюк, който бе принуден да се завърне преждевременно, защото бе подценил значението на храната... Но дали изобщо беше открил кодовата дума? Огюста си позволяваше да се съмнява.

Наред с останалите приспособления Жазон Бражел се бе въоръжил с голям спрей сълзотворен газ и три противогаза; Даниел Розенфелд пък бе взел фотоапарат със светкавица последен модел.

Сега те се въртяха вътре в каменния манеж. Както и при техните предшественици спускането пробуждаше спомени и забравени мисли. Ранното детство, родителите, първите страдания, сторените пакости, несподелената любов, егоизмът, гордостта, угризенията...

Телата им се движеха машинално и умората беше просто немислима. Потъваха все по-дълбоко в плътта на планетата, потъваха в отминалия си живот. Ех, колко дълъг може да бъде един живот и колко разрушителен, много по-лесно разрушителен, отколкото съзидателен...

Най-сетне стигнаха до една врата. На нея имаше надпис.

В момента на смъртта душата изпитва същото, което изпитват посветените във Великите тайни.

Отначало мъчително лутане в лъкатушещи коридори, безкрайни тревожни пътешествия през мрака.

Сетне, точно преди края, ужасът достига своя апогей. Тръпката, треската, студената пот, ужасът вземат връх.

Този стадий е последван незабавно от извисяване към светлината, внезапно просветление.

Пред очите се разкрива чудно сияние, прекосяват се девствени места, поляни, отекващи от гласове и танци.

Свещени слова вдъхват боязън пред Всевишния. Съвършеният и посветен човек става свободен и слави Тайнствата.

Даниел направи снимка.

— Познавам този текст. Това е Плутарх.

— Прекрасен текст настина.

— Не ви ли плаши? — запита Огюста.

— Разбира се, но той затова е и написан. Така или иначе, в него се казва, че след ужаса настъпва просветление. Затова нека действваме последователно. Ако е необходим малко ужас, нека се оставим да бъдем ужасени.

— Съвсем навреме...

Плъховете сякаш само това бяха чакали, за да се появят. Тримата изследователи усещаха скритото им присъствие, бояха се да не ги докоснат с високите си обуца. Даниел отново щракна с апарата. Светкавицата разкри за момент гнусната картина на мокет от сиви топки и черни уши. Жазон побърза да раздаде маските, преди да напръска обилно наоколо със сълзотворен газ. Гризачите не чакаха втора покана...

Спускането бе възобновено и продължи още дълго.

— Какво ще кажете да похапнем, господо? — предложи Огюста.

И така, те се разположиха като на пикник. Епизодът с плъховете като че ли бе забравен и тримата бяха в най-прекрасно разположение на духа. Тъй като беше доста хладно, яденето завърши с глътка алкохол и силно горещо кафе. Обикновено чаят от върбинка биваше сервиран със следобедната закуска.

Копаят дълго, преди да успеят да стигнат до участък, където пръстта е по-рохка. Най-сетне, подобно на перископ, се подават чифт антени; обгръщат ги непознати миризми.

Открито пространство. Ето че са от другата страна на края на света. Все така никаква водна стена. Ала светът наоколо наистина не прилича по нищо на познатия им. И макар че все още се забелязват няколко дървета и тревни пространства, непосредствено зад тях се простира сива, твърда и гладка пустош. Докъдето стига погледът, не се вижда нито мравуняк, нито термитник.

Пристъпват напред. Ала над тях се надвесват огромни черни неща. Приличат на Пазачите, само че тези удрят наслуки.

И това не е всичко. В далечината се издига гигантски монолит, толкова висок, че антените им не могат да го обхванат изцяло. Той закрива небето, смазва земята.

Това трябва да е стената на края на света, а отвъд има вода — мисли си 103 683-и.

Отиват малко по-нататък и попадат на сюррия хлебарки, полепнали по някакво парче... неизвестно от какво. Черупката им е прозрачна и през нея се виждат всички вътрешни органи и дори кръвта, която пулсира в артериите! Отвратително! При отстъплението три жетварки са смазани от стоварила се върху им маса.

103 683-и и последните му трима оцелели другари решават въпреки всичко да продължат. Те преминават през порести прегради все така по посока на монолита с необятни размери. Внезапно местността става още по-смущаваща. Почвата е червена и напомня зърнестия строеж на ягода. Там съзират някакво подобие на кладенец и решават да се скрият за малко на сянка, когато изневиделица от небето изниква бяла сфера с диаметър най-малко десет глави, устремява се към тях и започва да ги преследва. Те се хвърлят в кладенеца... Едва

успяват да се долепят до стената, когато сферата се сгромолясва на дъното.

Измъкват се ужасени оттам и побягват. Наоколо почвата е синя, зелена или жълта и навсякъде има кладенци и бели сфери, които ги преследват. Това вече е прекалено, всяка храброст си има граници. Този свят е прекалено различен, за да бъде поносим.

Тогава те побягват с всички сили, вмъкват се в тунела и бързат да се завърнат в нормалния свят.

ЦИВИЛИЗАЦИЯ (продължение):

Друг голям сблъсък на цивилизации: срещата между Запада и Изтока.

В анализите на Китайската империя се съобщава за пристигането около 115 година от нашата ера на кораб, по всяка вероятност от римски произход, който бурята изхвърлила на брега след продължителен дрейф.

Пътниците били акробати и жонгльори, които, едва стъпили па сушата, решили да спечелят обитателите на тази земя, като дадат представление. Така китайците наблюдавали със зяпнала уста как тези дългоноси чужденци бълват огън, усукват крайниците си, превръщат жабите в змии и пр.

Те с пълно основание заключили, че Западът е населен с клоуни и гълтачи на огън. Стотици години минали, преди да се представи случай, който да опровергае това тяхно мнение.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Най-после се озоваха пред стената на Жонатан. Как могат да се направят четири равнострани триъгълника с шест кибритени клечки? Даниел тутакси направи снимка. Огюста набра думата „пирамида“ и стената с лекота се отмести. Тя се гордееше със своя внук.

Веднага щом прекрчиха прага, чуха как стената се връща на мястото си. Жазон освети стените; навсякъде скала, но различна от предишната. Докато преди тя беше оцветена в червено, сега беше жълта от жилките сяр.

Въпреки това въздухът можеше да се диша. Дори като че ли се усещаше лек полъх. Беше ли прав професор Лъодюк? Дали този тунел излизаше в гората Фонтенбло?

Внезапно попаднаха на цели пълчища плъхове, много по-войнствени от първите. Жазон разбра какво ще се случи, но нямаше възможност да обясни на другите: наложи се да поставят отново маските и да напръскат с газ. Всеки път, когато стената се отместваше, което не се случваше често, плъховете от „червената зона“ преминаваха в „жълтата зона“ да търсят храна. Но докато онези от червената зона все се справяха някак, то другите — преселниците — не намираха нищо за ядене и вероятно се разкъсваха помежду си.

Така че Жазон и неговите приятели си имаха работа с оцелелите, с други думи, пред тях бяха най-свирепите. Този път от сълзотворния газ нямаше полза. Те нападаха! Скачаха, опитваха се да докопат ръцете...

На ръба на истерията, Даниел ги ослепяваше със светкавицата, ала тези кошмарни животни тежаха цели килограми и не се бояха от хората. Появиха се първите рани. Жазон измъкна своя „Опинел“, прониза два плъха и ги хвърли за плячка на останалите. Огюста стреля няколко пъти с малък револвер. Така успяха да си разчистят пътя. Беше крайно време!

КОГАТО БЯХ МАЛЪК:

Когато бях малък, прекарвах цели часове, излегнат на земята, да наблюдавам мравуняците. Това ми изглеждаше „по-истинско“ от телевизията.

Една от загадките, пред които ме изправяше мравунякът, беше защо след някое от нанесените от мен опустошения прибираха едни ранени, а други оставяха да умрат. Всички те бяха еднакви на ръст... Според какви

критерии един индивид се приемаше за важен, а друг биваше пренебрегван?

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Те тичаха по набраздения в жълто тунел.

После стигнаха пред желязна решетка. Отворът по средата ѝ придаваше прилика с рибарски кош. Представляваше конус, който се стесняваше, така че да се промъкне средно пълен човек, но да не може да се върне обратно поради остриетата, поставени при изхода на конуса.

— Това е скорошна работа...

— Хм, сякаш човекът, който е правил вратата и мрежата, не е искал да се върнем обратно...

Огюста отново си помисли, че това е дело на Жонатан — майстор в правенето на врати и в обработката на метали.

— Вижте!

Даниел освети някакъв надпис:

Тук свършва съзнанието.

Искате ли да навлезете в подсъзнателното?

Те останаха със зяпнала уста.

— Какво ще правим?

В този момент всички мислеха за едно и също нещо.

— Сигнали сме дотук, би било жалко да се откажем. Предлагам ви да продължим!

— Тръгвам пръв — обади се Даниел, като пъкна под яката косата си, прибрана на конска опашка, за да не се закачи.

Един след друг те пропълзяха през стоманения кош.

— Странно — каза Огюста. — Струва ми се, че вече съм преживявала подобно нещо.

— Нима вече сте били в кош, който ви притиска и не ви позволява да се върнете обратно?

— Да. Това беше отдавна.

— Какво наричате отдавна?...

— О! Бях съвсем млада, била съм може би на възраст... няколко секунди.

Когато се завръщат в своя град, жетварките разказват за приключенията си от другата страна на света — страна на чудовища и непонятни явления. Хлебарките, черните плочи, гигантският монолит, кладенците, белите топки... Всичко това е прекалено! Няма никаква възможност да се основе селище в такъв нелеп свят.

103 683-и се оттегля в един ъгъл, за да възвърне силите си. Потъва в размисъл. Когато чуят неговия разказ, съгражданите му ще трябва да прекроят всички карти и да преразгледат принципите на планетологията си. Мисли си, че е време да се прибира във Федерацията.

След коша се наложи да изминат още десетина километра... Всъщност едва ли някой би могъл да каже с точност колко, а и умората сигурно вече си казваше думата.

Стигнаха до тясно поточе, което прекосяваше тунела и чиято гореща вода миришеше на сяра.

Даниел изведнъж спря. Бе му се сторило, че забелязва мравки върху сал от лист по течението! Сепна се. Без съмнение серният прах предизвикваше халюцинации...

Неколкостотин метра по-нататък Жазон стъпи върху нещо, което изпраця. Светна в краката си. Гръден кош на скелет! Той нададе писък. Даниел и Огюста опипаха с лъча на фенерчетата наоколо и откриха още два скелета, единият от които с ръста на дете. Възможно ли бе това да са Жонатан и семейството му?

Продължиха пътя си и скоро се наложи да тичат: нарастващ шум известяваше приближаването на плъховете. Жълтият оттенък на стените преминаваше в бяло. Това беше вар. Изтощени, най-сетне те стигнаха края на тунела. Там започваше стълба, която се виеше нагоре!

Огюста изстреля последните два куршума по посока на плъховете, след което се устремиха по стълбата. Съзнанието на Жазон все още беше достатъчно ясно, за да забележи, че тя се виеше наобратно, сиреч изкачването, както и спускането, ставаха по посока на часовниковата стрелка.

Новината предизвиква сензация. Един белоканец е пристигнал в Града. Някои разправят, че това трябва да е посланик на Федерацията, дошъл да обяви официалното присъединяване на Хли-пу-кан като шестдесет и пети град.

Хли-пу-ни е по-скептична от своите деца. Тя изпитва подозрение към този пришълец. Ами ако е войник с мирис на скала, изпратен от Бел-о-кан за подмолна дейност в полза на вероломната царица?

Как изглежда той?

Преди всичко е много изтощен! Сигурно е тичал от Бел-о-кан дотук, за да измине разстоянието за няколко дни.

Най-напред го забелязали пастирите: бродел съвсем грохнал из околността. До този момент не бил излъчил никакво послание, завели го направо при мравките-цистерни, за да се зареди с енергия.

Доведете го тук, искам да говоря с него насаме, но нека охраната остане при входа на царските покои с готовност да се намеси, ако дам сигнал.

Хли-пу-ни отдавна иска да научи новини от родния град, но сега, когато негов представител е тук, първата ѝ мисъл е, че сигурно е шпионин, който трябва да бъде убит. Ще се срещне с него, но ако долови и най-малката молекула мирис на скала, ще се разпореди да го екзекутират без никакво колебание.

Въвеждат белоканеца. Веднага щом се познават, двете мравки се хвърлят една към друга, разтварят челюсти и се отдават на... обилна трофалаксия. Чувствата им са толкова силни, че отначало не могат да излъчат каквото и да било.

Хли-пу-ни праща първия феромон.

Докъде стигна разследването? Това работа на термитите ли е?

103 683-и разказва как е прекосил Източната река и е посетил термитния град; той е унищожен и не е оцелял нито един от неговите обитатели.

В такъв случай кой стои зад всичко това?

Истинските виновници за всички тези необясними събития според войника са Пазачите на източния край на света. Това са толкова странни животни, че дори не могат да бъдат видени, да бъдат подушени. Появяват се изневиделица от небето и избиват всичко живо!

Хли-пу-ни слуша внимателно. Въпреки всичко остава един неизяснен въпрос, добавя 103 683-и. По какъв начин Пазачите от края

на света са използвали войниците е мирис на скала?

Хли-пу-ни има свое гледище по въпроса. Тя обяснява, че войниците с мирис на скала не са нито шпиони, нито наемници, а нелегална сила, натоварена да следи нивото на стрес в организма-Град. Те задушават всички информации, способни да предизвикат безпокойство в Града... Разказва как тези убийци са ликвидирали 327-и и как са се опитали да отнемат и нейния живот.

Ами запасите от храна върху основната скала? Ами коридорът в гранита?

На това Хли-пу-ни няма никакъв отговор. Именно по тази причина е изпратила посланици-шпиони, които да се опитат да намерят отговор на двойната загадка.

Младата царица предлага на своя приятел да му покаже Града. Пътем му разкрива необикновените възможности, които предлага водата. Източната река, например, винаги е била смятана за смъртоносна, докато всъщност това е просто вода, царицата сама е паднала в нея и не е умряла. Може би един ден ще стане възможно спускането по течението върху салове от листа, за да бъде открит северният край на света... Хли-пу-ни се пали: несъмнено съществуват и Пазачи на северния край, но може би е възможно те да бъдат насъскани да се бият срещу тези от източния край.

103 683-и неизбежно отбелязва, че Хли-пу-ни е изпълнена с дръзки проекти. Не всички от тях са осъществими, ала направеното до този момент е впечатляващо: никога до днес войникът не е виждал толкова просторни гъбарници и обори, никога не е чувал за салове, плаващи по подземни канали...

Ала най-голямо изумление предизвиква у него последният феромон на царицата.

Тя заявява, че ако посланиците ѝ не се завърнат до петнадесет дни, ще обяви война на Бел-о-кан. Според нея родният ѝ град вече е непригоден за този свят. Дори самото съществуване на войниците с мирис на скала показва, че градът не смее да погледне действителността в лицето. Това е едно зиморничаво като охлюв селище. Навремето е притежавало революционен дух, но сега вече не е така. Този дух трябва отново да бъде пробуден. Хли-пу-ни смята, че ако тя застане начело на Федерацията, би могла да тласне развитието напред. Благодарение на шестдесет и петте съюзени града нейните

начинания ще имат десеторно по-голям ефект. Вече е замислила да завоюва водните потоци и да създаде летящ легион, използвайки бръмбари-носорози.

103 683-и се колебае. Имал е намерение да се завърне в Бел-о-кан и да разкаже своята одисея, но Хли-пу-ни го моли да се откаже.

Бел-о-кан е изградил армия „против знанието“, затова не го карай да узнае това, което се бои да узнае.

На върха витата стълба продължава със стъпала от алуминий. Виж, те не са от времето на Възраждането! Изправят се пред една бяла врата. Отново надпис:

И стигнах до една стена, построена от кристали и
окръжена с огнени езици. И от това ме достраша.

Сетне пристъпих сред огнените езици до едно голямо
жилище, съградено от кристали.

Стените на къщата бяха като кристален ручей и
основите и бяха от кристал.

Таванът и беше като звездния път.

И помежду тях се намираха огнени символи.

А небосводът над тях беше бистър като водата.

Енох, I

Те бутват вратата и тръгват по един коридор, който се изкачва стръмно нагоре. Внезапно земята пропада под краката им — подвижен под! Падат толкова дълго... че страхът им отдавна е преминал, струва им се, че летят. Наистина летят!

Силата на удара е смекчена от гигантска акробатическа мрежа. Запълзяват опипом в тъмнината. Жазон Бражел открива нова врата... и не с код за отваряне, а с обикновена брава. Той тихо повиква другарите си. Сетне отваря.

СТАРЕЦ:

В Африка оплакват смъртта на един старец повече, отколкото смъртта на новородено. Старецът е притежавал богат опит, който би могъл да бъде от полза за останалите членове на племето, докато новороденото поради това, че не е живяло, дори не може да осъзнае собствената си смърт.

В Европа оплакват смъртта на новороденото, тъй като си казват, че ако бе живяло, сигурно би сътворило приказни дела. В замяна на това не обръщат много внимание на смъртта на стареца. Така или иначе, той вече се е възползвал от живота.

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Мястото е окъпано от синя светлина.

То представлява храм без изображения и без статуи.

Огюста си припомня думите на професор Льодюк. По всяка вероятност някога протестантите са се крили тук по време на усилените гонения.

Широки сводове от дялан камък увенчават просторната квадратна и много изящна зала. Единствената и украса е малък старинен орган, разположен по средата. Пред него се намира аналой, върху който е поставена дебела папка.

Стените са изпъстрени с надписи, много от които дори за непосветения очевидно са по-близо до черната, отколкото до бялата магия. Льодюк е имал право — това подземно убежище по всяка вероятност по-късно е било използвано от различни секти. А навремето не е имало плъзгаща стена, железен кош и подвижен под с мрежа.

Чува се ромолене като от течаща вода. Отначало не забелязват източника на шума. Синкавата светлина идва отдясно. Там се намира нещо като лаборатория, пълна с компютри и епруветки. Всички машини все още са включени; именно екраните на компютрите предизвикват сиянието, което осветява храма.

— Чудно ви е, нали?

Те се оглеждат. Никой от тримата не е проговарял. На тавана блясва лампа.

Обръщат се. Облечен в бял домашен халат, към тях се приближава Жонатан Уелс. Влязъл е през една врата на храма, разположена от другата страна на лабораторията.

— Здравей, бабо Огюста! Здравейте, Жазон Бражел! Здравейте, Даниел Розенфелд!

Тримата, които чуват имената си, зяпват, без да са в състояние да отговорят. Значи той не е мъртъв! И живее тук! Как е възможно да се живее на такова място? Не знаят от кой въпрос да започнат...

— Добре дошли в нашата малка общност.

— Къде се намираме?

— Намирате се в протестантски храм, построен от Жан Андруе дю Серсо в началото на XVII век. Андруе се е прочул с построяването на двореца Сюли на улица Сент-Антоан в Париж, но ми се струва, че този подземен храм е неговият шедьовър. Километри тунели от дялан камък. Както сте установили, въздух не липсва по цялото протежение на пътя. Вероятно е направил отдушници или е използвал въздушните пластове от естествените галерии. Дори не сме способни да кажем как го е осъществил. И това не е всичко, има не само въздух, но и вода. Сигурно сте забелязали ручейте, които прекосяват на места тунела. Вижте, един от тях стига дотук.

Той посочва източника на непресекващото ромолене — ваяна чешма зад органа.

— През годините много хора са се оттегляли тук, за да могат на спокойствие да се отдадат на някои занимания, които изискват, да речем... голямо съсредоточаване. Вуйчо ми Едмон е узнал от една старинна приписка за съществуването на това място и се е трудил именно тук.

Жонатан се приближава още повече; от него се излъчва необичайна кротост и ведрина. Това смайва Огюста.

— Но вие сигурно сте изтощени. Следвайте ме.

Той отваря вратата, през която малко преди това е влязъл, и ги въвежда в една стая, където няколко дивана са подредени в кръг.

— Люси — повиква той, — имаме гости!

— Люси ли? Тя с теб ли е? — възкликва радостно Огюста.

— Хм, вие колко сте тук? — обажда се Даниел.

— До този момент бяхме осемнадесет: Люси, Никола, осемте пожарникари, инспекторът, петимата жандарми, комисарят и аз. С една дума, всички онези, които са си дали труда да слязат. Скоро ще ги видите. Трябва да ни извините, но в този момент за нашата общност е четири часът сутринта и всички спят. Само аз се събудих от вашето пристигане. Да знаете само какъв шум вдигнахте из коридорите...

Появява се Люси, също по халат.

— Здравейте!

Тя се приближава усмихната, като прегръща и тримата. Зад нея през вратата надничат още фигури по пижами, които желаят да видят „новопристигналите“.

Жонатан напълва голяма гарафа с вода от чешмата и донася чаши.

— Ще ви оставим за малко, за да се облечем и приготвим. За всички новодошли организираме малък празник, но не очаквахме да се появите посред нощ... До скоро виждане!

Огюста, Жазон и Даниел остават неподвижни. Цялата тази история е толкова невероятна. Изведнъж Даниел се ощипва по ръката. Огюста и Жазон намират идеята за чудесна и правят същото. Но не, действителността понякога надминава сънищата. Те се озъртат приятно объркани и се усмихват един на друг.

Няколко минути по-късно всички са насядали по диваните. Огюста, Жазон и Даниел са се съвзели и сега искат да научат колкото се може повече.

— Преди малко споменахте за отдушници. Далече ли сме от повърхността?

— Не, най-много на три-четири метра.

— Значи можем да излезем на открито?

— Не, не. Жан Андруе дю Серсо е избрал мястото за своя храм под огромна скална плоча с изключителна здравина — чист гранит!

— И въпреки това в него има отвор, широк колкото да се провере ръка — допълва Люси. — Навремето е служил за вентилация.

— Служил?

— Да, сега неговото предназначение е друго. Но няма нищо страшно, има още два странични отдушника. Както виждате, тук не се задушаваме...

— Не може ли да се излиза?

— Не, във всеки случай не отгоре.

Жазон изглежда сериозно разтревожен.

— Но, Жонатан, защо си поставил тази плъзгаща стена, коша, подвижния под, мрежата?... Ние сме напълно блокирани тук!

— Именно това е целта. Необходими ми бяха много средства и усилия. Ала друг изход нямаше. Когато дойдох за пръв път в този храм, попаднах на аналоя. Освен „Енциклопедията на относителното и абсолютното знание“ на него намерих и писмо от моя вуйчо, адресирано лично до мен. Ето го.

Те зачитат:

„Скъпи Жонатан,

Ти си се решил да слезеш въпреки моето предупреждение. Значи си по-храбър, отколкото съм си мислил. Браво! Според мен вероятността да успееш е била едно към пет. Майка ти ми бе споменала за твоя страх от тъмнината. Щом си тук, това означава между другото, че си съумял да се справиш с този недъг и волята ти се е калила. Ще имаме нужда от нея.

В тази папка ще намериш «Енциклопедията на относителното и абсолютното знание», която в деня, когато пиша тези редове, съдържа 288 глави, резултат от моите изследвания. Бих желал да ги продължиш, уверявам те, че си струва.

Най-главните от тях са посветени на нравешката цивилизация. Така или иначе, ще прочетеш и ще разбереш. Ала преди това имам към теб една много важна молба. До твоето пристигане тук аз няма да съм успял да осигуря защитата на моята тайна (в противен случай не би намерил писмо с подобно съдържание).

Искам ти да сториш това. Нахвърлял съм някои проекти, но като имам предвид познанията ти, мисля, че ти

ще можеш да нанесеш в тях подобрения. Целта на тези механизми е твърде проста. Не трябва хората да стигат лесно до моето убежище, а тези, на които това се удаде, да не могат никога вече да се върнат обратно и да разкажат за откритието си.

Надявам се да успееш и това място да ти донесе толкова «богатства», колкото и на мен.

Едмон“

— Жонатан изпълнил заръката — обясни Люси. — Той построил планираните капани и вие сте могли да ги видите как действат.

— Ами трупове? Дали те не са на хора, станали жертва на плъховете?

— Не. — Жонатан се усмихна. — Уверявам ви, че никой не е умрял в подземията, след като Едмон се е настанил тук. Трупове, които сте видели, датират най-малко отпреди петдесетина години. Не се знае какви драми са се разиграли по онова време. Някоя секта...

— Но това означава, че ние никога няма да можем да се изкачим обратно? — разтревожи се Жазон.

— Никога.

— Ще трябва да бъде достигнат отворът, разположен над мрежата (осем метра височина!), да се извърви кошът и обратна посока, което е невъзможно, а ние не разполагаме с никакви технически средства, за да разтопим метала. Освен това трябва да се мине отново през стената (а Жонатан не е предвидил система за отваряне от отсामната страна)...

— Да не говорим за плъховете...

— Как си успял да пуснеш плъхове долу? — попита Даниел.

— Това е идея на Едмон. Той е настанил в една пукнатина на скалата двойка особено едри и агресивни плъхове от породата *rattus norvegicus* с голям запас от храна. Знаел е, че това представлява бомба със закъснител. Когато имат достатъчно храна, плъховете се размножават в геометрична прогресия — шест малки всеки месец, които от своя страна са готови да започнат да се плодят след две седмици... За да се брани от тях, той е използвал спрей с феромони за нападение, които тези гризачи не понасят.

— Значи те са убили Уарзазат? — попита Огюста.

— Вярно е, за нещастие. А Жонатан не е предвидил, че онези, които преминат „стената с пирамидата“, ще станат още по-свирепи.

— Един от нашите, който и бездруго имаше фобия към плъхове, съвсем се побърка, щом едно от тези тлъсти животни скочи върху лицето му и му отхапа парче от носа. Той веднага се върна обратно, преди още стената с пирамидата да се е затворила. Появи ли се на повърхността? — попита жандармът.

— Чух, че полудял и е затворен в клиника — отвърна Огюста, — но това са слухове.

Тя протяга ръка да вдигне чашата с вода, но забелязва, че върху масата е пълно с мравки. Надава вик и инстинктивно ги помита с опакото на ръката. Жонатан скача, хваща я за китката. Строгийт му поглед контрастира с изключителната приветливост, която до този момент е царила в групата; старият тик, който сякаш се бе поизгубил, сгърчва устните му.

— Никога повече... не прави... това!

Самотна в своите покои, Бело-киу-киуни разсеяно похапва от своите яйца; в края на краищата това е любимата ѝ храна.

Тя знае, че този така наречен 801-ви не е само посланик на новия град. 56-а, или по-скоро царица Хли-пу-ни, тъй като тя предпочита да се нарича така, го е изпратила, за да продължи разследването.

Това не я тревожи много, нейните войни с мирис на скала трябва да се справят с него без проблем. Особено куцията е тъй ловък в изкуството да сменя тежестта на живота — същински художник!

Въпреки това Хли-пу-ни вече за четвърти път ѝ праща доста странни посланици. Първите бяха убити още преди да са открили залата с ломекузата. Вторите и третите станаха жертва на халюциногеннитс субстанции на отровното твърдокрило.

Що се отнася до 801-ви, изглежда, той е слязъл веднага след аудиенцията при Майката. Очевидно изпитват все по-голямо нетърпение да умрат! Ала вярно е също, че всеки следващ път проникват все по-дълбоко в Града. Ами ако въпреки всичко някой от тях успее да открие прохода? Ами ако разкрие тайната? Ако я разгласи чрез обонятелно послание?...

Стадото няма да разбере. Антистресовите войни почти нямат шанс да задушат навреме информацията. Как биха реагирали нейните деца?

Един войник с мирис на скала влиза забързано.

Шпионинът е успял да победи ломекузата! Вече се намира долу!

Ето, рано или късно това трябваше да се случи...

Числото на звяра е 666. (Откровение на Свети Йоана)
Ала кой ще бъде звярът и за кого?

Едмон Уелс
Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

Жонатан пуска китката на своята баба. Преди да са се почувствали неловко, Даниел опитва да смени темата.

— А тази лаборатория при входа? За какво служи тя?

— Това е Розетският камък! Всички наши усилия са подчинени на една амбиция: да влезем във връзка с тях!

— С тях ли?... Кои тях?

— С тях, с мравките. Последвайте ме.

Те напускат салона и отиват в лабораторията. Жонатан, на когото очевидно му е приятно да се изживява като продължител на делото на Едмон, взема една епруветка, пълна с мравки, и я вдига на височината на погледа.

— Вижте, това са същества. И то съвсем пълноценни. Не са само дребни нищо и никакви насекоми — което моят вуйчо е разбрал много скоро... Мравките представляват втората голяма земна цивилизация. Що се отнася до Едмон, то той, подобно на Христофор Колумб, е открил нов континент между пръстите на краката ни. Пръв се е убедил, че преди да търсим извънземни из космоса, по-добре е най-напред да влезем във връзка с... вътрешните.

Никой не се обажда. Огюста си спомня. Преди няколко дни тя се разхождаше в гората Фонтенбло, когато изведнъж усети как под подметката ѝ изпрацяха телцата на някакви дребни същества. Беше

стъпила върху група мравки. Когато се наведе, видя, че всички са мъртви, но имаше и нещо загадъчно. Те бяха подредени така, че образуваха стрела с обърнат връх...

Жонатан е оставил обратно епруветката. Той продължава своето изложение:

— Когато се върнал от Африка, Едмон открил тази сграда, подземието и най-сетне храма. Идеалното място, където да разположи своята лаборатория... Първият етап на неговите изследвания бил посветен на разчитането на феромоните, с които разговарят мравките. Тази машина е спектрометър за маса. Както показва названието ѝ, тя дава спектъра на масата, разлага кое да е вещество и изброява видовете атоми, от които е съставено... Прочетох бележките на вуйчо ми. В началото поставял опитните мравки под стъклен похлупак, свързан чрез аспирационна тръба със спектрометъра за маса. Оставял мравката да влезе в досег с парче ябълка, след което тя срещала друга мравка и неизбежно ѝ казвала: „Ей там има парче ябълка.“ Поне такава е изходната хипотеза. Той засмуквал излъчените феромони, разчитал ги и стигал до химическа формула...

„На север има парче ябълка“ например се казва: „метил-4 метилпирол-2 карбоксилат“. Количествата са невъобразимо малки, около 2–3 пикограма (10–12 г) на изречение... Но това било достатъчно. Така вече се знаело как се произнася „ябълка“ и „на север“. Той продължил експеримента с много други предмети, храни или ситуации. Получил се същински френско-мравешки речник. Чак след като научил названията на стотина плода, тридесетата цветя и десетина посоки, той успял да се добере до феромоните за тревога, за удоволствие, за напомняне, за описание; дори попаднал на полови, които го научили да изразява „абстрактните състояния“ на седмия антенен сегмент... Ала на него не му стигало, че умее да ги слуша. Сега той искал да разговаря с тях, да установи същински диалог.

— Изумително! — не се сдържа и прошепва професор Даниел Розенфелд.

— Най-напред намерил сричкова съответка на всяка химическа формула. Например метил-4 метилпирол-2 карбоксилат става МТ4МТП2КС, а сетне Митикамитипидисиксу. И в края на краищата съхранил в паметта на компютъра: Митикамитипи — ябълка; и дисиксу = намира се на север. Компютърът прави превод в двете

(N.B.: Този път речникът е разширен до осемдесет думи. Излъчването все още е твърде силно. Нова настройка, бутонът трябва да се премести съвсем близо до нулата.)

МРАВКА: Какво?

ЧОВЕК: Какво казвате?

МРАВКА: Нищо не разбирам. Помощ!

ЧОВЕК: Нека говорим по-бавно!

МРАВКА: Излъчването ви е прекалено силно! Антените ми са блокирали. Помощ! Затворен съм.

ЧОВЕК: Така добре ли е?

МРАВКА: Не, вие не умеете ли да разговаряте?

ЧОВЕК: Ами...

МРАВКА: Кой сте вие?

ЧОВЕК: Аз съм едро животно. Наричам се ЕД-МОН Аз съм ЧОВЕК

МРАВКА: Какво говорите? Нищо не разбирам. Помощ!

Спасете ме! Затворен съм!...

(N.B.: Вследствие на този диалог субектът умря в следващите пет секунди. Дали излъчванията все още не са твърде токсични? Или се е изплашил?)

Жонатан прекъсва четенето.

— Както виждате, никак не е просто! Натрупването на речник не е достатъчно, за да се разговаря с тях. При това езикът на мравките не функционира като нашия. Освен същинските излъчвания за диалог нека не забравяме и излъчванията на останалите единадесет антенни сегмента. Те обозначават самоличността на индивида, неговите грижи, психическата му настройка... нещо като глобална умствена нагласа, която е необходима за доброто междуличностно разбирателство. Ето защо се е наложило Едмон да се откаже. Чета ви неговите бележки.

КОЛКО СЪМ ГЛУПАВ:

Колко съм глупав!

Дори да съществуваха извънземни, ние нямаше да бъдем в състояние да ги разберем. Със сигурност нашите референции не биха

могли да съвпадат. Ако им протегнем ръка, твърде е вероятно това за тях да означава заплаха.

Не можем да разберем дори японците с тяхното ритуално самоубийство или пък индийците с техните касти. Ние, хората, не можем да се разберем помежду си... Как съм могъл да си въобразя, че ще разбера мравките!

От корема на 801-ви е останало само едно късче. Макар да сполучи да убие навреме ломекузата, след битката срещу войниците с мирис на скала в гъбарниците е станал доста по-къс. Толкова по-зле или толкова по-добре: без корем му е по-леко.

Той поема по широкия проход, издълбан в гранита. Как са могли мравешки челюсти да пробият такъв тунел?

По-надолу открива това, за което му е говорила Хли-пу-ни: зала, пълна с купища храна. Едва пристъпил в тази зала, пред него се открива друг коридор. Той поема по него и скоро се озовава в цял един град с мирис на скала! Град под Града!

— Значи не е успял?

— Наистина, дълго време преживявал този провал. Мислел, че няма никакъв изход, че етноцентризмът го е направил сляп. Но сетне неприятностите го извадили от унеса. Пръв тласък дала старата му мизантропия.

— Какво се е случило?

— Нали си спомняте, професоре, вие ми споменахте, че работел в някаква фирма, наречена „Суитмилк Корпо-рейшън“, и че се изпокарал с колегите си.

— Точно така!

— Един от неговите началници ровил из бюрото му. А този началник не бил кой да е, а Марк Лъодюк, братът на професор Лоран Лъодюк!

— Ентомологът?

— Тъкмо той.

— Невероятно... Той дойде при мен и се представи за приятел на Едмон, после слезе долу.

— Слизал е в мазето?

— О! Не се тревожи, не успя да стигне далече. Не можа да мине отвъд стената с пирамидата и се върна обратно.

— Хм. Освен това идвал, когато Никола бил сам вкъщи, и се опитал да си присвои Енциклопедията... Както и да е... И така, Марк Лъодюк забелязал, че Едмон работи със страст върху проекти за машини (всъщност първите ескизи на Розетския камък). Успял да отвори шкафа на бюрото му и попаднал на една папка — Енциклопедията на относителното и абсолютното знание. Там открил всички проекти на първата машина за общуване с мравките. Щом схванал предназначението на този апарат (бил достатъчно начетен за това), той споделил своето откритие с брат си. Последният, разбира се, веднага се заинтересувал и го накарал да открадне тези документи... Ала междувременно Едмон установил, че някой е бъркал в нещата му, и за да се предпази от ново посегателство, пуснал четири оси от породата ихневмон в чекмеджето. Още щом Марк Лъодюк се върнал, насекомите го ужилили, а те имат неприятния навик да вкарват кръвожадните си ларви в тялото на ужиления. На другия ден Едмон забелязал следите от ужилванията и се опитал публично да разобличи крадеца. Сами знаете продължението — уволнили го.

— А братята Лъодюк?

— Марк Лъодюк си получил наказанието! Ларвите на ихневмона го гризали отвътре. Това продължило дълго, по всяка вероятност няколко години. Тъй като ларвите не могли да излязат от огромното туловище, за да се превърнат в оси, те продължили да дълбаят във всички посоки, търсейки изход. Накрая болката се оказала толкова непоносима, че той се хвърлил под метрото. Случайно прочетох за това във вестниците.

— А професор Лъодюк?

— Той опитал всякакви средства, за да се добере до машината...

— Споменахте, че това дало тласък на Едмон да продължи. Каква е връзката между тези стари премеждия и неговите изследвания?

— Впоследствие Лоран Лъодюк влязъл във връзка с Едмон. Признал му, че знае за машината „за разговоряне с мравките“. Заявил, че ще му бъде интересно да работят заедно. На Едмон тази идея не му се сторила толкова лоша, още повече, че от дълго време тъпчел на място и се питал дали външна помощ няма да се окаже добре дошла.

„Настъпва време, когато човек не може да продължи сам“, се казва в Библията. Едмон бил готов да заведе Лъодюк в своето убежище, но преди това искал да го опознае по-добре. Разговаряли надълго и нашироко. Когато Лъодюк започнал да хвали реда и дисциплината при мравките, като наблегнал на факта, че общуването с тях с положителност ще позволи на човека да последва примера им, Едмон побеснял. Изпаднал в криза и го помолил повече да не стъпва в неговия дом.

— Пуф! Това никак не ме учудва — въздъхна Даниел. — Лъодюк е член на кликата на етолотнетите, най-ужасните представители на немската школа. Те се опитват да променят обществото, като подражават по определен начин на животинските нрави. Чувството за собствена територия, дисциплината на мравуняците... все те са им в ума.

— За Едмон това станало повод да се хване отново за работа. Искал да разговаря с мравките на съвсем конкретна тема — политиката. Смятал, че те живеят според особена анархистка система, и търсел от тях потвърждение.

— Разбира се! — промърмори Билсем.

— Това се превърнало в чисто човешко предизвикателство. Вуйчо ми дълго размишлявал и стигнал до извода, че най-доброто средство за контакт е да създаде „мравка-робот“.

Жонатан размаха покритите с чертежи листове.

— Ето плановете. Едмон нарекъл робота „Доктор Ливингстън“. Той е от пластмаса. Няма да ви говоря за часовникарските способности, необходими за изработването на този малък шедьовър! Не само всички стави са на мястото си и се задвижват от микроскопични електромоторчета, включени към поставена в корема батерия, но и антените действително са съставени от дванадесет сегмента, способни да излъчват едновременно дванадесет различни феромона!... Единствената разлика между Доктор Ливингстън и истинската мравка са дванадесетте тръбички с дебелината на косъм, свързани с нещо като пъпна връв с дебелината на конец.

— Удивително! Направо удивително! — възхищава се Жазон.

— Но къде е Доктор Ливингстън? — пита Огюста.

Войните с мирис на скала са по петите му. Докато бяга, 801-ви внезапно открива една много широка галерия и нахълтва в нея. Стига до огромна зала, в центъра на която се намира странна мравка с ръст доста над средния.

801-ви се приближава предпазливо. Миризмите на странната самотна мравка са само наполовина истински. В очите ѝ няма блясък и тя цялата сякаш е покрита с черна боя... Младият хлипуканец се опитва да проумее. Как е възможно някой толкова малко да прилича на мравка?

Ала войниците вече са го открили. Куцият пристъпва Най-отпред сам като за двубой. Той се хвърля върху антените му и започва да ги хапе. Двамата се търкулват на земята.

801-ви си спомня съветите на Майката: Наблюдавай къде противникът предпочита да нанася ударите. Много често това е неговото най-уязвимо място... Действително, веднага щом докопва антените на куция, онзи започва да се гърчи яростно. Вероятно антените на клетника са свръхчувствителни! 801-ви му ги отрязва с един замах и успява да се изплъзне. Ала най-малко петдесет убийци се втурват да го преследват.

— Искате да знаете къде се намира Доктор Ливингстън? Проследете нишките, които тръгват от спектрометъра за маса...

Те наистина забелязват прозрачна тръбичка, която стига до стената, изкачва се до тавана и изчезва в някакъв голям дървен сандък, повесен в центъра на храма точно над органа. Новодошлите протягат вратове, за да го разгледат по-добре.

— Но нали казахте, че над главите ни има непроницаема преграда — отбелязва Огюста.

— Така е, но споменах освен това, че съществува отдушник, който вече не използваме...

— Не се използва вече, но това не означава, че ние сме го запушили — обажда се инспектор Гален.

— Щом не сте вие...

— Значи това са те!

— Мравките ли?

— Точно така! На това място над каменната плоча се намира огромен град на рижи мравки. Нали ги знаете: онези насекоми, които

строят големи сводове от клонки из горите...

— По преценка на Едмон те са повече от десет милиона!

— Десет милиона? Ами че те могат да ни избият до един!

— Хайде, без паника, няма от какво да се боим. Първо, те разговарят с нас и ни познават. Освен това не всички мравки в Града знаят за нашето съществуване.

В момента, когато Жонатан казва това, от сандъка на тавана пада една мравка и се приземява точно върху челото на Люси. Тя се опитва да я хване, но 801-ви ужасен се запилжава в русите ѝ коси, плъзва се по ушната ѝ мида, сетне по тила, скрива се в блузата ѝ, заобикаля гърдите и пъпа, препуска по нежната кожа на бедрата, спуска се до глезена и оттам скача на земята. За момент търси посоката... и се устремява към един от страничните отдушници.

— Какво му става?

— Иди, че разбери. Във всеки случай свежият въздух на отдушника му служи за ориентир и лесно ще се измъкне.

— Само че там няма да намери своя Град и ще излезе много по на изток от Федерацията. Нали така?

Шпионинът успя да избяга! Ако това продължава, ще трябва да нападнем въпросния шестдесет и пети град...

Войниците с мирис на скала представят своя рапорт с наведени антени. След като се оттеглят, на Бело-киу-киуни ѝ е необходимо известно време, за да преглътне този тежък провал на нейната „политика на тайната“. После изнурено си спомня как започна всичко.

Още съвсем млада, тя също се бе сблъскала с едно от онези страшни явления, които подсказват съществуването на гигантски същества. Това се случи наскоро след роенето: видя как някаква черна плоча смазва няколко оплодени царици, без дори да ги изяде. По-късно, след като основа своя град, успя да организира среща по този въпрос, на която присъстваха повечето от цариците — майки и дъщери.

Добре си спомняше. Първа заговори Зуби-зуби-ни. Тя разказа как върху няколко нейни експедиции се изсипал град от розови топки, който взел стотина жертви.

Останалите сестри се надпреварваха да допълват. Всяка изброяваше избитите и осакатените от розовите топки и черните

плочи.

Холб-гаи-ни, една стара майка, отбелязва, че според свидетелствата розовите топки, изглежда, имали навика да се появяват само на групи по пет.

Друга сестра, Рубг-файли-ни, открила една розова топка, заседнала на близо триста глави под земята. Розовата топка била обвита от меко вещество с твърде силна миризма. Успели да си пробият път с челюсти и накрая достигнали до твърди бели стъбла... Сякаш черупката на тези животни се намирала вътре в тялото, а не отвън.

В края на събранието всяка от цариците се бе съгласила, че тези явления излизат извън рамките на разума, и заедно бяха решили да запазят всичко в пълна тайна, за да не предизвикват паника в мравуняците.

От своя страна Бело-киу-киуни незабавно бе взела решение да създаде своя „тайна полиция“, работно звено, което навремето наброяваше петдесетина войници. Тяхната мисия беше да елиминират всички свидетели на явления с розови топки или черни плочи, за да се избегнат пристъпите на панически страх в Града.

Само че един ден се случи нещо невероятно.

Една работничка от неизвестен град бе заловена от нейните войници с мирис на скала. Майката я бе пощадила, защото това, което тя разказваше, бе по-странно от всичко видяно и чуто до този ден.

Работничката твърдеше, че била пленена от розови топки! Те я хвълили в някакъв прозрачен затвор в компанията на още стотина други мравки. Всички те били подложени на всевъзможни експерименти. Най-често ги поставяли под един похлупак, където им изпращали силно концентрирани миризми. Отначало било доста болезнено, после миризмите постепенно станали по-леки и се превърнали в думи!

В края на краищата с помощта на тези миризми и на тези похлупаци розовите топки започнали да разговарят с тях. Те се представили като грамадни животни, които наричали себе си „човеци“. Тези мъжки (или женски?) същества съобщили, че в гранитната плоча под Града има издълбан проход и че искат да разговарят с царицата. Тя можела да бъде сигурна, че нищо лошо няма да ѝ се случи.

Сетне събитията се бяха развили много бързо. Бело-киу-киуни се срещна с тяхната „мравка-посланик“, Доктор Ли-винг-стън. Това бе една доста странна мравка, от която излизаше прозрачно черво. Но с нея можеше да се разговаря.

Те дълго беседваха. В началото изобщо не се разбираха. Ала и двете изпитваха един и същ възторг. Имаха да си кажат толкова неща...

След това човеците поставиха под отдушника сандък, пълен с пръст. И майката пося яйца в този нов Град. Тайно от останалите си деца.

Ала Бел-о-кан 2 беше нещо повече от селище на войници с мирис на скала. Той се бе превърнал в Град-връзка между света на мравките и света на човеците. Там постоянно пребиваваше Док-тор Ли-винг-стън (едно все пак порядъчно смешно име).

ОТКЪСИ ОТ РАЗГОВОР:

Откъс от осемнадесетия разговор с царица Бело-киу-киуни:

МРАВКА: Колело ли? Направо невероятно как не сме се сетили да използваме колелото. Като си помисля, че постоянно наблюдаваме как торните бръмбари търкалят своите топки и никоя от нас не е стигнала до идеята за колелото.

ЧОВЕК: Как възнамерявате да използвате тази информация?

МРАВКА: Засега не се сещам.

Откъс от петдесет и шестия разговор с царица Бело-киу-киуни:

МРАВКА: Тонът ти е печален.

ЧОВЕК: Сигурно се дължи на неправилна настройка на моя уред за миризми. Откакто добавих емоционалния език, имам чувството, че машината допуска грешки.

МРАВКА: Тонът ти е печален.

ЧОВЕК: ...

МРАВКА: Не излъчваш ли вече?

ЧОВЕК: Струва ми се, че това е обикновено съвпадение. Но аз наистина съм печален.

МРАВКА: Какво се е случило?

ЧОВЕК: Имах женска. При нас мъжките живеят продължително и затова живеем по двойки — един мъжки на една женска. Имах женска, която изгубих, преди няколко години. А я обичах и не мога да я забравя.

МРАВКА: Какво значи „обичам“?

ЧОВЕК: Вероятно сме имали едни и същи миризми?

Майката си спомня края на чо-век Ед-мон. Това се случи по време на първата война с джуджетата. Едмон се бе опитал да им помогне. Бе излязъл от подземията. Ала от продължителното боравене с феромони той целият бе напоен с тях. Така че, без сам да знае, в гората всички го смятаха за... рижа мравка от Федерацията. И когато осите от бора (с които по онова време бяха във война) уловили неговите миризми-пропуски, се нахвърлили върху него.

Убили го, защото го сметнали за белоканец. Вероятно е умрял щастлив.

По-късно Жонатан и неговата общност възобновиха контактите...

Той долива още медовина в чашите на новодошлите, които продължават да го обсипват с въпроси:

— Но в такъв случай Доктор Ливингстън е в състояние да препредава нашите думи там горе?

— Да, а ние пък да слушаеме техните. Отговорите се появяват на този екран. Чисто и просто Едмон е успял!

— И за какво са разговаряли те, какво си говорите вие?

— Хм... След постигнатия успех бележките на Едмон стават доста неясни. Сякаш не е искал да отбелязва всичко. Да речем, че отначало те са се описвали взаимно, описвали са всеки своя свят. Така научихме, че техният град се нарича Бел-о-кан, че той е център на Федерация, обединяваща неколкостотин милиона мравки.

— Невероятно!

— Впоследствие двете страни са сметнали, че още е твърде рано информацията да бъде разпространявана сред техните себеподобни. Сключили са съглашение, гарантиращо пълна тайна на „контактите“.

— Затова Едмон толкова е настоявал Жонатан да изработи всички тези машинарии — обажда се един от пожарникарите. — Не е

искал хората да научават прекалено рано. С ужас си е представял паразитите, които телевизията, радиото и вестниците биха могли да сторят от подобна новина. На мода идват мравките! Вече е виждал рекламните клипове, ключодържателите, фланелките, рокконцертите... всички дивотии около това откритие.

— От своя страна Бело-киу-киуни, тяхната царица, се е бояла, че нейните дъщери веднага ще поискат да започнат война срещу тези опасни чужденци — намесва се Люси.

— Не, двете цивилизации все още не са готови да се опознаят взаимно и — нека не изпадаме в безпочвени мечти — да се разберат... Мравките не са нито фашисти, нито анархисти, нито роялисти... те са си мравки и всичко, свързано с техния свят, се различава от нашите представи. Впрочем в това се състои и тяхното богатство.

Автор на тази прочувствена декларация е комисарят Билсем; той определено много се е променил, откакто е напуснал повърхността и своята началничка Соланж Думенг.

— Немската и италианската школа се лъжат — казва Жонатан, — защото се опитват да включат всичко в система от „човешки“ понятия. Съответно анализът остава доста несъвършен. Все едно мравките да се опитват да разберат нашия начин на живот, сравнявайки го с техния. С други думи, нещо като мравкоморфизъм... А всъщност и най-незначителната им отличителна черта е удивителна. Не разбираме японците, тибетците, индусите, ала тяхната култура, тяхната музика, тяхната философия притежават особена притегателна сила, макар деформирани от нашето западно мислене! Съвсем сигурно е, че бъдещето на нашата планета е в смешението.

— Но какъв би могъл да бъде приносът на мравките в областта на културата? — чуди се Огюста.

Жонатан не отвръща, а прави знак на Люси; тя изчезва за момент и донася буркан, който изглежда пълен с конфитюр.

— Погледнете, дори само това е вече същинско съкровище! Нектар от листна въшка. Хайде, опитайте!

Огюста предпазливо потапя палец.

— Хм, прекалено е сладко... но иначе е дяволски вкусно! Все пак не може да се сравни с пчелния мед.

— Виждаш ли! А не си ли си задавала въпроса какво ядем ние всеки ден в това подземие без изход?

— Ами да, наистина...

— Хранят ни мравките с техния нектар и с тяхното брашно. Събират горе запаси за нас. И не само това, ние възприехме тяхната агротехника и създадохме гъбарници.

Той повдига капака на голям дървен сандък. Отдолу се белеят гъби, които растат върху пласт гниеци листа.

— Гален е нашият главен гъбар.

Споменатият се усмихва стеснително.

— Имам още много да се уча.

— Но само на гъби и мед... все пак сигурно чувствате липса на белтъчини?

— Макс е отговорник по протеините.

Един от пожарникарите посочва с пръст тавана.

— Събирам всички насекоми, които мравките поставят в малката кутия вдясно от сандъка. Сваряваме ги, за да отделим ципите; това, което остане, прилича на дребни скариди, впрочем и вкусът е почти същият.

— Знаете ли, ние тук се справяме чудесно и се радваме на всякакви удобства — добавя един жандарм. — Електричеството се произвежда от миниатюрна атомна централа с годност на действие петстотин години. Инсталирана е от Едмон наскоро след неговото пристигане... Въздухът преминава през отдушниците, храна ни доставят мравките, разполагаме с прясна изворна вода и най-вече заниманията ни са увлекателни. Имаме чувството, че сме пионери на нещо извънредно важно.

— В действителност сме като космонавти, които постоянно пребивават в космическа станция и от време на време общуват с извънземни съседи.

Всички се засмиват. Доброто настроение преминава като електрически ток през тях. Жонатан предлага да се върнат в салона.

— Знаете ли, дълго време търсих начин да сплотя моите приятели около себе си. Опитвах с комуни, с общини, с фаланстери... Все не успях. Накрая вече си мислех, че съм просто един утопист, ако не и глупак. Но тук... Тук става нещо удивително. Длъжни сме да живеем заедно, да се допълваме взаимно, да мислим дружно. Нямаме избор — ако не се разбираме, ще умрем. Бягството е невъзможно. Не зная дали се дължи на откритието на моя вуйчо или на това, на което

ни учат мравките дори просто с присъствието си над главите ни, но засега работите на нашата общност вървят по мед и масло!

— Вървят дори и без наше участие...

— Понякога ни се струва, че произвеждаме някаква колективна енергия, от която всеки от нас може да черпи на воля. Наистина странно.

— Вече съм чувал за подобно нещо при розенкройцерите и някои групи франкмасони — казва Жазон. — Те наричат това egregor: духовен капитал на „стадото“. Нещо като казан, в който всеки влива своята сила за приготвянето на супа за общо ползване... Обикновено се намира някой крадец, който използва чуждата енергия за корисни цели.

— Тук такъв проблем няма. Никой от нас не може да има лични амбиции, след като живеем на малка група под земята...

Мълчание.

— Освен това разговаряме все по-рядко, нямаме нужда от това, за да се разбираме.

— Да, тук наистина стават удивителни неща. Само че ние все още не ги разбираме и не умеем да ги контролираме. Все още не сме пристигнали, намираме се насред път.

Отново настъпва мълчание.

— И така, с една дума, надявам се да ви хареса в нашата малка общност...

Изтощен, 801-ви пристига в родния град. Успех! Успех!

Хли-пу-ни веднага осъществява АК, за да узнае какво се е случило. Чутото потвърждава най-лошите й предположения за тайната, скрита под гранитната плоча.

Тя решава незабавно да започне военна операция срещу Бел-окан. Войниците прекарват нощта в приготовления. Изцяло е екипиран новият летящ легион от бръмбари-носорози.

103 683-и предлага план на операцията. Докато част от армията води фронтално сражение, дванадесет легиона ще заобиколят предпазливо Града, за да се опитат да щурмуват пъна с царските покои.

СВЕТОВНОТО РАЗВИТИЕ:

Световното развитие върви към все по-голяма сложност. От водорода към хелия, от хелия към въглерода. Все по-сложно, все по-съвършено — такъв е смисълът на еволюцията на нещата.

Земята е най-сложната от всички известни планети. Тя се намира в зона, където температурата ѝ се мени. Покрита е с океани и планини. Но ако разнообразието от формите на живот върху нея е практически неизчерпаемо, две от тях стоят над останалите по своята интелигентност. Мравките и хората.

Би могло да се каже, че Бог е използвал планетата Земя за един експеримент. Пуснал е върху нея два вида с противоположни философии, които се надбягват по пистата на съзнанието, за да види кой от тях ще се окаже по-бърз.

Вероятно целта е достигането до колективно планетарно съзнание: сливането в едно на всички мозъци па вида. Според мен това е следващият етап в приключението, което очаква съзнанието. Следващото ниво на сложност.

Ала двата водещи вида са поели по успоредни пътища на развитие:

— За да стане по-умен, човекът е развил мозъка си до чудовищни размери. Превърнал го е в някакво подобие на огромен розов карфиол.

— За да постигнат същия резултат, мравките са предпочели да използват няколко хиляди малки мозъка, обединени от съвършена система за комуникация.

В абсолютно изражение количеството интелигентна материя в купчината зелени трошици на мравките и в големия карфиол на човека е едно и също. Борбата се води с равностойни оръжия.

Ала какво би станало, ако двете разумни форми, вместо да тичат успоредно, влязат в сътрудничество?...

Едмон Уелс

Жан и Филип обичат само да гледат телевизия и в краен случай да играят на флипер. Дори съвсем новият наскоро построен и много скъп минигольф не ги привлича. Що се отнася до разходките в гората... За тях няма по-ужасни моменти от тези, когато възпитателят ги накара да излязат на чист въздух.

Миналата седмица се забавляваха да мачкат жаби, но удоволствието им се бе оказало прекалено кратко.

Въпреки всичко днес Жан, изглежда, е открил едно наистина интересно занимание. Той дръпва своя приятел настрана от групата сирачета, които най-тъпашки събират окапали листа, за да правят сетне от тях идиотски приложения, и му показва някакво подобие на циментов конус. Това е термитник.

Двамата веднага се захващат да го събарят с ритници, ала отвътре не излиза нищо, термитникът е празен. Филип се навежда и подушва.

— Кантонерът му е видял сметката. Я виж как мирише на инсектицид, вътре всичко живо е изпукало.

Тъкмо се канят да се присъединят към останалите, когато Жан забелязва на другия бряг на рекичката полузакрита от храстите пирамида.

Този път няма грешка! Внушителен мравуняк със свод, висок най-малко един метър! Дълги колони мравки влизат и излизат, стотици, хиляди работнички, войници, изследователи. Тук ДДТ още не е минало.

Жан подскача от възбуда.

— Видя ли, видя ли?

— А, не! Ако пак си решил да ядеш мравки... Последния път бяха гадни на вкус.

— Кой казва, че ще ги ядем! Пред тебе е същински град. Както го гледаш, той е по-голям от Ню Йорк и от Мексико сити. Помниш ли какво казаха в предаването? Вътре гъмжи от народ. Виж ги само тия как се трепят от работа като тъпащи!

— Хайде... Нали видя как Никола толкова се интересуваше от мравките, че накрая изчезна? Сигурен съм, че на дъното на тяхното мазе е пълно с мравки и те са го изяли. Право да си кажа, никак не ми се стои близо до това чудо. Не ми харесва! Гадни мравки, вчера видях едни да излизат дори от дупките на миниголфа, може и да са искали да си направят гнездо вътре... Гадни, тъпи отвратителни мравки!

Жан го тупа по рамото.

— Точно така! И аз като тебе не обичам мравките. Хайде да ги избием! Да отмъстим за нашия приятел Никола!

Идеята привлича вниманието на Филип.

— Да ги избием ли?

— Ами да! Защо не? Да подпалим проклетия им град! Представяш ли си Мексико сити в пламъци само защото така ни е скимнало?

— Окей, да го подпалим. Дадено. За Никола...

— Почакай, имам дори по-добра идея — ще го наблъскаме с хербицид, така ще се получи истински фойерверк.

— Гениално...

— Слушай, сега е единадесет часът, ще се видим тук точно след два часа. Така възпитателят няма да пищи, а всички други ще са в столовата. Отивам да намеря хербицид. Ти потърси кутия кибрит, по-добре е от запалка.

— Дадено!

Легионите на пехотата напредват бързо. Когато от другите съюзни градове попитат накъде са се запътили, хлипуканците отговарят, че е открит гущер в западните територии и главният Град е поискал помощ.

Над главите им бръмчат бръмбарите-носорози, които едва усещат тежестта на артилеристите, покатерени върху главите им.

Тринадесет часът. В Бел-о-кан цари оживление. Трябва да се използва топлината и да се пренесат яйцата, какавидите и листните въшки в солариума.

— Донесох спирт за горене, за да пламне по-добре — съобщава Филип.

— Идеално — отвърща Жан. — Аз пък купих хербицид. Взеха ми двадесет франка за една опаковка, мръсниците!

Майката си играе със своите месоядни растения. Откакто са тук, тя непрекъснато се пита защо все още не е направила защитен вал от тях, както възнамеряваше в началото.

После се сеца за колелото. Как да използва тази гениална идея? Би могло евентуално да се изработи огромна циментова топка, която да се бута напред с крака, за да премазва враговете. Трябва да предложи този проект.

— Готово, сложих всичко — и спирта, и хербицида.

Докато Жан говори, една мравка-изследовател се катери по него. Тя опипва тъканта на панталона му с върха на антените си.

Вие, изглежда, сте някаква огромна жива структура. Бихте ли могли да се обозначите?

Той я улавя и я смачква между палеца и показалеца си. Пак! По пръстите му потича жълто-черна течност.

— На една вече й видях сметката — съобщава той. — Хайде, сега се дръпни, защото ще хвърчат искри!

— Ще гръмне като бомба — обявява Филип.

— Същински Апокалипсис по Йоан! — киска се другият.

— Колко ли са вътре?

— Сигурно милиони. Разправят, че миналата година мравки нападнали една вила недалеч оттук.

— Ще отмъстим и за тях — отвърща Жан. — Хайде, скрий се зад това дърво.

Майката си мисли за човеците. Следващия път ще им зададе повече въпроси. Как ли използват те колелото?

Жан драсва една клечка и я хвърля към свода от клонки и борови иглички. После побягва, за да не го достигнат пламъците.

Ето, хлипуканската армия вече съзира Централния град. Колко е грамаден!

Кибритената клечка описва падаща крива.

Майката решава да говори с тях незабавно. Трябва да им съобщи освен това, че може без проблеми да увеличи количеството на доставяния нектар — тази година добивът обещава да е богат.

Клечката пада върху клонките на свода.

Хлипуканската армия е съвсем наблизо. Тя се готви за щурм.

Жан се скрива със скок зад големия бор, където Филип вече е намерил убежище.

Клечката не попада на място, напоено със спирт за горене или с хербицид. Затова изгасва.

Момчетата излизат от прикритието си.

— Майката му!

— Знам какво трябва да се направи. Ще сложим парче хартия, така пламъкът ще бъде по-голям и няма начин да не подпали спирта.

— Имаш ли у себе си хартия?

— Хм... — само един билет от метро.

— Дай го насам.

Един от часовите открива нещо загадъчно: не стига, че от известно време няколко квартала миришат на спирт, но току-що се е появило и някакво парче жълто дърво, забучено на върха. Той влиза незабавно в контакт с една работна група, която да измие клонките от спирта и да измъкне жълтата греда.

Друг часови пристига тичешком на врата номер 5.

Тревога! Тревога! Напада ни армия рижи мравки!

Картончето се запалва. Момчетата отново се скриват зад бора.

Трети часови вижда голям пламък да се издига на върха на жълтата греда.

Хлипуканците се втурват в атака, като подражават на робовладелците.

Първа експлозия.

Отведнъж пламва целият свод.

Гърмежи, пламъци.

Жан и Филип се мъчат да държат очите си отворени въпреки горещината. Гледката си струва. Сухото дърво се подпалва бързо. Когато пламъкът достига до локвичките хербицид, се чува експлозия. Всичко лумва и зелени, червени, лилави пламъци изригват от „Града на залутаната мравка“.

Хлипуканската армия внезапно спира настъплението. Първ пламва солариумът заедно с всички яйца, с добитъка, а сетне пожарът обхваща целия свод.

Пънят на Забранения град бива засегнат още в първите мигове на катастрофата. Вратарите са загинали в експлозията. Войниците се спускат да спасят единствената носачка. Твърде късно, тя вече се е задушила от отровните газове.

Сигналите за тревога бързо се разпространяват. Тревога първа фаза: изпратени са възбуждащите феромони; тревога втора фаза: по коридорите отеква зловещо барабанене; тревога трета фаза: из галериите тичат „обезумели“, които предават своята паника; тревога четвърта фаза: всичко ценно (яйца, полови, добитък, храни...) бива спуснато в най-долните етажи, докато войниците се изкачват в обратна посока, за да дадат отпор.

При свода се опитват да намерят разрешение. Легионите от артилериисти успяват да изгасят някои участъци, като изстрелват 10-процентов разтвор на мравчена киселина. Тези непрофесионални пожарникари се убеждават в ефикасността на своите действия и веднага след това обливат Забранения град. Може би ако намокрят пъна, ще могат да го спасят.

Ала огънят се разпростира. Блокираните вътре граждани са задушени от отровния пушек. Дъгите от пламнало дърво се срутват върху слияните тълпи. Хитиновите черупки се топят и сгърчват като нагорещена пластмаса.

Нищо не може да устои на тази страшна топлина.

ЕПИЗОД:

Излъгал съм се. Ние не сие равни, ние не сме конкуренти. Човешкото присъствие е само кратък „епизод“ в тяхното безразделно господство на Земята.

Те са повече, безкрайно повече от нас. Притежават повече градове, заемат повече екологически ниши. Живеят в пустинни, студени, горещи и влажни зони, където никой човек не би могъл да оцелее. Накъдето и да погледнем, все мравки.

Били са тук сто милиона години преди нас и ако съдим по факта, че са едни от малкото организми, устояли на атомната бомба, със сигурност ще бъдат тук и сто милиона години след нас. В тяхната история ние не сме нищо повече от инцидент, продължил три милиона години. Впрочем дори един ден на нашата планета да пристигнат извънземни, те няма да сбъркат. Без всякакво съмнение ще се обърнат към тях. Към истинските господари на Земята.

Едмон Уелс

Енциклопедия на относителното и абсолютното
знание

На следващата сутрин от свода не с останал и помен. Оголен, почернелият пън сгърчи наред града.

Загинали са пет милиона граждани. Това всъщност е броят на всички мравки, които са се намидали в непосредствена близост до свода.

Онези, които са проявили достатъчно присъствие на духа и са слезли в по-долните етажи, са невредими.

Човеците, обитаващи под Града, не са забелязали нищо. Огромната гранитна плоча им е попречила. Всичко това се е случило през една от техните изкуствени нощи.

Смъртта на Бело-киу-киуни е събитието, което вещае най-много заплахи; лишено от носачка, стадото действително е застрашено.

Хлипуканската армия междувременно е взела участие в борбата срещу огъня. Веднага щом войниците научават за смъртта на Бело-

киу-киуни, те пращат вестоносци към техния Град. Няколко часа по-късно, яхнала бръмбар-носорог, Хли-пу-ни пристига лично да установи щетите.

Когато стига до Забранения град, мравките-пожарникари все още продължават да обливат пепелта. Но борбата вече е безсмислена. Тя разпитва и научава за необяснимото бедствие.

Тъй като не са останали оплодени царици, тя съвсем естествено става новата Бело-киу-киуни и се настанява в царските покои на централния Град.

Жонатан се събужда пръв, учуден от тракането, което идва откъм принтера на компютъра.

На екрана е изписана една дума.

Защо?

Значи са предавали през нощта. Искат да разговарят. Той изчуква на клавиатурата традиционната фраза, с която започва всеки диалог.

ЧОВЕК: Поздрави, аз съм Жонатан.

МРАВКА: Аз съм новата Бело-киу-киуни. Защо?

ЧОВЕК: Новата Бело-киу-киуни? А къде е старата?

МРАВКА: Вие я убихте. Аз съм новата Бело-киу-киуни. Защо?

ЧОВЕК: Какво се е случило?

МРАВКА: Защо?

Тук разговорът прекъсва.

Сега вече тя знае всичко.

Това е тяхно дело, на човеците.

Майката ги е познавала.

Открай време е знаела за тях.

Пазила е в тайна тази информация.

Заповядала е екзекуцията на всички, които биха могли да се доберат до най-малката следа.

Дори е подкрепяла човеците срещу своите собствени клетки.

Новата Бело-киу-киуни съзерцава безжизненото тяло на своята майка. Когато стражите пристигат да отнесат мъртвата на сметището, тя трепва.

Не, този труп не бива да бъде изхвърлен.

Тя гледа втренчено бившата Бело-киу-киуни, от която вече се разнасят миризмите на смъртта.

Настоява да бъдат залепени със смола откъснатите членове. Да се изпразни тялото от меката плът и да се напълни с пясък.

Тя иска да го задържи в своите покои.

Хли-пу-ни, новата Бело-киу-киуни, събира няколко войника. Предлага да се възстанови и модернизира централният Град. Според нея сводът и пънят са прекалено уязвими. Необходимо е също така да се заемат с издирването на подземни реки и евентуално с прокопаването на канали, които да свържат всички градове от Федерацията. Според нея бъдещето е в овладяването на водата. Така по-добре ще се предпазват от пожарите, а освен това ще могат да пътуват бързо и безопасно.

Ами човеците?

Отговорът ѝ е уклончив.

Те не представляват голям интерес.

Войникът настоява:

Ами ако отново ни нападнат с огън?

Колкото по-силен е противникът, толкова повече той ни кара да надминаваме себе си.

А онези, които обитават под голямата скала?

Бело-киу-киуни не отговаря. Исква да я оставят сама, после се обръща към трупа на бившата Бело-киу-киуни.

Новата царица скланя глава и опира антени в челото на Майката. После остава неподвижна много дълго, сякаш вгълбена в една безкрайна абсолютна комуникация.

РЕЧНИК

Абсолютна комуникация (АК): цялостен обмен на мисли чрез антенен контакт.

Алкохол: мравките умеят да предизвикват ферментация на нектара от листна въшка и на сока от житни зърна.

Бел-о-кан: централен град на Федерацията на рижите.

Бело-киу-кнунни: царица на Бел-о-кан.

Война на маковете: състояла се през година 100000666; първата война на Федерацията, противопоставила бактериологичното оръжие на танковете.

Богомолка: насекомо, което прекомерно обича да прави любов и да яде. Опасност.

Болести: най-разпространените болести при рижите мравки са конидията (предизвиквана от паразитна гъба), аегерителата (вид размекване на хитиновата обвивка), мозъчният червей (паразитен червей, който се за гнездва в ганглиите под хранопровода), хипертрофията на устните жлези (анормално подуване на гърдния кош при ларвите), алтернарията (смъртоносни спори).

Борба с челюсти: спорт у мравките.

Брачни покои: място, където царицата снася.

Височина: колкото по-високо е едно гнездо, толкова по-голяма е нуждата от повърхност, изложена на слънчево греене. В горещите пояси мравуняците са изцяло под земята.

Водоем: резервоар за роса.

Водомерна: твърдокрило, живеещо във водата. Ядливо.

Вратари: подкаста с кръгла плоска глава, предназначена да блокира стратегическите входове.

Възраст на безполовите: рижите работнички и войниците живеят средно 3 години.

Възраст на царицата: царицата на рижите мравки живее средно 15 години.

Вълни: най-малкият отличителен белег, излъчван под една или друга форма от всички същества или подвижни предмети.

Вятър: повдига ви от земята, за да ви отведе неизвестно къде.

Глава: мярка за дължина при мравките. Съответства на 3 милиметра.

Глад: в състояние на зимен сън една мравка може да прекара шест месеца без храна.

Градус: единица мярка за време-температура и за хронологическо време. Колкото е по-горещо, толкова градусите-време стават по-кратки; колко е по-студено, толкова по-продължителни стават те.

Гуайей-Тиолот: малко пролетно гнездо.

Гуштер: дракон за мравешката цивилизация. Опасност.

Гъстота на населението: в Европа на квадратен метър се падат средно по 80 000 мравки (от всички видове, взети заедно).

Дванадесетичен: начин на изчисление при мравките. Те броят на основата на дванадесет, тъй като притежават дванадесет нокътя (по два на всеки крак).

Джуджета: главни врагове на рижите.

Династия: последователни поколения царици-дъщери, наследяващи една и съща територия.

Дюфурова жлеза: жлеза, в която се съхраняват феромоните-пътспоказатели.

Дъжд: смъртоносно метеорологично явление.

Еднодневка: дребно водно конче с раздвоена опашка. Ларвата живее 3 години, а възрастното, което се излюпва, живее между 3 и 48 часа. Ядливо.

Екскремент: екскрементът на мравката има 1 000 пъти по-малко тегло от това на тялото ѝ.

Жетварки: мравки, занимаващи се със земеделие, които живеят на изток.

Забранен град: крепост, защитаваща брачните покои. Съществуват забранени градове от дърво, от цимент и дори от куха скала.

Земя: планета във формата на куб.

Зимуване: продължителен сън от ноември до март.

Змия: опасност.

Зрение: мравките виждат като през решето. Половите имат цветно зрение, но всички нюанси са изместени към ултравиолетовото.

Зуби-зуби-кан: град, разположен на изток, прочут с големите си стада листни въшки.

Зърно: рижите обичат елайозомата на зърната. С други думи, най-богатата на мазнини частица. За един сезон средно по големина гнездо събира до 70 000 зърна.

Изложение на града: рижите строят своите градове, като разполагат най-широката част на югоизток, за да използват максимално слънчевото греене в първите часове на деня.

Индолацетилова киселина: хербицид.

Инфрачервени очи: три на брой, разположени в триъгълник върху челото на половите, позволяващи им да виждат и при пълна тъмнина.

Ихневмон: оса, която снася изгладнелите си яйца в тялото. Опасност.

Кула: вторична островърха постройка върху купола. Кули притежават по-скоро термитниците, отколкото мравуняците.

Калинка: напада стадата листни въшки. Ядлива.

Каста: общо взето, съществуват три касты: полови, войници, работнички. Те самите се делят на подкасты: земеделски работнички, войници, артилеристи и пр.

Климатизация: регулиране на температурата в големите градове посредством солариум, екскременти, отдушници за свеж въздух, разположени в свода.

Колорадски бръмбар: твърдокрило с оранжеви елитри, набраздени с пет надлъжни черни линии. Колорадските брамбари се хранят предимно с картофи. Сокът от колорадски бръмбар е смъртоносна отрова.

Комар: мъжките смучат растителни сокове. Не е известно с какво се хранят женските. Ядливи.

Ларва на мраволъв: месояден подвижен пясък. Опасност.

Ла-хола-кан: най-западният град на Федерацията.

Легион: стълпотворение на войници, способни на единни действия.

Летящи пратеници: техника при джуджетата за предаване на информация чрез мушици. Ядливи.

Листни въшки: добитък. Ядливи.

Ломекуза: твърдокрило, което отделя смъртоносен наркотик.
Опасност.

Маскирана мравка: вид с особени дарби по органична химия.

Месоядни растения: мухоловки, росянки. Опасност.

Метаморфоза: преминаване към вторична форма на живот, разпространена при повечето насекоми.

Митридатизация: способност на обществените видове да привикват към една или друга смъртоносна отрова до степен да снасят яйца, които притежават вроден имунитет срещу тази опасност.

Мравчена киселина: оръжие за стрелба. Най-разяждащата мравчена киселина има концентрация 40 процента.

Мрак: градските жители обичат да живеят на тъмно.

Мухоловка: хищно растение, често срещано из околностите на Бел-о-кан. Опасност.

Музика: звук или ултразвук, който издават щурците, като трият елитрите си. Мравките-гъбарки също умеят да правят музика с коремните си съчленения.

Мъжки: насекоми, произлизащи от неоплодени яйца.

Наемници: самотни мравки, които се бият на страната на чуждо гнездо срещу храна и градска самоличност.

Ни: династията на белоканските царици.

Носорог: твърдокрило, снабдено с голям рог на челото.

Обществено хранилище: орган на щедростта.

Обоняние: безполовите притежават до 6 500 сензорни клетки по антените. Половите — до 300 000.

Огън: оръжие табу.

Олеинова киселина: пари, които се отделят от трупове на мравките.

Оръжия на мравките: челюсти-саби, отровно жило, разпръсквател на лепило, мехур за пръскане на мравчена киселина, нокти.

Оси: първобитни отровни братовчедки на мравките. Опасност.

Отровна жлеза: мехур, в който се събира мравчената киселина. Специални мускули могат да я изстрелят под налягане.

Отровни растения: есенен минзухар, глицина, зокум, бръшлян.
Опасност.

Охлюв: мина за белтъчини. Ядлив.

Очи: сбор от фасетите, разположени върху очната орбита. Всяка фасета се състои от две кристаловидни тела, голяма външна и малка вътрешна леща. Всяка клетка е свързана директно с мозъка. Мравките различават само близките предмети, ала в същото време улавят и най-малкото движение от голямо разстояние.

Паяк: чудовище, което изяжда жертвите си постепенно на малки порции, като ги приспива след всяко хранене. Опасност.

Празник на Възраждането: излитане на половите, най-често съвпадащо с първите горещини.

Прилеп: летящо чудовище, обитаващо пещерите. Опасност.

Пропуск: миризма на родното гнездо или приемното гнездо за наемниците.

Птици: летящи чудовища. Опасност.

Робовладелци: войнствен вид, който не може да оцелее без помощта на прислуга.

Ръст: рижите имат дължина приблизително две глави.

Саламандра: опасност.

Светулка: твърдокрило, което излъчва фосфоресцираща светлина. Ядливо.

Сила: една рижка мравка може да тегли предмет, шестдесет пъти по-тежък от нея. С други думи, мощността ѝ е $3,2 \times 10$ на минус шеста степен конски сили.

Скорост на ходене: при 10° една рижка се придвижва с 18 метра в час. При 15° се движи с 54 метра в час. При 20° може да достигне до 126 метра в час.

Скотовъдство: изкуство, развито у някои видове, състоящо се в опитомяване на листните въшки и мокриците и оползотворяване на аналните им секрети. През лятото една листна въшка отделя 30 капки нектар на час.

Сметище: възвишение пред входа на мравуняците, където насекомите изхвърлят всички отпадъци и трупове на умрелите.

Студ: универсално успокоително в света на насекомите.

Сърце: поместени една в друга торбички с крушовидна форма. Сърцето се намира в гърба.

Танк: бойна техника, при която четири малки пъргави работнички носят друга работничка с големи челюсти.

Тегло: теглото на една мравка варира от 1 до 150 милиграма.

Температура: рижите могат да се движат само при температура, равна или по-висока от 8°. Половите понякога се пробуждат малко по-рано, при 6°.

Температура на гнездото: един градус на рижи мравки поддържа чрез терморегулация температура между 20° и 30° в зависимост от етажите.

Термити: съпернически на мравките вид.

Тоалетна: съд за събиране на екскрементите на гражданите.

Торен бръмбар: тласкач на топка. Ядлив.

Транспортиране: за да пренесе някого, мравката го хваща за челюстите. Другият се свива на кълбо, за да опира колкото се може по-малко в земята.

Трофалаксия: обмен на храна между две мравки.

Труп: празна кутикула.

Тъкане: операция, извършвана с помощта на ларва.

Учение на цариците: сбор от ценна информация, предавана чрез антените от царицата-майка на царицата-дъщеря.

Федерация: обединение на градовете от един и същ вид. Една Федерация на рижи мравки е съставена средно от 90 гнезда на площ 6 хектара и притежава 7,5 километра утъпкани пътища и 40 километра мирисни пътеки.

Феромон: летлива фраза или дума.

Хербициди: мирмикацин, индолацетилова киселина.

Хитин: вещество, от което са направени мравешките брони.

Хлебарка: прародител на термитите. Първото земно насекомо.

Хли-пу-кан: свръхмодерен град, построен от Хли-пу-ни.

Хли-пу-ни: дъщеря на Бело-киу-киуни.

Хляб: топчета от натрошени и стрити житни зърна.

Хранене: нормален хранителен режим на рижата мравка: 43 процента нектар от листна въшка, 41 процента месо от насекоми, 7 процента дървесен сок, 5 процента гъби, 4 процента стрити зърна.

Червени тъкачки: странстващи мравки от изток, използващи собствената си ларва като совалка за тъкане.

Човеци: гигантски чудовища от някои съвременни предания. Познати са преди всичко опитомените от тях розови животни: пръстите. Опасност.

Ши-гае-пу: град на мравките-джуджета от северозапад.
 Ягодова война: през година 99999886, по време на Ягодовата война, едни срещу други се опълчват жълтите и рижите мравки.
 Яйце: много млада мравка.
 56-а: моминско име на Хли-пу-ни.
 327-и: млад мъжки белоканец.
 4000-ен: риж ловец, обитаващ Гуайей-Тиолот.
 103 683-и: млад белокански войник.
 801-ви: дете на Хли-пу-ни, използван като шпионин.

**Истинските названия на „действащите лица“
 (по азбучен ред):**

Гъбарка	<i>Atta sexdens</i>
Джудже	<i>Iridomyrmex humilis</i>
Жетварка	<i>Pogonomirmex molefaciens</i>
Зърнотрошачка	<i>Messor barbarus</i>
Легионери	<i>Doryline annoma</i>
Маскирана мравка	<i>Anergates atratulus</i>
Мравка-резервоар	<i>Myrmecocystus melliger</i>
Робовладелец	<i>Polyergus rufescens</i>
Съюзена рижа	<i>Fornica rufa</i>
Червена тъкачка	<i>Ecophylla longinoda</i>
Черна пастирка	<i>Lasius niger</i>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.